

DÈKOJU

J. BURKUS

DĖKOJU

Vilnius

1992

UDK 268
Bu 324

Treatise on the Holy Eucharist

by J. Burkus

Spaudai paruošė:
Aleksandras Pakalniškis, Jr.
Spaudė "Draugas"
415 West 63rd St.
Chicago, IL 60629

Autoriaus leidinys:
415 Ramble St., Hot Springs, AR 71901, USA
Library of Congress Catalog Card Number 90-093108

NIHIL OBSTAT

Sac.P.Tamulevičius
Kaunas, 1991 m. balandžio 24 d.

IMPRIMATUR:

J. Matulaitis
Episcopus
Administrator Apostolicus
Diocesis Kaišiadorensis
Kaišiadorys, 1991.04.25
Nr.2

PRATARMĖ
TREČIAJAM (FOTOGRAFUOTINIAM) LEIDIMUI

Kun. J. Burkaus knyga "Dėkoju" yra parašyta, atsižvelgiant į paskutinius Bažnyčios liturginius bei kanonų teisės nuostatus. Ji supažindina skaitytoją su Šv. Eucharistijos paslaptimi ir ją liečiančiomis apeigomis. Knyga "Dėkoju" labai naudinga studijuojantiems teologiją ir apskritai visiems tikintiesiems. Ji daug padės tikybos mokytojams bei katechetams, taip pat ruošiantiems vaikus Pirmajai Komunijai.

Kaunas, 1991.IV.24

Kunigas P. Tamulevičius

PRATARMĖ

Baigęs "Sutaikinimo" knygą, kurį laiką svarsčiau pats vienas, niekam nė žodelio netaręs, ar rašytina dar viena knyga, ar ne. Jeigu taip, ji rašytina apie šv. Eucharistiją.

Pagaliau vieną vakarą pagalvojau: "Jeigu toks ir toks tėvas vienuolis, praeito šimtmečio naudingų religinio turinio knygų autorius, kuris visados įpynę gražių istorinių pavyzdėlių, yra parašęs ką nors kalbama tema, ir gaučiau tą jo knygą, tada rašysiu".

Sekantį rytą, po šv. Mišių sesclėms vienuolyne, viena seselė, mokyklos vedėja, man padavė tokią knygą, nors niekam niekados tuo klausimu nebuvo užsiminęs. Gavęs ją, lyg ir jaučiau pareigą parašyti ką nors ta tema. Tad ir pradėjau rinkti medžiagą ir rikiuoti ją, kad tuo veikalėliu paminėčiau auksinį kunigystės jubiliejų 1990 m. birželio 16 d. Juk tą sekmadienio rytą, prieš penkiasdešimt metų, Kristaus Karaliaus katedroje, Panevėžyje, šventimų metu pro abi katedros puses su didžiausiu triukšmu pradėjo riedėti per Panevėžio miestą Lietuvą okupuoją rusų tankai.

Ši knyga turėjo būti truputį didesnė, negu pasirodė, ir truputį geriau apipavidalinta. Bet akies praradimas bei kitos negalės sutrukdė bent tris ketvirčius metų, o auksinio kunigystės jubiliejaus diena greit artėjo. Tad sustiprėjęs paskubomis turėjau užbaigti ruošti ir greit spausdinti ją. Antroje laidoje ištaisyti trūkumai, Kiekvienas nuoširdus skaitytojas iš jos turės daug naudos.

Eucharistija yra graikiškos kilmės žodis, reiškias padėką, dėkojimą, kaip knygoje išaiškinta. Tad šiuo veikalėliu noriu padėkoti Dievui už pašaukimą per penkiasdešimt metų švęsti Eucharistiją: taip garbinti Dievą ir dėkoti jam už visas malones, gautas sau ir kitiems. Dėl to šį veikalėlį pavadinu: "Dėkoju".

Šia proga dėkoju jau seniai mirusiems tėveliams, kurie davė man gilų tikėjimą, leido siekti mokslo ir tapti Dievo ir žmonių tarnu. Dėkoju visiems savo mokytojams, auklėtojams ir profesoriams ir tiems vyskupams, kurių žinioje teko dirbti Tėvynėje ir svetur. Dėkoju ir visiems tiems, kurie pagelbėjo man gyvenime bet koku būdu. Dėkoju visiems, padėjusiems mano knygas išleisti, platintojams ir skaitytojams.

Dėkoju Jo Ekscelencijai vysk. Pauliui A. Baltakiui už šios knygos aprobavimą, jos paruošėjui spaudai ir atspausdintojams, visiems mano knygų platintojams, ypač persiuntusiems jų Lietuvon, ir skaitytojams. Juos visus dažnai prisimenu Mišių Aukoje. Maloniai prašau visus prisiminti mane savo maldose, kad ir ši knyga neštų vaisių.

Autorius

AUKA

Aukos supratimas

Plačia žodžio prasme auka yra malda, kentėjimai, ko nors netekimas, paaukoti Dievui. Griežta žodžio prasme auka yra Viešpaties Dievo garbinimo, dėkojimo, atsiteisimo ir prašymo liturginis veiksmas. Ji yra dovanų aukojimas Dievui per kunigą žmonių vardu, atsižadant kokių nors reikalingų dalykų ir juos pavedant kokiu nors būdu Dievybei, kad tuo išreikštų Aukščiausią Būtybę esant visos būties ir gyvybės Viešpatį, kad ir žmonės esą Dievybės valdžioje. Jie jai priklauso. Toji dovana pereina iš žmonių rankų į Dievo nuosavybę.

Auka buvo atnašauta nuo pat žmonijos pradžios. Pirmųjų žmonių aukos, kaip ir dabar primityviųjų, buvo gamtos išaugintų vaisių arba gyvulių aukojimas aukščiausiai Būtybei, kad pagarbintų ir permaldautų ją, atsiteistų ir padėkotų jai, prašytų ją palaimos bei kokios nors pagalbos arba kad atitolintų kokią nors grėsmę.

Pirmoje šventraščio knygoje parašyta, kad "Kainas atnašavo Viešpačiui dovanas iš žemės vaisių. Taip pat ir Abelis aukojė iš savo bandos pirmųjų" (Pr. 4,3-4). Abelis paskerdė avinėlį ant altoriaus ir paaukojo jį Dievui. Jis pats buvo brolio nužudytas, kaip ir Kristus buvo savo brolių izraelitų nužudytas. Prieš išeidami iš Egipto, izraelitai valgė Dievui paaukotą avinėlį, kurs buvo žmonijos Atpirkėjo paveikslas. Egipte avinėlis buvo paaukotas Dievo nurodytu būdu, kad pavaizduotų pasaulio Išganytoją. Jis buvo be dėmės ir be trūkumų, kurie yra nuodėmių paveikslas.

Išrinktosios tautos aukos

Visos išsivysčiusios religijos, išskyrus budizmą, mahometizmą ir protestantizmą, turėjo ir turi apeigines aukas, atnašau-

jamas Dievui bei dievaičiams. Šioje knygoje negvildensime nei pagonių, nei stabmeldžių religijų bei jų aukų, o tik Dievo apreikštą religiją ir jos aukas tiek Senajame ir tiek Naujajame Įstatyme.

Pagal aukų tikslą Senojo Įstatymo atnašos bei aukos buvo žinomos kaip:

Pirma, deginamosios aukos — avinėlis būdavo deginamas kasdien du kartus ir, be to, ypatingomis progomis, k.a.: kūdikio gimimo, nuo raupsų išgyjimo ir pn.

Antra, taikos, arba Dievo garbinimo, aukos, kuriomis būdavo garbinamas Dievas, kaip visos tvėrinijos Viešpats.

Trečia, aukos už nuodėmes. Jos būdavo atnašaujamos už kai kuriuos tautos nusikaltimus ir pagrindinėmis metinėmis šventėmis.

Ketvirta, atnašos už asmenines nuodėmes.

Senojo Įstatymo išrinktosios tautos žmonės savo aukomis siekė Dievo draugystės ir pagalbos bei malonių. Be to, jos buvo pranašiškas Naujojo Įstatymo Aukos paveikslas. Abelis aukoją Dievui geriausią avinėlį iš bandos (Pr. 4,4). Išėjęs iš laivo, Nojus pastatė altorių ir atnašavo nesuteptą atnašą (Pr. 8,20). Gavęs Dešimt Dievo įsakymų Sinajaus kalne, Mozė "pastatė altorių prie kalno pašlaitės... ir atnašavo Viešpačiui... dėkojimo atnašas" (Iš. 24,4-5).

Kad Dievas priimtų atnašą, avinėlis turėjo būti visiškai sveikas. Jis negalėjo būti sergąs, luošas, aklas bei turįs koki nors kitą trūkumą, mažavertis (Įst. 15,21), nes turėjo būti nuodėme nesutepto V. Jėzaus paveikslas.

Senojo Įstatymo Velykos, arba Perėjimo, t.y. Išsilaisvinimo iš Egipto šventė, buvo didelės svarbos. Šis išsilaisvinimas buvo pranašiškas paveikslas mūsų išsilaisvinimo iš baudmės, užsitrauktos nuodėme. Dievas išlaisvino Mozę ir jo tautą per angelą, o vėliau Dievo Sūnus išlaisvino visą žmoniją iš nuodėmių savo mirtimi ir prisikėlimu.

Dievo nurodyti Senojo Įstatymo Dievą mylį žmonės aukoją Dievui avinėlius, ožiukus, veršiukus, balandžius, aliejų, duoną, vyną, smilkalus, kviečius. Negyvosios aukos būdavo kunigų išpilamos ant altoriaus arba prie jo. Gyvuliai ir paukščiai būdavo paskerdžiami, ir jų kraują kunigas išpildavo ant altoriaus. Tuo išpylimu būdavo išreiškiamas žmonėms atstovaujantis gyvulių kraujas Dievui. Taip žmonės pašvęsdavo savo gyvybę Dievui ir pareikšdavo, kad jie buvę verti mirties bausmės už savo nusikaltimus. Kartais aukojamas gyvulys būdavo sudeginamas ant altoriaus. Tai buvo savo sielos visiškai pavedimas Dievui, kai gyvulio kūnas buvo sunaikinamas, ir dūmai kilo į Dievą: "Viešpats užuodė meilų kvapą" (Pr. 8,21). O kartais gyvulys būdavo iškepamas ant ugnies kaip ženklas, kad žmonės aukoją valgių Dievui kaip dovaną, vietoj patys valgę jį. Po to kunigas ir jo pakviestieji žmonės valgydavo drauge, kaip Dievo žmonėms gražintą dovaną, kas dabar būna šv. Komunija. t.y. bendras valgis: pirma žmonių atneštas prie altoriaus, o paaukojus Dievui ir pakonsekravus, Dievas gražina žmonėms.

Abraomas, Izaokas, Jokūbas ir kiti statė altorius ir aukoją Dievui duoną ir vyną. Jokūbas su sūnumis ir jų palikuonys vergavo Egipte. Dievui vadovaujant, Mozė išvedė juos iš Egipto. Dievas davė jiems savo Įsakymus ir išvystė jiems religiją ir aukos apeigas. Smulkmeniškai Dievas nusakė jų esmę ir aukojimo apeigas, kaip šv. Paulius pažymi šventraštyje: jos "tėra būsimų dalykų šešėlis" (Kol. 2,17).

Tabernakulas ir apeigos atėjo tiesiai iš Dievo. Dievas Tėvas nurodė Mozei tabernakulo planą ir vėliau šventyklos visas detales ir smulkmenas. Šventykla¹ buvo padalinta į keturias dalis: šventų švenčiausią, šventą, hebrajų kiemą ir pagonių kiemą. Ji buvo pastatyta pagal Dievo nurodymus. Kiekviena

1 Tebuvo tik viena šventykla. Ji buvo Jeruzalėje. Tik joje buvo aukojamos atnašos Dievui. 'Šventykla' nesumaišytina su katalikų šventove, kuri čia reiškia katalikų 'bažnyčią'.

dalis buvo pilna simbolių ir pranašišių puošmenų. Kristus pavadino ją savo Tėvo namais (Jn. 2,16). Daug kartų jis lankė ją. Ji buvo visuotinės Kristaus įkurtinos Bažnyčios paveikslas.

Sandoros skrynioje, padėtoje šventų švenčiausioje šventyklos dalyje, buvo laikoma Dievo sandora su izraelitais, auksiniam inde truputį manos, kuri buvo Eucharistijos paveikslas, žydinti Abraomo lazda, simbolizuojanti Kristaus amžiną kunigystę. Greta lazdos buvo įdėtos dvi Dievo Įsakymų akmeninės lentelės — įstatymų, tikėjimo ir doros pagrindai.

Šventykloje smilkymo altorius buvo padarytas iš gryno aukso pagal Dievo duotus metmenis. Ryto ir 15-os valandos smilkymas primena šv. Mišias. Ant smilkymo altoriaus nebuvo skerdžiami aukos gyvuliai. Tai buvo Mišių altoriaus simbolis, tai tik simbolinis kraujo praliejimas nekruvinoje aukoje. Už altoriaus buvo patarnautojų stalielis. Ant jo padėdavę dvylika duonos kepalėlių ir dvylika plokščių butelių vyno dvylika Izraelio gentims prisiminti. Dabar prie altoriaus ant patarnautojų staliuko esti taurė su ostija, ampulės su vynu ir vandeniu šv. Mišioms. Rytų Bažnyčioje duona supjaustoma į dvylika gabalų dvylikos apaštalų garbei. Rytų šventovėse ir dabar altoriai daromi pagal Jeruzalės šventyklos altoriaus formą ir išmieras, aprašytas šventraštyje (Iš. 25,10 etc.). Šventykloje prie altoriaus buvo septynių pėdų aukščio septynšakis žibintuvas septynioms Šventosios Dvasios dovanoms prisiminti. Jis buvo, kaip ir dabartinė Velykinė žvakė, prisikėlusiam Išganytojui pranašiskai prisiminti.

Aukos avinėlis buvo paveikslas Kristaus aukos Kalvarijoje ir Mišiose. Avinėlis, duona ir vynas buvo aukojami nuo žmonijos pradžios. Visos kitos aukos buvo šalutinės. Vienos jų išpranašavo Kristaus nukryžiuvimą, o kitos — Eucharistiją. Izraelitų aukų² apeigos nusakė Kalvarijos ir Mišių auką, kaip šventraštyje pasakyta: "Kiekvienas (Senojo Įstatymo) kunigas

2 Šioje knygoje pavadinimai 'izraelitas' ir 'žydas' yra sinonimai.

diena iš dienos stoja tarnauti ir daug kartų atnašauja tas pačias aukas, kurios niekados negali panaikinti nuodėmių (plg. Iš. 29,38). O šitas (Jėzus Kristus), paaukojęs vienintelę auką už nuodėmes, amžiams atsisėdo Dievo dešinėje“ (Žd. 10,11-12). Kristaus auka yra vienkartinė. Šv. Mišios nėra atskira auka nuo Kryžiaus aukos, bet tos pačios Kryžiaus aukos sudabartinimas, dabar teikiantis mums vaisius.

Senajo Įstatymo aukos teturėjo tiek vertės, kiek jos buvo susijusios su Naujojo Įstatymo Kalvarijos auka. Senajo Įstatymo aukos negalėjo atsilyginti Dievo teisingumui už visus jo įžeidimus. Kristaus auka buvo būtina. Per pranašą Malachiją Dievas pažadėjo tikrą, nekruviną auką, panaikinęs Senajo Įstatymo aukas: "Sako kareivijų Viešpats...: 'nuo saulėteklių iki saulėleidžių mano vardas yra didelis tautose, ir kiekvienoje vietoje aukojama ir atnašaujama mano vardui nesutepta auka, nes mano vardas yra didis tautose'" (1,10-11). Čia pranašas aiškiai pasako, kad, pasibaigus izraelitų aukoms, naujoji auka visur bus aukojama kasdien iki laiko baigos.

Tokia Naujojo Įstatymo auka yra Kalvarijos auka, kuri kasdien yra atnašaujama ant altorių. Ji sudabartina Kalvarijos auką. Ją vadiname šv. Mišiomis, arba Eucharistijos šventimo auka, kaip visi Bažnyčios tėvai aiškina minėtą šventraščio ištrauką.

Pirmąsiais krikščionybės dienomis Mišios būdavo vadinamos Duonos laužymu, Viešpaties vakariene, Auka, Eucharistija, Šventąja liturgija, Viešpaties iškilme, kai V. Jėzus nedavė Mišių aukos pavadinimo. Įsteigdamas Mišių auką Pasutinės vakarienos metu, jis sakė: "Tai" — "Tai darykite mano atminimui" (Lk. 22,19). Mišių pavadinimas atsirado daug vėliau, gal tik ketvirtame šimtetyje, įsigalėjus lotynų kalbai liturgijoje. Jis paplito penktame šeštame šimtmečiuose. Tad turime lotyniškai Missa, ispaniškai Misa, vokiškai Messe, angliškai Mass, lietuviškai Mišios. Lietuviškas Mišių pavadinimas,

atrodo, yra kilęs iš lotyniško Missa, o atėjęs per lenkus iš Msza.

Daugis Bažnyčios tėvų aiškina, kad lotyniškas Missa yra kilęs iš lotyniško žodžio missio, misijonis, kurs reiškia siuntimą. Tad lotyniškai atnašaujantis kunigas šv. Mišias užbaigia žodžiais: "Ite, missa est". Tai reiškia: "Eikite, esate siunčiami". Juk Dievas Tėvas siunčia savo mylimąjį Sūnų būti Auka, o kunigas atnašautojas siunčia jį atgal pas Tėvą, kaip mūsų Įkai-tą, Tarpininką ir Užtarėją. Be to, išklausiusieji Dievo žodį ir paaugoję eucharistinę Auką drauge su kunigu, Mišių dalyviai yra siunčiami atgal į pasaulį, kad neštų gerą Naujieną pasauliui ir vestų žmones prie Dievo.

Šv. Mišios yra tikra Auka tikra žodžio prasme, nes Vieš-pats Jėzus ne tik tikrai esąs konsekruotoje Ostijoje ir conse-kruotame Vyne, bet taipgi jis pats aukojasi savo Tėvui. Jos yra nekruvina Auka, nes Viešpats tik mistiškai miršta šv. Mišių aukoje atnašaujamų duonos ir vyno pavidalų atskyrimu ir su-naikinimu.

Tikros aukos žymės

Kiekviena tikra vienam Dievui skirta auka turi atpažinimo žymes. Jos yra:

Pirma, tikra auka yra išorinis, regimas daiktas bei ženklas, sujungtas su vidine intencija. Senajame Įstatyme tokie regimi daiktai bei ženklai buvo avinėliai, ožiukai, veršeliai, karveliai, aliejus, duona, vynas, druska ir kt. Dievas norėjo, kad žmonės aukotų tuos daiktus jam, kad tokios regimos aukos pakeltų jų širdis į jį. O dabar aukojamas Kristaus Kūnas ir Kraujas duonos ir vyno pavidaluose. Juk aukojant regimas atnašas, tarnaujama Dievui savo kūnu, kaip ir širdimi, siela ir protu. Visos kūno galios yra Dievo dovanos, kaip ir žemės vaisiai. Tad yra logiška, kad, tarnaudami Dievui, mes paaukojuame jo garbei visą savo prigimtį ir savo žemiškų turtų dalį.

Antra, auka turi būti aukojama tik Dievui. Dievui galima teikti garbę daugeliu būdų, k.a.: priklaupiant, nusilenkiant. Bet juk tai teikiama ir žmonėms, užimantiems aukštą vietą. Tačiau tikra auka negali būti atnašaujama jokiame tvėriniui. Jos neaukotos angelams, nė labiausiai pamėgtiems šventiesiems, net švč. M. Marijai. Auka yra tik Dievui skirtas garbinimo būdas bei priemonė. Kiekviena auka pripažįstama, kad jis yra aukščiausia Būtybė. Tad jeigu auka bei aukomis priskiriama dievybė tvėriniui, tuo padaroma stabmeldybės nuodėmė. Šventraštyje pasakyta: "Kas aukoja kitiems dievams, o ne vienam Viešpačiui, bus užmuštas" (Iš. 22,20).

Trečia tikros aukos žymė yra ta, kad ji turi būti dvasiškio paaukota Dievui žmonių vardu. Visos natūralios religijos turėjo savo dvasiškus, kurie, būdami valdžioje, turėjo galios ir teisę atnašauti aukas. Senų senovėje kartais toks asmuo buvo namų ar šeimos bei genties galva. Dievo pavedimu Mozė išventino kunigais tik tuos, kurie buvo kilę iš Aaronų giminės (Iš. 28,1). Visi sutinka, kad dovana, privataus asmens padėta ant altoriaus, niekada nebuvo ir nėra auka.

Ketvirta tikros aukos žymė yra daikto arba daiktų atskyrimas nuo kitų tokių daiktų ir paruošimas aukai prirašytomis reigimomis apeigomis ir maldomis. Prieš parengiant juos aukojimui, daiktai priklauso laikui ir pasauliui, naudingi ir reikalingi žmonių naudojimui. Po šios apeigos aukojami daiktai tampa auka, ir jie priklauso Dievui. Senajame Įstatyme paaukoti daiktai jau nebegalėjo būti panaudoti pasaulietiškiems tikslams, nes jie buvo paaukoti Dievui. Tik dvasiškai galėjo paliesti juos. Senajame Įstatyme dvasiškis paimdavo duoną ar aukos kraują į savo rankas, pakeldavo aukštyn į dangų ir po to padėdavo ant altoriaus tam tikromis prirašytomis apeigomis prieš patį atnašos paaukojimą. Naujajame Įstatyme kunigas tam tikromis prirašytomis apeigomis ir maldomis pakelia duoną, padėtą ant patenos, o vėliau taure su vynu — tai duonos ir vyno paruošimas ir paskyrimas aukai.

Penktoji tikros aukos žymė yra ta, kad aukai skirti daiktai turi būti dalinai ar visiškai sunaikinami. Kiekvienas garbinimo aktas išreiškia mintį, kad Dievas yra visų daiktų pagrindinis šaltinis ir galutinis tikslas. Pažymėti, kad aukojami daiktai per eina Dievo nuosavybėn, jie regimai yra sunaikinami, tokiu būdu atiduodant juos Dievui. Senajame Įstatyme aukojamas gyvulys būdavo sudeginamas, paverčiamas į pelenus. Aukos kraujas ir vynas būdavo išpilami ant altoriaus arba prie jo. Maisto aukos būdavo suvalgomos — sunaikinamos virškiniu. Šv. Mišių aukoje toks sunaikinimas įvyksta šv. Komunijos priėmimu.

Įsakydamas atnašų sunaikinimą, Dievas turėjo du tikslus: šis sunaikinimas nurodo, kad ant kryžiaus Jėzaus žmogiškoji gyvybė buvo sunaikinta mūsų išganymui. Antra, sunaikinimo priežastis yra ta, kad žmogus visiškai priklauso nuo Dievo ir dėl to auka jis išreiškia visišką savo paveldumą Dievo valiai.

V. Jėzus įvykdė visas tas sąlygas Kryžiaus ir Altoriaus aukoje, tuo panaikindamas Senojo Įstatymo visas aukas.

Senojo Įstatymo Velykų šventimas

Senojo Įstatymo Velykų šventės izraelitai švenčia Nisano mėnesio keturioliką dieną, pradėdami iš vakaro. Šia metine švente jie mini jų pirmgimių apsaugojimą Egipte, kada Viešpaties angelas išžudė pirmgimius egiptiečius Nisano keturioliktos vakarą, aplenkdamas izraelitų pirmgimius, nes jų namų durų staktos Dievo nurodymu buvo pažymėtos velykinio avinėlio krauju (Iš. 12,27-29). Vėliau pranašai priminė jiems, kad Dievas išlaisvino juos ne tik iš fizinės ir politinės, bet ir iš dvasinės vergijos: iš nuodėmės bei amžinos mirties, ir apsaugojo juos nuo egiptiečių stabmeldybės ir pagonizmo. Jie neužsipelnė iš Dievo tokio jo gerumo ir jų išrinkimo, bet jis pasirinko juos kaip tautą, kurioje turėjo gimti tikrasis Dievo Avinėlis. Dievas formavo juos savo įsakymais, įstatymais ir bausmėmis ir taip ruošė juos atpirkimo metui.

Tą neraugintos duonos šventę jie švęsavo visą oktavą. Tas avinėlis, kurį jie valgė tą dieną, vadinosi Velykų avinėliu. Jis būdavo aukojamas trečią valandą popiet. Kaip tik tą Didžiojo penktadienio valandą V. Jėzus pasiaukojęs mirė ant kryžiaus.

Paskutinę vakarienę Kristus ir jo apaštalai pradėjo, dalyvaudami sinagogos pamaldose, kurios visados vykdavo, pradedant Velykų šventės. Nisano tryliktos dienos vidurdienį, 34-ais metais, žydų skaičiavimu 4088 metais nuo Adomo sukūrimo, arba 788 metais nuo Romos miesto įkūrimo, vyko pasiruošimas šv. Eucharistijai įsteigti.

Pagal Dievo įsakymą, duotą per Mozę, Nisano dešimtą dieną izraelitai parinkdavo avinėlį aukai (Iš. 12,3-6) ir pasmerkdamo jį mirčiai. Tais 34-tais metais Nisano dešimta buvo pirmadienis. Tą pirmadienį žydų Sanherinas, t.y. teismo taryba, už akių pasmerkė Jėzų mirčiai (Jn. 11,47-53) ir nutarė įvykdyti mirties bausmę kaip galima greičiau (Mk. 14,19; Lk. 22,1-2). Bet pranašystės ir šventyklos liturginės apeigos rodė, kad jis turėjo mirti ne tos savaitės pirmadienį, o penktadienį. Dėl to tą vakarą V. Jėzus negrįžo į Jeruzalę. Tris vakarus prieš Paskutinę vakarienę drauge su apaštalais jis praleido kalno oloje netoli Jeruzalės, Efreme (Jn. 11,54).

Evangelijoje pasakyta: "Kai jis (V. Jėzus) vienoje vietoje meldėsi, atsitiko, kad... vienas jo mokinyš tarė jam: 'Išmokyk mus melstis'" (Lk. 10,1). Jokioje Evangelijoje nepasakyta, kada ir kur Kristus išmokė savo apaštalus "Viešpaties maldos". Bet padavimas sako, kad tada jis ten, toje oloje, išmokė juos, o po Kristaus įžengimo dangun apaštalai ten, toje oloje, sudėjo Apaštalų išpažinimą — Tikiu Dievą maldą. Netoli tos vietos buvo kapai pranašų, kurie prieš šimtmečius smulkmeniškai nusakė žmonijos Atpirkėjo gyvenimą, mirtį ir Eucharistijos įsteigimą. Juos visus žydai išžudė, nenorėdami priimti tų tiesų, kurios jiems nepatiko.

Tą pirmadienį minia parinko daug avinėlių aukai. Kiekviena grupė po vieną. Kiekvieną avinėlį, parinktą tai šventei, jie vadino "Dievo avinėliu". Parinkę jie nuteisė kiekvieną mirčiai. Šia apeiga, net pilnai nesuprantant dalyko, būdavo primenami, kaip vėliau jie nuteisė žmonijos Išganytoją, kurio jie viltingai laukė.

Pirmiausia vyrai nuplovė aukos avinėlius, o V. Jėzus nuplovė apaštalams kojas prieš Paskutinę vakarienę. Po to vyrai iškvėpino nuteistus avinėlius, tuo pranašišškai parodydami Dievo tikrojo Avinėlio nekaltumą ir jo gerus darbus. Tada vyrai šventyklos apeigose priėjo aukos avinėlius prie stulpų, kaip ir Kristus vėliau buvo pritvirtintas prie kryžiaus. Tokios apeigos šventykloje būdavo atliekamos kasmet nuo Mozės laikų pagal išpranašautą būsimą "Dievo Avinėlį" kančia pasaulio nuodėmėms sunaikinti.

Diena prieš žydų Velykų, Permaidavimo ir Atsiteisimo (Budinių) šventes būdavo pasninko ir maldos diena. Dėl to ir Katalikų Bažnyčioje prieš didžiąsias šventes būdavo užlaikomos vigilijos. Tad V. Jėzus ir jo apaštalai grotoje pasninkavo ir meldėsi tos savaitės trečiadienį. Tai buvo V. Jėzaus pasiruošimas mirčiai, o apaštalams tai buvo rekolekcijos prieš šventimus kunigystės sekančios dienos vakarą. Panašiai visos savaitės rekolekcijos ir dabar atliekamos prieš kunigų šventimus.

Nuo Esdro laikų kiekvienas ketvirtadienis buvo pasninko ir maldos diena, nes ketvirtadienį, žydų padavimu, Mozė pradėjo savo pasninką Sinajaus kalne, ruošdamasis priimti Dievo Įsakymus ir Įstatymus³. Negalėję atvykti šventyklon minėtų trijų švenčių progomis, žydai pasninkaudavo ir meldavosi namie. Griežtesnį pasninką užlaikydavo pirmgimiai, nes jie buvo apsaugoti nuo pirmgimių žuvimo Egipte.

Tą dieną V. Jėzus ir apaštalai buvo įpareigoti pasninkauti, tai yra mažiau, ar visai nevalgyti. Be to, V. Jėzus, kaip pirmgi-

3 Savaitės dienų nusakymas ir pn. imta iš Talmudo. Jų tikslingumas negarantuotas.

mis, užlaikė griežtą pasninką. Tad Paskutinei vakarienei V. Jėzus, kurs užlaikė kiekvieną įstatymą ir kiekvieną paprotį, atrodo, tą dieną visai nevalgė. Iš to vėliau kilo paprotys visai nevalgyti prieš šv. Mišių atnašavimą ir šv. Komuniją.

Trijų anksčiau minėtų didžiųjų švenčių ir šeštadienių išvakarės vadinosi pasiruošimu, arba šabu. Ir tų metų pasiruošimo dienos jau buvo atvykę į šventyklą atgailoti ir nuodėmėms išpažinti, kaip kasmet jie tai darydavo. Jie išpažindavo savo nuodėmes kunigams, o kunigai prašydavo Dievą nuodėmių atleidimo. Ta proga jie atnešdavo įvairių dovanų, kurias, kaip atgailos aktus⁴, jie aukojo už savo nuodėmes, kad atsilygintų Dievo teisingumui. Jiems būdavo atleidžiamos nuodėmės ne išrišimu, o tikėjimu ir tobulu gailėsčiu. Į atgailojančias širdis neregimos malonės ateidavo jiems iš būsimų Išganytojo nuopelnų. Jos pagelbėdavo jiems suprasti nuodėmių blogį ir gailėtis nusidėjus.

Jų išpažinimas nebuvo grynai privataus pobūdžio. Po ilgų maldų aukščiausias kunigas skaitydavo penkiasdešimt keturių nuodėmių sąrašą, o kunigai ir levitai po kiekvienos nuodėmės paminėjimo sakydavo: "kurią esame padarę prieš tave, Dieve". Po to, perskaitęs visą nuodėmių sąrašą, aukščiausias kunigas vėl skaitydavo ilgas maldas.

Nežinome, ar po apaštalių išpažinties Išganytojas kalbėjo išrišimo maldą, ar ne. Ji buvo atlikta arba pagal to meto paprotį, arba duotas generalinis išrišimas, kaip dabar daroma šv. Mišių pradžioje. Dabartiniai žydai išpažįsta savo nuodėmes tik per Budines. Bet jie nebepaiso to prieš savo Velykų šventes.

Kiekvieno ketvirtadienio ryto 9 val. aukos avinėlis būdavo paaukotas kasdieninėmis apeigomis. Didįjį ketvirtadienį popietinės pamaldos buvo pradėtos pusvalandžiu anksčiau, negu eiliniaais ketvirtadieniais, kad laiku galėtų paaukoti avinėlius iki saulės laidos ir tą patį vakarą pavakarieniauti sinago-

4 Žr. J. Burkaus "Sutaikinimą", psl. 224-246.

gose bei namuose.

Trimitais davus pradžios ženklą, grupės ėjo vidun, grupės vadovui nešant aukos avinėlių. Taipgi ir V. Jėzus atėjo laiku iš grotos, iš kalno olos, su savo apaštalais, nešinas savo grupės avinėlių. Grupei įeinant, kunigai ir levitai tikrino avinėlius, kad būtų sveiki, ir antspaudavo juos. Patikrinęs antspaudavo ir Kristaus atneštą avinėlių.

Ant atneštų avinėlių kunigai užpylė vyno, taip pranašiskai sujungdami šventyklos aukas su Mišių Auka. Tada kryžmai surišo avinėlio kojas, jungdami avinėlių su Kalvarijos kryžiumi. Po to vadovas ir kiekvienas grupės narys po vieną prisitartino prie savo avinėlio, ištiesė rankas virš jo galvos tarp ragų delnais žemyn, sukryžiaavęs nykščius, kaip kunigai daro dabar prieš pat duonos konsekraciją, ir prašo Dievą visų nuodėmių atleidimo, kaip parašyta įstatyme: "Uždėjęs abi rankas jam ant galvos, teišpažįsta visas Izraelio sūnų neteisybes ir visus jų nusikaltimus ir nuodėmes" (Kun. 16,21). "Jis pasiėmė negalias, sau sukrovė mūsų ligas" (Iz. 53,5; Mt. 8,17). O dabar kunigas prašo Dievą nuodėmių atleidimo Mišių dalyviams.

Po to, pakišę abi rankas po avinėliu, pakeldavo jį savo galvos aukštumoje ir aukodavo jį Dievui už nuodėmes. Truputį paleidę žemyn, siūbavo jį kryžmai — taip pop. Pijaus V, arba tridentinėse, Mišiose būdavo daroma su aukojama ostija ir taure virš korporalo.

Tūkstančiai avinėlių būdavo paskerdžiama tą popietį iki saulės laidos. Jų kraują išliedavo ant altoriaus ir prie jo. Nulupdavo odą nuo jų, kaip ir Kristus buvo išvilktas iš drabužių ir nukryžiuotas. Tuo metu būdavo giedama šimtas keturioliktąji psalmė, prisimenant penkias tiesas: išlaisvinimą iš Egipto, Raudonosios jūros perėjimą, Dievo įsakymų gavimą, Mesijo laukimą ir mirusiųjų prisikėlimą.

Toks avinėlių aukojimas vyko dar trisdešimt šešerius metus po Kristaus mirties. 70 metais Titui sugriovus šventyklą, visai išnyko avinėlių aukojimas. Pasiliko tik sinagogos pamal-

dos. Jose vyko ir vyksta šventraščio ištraukų skaitymas, skaitytų tekstų aiškinimas, maldų skaitymas ir psalmių giedojimas.

Tą Didžiąją savaitę užbaigus Senojo Įstatymo Velykų avinėlio aukojimo apeigas, tuo pačiu buvo užbaigtas Dievo garbinimas Viešpaties prirašytomis Senojo Įstatymo apeigomis ir užbaigta Senojo Įstatymo kunigystė, nes to ketvirtadienio vakarą V. Jėzus įsteigė Naujojo Įstatymo Kunigystę ir Auką "pirmąją Neraugintos Duonos dieną" (Mk. 14,12).

Apaštalams pasiteiravus, kur jie valgysią Velykų avinėlių, kuris buvo paaukotas šventykloje, o valgomas sinagogose arba privačiuose namuose, V. Jėzus pasiuntė Petrą ir Joną paruošti (Mt. 26,18; Lk. 22,1; Mk. 14,16). Jiedu paruošė salę, per kurios vidurį ėjo Judo ir Benjamino genčių riba, kad nė viena gentis negalėtų savintis Eucharistijos įsteigimo vietos. Ji esanti visų.

Petras ir Jonas sutiko vyrą, kurs nešė vandenį velykinėms plotkelėms kepti (Lk. 22,12; Mk. 14,13). Jos panaudotos eucharistijai, tai yra pirmosioms Mišioms.

Viską paruošus, V. Jėzus ir kiti apaštalai atėjo salėn, V. Jėzus nešinęs avinėlių įvyniotą į jo paties odą, o apaštalai atnešė miltų, vyno, žvakių ir kitų reikmenų šventei.

Ant 2700 pėdų, tai yra 823 metrų, aukštumo nuo jūros lygio Siono kalno romėnai buvo pastatę Puotos salę. Ji buvo aukščiausias ir gražiausias pastatas Jeruzalėje, išskyrus šventyklą. Ji buvo išpuošta gražiausiais kilimais ir lempomis, apstatyta gražiais baldais, išpuoštos sienos. Kristaus laikais Jeruzalėje buvo keturi šimtai aštuoniasdešimt sinagogų — maldos namų. Viena jų buvo Puotos salės pastate. Po Puotos salės pastatu ilsėjosi Izraelio karalių ir pranašų kaulai, kada V. Jėzus toje salėje atnašavo pirmąsias Mišias ir pasakė: "Tai darykite mano atminimui" (Lk. 22,19).

Toji Puotos salė priklausė karaliaus Dovydo šeimai, jo giminei. Ir Kristus bei jo Motina Marija buvo kilę iš Dovydo namų. Tad V. Jėzus turėjo teisę į Puotos salę. Juozapas

Arimatėjus ir Nikodemas buvo vyresnieji tos sinagogos, kuri buvo Puotos salės pastate. Vėliau čia rinkdavosi Kristaus apaštalai, mokiniai ir kiti jo sekėjai sinagogos pamaldoms. Iš ten penki šimtai tikinčiųjų palydėjo V. Jėzų į Alyvų kalną dangun įžengti. Per keturiasdešimt dienų tikintieji rinkdavosi ten sinagogos pamaldoms ir po to novena jie ten pasiruošė Šventajai Dvasiai gauti. Apaštalai vartojo Puotos salę kaip savo šventovę, kol jie pasiliko Jeruzalėje. Vėliau toji Puotos, arba Paskutinės vakarienės, salė buvo vadinama Apaštalų arba Siono šventove. Septyniasdešimtais metais Titui sugriovus Jeruzalę ir šventovę, Puotos salė mažai nukentėjo. Krikščionybei atgavus laisvę, imperatoriaus Konstantino Didžiojo motina šv. Elena atnaujino ją, ir joje buvo atnašaujamos šv. Mišios pagal šv. Jokūbo apaštalo, pirmojo Jeruzalės vyskupo, liturgiją. Ji buvo Jeruzalės katedra ir tokia ji išbuvo iki 636 m., kada fanatikai arabai apdraskė ją. Daug vėliau per du šimtus metų tėvai pranciškonai prižiūrėjo ją. Po to mahometonai perėmė ją, kaip "tiesiogiskai kilę iš Dovydo", ir pavadino ją "Pranašo Dovydo namais". Dabar toji vieta, kur kadaise stovėjo Paskutinės vakarienės salė, yra daržas, dirva. Tad pranašas Jeremijas, gyvenęs 600-550 m. prieš Kristaus gimimą, galėjo parašyti: "Štai ką sako kareivijų Viešpats: 'Sionas bus ariamas kaip dirva, Jeruzalė pavirs akmenų krūva ir Namų kalnas į miškuotą aukštumą'" (26,18).

Sugrįžę į Paskutinės vakarienės ketvirtadienio vakarą. regime, kaip Kristus ir apaštalai perveria avinėlį dviem lazdelėmis labai atsargiai, kad nesulaužytų nė vieno kaulelio (Iš. 12,46) ir, pakabinę jį ant rankų ir kojų, išnešė jį kepti ant anglių — taip V. Jėzus buvo išvestas iš miesto ir pakabintas ant kryžiaus — rankos ir kojos prilaikė jį, ir jo kaulų nesulaužė (Iš. 12,46; Jn. 19,36). Be odos iškeptas aukos avinėlis atrodė lyg miręs Kristus — ir jo kūnas vėliau atrodė lyg iškeptas nuo plakimo, kryžiaus nešimo ir nukryžiuavimo kankinimų. Taip per šimtmečius nuo Mozės laikų velykinis aukos avinėlis būdavo paruoštas, paaukotas, nuluptas, nukryžiuotas, iškeptas ir

suvalgytas, iš anksto tuo nusakant, kaip dieviškasis Išganytojas turėjo būti areštuotas, pasmerktas mirčiai, nuplaktas, nukryžiuotas ir pasidalintas Eucharistijoje.

Tą ketvirtadienio vakarą kiti apaštalai iš miltų ir vandens kepė keturis paplotėlius, keturias dideles ostijas. Pagal prirašytus papročius, kepdami pirštais jie išpaudė penkias duobutes, nieko nežinodami, kad tai reiškė penkias Kristaus žaizdas. Beveik lėkštės dydžio paplotėliai vadinosi macais. Jie turėjo priminti Mišių neraugintą duoną — ostijas. Ir dabar koncelebruotose Mišiose kai kur yra vartojama tokio ar panašaus dydžio ostija.

Apaštalai paruošė tris stalus, sudėdami juos U raidės formoje. Jie apdengė juos trimis drobėmis ir padėjo šešias vaškinės žvakės. Tokios žvakės visados būdavo vartojamos žydų Velykų pamaldoms, kaip ir dabar giedotinėms Mišioms. Prie pagrindinio stalo ant mažo patarnautojų staliuko apaštalai padėjo indus su vynu ir vandeniu ir kitais reikmenimis. Vieną paplotėlį, tai yra vieną ostiją pagal paprotį jie pasiuntė šventyklon, o tris likusias padėjo ant stalo ties Kristumi. Viena jų priminė maną, kita šeštadienio duoną, o trečioji žydų Velykų šventę.

Prieš tą metinę šventę kiekvienas šventės dalyvis turėjo būti išsimaudęs. Tai reiškė ne tik kūno, bet ir dvasios nekaltumą. Tai buvo pranašiškas krikščionių Krikštas ir pasiruošimas šv. Komunijai. Dėl to Kristus pasakė, kad apaštalams neberekėjo maudytis, o tik kojas nuplauti, nes jie jau buvę švarūs, išskyrus vieną (Jn. 13,10-11).

Pirmųjų Mišių pirmoji dalis

Šv. Eucharistijos įsteigimo metais žydų Velykų, arba Praėjimo, šventė, Nisano mėnesio 14 d., išpuolė ketvirtadienį. Dėl to tą ketvirtadienį laikytos sinagogos specialios pamaldos, trimitais sušaukus žmones į jas. Sinagogos pamaldas V. Jėzus

įkorporavo į pirmąją Mišių dalį, kuri Dievo nurodymu buvo švenčiama nuo Abraomo ir Jokūbo laikų. Jos gerokai sutrumpintos. Taip sugriautos šventyklos auka ir Mišių Auka buvo sujungtos į vieną Naujojo Įstatymo Auką. Šventyklos pamaldos buvo pilnos Išganytojo laukimo pranašišku paveikslu ir vaizdu: kiekvienas judesys ir daiktas rodė, kad V. Jėzus atėjo ir išpildė visas pranašystes.

Žydų Velykų išvakarinės pasiruošimo pamaldos būdavo atliekamos šventyklos navoje arba gretimame kambaryje. Tuo tik po įžanginių maldų V. Jėzus ir apaštalai įėjo didžiojo Puotos salėn ir susėdo prie stalų. Ten pirma vyko šventės prasmės apmąstymas ir psalmių giedojimas apie laukiamojo Mesijo atėjimą, kaip pranašai buvo nusakę visa tai.

V. Jėzus buvo apsirengęs liturginiais violetiniais vyriausio kunigo drabužiais, karališkos spalvos, nes buvo kilęs iš karaliaus Dovydo giminės, o septyni artimiausi apaštalai buvo apsirengę žydų Velykų šventės drabužiais. Jų drabužiai buvo pagražinti šventyklos balta, raudona, žalia ir violetine spalvomis.

Prisiartinę prie šventų knygų, V. Jėzus ir septyni patarnaują apaštalai giliai nusilenkė, gailėjosi už savo kaltes, mušdamiesi krūtinėn, kaip ir muitininkas pagal to meto paprotį, gailėdamasis už savo kaltes, mušėsi krūtinėn (Lk. 18,13). Nežinome, ar ir V. Jėzus visa tai darė.

Sukalbėję gailesčio aktą, V. Jėzus ir du apaštalai palipėjo prie arkos ir pabučiavo tą vietą, kur gulėjo šventraštis. Tai buvo to meto paprotys išreikšti meilę Įstatymui. Dabar, prisiartinę prie altoriaus ir, baigęs Mišių auką, palikdamas jį, kunigas bučiuoja altorių. Viso du kartus.

Po to V. Jėzus smilkytuan įdėjo smilkalų ir pasmilkė šventraštį, kalbėdamas: "Lyg smilkalo dūmai tekyla aukštinamo maldos..." (Ps. 141,2), o po to vienas, iš apaštalų pasmilkė jį panašiai, kaip iškilmingose Mišiose būdavo smilkoma, o dabar kiekvienose galima tai daryti.

Kovojant prieš amalekitus, izraelitai sėkmingai kovojo ir laimėjo mūšį, Mozei laikant iškeltas rankas dangun (Iš. 17,8-16). Skaitydamas šventyklos maldas, aukščiausias kunigas panašiai laikydavo iškeltas rankas. Ir dabar Mišių metu kunigas skaito maldas, pečių aukštumon pakėlęs rankas. O kai kurie paskutiniu metu išskečia jas į šonus, kaip per šimtmečius po pakylėjimo darydavo domininkonai, Kristaus nukryžiovimui prisiminti: "Jis išties savo rankas" (Iz. 25,11).

V. Jėzus skaitė keletą maldų, o po kiekvienos maldos apaštalai patvirtino žodeliu Amen. O po to V. Jėzus, o gal ir apaštalai, skaitė kelias ištraukas iš Senojo Įstatymo šventraščio, ypač pranašystes, kaip ir dabar skaitomos tokios šventraščio ištraukos. Nežinome, ar po skaitymo V. Jėzus paaiškino skaitytas ištraukas, dabar vadinamus skaitinius, kad valgymas avinėlio su duona ir vyno gėrimas vyko nuo patriarchų laikų ir kad visa tai iš anksto nusakė Kalvarijos ir Eucharistijos Aukos apeigas ir prasmę. Bet ta tema mes žinome ankstyvesnius jo pamokslus. Padauginęs duoną, pvz., besitartinant Paskutinei vakarienei, jis kalbėjo Kapernaumo sinagogoje: "Aš esu gyvoji Duona, nužengusi iš dangaus. Kas valgo tą Duoną, gyvens per amžius. Duoną, kurią aš duosiu, yra mano Kūnas už pasaulio gyvybę" (Jn. 6,51).

Šventykloje skaitovai dvasiškiai skaitydavo šventraštį stovėdami, o žmonės klausydavosi sėdėdami. Taip ir dabar daroma. Tik Evangelijos skaitymo metu dabar visi stovi. Taip pagerbiamas Kristaus mokslas. Be to, stovėjimas reiškia pasiruošimą vykdyti girdimą jo mokslą, jo paliepinus.

Jeruzalės šventykloje visi stovėdavo, kai buvo skaitomas žydų tikėjimo išpažinimas iš šventraščio: "Viešpats, mūsų Dievas, yra vienintelis Viešpats. Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa savo širdimi, visa savo siela ir visomis savo jėgomis..." (Įst. 6,4-9; 11,13-28).

Kasdien jis būdavo skaitomas du kartus, kaip pasisakymas prieš pagonizmą. Visiems kalbant minėtą tikėjimo išpaži-

nimą, būdavo įnešamas iškeptas aukos avinėlis. Visiems kalbant tą tikėjimo išpažinimą Puotos salėje Paskutinės vakarienės metu, vienas iš apaštalų įnešė tą metų Viešpaties grupės aukos avinėlių.

Paskutinės vakarienės metu visiems giedant tikėjimo išpažinimą, V. Jėzus sakė: "Klausyk, Izraeli, Viešpats, mūsų Dievas, yra vienintelis". O apaštalai tęsė: "Vienas yra mūsų Viešpats, didis yra Viešpats: šventas yra jo vardas..." Taip pasikeisdami jie giedojo visą to meto tikėjimo išpažinimą.

Toliau giedojo iš Skaičių knygos (15,37-41), kas buvo labai panašu į dabartinę prefaciją. Ji buvo užbaigta "Šventas, šventas, šventas Viešpats..." (Iz. 6,3) giesme.

Tad, kaip matome, Mozės sudarytos Dievo nurodymu ir paliepimu bei Šventosios Dvasios įkvėpimu sinagogos pamaldos yra paveikslas Mišių nuo pradžios iki prefacijos baigos. Tolimesnė Mišių eiga yra grynai Naujojo Įstatymo Eucharistijos Auka, įsteigta Paskutinėje vakarienėje. Ji yra Auka dieviškojo Avinėlio, kurs Senajame Įstatyme tebuvo Naujojo Įstatymo Aukos paveikslas.

Senojo Įstatymo apeigų užbaigimas

Apsirengę liturginiais drabužiais ir laikę lazdas rankose, V. Jėzus ir apaštalai atėjo prie stalų velykiniam avinėliui valgyti pagal per Mozę Dievo duotas apeigas (Iš. 12,11). V. Jėzus ir apaštalai pasiliko didžiojoje Puotos salėje, o visi kiti tikintieji perėjo į kitus kambarius, sudarę nuo dešimties iki dvidešimties asmenų grupes; vyrai atskirai nuo moterų.

Atėję prie stalų, lazdas padavė patarnautojams ir nusiėmė turbanas, kaip dabar vyskupas daro prieš prisiartindamas prie altoriaus: jis atiduoda vyskupišką lazda ir mitrą patarnautojams. Arčiausiai Jėzaus atsisėdo Petras. Jonas ir Jokūbas Jaunesnysis buvo iš Aaronso kunigiškos giminės. Tad jie buvo šventyklos kunigai. V. Jėzus pirmaisiais apaštalais laikė Petrą,

Jokūbą ir Joną. Petrą laikė pirmuoju kaip apaštalų pirmininką, arba popiežių, o kitus du — kaip gimimu Senojo Įstatymo kunigus. Viešpats prikėlė mergaitę iš numirusių (Lk. 8,51) ir atsimainė Taboro kalne (Mt. 17,2 ir kt.) jų akivaizdoje. Po Paskutinės vakarienės jis pasiėmė juos Alyvų darželin (Mt. 24,37). Tad dabar jie sėdėjo arčiausiai Jėzaus. Visi apaštalai sėdėjo veidas į veidą, kaip ir dabar kunigai atnašauja Mišias, atsigrežę į žmones.

V. Jėzus pjaustė ir po gabalą davė kiekvienam apaštalui avinėlio, kurs buvo paveikslas tikro Avinėlio, kurs sekančią dieną turėjo būti nukryžiuotas už žmonių nuodėmies ir kad pats atiduotų save šv. Komunijoje. Nuo Adomo ir Abelio laikų atnašų avinėlis buvo aukojamas ir pasidalinamas, kaip paveikslas Atpirkėjo, tikrojo Avinėlio, kurs savo Kūnu ir Krauju vėliau turėjo maitinti sielas. Juk jis kalbėjo: "Trokšte trokštu valgyti su jumis šią Velykų vakarienę prieš kentėdamas. Sakau jums, nuo šiol aš daugiau jos nebevalgysiu, kolei ji išsipildys Dievo karalystėje" (Lk. 22,15-16). Jis troško įvykdyti žydų Velykų apeigų prasmę, prieš kentėdamas, kad galėtų susijungti su jį mylinčiais. Juk visa tai Senajame Įstatyme buvo apreiškta apeigomis, daiktais, maldomis, šventraščiu. Iki to meto žydų Velykų apeigose slypėjo pranašystės, paslaptys ir istorija, o tai Dievo Sūnus įvykdė Paskutinėje vakarienėje visa: išvyniojo iš apreiškimo, pašventė ir palaimino.

Ties V. Jėzumi gulėjo iškeptas Senojo Įstatymo Velykų avinėlis, o už kelių valandų tikrasis Dievo Avinėlis būsiąs areštuotas, teistas, plaktas, pasmerktas, nukryžiuotas, miręs.

Evangelistai bei tautų apaštalas neduoda pilno Paskutinės vakarienės apeigų aprašymo, nes kiekvienas to meto žydas ir daugis pagonių žinojo izraelitų Velykų apeigas, visą jų liturgiją, tai yra to meto Dievo viešą garbinimą. Tad negalima tiksliai nusakyti visų Paskutinės vakarienės apeigų. Evangelijoje pasakyta: "Atėjus metui, Jėzus sėdo su apaštalais prie stalo" (Lk. 22,14). To meto papročiu jie valgė Senojo Įstatymo Ve-

lykų avinėlių, duoną, salotas ir gėrė vyną, palydėdami maldomis.

Prieš save V. Jėzus turėjo didelę taurę su dviem ąsom. Padavimas ir kai kurie šventi regėtojai, kaip stigmatizuotoji Ona Kotryna Emmerich ir kiti, sako, kad ji buvusi labai sena. Tvano metu ji buvusi Nojaus arkoje. Vėliau ją vartojo kun. Melchizedekas, Abraomo akivaizdoje aukodamas duoną ir vyną (Pr. 14,18) ir atidavė ją Abraomui. Egipte ji buvusi Mozės žinioje. Babilonijos nelaisvės metu (604-536 pr. Kr.) gerieji Nojaus palikuonys saugojo ją⁵. Vėliau ji laikyta Puotos salėje. Taurė buvusi sidabrinė su dviem ąsomis. Tai buvęs meilės ąsotis, kad svečiai, laikydami jį už ąsų, galėtų patogiai gerti iš jo ir pasiūsti jį sekančiam gerti iš to paties indo. Taip V. Jėzus užlaikė žydų Velykų meilės ir džiaugsmo senobinį paprotį.

Ties kiekvienu apaštalu buvo mažesnė taurė. Sekdami žydų papročiu, pirmieji krikščionys vartojo Mišioms ne vieną taurę, o kelias, iki išsivystė piktnaudojimas. Dabar vėl leidžiama vartoti kelias taures, visiems Mišių dalyviams leidžiant gerti iš jų konsekruoto Vyno — priimti šv. Komuniją abiem pavidalais.

Jie pylė savo taurėn vyno ir truputį vandens, kalbėdami maldą: "Būk pagarbintas, amžinasis mūsų Dieve, visatos Karaliau, vynuogių Kūrėjau... Būk pagarbintas, amžinasis mūsų Dieve, visatos Valdove, kurs išrinkai mus iš visų žmonių tarpo..."

Išgėrę pirmąją taurę vyno, kurs nebuvo konsekruotas, plovė rankas. Velykų vakarienės metu visi plaudavo rankas kelis sykius, nes galėjo susitepti jas nuo indų, ir neturėta šakučių maistui paimti. Ir dabar kunigas plauna rankas prieš Mišias, du kartus jų metu ir jas baigęs.

Paėmę karčių salotų, kurios priminė jiems Egipto ir nuo-

5 Žr. Cl. Brentano, Kiti mūsų Viešpaties Kristaus kančia pagal Onos Kotrynos Emmerich regėjimus, vertė J. Talmantas, Kaunas, 1932, psl. 39-42; J. Burkus, Teresė Neumannaitė, Chicago, IL, 1953, psl. 67.

dėmės vergijas ir kurias jie valgė su keptu avinėliu, kalbėjo: "Būk pagarbintas, Viešpatie, mūsų Dieve, visatos Valdove, žemės vaisių Sutvėrėjau..."

Žydų Velykų apeigoms buvo vartojami trys dideli paplotėliai, trys didelės ostijos. V. Jėzus paėmė vidurinį paplotėlį, kuris priminė jiems maną iš dangaus ir kuri buvo laikoma labai šventa, perlaužė jį į dvi lygias dalis, kaip Mišių atnašautojas perlaužia į dvi lygias dalis konsekruotą Ostiją. Vieną to paplotėlio pusę jis paslėpė po servetėle, dabar vadinama korporalu, iki švenčių pabaigos. Tuo pranašai parodė, kad Mišių paslaptys slypėjo žydų Velykų apeigose. Pagal šią apeigą duona ir vynas turėjo būti uždengti, paaukojus juos nuo altoariaus. Dabar to atsisakyta.

Po to V. Jėzus paėmė vidurinio paplotėlio paliktą pusę, sulaužė ją į dvylika gabalėlių ir davė kiekvienam apaštalui, kalbėdamas: "Būk palaimintas, amžinasis mūsų Dieve, visatos Valdove, kuris užaugina duoną iš žemės... ir palaimina mus savo įsakymais ir įsakai valgyti neraugintus paplotėlius"⁶.

Gautą gabalėlį kiekvienas padažė į karčių salotų mišinį. Tasai padažymas reiškė meilę ir draugystę tarp Jėzaus ir apaštalų.

Paėmęs kitą paplotėlį, V. Jėzus sulaužė jį į trylika dalių, padažė į krienų mišinį, suvalgė savo gabalėlį ir davė kiekvienam apaštalui po gabalėlį, kaip draugiškumo ženklą ir kaip prisiminimą šventyklos aukų ir apeigų. Valgydami jie skaitė iš Išėjimo knygos dvylikto perskyrimo aštuntą eilutę ir kitas. Jiems valgant tą kąsnelį, V. Jėzus paskelbė, kad vienas iš jų išduosiąs jį (Mt. 26,21-25). Toks Kristaus pareiškimas visus nuliūdino.

Baigus valgyti avinėlį, V. Jėzus sukalbėjo padėkos maldas. Po to apaštalai rūpestingai surinko avinėlio kaulus bei kitus likučius ir sudegino. Tuo iš anksto nusakė, kad sekančią

6 Iš šių maldų, atrodo, yra sudarytos dabartinės atnašų paruošimo maldos. Be to, žr. "Atneštų dovanų atskyrimas konsekracijai".

dieną mirusio Išganytojo kūnas nuimamas nuo kryžiaus ir palaidojamas. Taip baigėsi Senojo Įstatymo Velykų šventimas visam laikui, įsteigiant Naujojo Įstatymo Kunigystę ir Auką.

Kunigystės įsteigimas

Užbaigęs Senojo Įstatymo Velykų šventimą, V. Jėzus tuo pasiruošė švęsti Naujojo Įstatymo Auką Kunigystės sakramento įsteigimu ir apaštalių iššventinimu kunigais ir vyskupais, kad galėtų įsteigti Naujojo Įstatymo Eucharistijos Auką ir atnašautų ją drauge su savo apaštalais.

Paėmęs tad Senojo Įstatymo sakramentalijas, tai yra žydų apeigų ženklus ir apeigas, pakėlė jas į Naujojo Įstatymo Kunigystę ir Eucharistiją. Tie du sakramentai yra Kristaus įkurtos Bažnyčios siela ir širdis.

Prieš priimdami tuos sakramentus, apaštalai turėjo būti nekalti, be nuodėmės. V. Jėzus nuplovė jiems kojas — tai nekaltumo ir Krikšto paveikslas (Jn. 13,3-11). Nuplovus kojas, jie visi vėl susėdo prie stalo (Jn. 13,12-19).

Žinodamas šventyklos sunaikinimą — ji buvo Tito sunaikinta 70 m. — ir Senojo Įstatymo kunigystės išnykimą, V. Jėzus įkūrė kitą Kunigystę pagal Melchizedeką (Ps. 110,4; Žd. 5,6-10 ir kt.). Ji turėjo būti amžina Eucharistijai atnašauti, amžinajam Kunigui Jėzui nepasilikus žemėje visam laikui — "jis turi neatšaukiamą kunigystę" (Žd. 7,24). Juk, užbaigęs Tėvo jam pavestą darbą, jis turėjo grįžti dangun ir sėstis savo Tėvo dešinėje. Bet pirm to jis turėjo duoti pasauliui Kunigystę, kaip pranašišškai buvo pavaizduota šventyklos apeigose, pirma pats ruošdamasis pasiaukoti ant kryžiaus altoriaus, o po to ant altorių šventovėse. Tad jis turėjo parodyti apaštalams, kaip tai įvyksią. Jie patys turėjo dalyvauti jo pirmose Mišiose, kad Paskutinė vakarienė galėtų būti sujungta su kasdieninėmis Mišiomis iki laiko baigos.

Tad V. Jėzus konsekravo apaštalus vyskupais, kad jie ga-

lėtų šventinti naujus kunigus ir vyskopus, švęsti Eucharistiją ir kurti krikščioniškas bendruomenes, tai yra parapijas ir vyskupijas.

Konsekruodamas apaštalus vyskupais, V. Jėzus sekė senobines šventyklos apeigas. Tad iš paviršiaus apaštalai nepastebėjo nieko naujo. Dievas nieko nedaro staigiai. V. Jėzus atėjo ne pasmerkti žydų senobinių apeigų, kurios buvo Dievo duotos ir prirašytos, o patobulinti ir įvykdyti pagal Tėvo valią. Apaštalai nežinojo tų apeigų pilnos prasmės, iki Šventoji Dvasia apreiškė jiems Sekminių dieną.

Šventinant Senojo Įstatymo kunigus rabinus, šventais aliejais būdavo patepamos galva ir rankos ir ant galvos uždedamos šventintojų rankos, taip įvedant juos į pareigas. Jokūbas kryžmai dėjo rankas ant Juozapo dviejų sūnų (Pr. 48,14). Mozė dėjo rankas ant Jozuės, suteikdamas jam valdžios vesti žmones į Žadėtąją žemę (Įst. 34,9). Taip ir dabar vyskupai ir kunigai dalyviai deda rankas ant šventinamųjų naujų kunigų.

Kristaus laikais mažiausiai trys rabinai galėjo iššventinti kitą rabiną, Senojo Įstatymo kunigą. Taip buvo ir Katalikų Bažnyčioje nuo jos pradžios, taip yra ir dabar: vienas vyskupas iššventina naujus kunigus, bet trys vyskupai iššventina naują vyskupą. Nesant galimybės dalyvauti trimis vyskupams, Šv. Sostas leidžia ir vienam vyskupui iššventinti naują vyskupą (k. 1014). Rusijoje, pvz., vysk. T. Matulionis buvo slapta konsekruotas vieno vyskupo. Vėliau savo bute, Druskininkuose, Lietuvoje, vysk. T. Matulionis vienas pats konsekrovo kun. Vincentą Sladkevičių vyskupu, kurį 1988 m. gegužės 29 d. pop. Jonas Paulius II pakėlė Lietuvos kardinolu. Šių abiejų vyskupų konsekracijos buvo atliktos su Vatikano leidimu žiauraus katalikų persekiojimo metu.

Romos vyskupas šv. Favainas (†240) rašė, kad V. Jėzus, nuplovęs apaštalamis kojas, parodė jiems, kaip sumaišyti ir konsekruoti chrizmą. Pop. šv. Silvestras (†335) rašė, kad Kristus įsteigęs apeigas aliejams šventinti. Senajame Įstatyme

pildavo aliejaus ant galvos kryželio formoje. Dėl to visose krikščionių — Rytų ir Vakarų — Bažnyčiose dvasiškai šventinami šv. chrizma ir rankų uždėjimu. Tad prileidžiama, kad ir V. Jėzus taip išventino apaštalus, nors niekur tai neparašyta, bet taip Dievas per Mozę buvo įsakęs šventinti naujus kunigus (Iš. 29,7-10). Patepimas šv. aliejais ir rankų uždėjimas atėjo pas mus iš šventyklos, sinagogos ir Paskutinės vakarienės. Tad Bažnyčios įstatymas sako: Vyskupo, kunigo ir diakono šventimai "yra suteikiami rankų uždėjimu ir šventimų malda..." (k. 1009).

Prieš pirmųjų Mišių antrąją dalį, prieš Eucharistijos liturgijos pradžią, V. Jėzus išventino apaštalus kunigais ir vyskupais, nes jis norėjo, kad jie koncelebruotų drauge su juo. Nuo to meto išventinamieji kunigai ir vyskupai koncelebruoja su vyskupu ar vyskupais. O dabar koncelebruojama ir kitomis progomis. Be to, V. Jėzus parodė apaštalams, kaip šventinti kitus vyskopus ir kunigus ir kaip švęsti Eucharistiją, tai yra atnašauti šv. Mišias.

Šventinant apaštalus kunigais ir vyskupais Paskutinės vakarienės metu, į jų sielas įspaustas Kunigystės charakteris, žymė, bet Kunigystės sakramento malonės jų sielose dar miegojo. Jos dar nebuvo veiksmingos, nes žmonija dar nebuvo atpirkta. Iš tikrųjų tik per Sekmines Šventoji Dvasia pripildė juos vyskupystės, kunigystės ir apaštalavimo dovanomis. Tada buvo atbaigta Kunigystė, pradėta Paskutinėje vakarienėje: jų šventimų metu jiems suteikta galia konsekruoti, o kitas galias Viešpats suteikė, prisikėlęs iš numirusių (Jn. 20,23).

Šv. Jonas rašo, kad "Jėzus labai susijaudino", nes vienas iš jų išduos jį (Jn. 13,21). Jis buvo susijaudinęs ir dėl to, kad neatgailojęs, būdamas mirtinoje nuodėmėje, Judas priėmė Kunigystės šventimus.

Eucharistijos įsteigimas

Išventinus apaštalus vyskupais, jie paruošė stalus Neraugintos Duonos šventei. Iki to meto vyko prisiminimas patriarchų, išlaisvinimo iš Egipto vergijos, Dievo įsakymų gavimo, tautos istorijos ir viso to, kas buvo nukreipta į V. Jėzaus nukryžiovimą sekančią dieną. O po žydų Velykų šventės pirmos dienos visą savaitę vakarais buvo susibūriama iki to mėnesio 21 d. vidurdienio. Pirmoji metinių Velykų diena nusakė Kristaus mirtį, o kasdienis neraugintos duonos valgymas nusakė kasdienės Mišias iki laiko baigos. Nerauginta duona priminė žydams maną iš dangaus, kuria jų protėviai maitinosi per keturiasdešimt metų. Tai buvo Dievo įsakymas: "Septynias dienas valgysite neraugintą duoną" (Iš. 12,13).

Nuplovę rankas, visi ilgai meldėsi į Senojo Įstatymo šventuosius ir giedojo tai šventei pritinkančias psalmes bei jų ištraukas, k.a.: Ps. 114, 115, 116, 117, 118 su aleliuja priegiesmiu. Jose apaštalai galėjo įžiūrėti nuostabias pranašystes apie Kristų, Paskutinę vakarienę bei Išganytojo mirtį. Priėjęs prie žodžių: "Kuo gi Viešpačiui atsidėkosiu už visa gera, ką man padarė? Išganyto taure pakelsiu, Viešpaties vardą kartosiu" (Ps. 116,12-13), prileidžiama, kad V. Jėzus paėmė taure, kaip vėliau Mišių atnašautojas sakydavo, imdamas taure prieš šv. Komuniją, ko dabar atsisakyta.

Po tų žodžių galbūt V. Jėzus tuo metu ištarė konsekracijos žodžius, kuriuos yra užrašę pirmieji trys evangelistai ir šv. Paulius pirmame laiške Korintiečiams. Šv. Matas rašo: "Vakarieniaujant Jėzus paėmė duoną, laimino ją, laužė ir davė mokiniams, sakydamas: 'Imkite ir valgykite: tai yra mano Kūnas'" (26,27). Panašiai rašo ir kiti du evangelistai: "Bevakarieniaujant Jėzus paėmė duonos, sukalbėjo laiminimo maldą, laužė ją ir davė mokiniams, tardamas: 'Imkite, tai mano Kūnas'" (Mk. 14,22). "Paėmęs duonos, jis sukalbėjo padėkos maldą, laužė ir tarė: 'Tai yra mano Kūnas, kuris už jus duoda-

mas. Tai darykite mano atminimui“ (Lk. 22,19).

Panašiai ir šv. Paulius yra užrašęs duonos konsekracijos žodžius, nors jis pats nedalyvavo pirmose Mišiose: "Aš tai gavau iš Viešpaties ir tai perdaviau jums, kad Viešpats Jėzus tą naktį, kurią buvo išduotas, paėmė duoną ir, sukalbėjęs padėkos maldą, laužė ir tarė: 'Tai yra mano Kūnas, kuris už jus duodamas. Tai darykite mano atminimui“ (1 Kor. 11,23-24).

Tai buvo toji nerauginta duona, ant kurios V. Jėzus ištare konsekracijos žodžius, atlaužė po gabalėlį iš konsekruotos plotkelės ir dėjo kiekvienam apaštalui į kairį delną, nes tai buvo toks žydų Velykų paprotys, o apaštalai buvo vyskupai. Jie atnašavo Mišias drauge su V. Jėzumi: jie koncelebravo jas. Apaštalai paėmė jiems duotą konsekruotos Duonos gabalėlį dešinės rankos nykščiu ir parodomuoju pirštu ir dėjo į savo burną. Šis buvo būdas, kad ankstyvoje Bažnyčioje šv. Komunija buvo duodama į ranką; tik moterys turėdavo uždengti tą delną linine servetėle. Rytų Bažnyčia visą laiką duoda šv. Komunią į rankas. Apie tai bus užsiminta vėliau.

Po to V. Jėzus paėmė didžiąją dviąsę taurę į rankas, pakėlė ją, sukalbėjo dėkojimo maldą, gėrė iš jos ir paleido ją per rankas visiems savo grupės dalyviams, kaip meilės taurę ir draugiškumo ryšį tarp jų. Duodamas jis tarė vyno konsekracijos žodžius, kuriuos perduoda mums trys pirmieji evangelistai ir šv. Paulius: "Paskui, paėmęs taurę, sukalbėjo padėkos maldą ir davė jiems, tardamas: 'Gerkite iš jos visi, nes tai yra mano Kraujas — naujosios sandoros Kraujas, kuris už daugelį išliejamas nuodėmių atleidimui“ (Mt. 26,27-28).

"Paėmęs taurę, sukalbėjo padėkos maldą, davė jiems, ir visi gėrė iš jos. O jis jiems pasakė: 'Tai mano Kraujas, naujosios sandoros Kraujas, kuris išliejamas už daugelį“ (Mk. 14,23-24).

"Lygiai taip po vakarienės jis paėmė taurę, sakydamas: 'Ši taurė yra Naujoji Sandora mano krauje, kuris už jus išliejamas“ (Lk. 22,20).

"Tuo pačiu būdu po vakarienos jis paėmė taurę ir tarė: 'Ši taurė yra Naujoji Sandora mano Krauje. Kiek kartų gersite, darykite tai mano atminimui' (1 Kor. 11,25).

Savo Evangelijoje šv. Jonas praleidžia konsekracijos žodžius, nes kiti jau buvo užrašę, ir visi juos žinojo mintinai.

Sekdamas Neraugintos Duonos šventės pagrindinį paprotį, V. Jėzus nesulaužė nė vienos religinės apeigos bei Dievo prirašyto išrinktajai tautai potvarkio. Ir čia pirma jis pats gėrė iš taurės, kaip daro pagrindinis Mišių atnašautojas koncelebruotose Mišiose. Po to jis paleido taurę per rankas tų, kurie atnašavo Mišias drauge su juo, "ir visi gėrė iš jos" (Mk. 14,23).

Ankstybinėje Bažnyčioje taurė būdavo duodama visiems, kurie priėmė šv. Komuniją — jie priėmė ją abiem pavidalais, iki pradėta piktnaudoti. Dabar grįžta prie senobinio papročio, bet tik tais atvejais, kurie yra nurodyti mišiole bei vyskupo ordinaro potvarkiuose.

Perskaite pastebime, kad įvairių surašytojų konsekracijos žodžiai yra truputį kitaip užrašyti. Tačiau prisimintina, kad V. Jėzus ištare juos aramajiškai, o užrašytojai užrašė juos graikiškai. Kiekvienas vertėjas pasako tą patį, tik truputį skirtingais žodžiais bei skirtinga žodžių tvarka. Reikia manyti, kad ir čia taip įvyko.

Ką reiškia išsireiškimai: "Naujosios Sandoros kraujas" ir "Tikėjimo paslaptis"?

Testamentas yra paskutinės valios išreiškimas. Jis galioja tik po asmens mirties. Minėtu išsireiškimu apie testamentą V. Jėzus nukreipė savo mirtį į sekančią dieną, kada baigėsi žydų Velykų šventė ir kada prasidėjo naujas ir amžinas testamentas atpirktųjų garbėmis.

Žodžiai "Tikėjimo paslaptis", kuriuos kunigas taria tuoj po konsekracijos, čia yra tame, kad niekas negali tikėti tikrą Kristaus buvimą konsekruotoje Ostijoje ir konsekruotame Vy-

ne be dieviško tikėjimo, kurs yra didelė Dievo dovana, kai net tikintiesiems yra tikėjimo paslaptis.

Iš cituotų Evangelijose užrašytų konsekracijos žodžių atrodo, kad tuojau po konsekracijos jiems buvo duota Komunija, nors iš tikrųjų mes to nežinome. Tik šv. Luko Evangelijoje netrukus po to seka pamokymas ir naujųjų vyskupų paskyrimas pareigoms. Jis kalbėjo: "Jūs ištvėrėte su manimi mano bandymuose, todėl aš jums skiriu valdyti karalystę, kaip ir man yra ją skyręs Tėvas. Mano karalystėje jūs valgysite ir gersite už mano stalo ir sėdėsite sostuose, teisdami dvylika Izraelio giminių" (Lk. 22,28-30).

Nebūdami atpirkti Kristaus kančia bei Šventosios Dvasios sustiprinti, jie galvojo, kad vykstąs žemiškos karalystės atstatymas. Tad jie pradėjo ginčytis (Lk. 22,24). Bet V. Jėzus sudraudė juos, kad taip nesą, ir dar pridėjo, kreipdamasis į Petrą, kaip į vyskupų pirmininką ir Bažnyčios regimą galvą: "O tu savo ruožtu stiprink brolius" (Lk. 22,32).

Taip baigėsi Paskutinė vakarienė. Visi apaštalai buvo vyskupai. Visi jie atnašavo pirmąsias Mišias drauge su savo dievišku Mokytoju ir priėmė pirmąją Komuniją. Tikėtina, nors nėra tikra, kad ir Judas priėmė ją bent Duonos pavidalu. Šv. Jonas juk rašo: "Kai šis nurijo kąsnį, šėtonas įėjo į jį" (Jn. 13,27), nes Judas neatšaukęs ryžto išduoti savo Mokytoją mirčiai, priėmė šv. Komuniją, nesusitaikęs su Dievu, būdamas mirtinoje nuodėmėje. Juk šventraštyje pasakyta, kad pirma turime iširti savo sąžinę, o tik tada artintis prie Dievo stalo (1 Kor. 11,28-29).

Judui išėjus iš Paskutinės vakarienės salės, V. Jėzus kalbėjo vienuolikai apaštalų degančiais žodžiais apie meilę, vienybę, aukščiausius principus, kaip paskutinius pamokymus prieš savo mirtį. Viešpačiui baigus kalbėti, tada, truputį prieš vidurnaktį, "pagiedoję himną, jie išėjo į Alyvų kalną" (Mt. 26,30), kur pradėjo savo kančios kentėjimus už žmonijos atpirkimą.

NAUJOJO ĮSTATYMO AUKA

Mišios — tikra Auka

Senajo Įstatymo išrinktosios tautos aukos, nors jos buvo atnašaujamos Dievo nurodytomis apeigomis, nebuvo tobulos. Jų neužteko pilnai pagarbinti Dievui bei atsisteisti jo teisingumui už žmonių nusikaltimus. Bet jos buvo vertingos kaip priemonės žmonėms vienyti su Dievu ir kaip simboliai būsimos tobulos Aukos, kuri yra Kalvarijos ir altoriaus Auka. Dabar vadiname Mišiomis.

Mišios yra Paskutinės vakariinės ir Kryžiaus Aukos atnaujinimas ir sudabartinimas nekruvinu būdu Duonos ir Vyno Pavidalais. Tačiau abiejuose aukojimo būduose — Kryžiaus ir Altoriaus — yra tas pats pagrindinis Kunigas ir ta pati Atnaša — Jėzus Kristus.

Kristaus mirtis ant kryžiaus buvo tikra Auka. Jis pasiaukėjo dangiškajam Tėvui, kad pagarbintų savo Tėvą ir kad atsilygintų už pasaulio nuodėmes. Kaip Aukos Atnaša, jis pirma kentėjo. Po to mirė, sakydamas: "Atlikta" (Jn. 19,30). Tuo jis atbaigė Naujojo Įstatymo Aukos įsteigimą ir sutaikė žmones su Dievu.

Šv. Mišios yra Naujojo Įstatymo Auka, kurioje Kristus kunigo patarnavimu aukojasi Dievui Tėvui nekruvinu būdu Duonos ir Vyno Pavidalais.

Katalikų Bažnyčia, jos visuotini susirinkimai ir Bažnyčios Tėvai šv. Mišias visados laikė tikra Auka. 1562 m. rugsėjo 17 d. Tridento susirinkimas, pvz., išaiškino šv. Mišių Aukos prigimtį ir įpareigojo atnašaujančius šv. Mišias prisilaikyti nustatytos atnašavimo drausmės. Jis mokė: "Dieviškoje Aukoje, aukotoje Mišiose, yra tas pats Kristus, kurs kartą pasiaukėjo kruvinu būdu ant Kryžiaus altoriaus; jis čia yra ir aukojasi nekruvinu būdu" (CT 749). Tridento susirinkimas smerkia kiek-

vieną, kurs sako, kad Dievui aukojamos Mišios nėra tikra ir savybinga Auka (CT 756).

Šį įsakymą Bažnyčia pakartoja II Vatikano susirinkimo Šv. liturgijos konstitucijoje: "Mūsų Išganytojas Paskutinės vakarienės metu, tą naktį, kurią buvo išduotas, įsteigė eucharistinę savo Kūno ir Kraujo Auką, kurią įamžino visiems laikams, iki vėl ateis, Kryžiaus Auką ir taip savo mylimai sužieduotinei Bažnyčiai jis paliko savo Mirties ir Prisikėlimo atminimą" (nr. 47). "Eucharistijos Aukoje vyksta mūsų atpirkimo darbas" (t.p. nr. 2).

Šv. Mišių Auka nėra mažesnė už Kryžiaus Auką, nes Kryžiaus ir Mišių Auka yra viena ir ta pati Auka. Šventąja Mišių Auka yra sudabartinama Kryžiaus auka, atnašaujama nekruvinu būdu. Ir Kryžiaus, ir Mišių aukoje yra tas pats Atnašautojas Jėzus Kristus, Dievo Sūnus, amžinasis Kunigas, ir ta pati Auka — Jėzus Kristus. Kaip Kunigas jis aukoja save Dievui Tėvui kunigo žmogaus tarpininkavimu. Kryžiaus auka buvo begalinės vertės, nes Aukotojas Jėzus Kristus ir Auka, Dievo Sūnus, yra begaliniai. Tad toji Auka yra daugiau, negu reikėjo žmonijai atpirkti iš Šėtono valdžios ir atsiteisti už visų nuodėmes.

Kalbėdami apie šv. Mišių vertę, Bažnyčios tėvai rašė, kad visų angelų ir šventųjų garbinimas Dievo neprilygsta vienerių Mišių Aukos vertei. Jos yra begalinės vertės, kaip ir pats Dievas, kai pats Dievas, Jėzus Kristus, yra ir Kunigas, ir Auka. Tik pats V. Jėzus galėtų nusakyti jų vertę, ką galėsime suprasti tik po mirties.

V. Jėzus įsteigė Mišių Auką, kad jo duota religija turėtų tobulą Auką, kuria užtektinai galėtų pagarbinti Dievą, visiškai nuplauti žmonių kaltes ir už jas apmokėtų visas skolas.

Visi apaštalai buvo tvirtai įsitikinę, kad Mišios yra Kryžiaus auka, ir jie dažnai atnašavo jas, kaip matyti iš šventraštinės Apaštalų darbų knygos (2,42 ir kt.) ir Bažnyčios tėvų raštų, ypač šv. Ignaco kankinio (†c. 166) ir pop. šv. Klemenso

(†97). Pastarąjį šv. Petras konsekravo vyskupui, ir buvo išrinktas trečiu Petro įpėdiniu, popiežiumi. Jie abu, šv. Ignacas ir šv. Klemensas, buvo apaštalų mokiniai. Šv. Matas evangelistas buvo ietimi pervertas, jam atnašaujant šv. Mišias. Persekiootojo Agėjo verčiamas atnašauti aukas pagonių dievaičiams, apaštalas Andriejus pasakė jam: "Ant altoriaus kasdien aukoju tikram ir aukščiausiam Dievui nekalčiausią Avinėlių, kurs, nors sunaikintas, visados gyvas ir sveikas".

Šventraštiniame laiške Žydams pasakyta: "Mes turime Altorių, nuo kurio valgyti neturi teisės tie, kurie tebetarnauja padangtei" (13,10). Altorius čia reiškia Auką, kuri aukojama ant altoriaus. O tarnaują padangtei tie, kurie prisilaiko Senojo Įstatymo religijos.

Šv. Jokūbo apaštalo liturgijoje parašyta: "Tenutyla visi mirtingieji, stovį baimėje ir drebą. Tegul iš jų minčių išnyksta žemiški dalykai. Juk karalių Karalius, viešpačių Viešpats, Kristus, mūsų Dievas, tuojau bus paaukotas ir jis bus maistas tikintiesiems".

Šv. Kirilas (†444) Egipte koptų liturgijoje įrašė: "Padaryk mus vertus, Viešpatie, atnašauti tau šią šventą, prideramą, dvasinę ir nekruviną Auką už mūsų nuodėmių atleidimą ir už žmonių nusikaltimų dovanojimą".

Daugis kitų Bažnyčios tėvų kalba apie šv. Mišias, kaip Naujojo Įstatymo Auką, vadindami jas žmonių išganymo Auka. Kartaginos vyskupas, pvz., šv. Ciprionas (†258) Mišias vadino "išganinga Auka". Vysk. šv. Augustinas (†430) rašė, kad šv. Mišios esanti "tikra ir didinga Auka. Ji pakeitė visas pirmesnes aukas" (De civ.).

Konstantinopolio sinodas 1156 m. išreiškė, ką tiki Rytų Bažnyčia, ir ką 1980 m. cituoja pop. Jonas Paulius II: "Šių dienų Auka yra ta pati, kurią aukojosi viengimis įsikūnijęs Žodis. Jos yra jo paaukotos (dabar, kaip ir tada), kai ji buvo viena ir ta pati Auka".

Tridento susirinkimas paskelbė 1562 m. rugsėjo 17 d., kad tas pats Jėzus Kristus, kurs pasiaukojo ant kryžiaus už viso pasaulio nuodėmes, kasdien aukojasi kunigo pagalba šv. Mišiose. Mišių auka yra ta pati Kalvarijos auka, tik tuo skirtumu, kad ant kryžiaus jis fiziškai kentėjo ir išliejo savo Kraują regimu būdu, kai tuo tarpu Mišiose jis aukojasi be kentėjimo ir išlieja Kraują mistiniu būdu.

Tad šv. Mišios yra ta pati Auka, kaip ir Kryžiaus Auka, būtent:

Pirma, Mišios yra ta pati Auka, kuri buvo paaukota Paskutinės vakarienės metu ir sunaikinta ant kryžiaus. Mišiose įvyksta gyvas Kryžiaus aukos atnaujinimas ir sudabartinimas. Mišios nėra vien tik Kristaus aukos prisiminimas. Iš tikrųjų jos atnaujina tai atskira Duonos ir Vyno konsekracija, nes Kristaus mirtis atskyrė Kraują nuo Kūno.

Antra, Paskutinėje vakarienėje, po kosekracijos, V. Jėzus pasakė: "Tai darykite mano atminimui" (Lk. 22,19). O šv. Paulius pridėjo: "Kada tik valgote šią Duoną ir geriate iš šios Taurės, jūs skelbiate Viešpaties mirtį, kol jis ateis" (1 Kor. 11,26). Taip Paskutinės vakarienės metu V. Jėzus įsteigė regimą Auką — Mišias, kad atnaujintų ir sudabartintų kruviną Auką, kurią jis atnašavo ant kryžiaus.

Trečia, pagrindinis Mišių kunigas yra V. Jėzus, kurs žmogiško kunigo patarnavimu atnašauja Dievui Tėvui savo Kūną ir Kraują, kurie buvo paaukoti ant kryžiaus.

Tiek Kryžiaus ir tiek Mišių Auka ir Atnašautojas yra tas pats J. Kristus. Prie altoriaus esąs regimas kunigas yra pagrindinio dieviško Kunigo įrankis. Konsekrudamas jis nesako: "Tai yra Kristaus Kūnas, tai yra Kristaus Kraujas". Bet jis konsekruoja ne tik Kristaus vardu, bet ir asmeniu, sakydamas: "Tai yra mano Kūnas" (Mt. 26,26); "Tai yra mano Kraujas" (Mt. 26,28, Mk. 14,24) arba "Tai yra taurė mano Kraujo" (Lk. 22,20).

Skirtumas tarp kryžiaus ir altoriaus Aukos yra tik atnašavime: ant kryžiaus V. Jėzus fiziškai praliejo savo Kraują ir mirė, fiziškai nukankintas. Tuo tarpu Mišiose nėra Kraujo fiziško praliejimo, nes Kristus nebegali mirti antrą kartą. Ant kryžiaus V. Jėzus užpelnė išganymui reikalingas malones ir atsiyginio už mūsų kaltes, o tuo tarpu Mišiose jis pritaiko Kryžiaus aukos nuopelnus ir savo mirties atlyginimą sieloms.

Kalvarijoje V. Jėzus aukojo pats save vieną kartą ir visiems laikams (Žd. 7,27). O dabar jis yra garbėje. Tad jis nebegali fiziškai mirti. Mišios yra įgyvendinimas nekruvinu būdu tos Aukos, kuri kruvinu būdu buvo paaukota Kalvarijoje. Tad tikriausia prasme Mišios yra Kristaus atpirkimo Aukos tąsa. Jos atneša Kalvariją į mūsų laikus ir į kiekvieną vietą, kur tik Mišios yra atnašaujamos. Dėl to visur ir visados galime aukoti Dievą Sūnų Dievui Tėvui, stiprintis eucharistiniu Sūnumi ir gyventi glaudžioje vienybėje su juo. V. Jėzus davė mums šv. Mišias, kaip regimą Auką, kad tęstume jo Kryžiaus Auką iki laiko baigos.

Mišios apaštalų laikais

Kristui mirus ir įžengus į dangų, apaštalai, praradę bet kokią viltį, gyveno baimėje, kad nebūtų nužudyti. Kunigystės sakramentas dar neveikė juose, iki Sekminių sekmadienį nužengė Šventoji Dvasia. Ji turėjo priminti jiems viską, ką buvo girdėję iš Kristaus bei matę. Nužengus Šventajai Dvasiai, ji priminė jiems ir šį Viešpaties įsakymą: "Tai darykite mano atminimui" (Lk. 22,19). Labai galimas dalykas, kad apaštalai nevykdė Kristaus to švento įsakymo, iki jie buvo sustiprinti Šventosios Dvasios. Bet ir gavę Šventąją Dvasią, jie nežinojo, ar jie turėjo švęsti Eucharistiją kartą per metus, Velykų metu, ar dažniau. Jie turėjo išspręsti pirmiausia tokius ir panašius klausimus. Apaštalų darbai mini Duonos laužymą, tik nužen-

gus Šventajai Dvasiai. Tik gavę ją, apaštalai išėjo viešumon skelbti Kristaus mokslui ir švęsti šv. Eucharistiją.

Apaštalai ir kiti pirmieji žydai krikščionys ir toliau dažnai lankė šventyklą bei sinagogos pamaldas. Grįžę iš žodžio ir maldos sinagogos pamaldų, namuose bei Puotos salėje jie šventė Eucharistijos liturgiją. Apaštalų darbų knygoje šv. Lukas rašo: "Jie kasdien sutartinai būdavo šventykloje, o savo namuose, tai vienur, tai kitur laužydavo Duoną" (Apd. 2,46). Pastaruoju išsireiškimu suprantame, kad jie šventė Eucharistiją, atnašavo antrąją Mišių dalį. Reikia manyti, kad jie taip atnašavo šv. Mišias dviejose vietose: pirmąją Mišių dalį šventykloje bei sinagogoje, o antrąją tikinčiųjų namuose bei kitur. Pagal Apaštalų darbų knygą (20,7) ir pirmą laišką Korintiečiams (16,2) krikščionys rinkdavosi liturgijai "pirmą savaitės dieną", kurią dabar vadiname sekmadieniu, arba Viešpaties diena, nes tą dieną, "pirmą savaitės dieną... Marija Magdaliatė atėjo pas kapą ir pamatė, kad akmuo nuverstas nuo angos... Jis pamatė ir įtikėjo" (Jn. 20,1-8), kad V. Jėzus buvo prisikėlęs iš numirusių. Be to, tą savaitės dieną Šventoji Dvasia nužengė ant primityvios Bažnyčios: "Atėjus Sekminių diena..., visi pasidarė pilni Šventosios Dvasios" (Apd. 2,14).

Šventraštis, to meto žydų rašytojai ir istorikai mini Paskutinės vakarienos žodžius, veiksmus ir įvykius, kurie nepriklausė Neraugintos duonos šventyklos apeigoms. Per Senojo Įstatymo šimtmečius Šventoji Dvasia nusakė, kad aukos avinėlis reiškę Nukryžiuotąjį, o duona ir vynas — Eucharistinę Auką. Dėl to apaštalai neįžiūrėjo daug naujo ir svetimo, kada V. Jėzus Senojo Įstatymo auką keitė į Naujojo Įstatymo Auką. Juk, arčiau susipažinus su Senojo Įstatymo liturginėmis apeigomis, ir dabar regima, kad Mišių auka buvo išpranašauta ne tiek žodžiais, o tiek liturginėmis apeigomis, kurios tapo šv. Mišių apeigų pagrindu.

Nuo pat Eucharistinės Aukos pradžios randame visas Mišių dalis, k.a.: maldas, šventraščio ištraukų skaitymą ir paaiški-

nimą, Eucharistijos malda, Duonos laužymą ir šv. Komunijos dalinimą. Ankstyvieji Bažnyčios rašytojai sako, kad Eucharistijos malda būdavo sustatoma Mišių atnašavimo metu. Iškalbingesnių kunigų ji buvo ilgesnė ir išreikšta iškilmingesniais žodžiais, bet konsekracijos žodžiai, mintinai išmukti, visados buvo tie patys.

Šventykloje niekas neturėjo teisės paminėti Jėzaus vardo. Tačiau šv. apaštalams Petruį ir Jonui pagydzius luošą Jėzaus vardu šventykloje (Apd. 3,1-8), žydai labai supyko ir uždraudė apaštalams lankytis šventykloje. Pagaliau apaštalai nusprendė, kad krikščionių Eucharistija nėra žydų pamaldų dalis. Jeruzalės susirinkime penkiasdešimtais metais nutarta, kad bet kokios tautybės krikščionys galėjo dalyvauti šv. Mišių Aukoje, nes jie visi "buvo viena Kristuje" (Gal. 3,28).

Mišios persekiojimo metu ir vėliau

Pirmieji krikščionys gyveno pagonių valdomoje Romos imperijoje. Pagonys garbino savus dievaičius. Krikščionims atsisakius garbinti juos, jie buvo žiauriai persekiojami. Tai vyko nuo 64 iki 313 metų. Persekiojimo metu krikščionys slaptai praktikavo savo tikėjimą. Jie tvirtai laikėsi apaštalų mokyimo ir tą mokslą perdavė savo vaikams. Šv. Mišios būdavo atnašaujamos naktimis požemiuose, kur būdavo laidojami numirėliai. Pagonys nelietė 'kapinių'. Tad krikščionys ten buvo gana 'saugūs'. Šv. Eucharistija daugeliui persekiojamų krikščionių buvo labai didelis džiaugsmo ir stiprybės, meilės ir vienybės šaltinis. Po labai slaptų Mišių dalyviams buvo leidžiama parsinešti namo konsekruotų Ostijų kitoms savaitės dienoms ir nunešti kaliniams bei ligoniams. Net vaikai čia pasitarnavo. Jų nemaža nukankinta; pvz., berniukas šv. Tarcizijus (†257), šventasis patarnaujančių berniukų globėjas.

Šv. Justinas kankinys (†166) nupasakoja tuometinių Mišių atnašavimo eigą: "Sekmadienį visi, kurie gyvena mieste

arba provincijose, susirenka į vieną vietą. Esti skaitomi apaštalių ir pranašų raštai tiek, kiek turima laiko. Po to skaitoma (Evangelija) sustojus. Pirmininkaujantis (vyskupas ar kunigas) žodžiu duoda pamokymą ir ragina sekti tuos dalykus. Po to visi atsistoja ir kalba tikinčiųjų maldą... Užbaigus mūsų maldą, atnešami duona, vynas ir vanduo, ir atnašautojas aukoja maldas ir dėkojimus pagal savo pajėgumą (nes tada dar nebuvo sudarytos Eucharistijos bendros maldos), o žmonės pritaria žodžiu 'Amen'. Ir yra padalinama (šv. Komunija) visiems. Po to visi dėkoja. O nedalyvaujantiems diakonai nuneša dalį "konsekruotų Ostijų. Nekonsekrutos duonos likutis būdavo išdalinamas neturtingiesiems.

Šioje citatoje šv. Justinas nusako dvi Mišių dalis — Žodžio ir Eucharistijos. Jis nemini Tikėjimo išpažinimo, kurs įvestas vėliau, bei aukų paruošimo arba aukojimo maldų. Gale Eucharistijos maldos dalyviai tepasako 'Amen'. Be to, nepamirštama rinkliava vargšams.

Romos imperatoriui, Konstantinui Didžiajam, tapus krikščioniu, 313 m. Milano ediktu krikščionybei buvo suteikta pilna laisvė, ir jis pats rėmė ją, nors Vakaruose nustota persekioti 305 m., o Rytuose 311 m.

Dabartinėje šiaurinėje Turkijoje Bizantijos miestą pastatydino didmiesčiu, lyg įkurdamas naują miestą, ir pavadino jį Konstantinopoliu savo garbei. Jis dabar vadinamas Istambulu. Pats imperatorius persikėlė ten ir valdė rytinę imperijos dalį, vakarinę palikdamas popiežiaus žiniai. Pop. Grigalius Didysis (†604) per keturiolika metų labai išvystė šv. Eucharistijos garbinimą.

Krikščionybei išėjus laisvėn, atnašų paruošimas buvo iškilmingas: tikintiesiems sunešant aukas, ilgokai būdavo giedamos psalmės. Aplamai Romos liturgija buvo labai iškilminga. Ji pamažu pateko dabartinėn Prancūzijon ir kitur.

Viduramžiais (604-1517) labai stipriai įsigalėjo įsitikinimas, kad šv. Ostijos pakėlėjimas buvo svarbiausias Mišių ele-

mentas: Tikintieji reikalavo, kad ji būtų pakelta galimai aukščiau ir ilgai regima. Tad buvo taip įsitikinta, kad gana dalyvauti Ostijos pakėlėjimo metu. Tokiu būdu sumažėjo šv. Komunijos priėmėjų skaičius. Pamištas Kristaus tikras buvimas šv. Ostijoje, ir kad tokia Ostija yra ir sielos maistas.

Vakarų Europos imperatorius pal. Karolis Didysis (†814), kurio sostinė buvo Aecksene (dabartinėje Vokietijoje prie Olandijos sienos), padėjo pamatus Romos imperijai ir domėjosi Bažnyčios reformomis, nes jis suprato vienos liturgijos reikšmę jo valdomos imperijos vientisumui. Jis atsitiktinai sutiko diakoną benediktiną Alcuiną iš Anglijos ir pakvietė jį būti jo imperijos švietimo ministru. Jis domėjosi liturgija. Iš visur surinkęs įvairius mišiolus, sudarė naują. Jame Eucharistijos maldos pradžioje, pvz., pridėjo žodžius: "Globok savo tarną, mūsų popiežių N., mūsų vyskupą N. ir visus, kurie ištikimai laikosi apaštalinio katalikų tikėjimo". Paskutinė sakinio dalis yra pasisakymas prieš Arijaus ereziją. Be to, jis sudarė Mišių tekstus už mirusius, kurių iki to meto nebuvo mišioluose, ir įdėjo grigališką giedojimą. Naujasis mišiolas buvo paskelbtas 789 m., kaip vienintelis Mišių tekstas visoje imperijoje. Jis vadinosi pop. Adriano mišiolu. Nesant spaudos, ne visi kruopščiai nurašydavo jį, pridėdami savo smulkmenų.

Pagal pop. Adriano I mišiolarį vienas kunigas atnašavo šv. Mišias, nepaisydamas, ar kas nors buvo šventovėje, ar ne. Įvedus Komunijos grotelius, altorius pastumtas toliau nuo žmonių, o kunigas nusigręžė į rytus, į altorių. Žmonės matė toli stovintį kunigą, darantį paslaptinius judesius, kalbantį nesuprantama lotynų kalba, kurios žmonės tada jau nebesuprato.

Liturginių gestų Mišiose buvo daug: kryžiaus ženklai, laiminimai, smilkymai, bučiavimas altoriaus, mišiolo ir patenos, nusilenkimai, priklaupimai, rankų iškėlimas. Visi tie gestai buvo pradėti Galijoje, dabartinėje Prancūzijoje, bet Romos patvirtinti.

Iškilmingos Mišios buvo svarbiausias liturginis veiksmas.

Epistola — pirmasis šventraščio skaitinys — pradėtas skaityti dešinėje, o Evangelija — kairėje. Ši praktika leido žiūrovams suprasti, kuri buvo Mišių dalis. Kad užtektų vietos mišiolui, pailgintas altorius.

Dvyliktame tryliktame šimtmečiuose tvirtai įsigalėjo grigališkas giedojimas, kaip kunigo ir choro užduotis. Visi kiti žmonės tapo žiūrovais klausytojais. Jie neįsijungė į giedojimą. Ypač Kyrie, Sanctus, Agnus Dei giedojimas buvo plačiai įsigalėjęs. Tryliktame šimtmetyje pradėta giedoti Gloria. Tą šimtmetį plačiai įsigalėjo vargonai. Tikintieji vyko šventovėn "klausyti Mišių", o ne aktyviai dalyvauti šventoje Aukoje. Toks nelemtas "klausyti Mišių" išsireiškimas įsigalėjo beveik visose kalbose. Tą terminą net ir dabar kai kurie tebevartoja, lyg vykdami koncertan. Pradėta puošti liturginius drabužius ir altorius. Pop. Inocentas III (†1216) nustatė liturgines spalvas įvairioms Mišioms: baltą, žalią, raudoną ir juodą. Violetinė spalva neminima. Viduramžiais žmonės, nesuprasdami lotynų kalbos bei Mišių atnašavimo veiksmų, galėjo gėrėtis puošmenimis ir klausytis giedojimo bei muzikos, laukdami pamaldų baigos, nors retai kas nors jos laukė, išeidami po pakėlėjimo.

Tridento susirinkimas ir pop. Pijaus V mišiolas

Penkiolikto šimtmečio viduryje išrastas knygų spausdinimo būdas, ir 1455 m. atspausdinta pirmoji šventraščio laida vokiečių kalba. Nuo to meto kunigai lengvai galėjo įsigyti mišiolą ir šventraštį.

Romos Bažnyčia pradėjo atsigauti iš nelemų liguistumų: popiežiui grįžus iš tremties Avignone (1309-1376) ir schizmai (1378-1417) suplėšius Bažnyčią.

Bet netrukus, 1517 m., Martynas Liuteris sėkmingai išėjo aikštėn. Jis mokė, kad Bažnyčioje daug kas keistina, ypač liturgijoje, nes Mišiose esą daug prietaringų veiksmų. Jis skelbė, kad šventraštis esąs vienintelis išganymo šaltinis: gana

tikėti, būti išganytam. Suformavęs paskelbė devyniasdešimt penkias tezes, protestuodamas prieš Katalikų Bažnyčios praktikas. Vietoj šv. Mišių drauge su P. Melanktonu suformavo naujas pamaldas žmonių kasdiene kalba. Tai buvo daugiau ar mažiau pirmoji Mišių dalis. Naujasis tikėjimas greit tapo tautiniu tikėjimu Vokietijoje, Danijoje, Švedijoje. 1533 m. J. Kalvinas pasekė jį panašiu mokslu. Netrukus Zvinglis ir karalius Henrikas VIII. Taip per dvidešimtmetį atsiskyrė minėtieji naujų tikėjimų pradininkai drauge su milijonais Bažnyčios narių.

Daug kunigų ir vienuolių nebegyveno pagal Katalikų Bažnyčios mokymą bei drausmės įstatymus. Reikėjo reformų. Tam tikslui 1545 m. pop. Paulius III sušaukė visuotinį Bažnyčios susirinkimą. Vyskupai praleido daug laiko, gvildendami liturgijos ir šv. Eucharistijos klausimus.

Šis Tridento susirinkimas nusprendė, kad V. Jėzus yra konsekruotoje Ostijoje ir konsekruotame Vyne ir kad jis pasilieka konsekruotuose Pavidaluose. Kristaus garbinimas konsekruotoje Ostijoje yra teisėtas ir girtinas. Mišios yra tikra Kalvarijos Auka. Visas Kristus yra konsekruotuose Pavidaluose. Tad gana priimti V. Jėzų vienu pavidalu. Mišios gali būti atnašaujamos už gyvus ir mirusius. Kristus išventino apaštalus kunigais Kristaus Kūnui ir Kraujui konsekruoti, ir tik kunigai gali konsekruoti. Apeigos, drabužiai ir gestai, vartojami Mišiose, nesipriešina tikram pamaldumui.

Kad ilgiau nebeužsitęstų Tridento susirinkimas, nutarta liturginio atnaujinimo įvykdymą palikti popiežiui. Sudaręs liturginę komisiją reformai paruošti, pop. Pijus IV mirė. Pop. Pijus V, 1566 m. vienbalsiai išrinktas popiežiumi, skubiai ruošė naują mišiolą. Ispanija ir Portugalija pageidavo vieno bendro mišiolo visai Bažnyčiai, o Prancūzija ir Anglija norėjo atskirų mišiolų kiekvienai tautai gimtąja kalba.

Surinkus maldas, šventraščio skaitinius iš turėtų mišiolų, naujas mišiolas buvo paskelbtas 1570 m. liepos 14 d. Mišiose priimtas Ostijos ir Taurės pakėlėjimas, nors Romos kurija bu-

vo patenkinta tik šv. Ostijos pakėlėjimu. Popiežius ir mišiolų reformos komisija jautė reikalingą leisti lygiai pagerbti ir šv. Kraują, nors tai dar nebuvo visuotinė praktika.

Nors Tridento susirinkimo vyskupai buvo linkę leisti atnašauti šv. Mišias gimtąja žmonių kalba, bet pop. šv. Pijus V savo autoritetu paskelbė, kad galima atnašauti jas tik lotyniškai, ir kad Mišių atnašautojai ir tikintieji, norį priimti šv. Komuniją, nuo vidurnakčio turi susilaikyti nuo bet kokio valgio ir gėrimo. Komunijų skaičius visai mažėjo ir dėl tokio griežto eucharistinio pasninko.

Kai naujame mišiole tekstai, apeigos, kalba ir giedojimai jau buvo nusistovėję, tad jis beveik visur buvo palankiai priimtas. Bet kai kur užsitęsė virš dviejų šimtmečių; pvz., Prancūzijoje kai kuriose vyskupijose pop. Pijaus V mišiolas buvo priimtas tik devynioliktojo šimtmečio pradžioje, Prancūzų revoliucijai įsigalėjus, kad būtų pabrėžta Katalikų Bažnyčios vienybė.

Paskelbdamas bulę naujo mišiolų reikalu, pop. Pijus V nustatė šias griežtas taisykles:

Pirma, mišiolas yra privalomas visai Bažnyčiai, išskyrus vyskupijas ir vienuolijas, kurios turėjo savo mišiolą per du šimtus metų, pvz., dominikonai.

Antra, griežtai uždrausta mišiole ką nors pakeisti bei pridėti. Ekskomunika už bet kokią pakeitimą bei baustinas dar kita bausme. Absoliučiai uždrausta spausdinti mišiolą neaprobuotam spaustuvininkui ir leista spausdinti tik lotynų kalba. Norėta turėti mišiolą be jokių klaidų. Net labai rūpestingi nurašytojai visados padarydavo klaidų. Ypač bijota dogmatinių klaidų, kad kokie nors eretikai neįveltų jų.

Kai kurie šį mišiolą vadina tridentiniu. Tai netikslu, nes Tridento susirinkimas nesudarė jo. Ir pop. Pijaus V liturginė komisija padarė nedaug pakeitimų. Jau pirmesniuose mišioluose visa tai buvo: pop. Inocento II (†1216) ir vėliau pop. Nicholo III (†1280) mišioluose jau buvo sudaryti šventraščio

skaitinių sąrašai bei maldos. Skaitinių nebuvo daug. Tad dažnai būdavo skaitomi tie patys, pvz., advento šiokiadieniais. Nekeitė nusistovėjusių maldų; pvz., aukojimo maldoje paliko išsireiškimą "nesutepta ostija", lyg ji jau būtų buvusi konsekruota; arba būdavo žegnojama Ostija ir Taurė kanono gale, lyg Duona ir Vynas dar nebūtų konsekruoti. Šv. Komunija ir homilija dažnai būdavo išskiriamos iš šv. Mišių sąstato. Tai buvo neleistini reformos neapsižiūrėjimai.

Pop. Pijaus V įpėdinis, pop. Sikstus V (†1590), įkūrė Apeigų kongregaciją prižiūrėti, kad visur būtų užlaikomos vienodos apeigos. Apeigų kongregacijai liturgistai siuntė tūkstančius klausimų bei pasiūlymų. Jie, pvz., smulkmeniškai nusakė iškilmingų Mišių kiekvieną mažiausią pajudėjimą, nepraleisdami nė mažiausios smulkmenos.

Paskelbus pop. Pijaus V mišiолą, pamažu pamokslavimas tapo atskiru nuo Mišių aktu. Tai buvo daroma prieš Mišias arba po jų. Taip Dievo žodžio didelė dalis buvo atskirta nuo Eucharistijos šventimo, šv. Mišių, lyg būtų dvejios skirtingos liturginės pamaldos. O jeigu ir būdavo kalbama Mišių metu, retai rišosi su šventraščio skaitiniais. Sakykla buvo atitolinta nuo altoriaus. O ilgas eucharistinis pasninkas išskyrė šv. Komuniją iš Mišių sąstato. Ji paprastai būdavo dalinama ne Mišių metu.

Atnašaujant šv. Mišias lotynų kalba, maldaknygės ir rožinis tapo priemonėmis būti užimtam pamaldų metu. Maldaknygėse buvo pabrėžtas privatus pamaldumas: kunigas sau, o aš sau. Visai nebuvo bendruomeninio dalyvavimo šv. Aukoje.

Nuo viduramžių buvo pabrėžtas giedojimas. Ir Tridento susirinkimas skatino jį. Greta vargonų pradėta vartoti ir kiti muzikos instrumentai. Jie dažnai nesiderino su liturgine dvasia. Didžiųjų švenčių Mišios buvo lyg koncertas šventovėje. Giedojo tik kunigas ir choras, atsitolinęs nuo altoriaus. Kungo ir choro giedojimai išskyrė žmones nuo aktyvaus dalyvavimo Mišių aukoje.

Pijaus V mišiolo oficialūs pakeitimai

Nors šv. Pijaus V mišiolo spausdinimas buvo griežtai prižiūrimas, bet 1601 m. pop. Klemensas VIII paskelbė, kad jau buvo įsivėlę nemaža klaidų tiek šventraščio skaitiniuose, tiek apeigų nusakymuose. Tad jis įvedė oficialius kai kurių apeigų aiškesnius nusakymus. Pop. Urbonas VIII 1634 m. įvedė pataisymų giedojime. Be to, buvo pridėdami nauji Mišių tekstai naujų švenčių bei šventųjų atvejais ir naujos prefacijos. Pop. šv. Pijus X (†1914) padarė pakeitimų Komunijos reikalui. o pop. Pijus XII (†1958) atnaujino Didžiosios savaitės liturgiją, įsitikinęs, kad kai kurios Mišių apeigos netiko. Pop. Jonas XXIII 1960 m. liepos 23 d., dar prieš II Vatikano susirinkimą, paskelbė visą eilę naujų apeigų Mišioms. Tad aišku iš to, kad popiežiai turėjo teisę ir pareigą, laikui atėjus, atnaujinti Mišių liturgiją pagal reikalą ir pagal teisės taisyklę: įstatymo leidėjas gali keisti savo įstatymus. Tad šiuo atveju popiežius gali keisti savo ar pirmesnio popiežiaus potvarkius.

II Vatikano susirinkimas ir Pauliaus VI mišiolas

1958 m. spalio 28 d. Joną XXIII išrinkus popiežiumi, po kelių savaitių jis paskelbė II Vatikano visuotinį susirinkimą. Nepilnai po ketverių metų susirinkus per du tūkstančius vyskupų iš viso pasaulio visuotinai susirinkiman, netrukus pradėta svarstyti liturginė reforma. Liturgijos klausimu pirmas dokumentas buvo paskelbtas 1963 m. gruodžio 4 d. Jame sakoma, kad liturgija yra labai svarbi Katalikų Bažnyčios gyvenime ir kad ji pritaikintina šio meto žmonių dvasiai. Jame sakoma, kad liturgija yra "veiksmas (amžinojo) Kunigo Kristaus ir jo (mistinio) kūno, kuris yra Bažnyčia". Liturgija nėra kažkas tokio, kada mes sėdime ir stebime, ką kunigas daro. Ji yra tai, kas visų daroma drauge su Kristumi.

Vienas iš didesnių pakeitimų yra leidimas švęsti Eucharis-

tiją ir visą liturgiją gimtąja kalba. Paskutinė vakarienė švęsta aramųjų kalba. Trečiame šimtetyje šv. Mišios būdavo atnašautos graikų kalboje. Pop. Kalistas I (†222) pakeitė ją į lotynų kalbą. Gimtoji kalba įgalina tikinčiuosius aktyviai dalyvauti eucharistinės Aukos ir sakramentų šventime.

Naujan mišiolan įvesta daug šventraščio skaitinių. Kai kurie skaitiniai pasikartoja tik kas antri ar treči metai. Mišių atnašautojams duota didelė laisvė pasirinkti Mišias ir skaitinius pagal reikalą bei atnašaujamos Aukos intenciją. Įvesta daug votyvinių Mišių ir arti devyniasdešimt prefacijų. Yra visų tikinčiųjų pareiga susipažinti su pop. Pauliaus VI mišiolu ir nuoširdžiai vartoti jį kiekvienose Mišiose, kuriose dalyvaujame, kad, vartodami jį, galėtume nuoširdžiau dalyvauti jose ir iš jų turėti daugiau dvasinės naudos.

Šventai Eucharistijai švęsti, arba šv. Mišioms atnašauti, yra reikalingas altorius, krucifiksas, bent dvi žvakės, ostija, vynas, vanduo, taurė, purifikatorius, korporalas, altoriaus uždengimas, liturginiai drabužiai, mišiolas.

Altorius

Nuo pat žmonijos pradžios atnašos Dievui bei dievaičiams būdavo aukojamos ant altorių. Šventraštis dažnai kalba, kad pirma pastatydavo altorių, o po to aukodavo auką Dievui, kad pagarbintų jį ir dėkotų jam. "Nojus, pvz., pastatė Viešpačiui altorių ir... aukojo ant altoriaus deginamas aukas" (Pr. 8,20). Abraomas pastatė altorių ir paaukojo avinėlį vietoj savo sūnaus (Pr. 22,9-13). "Mozė pastatė altorių" (Iš. 17,15). Viešpats kalbėjo Mozei: "Štai ką darysi ant altoriaus: visados kasdien aukosi du metinius avinėlius: vieną avinėlį rytą ir vieną vakare" (Iš. 29,38). Paprastai altorius būdavo daromas iš žemės arba iš akmenų (Iš. 20,24-25). Žydų šventyklos altoriaus medžiaga ir metmenys buvo tiksliai Dievo nusakyti — aukštis, plotis bei ilgis.

Pirmasis Mišioms altorius buvo paprastas puotos stalas Paskutinės vakarienės salėje, o antrasis medžio kryžius. Krikščionybės pradžioje altoriai paprastai būdavo daromi iš bet kokios stiprios medžiagos. Jie buvo trumpi. O tik vėliau, pradėjus pernešti mišiolą iš vieno altoriaus galo kitan, jie pailginti. Persekiojimo metu Mišios dažnai būdavo atnašaujamos katakombose ant kankinių karstų. Dėl to altoriaus stale, jeigu jis yra vieno gabalo akmeninė lenta, o jeigu altoriaus paviršius padarytas iš kitos medžiagos, tada ties viduriu stale įdedama akmeninė lenta su kankinių relikvijomis. Dabar tokia akmeninė arba marmorinė lenta su relikvijomis yra reikalaujama tik tuose altoriuose, kurių negalima pajudinti, bet nebūtinai dėti-

ni kilnojamuose altoriuose, o juo labiau laikinai vartojamame stale, kada atnašaujamos Mišios kelionėje bei privačiuose namuose. Pats altorius gali būti bet kokios stiprios medžiagos. Bažnyčios įstatymas sako: "Eucharistinė Auka turi būti atnašaujama ant pašvento arba šventinto altoriaus. Tinkamas stalas gali būti panaudotas nešventintoje vietoje" (k. 932).

Mišioms altorius būdavo uždengiamas trimis drobėmis, galus nuleidžiant iki grindų, kaip buvo Dievo prirašyta Senajame Įstatyme. Dabar pasitenkinama vienu drobės uždangalu: altorius "visados uždengtas altoriaus užtiesalu ir korporalu" (k. 932).

Ant altoriaus būtinai reikalingas krucifiksas kunigui, o kitas žmonėms, kabas ties altoriumi arba jo gale, ir bent dvi vaškinės žvakės. Labai sumažėjus bičių vaškui, Bažnyčios įstatymas įsako vaško didesnę žvakės dalį. Amerikoje jo dedama 51%. Dvi žvakės ir krucifiksas gali būti atnešami įėjimo procesijoje. Mišiolas gali būti padėtas ant altoriaus arba atnešamas procesijoje.

Pirmoje Mišių dalyje, žodžio liturgijos metu, ant altoriaus galima laikyti tik krucifiksą, degančias žvakes ir mišiolą. Nič nieko daugiau, kas nepriklauso Dievo žodžio liturgijai.

Patarnautojų stalelis

Gale altoriaus arba tolėliau nuo jo, prie sienos, stovi patarnautojų stalelis, kaip Senajame Įstatyme buvo Dievo prirašytas dieviškos aukos reikmenims sudėti, k.a.: vynui, plotkelėms, taurėms ir kt. Ir dabar prieš Mišias ant jo sudedami kai kurie Mišių aukos reikmenys, k.a.: taurė su ostija, ampulės su vynu ir vandeniu, komuninė su ostijomis, nebent komuninė su ostijomis ir ampulės atnešamos vėliau parapijos vardu, korporalas, purifikatorius, indelis kunigo rankoms nuplauti, rankšluostėlis.

Kur nors už altoriaus, paaukštintoje vietoje, sustatomos kėdės kunigui ir kai kuriems patarnautojams, o altoriaus galuose, tarp altoriaus ir šventovės šoninių sienų, stovi sakyklės — viena kunigui, o kita skaitovui ir giedojimo vadovui.

Liturginiai indai

Liturginiai indai buvo vartojami nuo to meto, kada jie buvo išrasti. Šventraštyje rašoma, kad karalius ir kunigas Melkizedekas vartojo taurę, nes jis atnašavo duoną ir vyną (Pr. 14,48). Karaliaus Saliamono pastatytoje šventykloje buvo daug įvairių liturginių indų. Jie visi buvo padaryti iš gryno aukso (Iš. 25,29). Nugalėjęs žydus, Nabuchodosoras sugriovė tą šventyklą ir išvežė žydus į Babiloniją. Nugalėtojas pasiėmė visus indus. Tai buvo šventų indų išniekinimas. Jie nebuvo sunaikinti, o vėliau grąžinti Jeruzalėn.

Ir V. Jėzus vartojo taurę, Paskutinėje vakarienėje atnašaudamas pirmąsias šv. Mišias. Trys pirmieji evangelistai ir šv. Paulius mini ją: "po vakarienės jis paėmė taurę" (Lk. 22,20). Padavimas sako, kad ji buvusi labai sena, kaip jau anksčiau pasakyta, kalbant apie pirmųjų Mišių atnašavimą. Ir dabar taurė ir patena yra svarbiausi liturginiai indai šv. Eucharistijai atnašauti — patena ostijai ir taurė — vynui konsekruoti.

Pirmaisiais šimtmečiais paprastai būdavo vartojamos namie vartotos taurės, padarytos iš stiklo bei kitos medžiagos. Ketvirtame penktame šimtmečiuose taurės ir patenos liturginiams tikslams pradėtos daryti iš aukso, sidabro bei kito metalo. Jų vidus visados buvo padengtas auksu. Šimtmečiais jų stilius keitėsi. Taurės vis labiau buvo puošiamos brangakmenimis. Dabar tai retas atvejis. Dabar nebeleidžiama Mišioms vartoti taurių, padarytų iš stiklo bei kristalo. Dramblio kaulas, oniksas, kristalas bei brangakmeniniai gali būti vartojami tik taurėms papuošti. Apeigų kongregacija 1922 m. pareiškė, kad vietos vyskupai turi žiūrėti, kad "taurės nenutoltų nuo tradici-

nio stiliaus dėl pavojaus išlieti brangiausią Kraują bei sukelti nusistebėjimo“. Nuo septinto šimtmečio pradėta konsekruoti taure. Nuo dešimto šimtmečio ji būdavo patepama šv. chrizmu. Po II Vatikano susirinkimo kai kurie kunigai pradėjo vartoti molines bei stiklines taures be jokio taurės vidaus paauskavimo. Ypač netinka molinė taurė, kai jona įsisunkia konsekruoto Vyno.

Sakramentų ir dieviško garbinimo kongregacijos 1980 m. kovo 4 d. išleistas dokumentas sako: „Šventiems indams — taurėi ir patenai, kurios yra vartojamos Eucharistijai švęsti, — taurė vynuui konsekruoti ir komunistinė šv. Komunijai žmonėms dalinti, turi būti teikiama ypatinga pagarba ir rūpestingai prižiūrimos. Indų stilius turi būti pritaikantis liturginiam vartojimui, kuriam jos yra skirtos. Jų medžiaga turi būti tauri, stipri ir kiekvienu atveju tinkama šventam vartojimui... Negalima vartoti paprastų pintinių arba kitų kasdieniniame gyvenime vartojamų indų, skirtų ne šventai liturgijai. Šventi indai negali būti menkos kokybės bei stokoja meninio stiliaus“.

Patena yra apskrita metalo lėkštutė, paprastai padaryta iš aukso bei sidabro, bet iš kitos medžiagos padarytos paauskuota viršutinė jos pusė. Pirmaisiais šimtmečiais patena būdavo labai didelė, kad žmonės galėtų sudėti jona savo atnašas, kad jų dalis būtų konsekruota, o kita vargšams išdalinta. Apie vienuoliktą šimtmetį, kada buvo įvestos mažos ostijos, o patena naudota tik didelei Mišių ostijai; ji sumažinta. Dabar kai kurie vėl pradėjo vartoti dideles lėkštes kaip patenas, kuriose kunigas konsekruoja ostiją sau ir tikintiesiems.

Mažiau šventi liturginiai indai yra komunistinė, indelis šv. Komunijai nunešti ligoniams ir sostelis (luna), kurin įdedama didelė konsekruota Ostija šv. valandai ir palaiminimui. Komunistinė yra panaši į taure. Ji padaryta iš aukso, sidabro ar kitos stiprios medžiagos, vidus paauskuotas. Ji niekada nebuvo konsekruojama. Ji yra mažoms konsekruotoms Ostijoms sudėti tikintiesiems. Šiuos indus tikintieji visados galėdavo liesti.

Dabar ir konsekruotas taures gali liesti, kai daug kur leista net konsekruotas Ostijas imti į rankas.

Liturginiai drabužiai

Žmogaus apranga rodo jo poziciją visuomenėje. Jo drabužiai, jų medžiaga, pasiuvimo stilius sudaro kitiems pirmą įspūdį apie asmenį. Senovėje karaliai dėvėdavo labai iškilmingą aprangą, kaip ir išrinktosios tautos pranašai ir aukštieji kunigai. Atnašaudami aukas, asirų, persų, egiptiečių vadai rengdavosi kaip tautos dvasiškiai: sandaliais, alba, arnotu, juosta, mitra.

Aprangų mados keitėsi. Atsisakyta senovės madų. Bet Bažnyčia nekeitė jų. Ji paliko juos, kaip jie dėvėti žydų šventykloje ir Paskutinėje vakarienoje, nes jie buvo dieviškos kilmės. Dievui pašaukus Aaroną ir jo sūnus į dvasiškių luomą ir Lėvio sūnus patarnautojais, vadinamus levitais, jis nurodė jiems medžiagą, spalvas, stilių ir papuošalus drabužių, kuriuos jie turėjo dėvėti viešų pamaldų metu, ir draudė dėvėti juos kitu metu. Jis nurodė jiems, kad, eidami šventyklon Dievui aukoti avinėlių, "apsivilks drobine jupa (tunika), kūno nuogumą pridengs drobinėmis kelnėmis, susijuos drobine juosta, o ant galvos užsidės drobinį nuometą. Šitie apdarai yra šventi" (Kun. 16,4). Šventyklos kunigo sutana buvo lininė. Tokia balta sutana arba tunika Katalikų Bažnyčioje paversta į albą, kurią dabar kunigai dėvi šv. Mišių ir kitų pamaldų metu. Evangelijoje ji yra vadinama "vestuvių drabužiu" (Mt. 22,11).

Šventyklos dvasiškių drabužiai, staltiesės, servetėlės žydų pamaldoms Kristaus laikais buvo lininiai. Dėl to ir Katalikų Bažnyčioje yra vartojama lininė drobė korporalams, purifikatoriums, albai, altoriaus užtiesalui. "Drobė — 'tai šventųjų teisūs darbai' (Apr. 19,8).

Dievas smulkmeniškai nurodė Senojo Įstatymo kunigams liturginių drabužių medžiagą, stilių ir spalvas (Iš. 28,4 etc.). Jie turėjo būti lininiai. Spalvos buvo balta, raudona, violetinė ir žalia, pažymintys nekaltumą, kentėjimą, atgailą ir jaunystę. Vėliau pridėta juoda spalva skausmui išreikšti. Pats Dievas įsakė dėvėti šventus drabužius, kai šventė savo Velykas (Iš. 12,11). Kristaus laikais žydai dėvėjo be siūlės ilgas tunikas lyg baltas sutanas.

Katalikų Bažnyčioje visados buvo vartojami nustatyti liturginiai drabužiai ir buvo laikoma nusikaltimu atnašauti Mišias bei kitas pamaldas, neapsirengus prirašytais drabužiais. Popiežiai draudė dėvėti juos ne pamaldų metu. Šv. Jeronimas rašo tuo klausimu apie kunigus ir vyskopus: "Mes neturime eiti į presbiteriją, kaip mums patinka, savo kasdieniais drabužiais, bet švaria sąžine ir apsirengę šventais drabužiais švęsti Viešpaties sakramentams".

Pirmais krikščionybės šimtmečiais, ypač persekiojimo metu, kunigai atnašaudavo Mišias, apsirengę kasdieniais drabužiais, kurie buvo panašūs į dabartinius mūsų liturginius drabužius.

Dabartiniai Bažnyčios įstatymai tiek tepasako apie liturginius drabužius: "Atnašaudami ar administruodami Eucharistiją, kunigai ir diakonai turi dėvėti prirašytus liturginius drabužius" (k. 929).

Apie liturginius drabužius daugiau kalba Bendrieji Romos mišiolo nuostatai, esą mišiolo pradžioje: "Bažnyčioje, kuri yra Kristaus kūnas, ne visi nariai atlieka tas pačias pareigas. Tarnybų įvairumas, atliekant šventąsias apeigas, išorėje pasireiškia liturginių drabužių įvairumu. Taigi šie drabužiai turi ženklinti, kokias pareigas kuris patarnautojas atlieka. Tačiau reikia, kad liturginiai drabužiai didintų ir šventų apeigų gražumą" (nr. 297). "Visiems... bendras liturginis drabužis yra alba" (nr. 298). Šventoms Mišioms kunigas dėvi albą, stulą ir arnotą (nr. 299). Tokius drabužius turi dėvėti ir visi kiti kuni-

gai, kurie koncelebruoja. Bet Amerikoje, o gal ir kitur, tapo mada koncelebruoti, apsirengus tik alba ir stula. Tik retkarčiais, esant labai mažai kunigų grupei, dėvimas ir arnotas.

Rengdamasis šv. Mišioms, šv. Petras Alcantarietis mąstydavo, kad besirengiąs eiti Kalvarijos kalnan, nes liturginiai Mišių drabužiai rodo Jėzaus kančią ir mirtį: alba primena baltą tuniką, kuria Erodas apvilko V. Jėzų, kad išjuoktų jį; juosta primena V. Jėzaus plakimą; stula primena virvę, kuria buvo vedamas Kalvarijos kalnan; arnotas, nusagstytas kančios ženklais, primena kryžių ant Kristaus pečių.

Liturginių drabužių spalvos yra balta, raudona, žalia violetinė, juoda, rožinė (nr. 308). Laidotuvėms bei Mišioms už mirusius liturginių drabužių spalva gali būti balta, violetinė arba juoda. Amerikoje juoda spalva yra išėjusi iš mados, kai šėtonininkai dėvi juodos spalvos drabužius juodosioms mišioms Šėtonui pagarbinti. Be to, jeigu laidotuvinėse Mišiose giedamas aleliuja ir džiaugiamasi, kad mirusis pasiekė Dievą, pritinka dėvėti tik baltus drabužius.

Liturginėms pamaldoms vartojami drabužiai visados turi būti švarūs ir gražiai atrodą. Tuo klausimu šv. Alfonsas cituoja pop. Inocento III (†1216) pasakymą: "Mes taipgi įsakome, kad šventovės, vazos, korporalai ir liturginiai drabužiai turi būti švarūs. Juk tai nepateisinama nepaisyti tokių šventų (liturginių) veiksmų, kad jie taptų šventvagiškais".

Eucharistijos medžiaga

Senajo Įstatymo Jeruzalės šventykloje tikintieji garbino Dievą jo nustatytomis apeigomis bei tikėjimu, viltimi ir meile, laukdami pažadėto Išganytojo. Apeigose jie vartojo duoną, vyną, vandenį, aliejus, smilkalus. Šie daiktai jiems buvo sakramentalijos. Jėzus padarė juos Aukos ir sakramentų medžiaga.

Duona yra gyvybės palaikymo medžiaga. Senajame Įstatyme kviečiai yra minimi trisdešimt penkis kartus. Dievas įsakė jiems kepti neraugintą duoną Senojo Įstatymo Velykų šventėms. Tokią duoną V. Jėzus ir vėliau apaštalai vartojo šv. Mišioms. Kvietinė duona duoda daugiau energijos, negu kito grūdo duona, kai maitinamasi vien duona.

Nuo patriarchų laikų Velykų šventėms paplotėliai, vadinami macais, būdavo gaminami tik iš kvietinių miltų (Pr. 18,6; Iš. 12,15; Kun. 2,4 etc.). Senajame Įstatyme nerauginta duona paminėta trisdešimt aštuonis kartus ir šimtus kartų senuose žydų raštuose. Tokią neraugintą duoną žydai ir dabar vartoja savo Velykų šventėms.

Eucharistijos aukai Rytų ir graikų Bažnyčia vartoja raugintą duoną, neprisilaikydama žydų Velykų griežto papročio ir Paskutinės vakarienės praktikos. Neraugintą duoną laužydavo šeimos galva. Mišių metu kunigas laužo konsekruotą Ostiją, Duoną, o Rytų Bažnyčioje ji supjaustoma. Lotynų apeigose visados buvo užlaikytas žydų paprotys.

Kai duona buvo "gyvybės medžiaga", seniau ji vartota prie kiekvieno valgio. Tyruose žydai valgė maną. Ji buvo Eucharistijos paveikslas. Vaisėms dažnai būdavo pasitenkinta duona ir vynu. Į vyną įmaišydavo truputį vandens tiek vaisėms, tiek šventyklos liturgijoje. Vynas gaminamas iš sutrintų vynuogių. Alyvų darželyje V. Jėzus kentėdamas atrodė lyg sutrintos vynuogės (Iz. 63,6). Grynų vynuogių vynas nepadaro žmogaus alkoholiku. Tokio vyno gėrimo kraštuose nėra alkoholikų. Alus ir kitų vaisių ir grūdų alkoholis veikia į nervus ir padaro alkoholikus.

Šventraštyje skaitome, kad Abraomas ir Melchizedekas, kaip kunigai, aukai vartojo duoną ir vyną (Pr. 14,18-2:0; Ps. 110,4; Žd. 5,6-10; 6,20; 7,17-21). Nič nieko daugiau nežinojome apie Melchizedeko kilmę bei mirtį. Tad šventraštyje rašoma: "Tasai Melchizedekas... be tėvo, be motinos, be kilmės sąrašo, neturintis nei dienų pradžios, nei gyvenimo pabaigos,

panašus į Dievo Sūnų. Jis lieka kunigas per amžius“ (Žd. 71,3).

Atrodo, nuo pat Bažnyčios pradžios Bažnyčia vartojo neraugintą duoną. Vėliau Rytų ir Vakarų Bažnyčioje pradėta vartoti rauginta duona. Bet nuo aštunto devinto šimtmečių Vakarų Bažnyčioje neraugintos duonos vartojimas tapo bendru papročiu. Bent nuo to meto tiek kvietinė nerauginta duona, tiek grynų vynuogių vynas be jokių priemaišų buvo Eucharistijos medžiaga Vakarų Bažnyčioje, o tuo tarpu Rytų Bažnyčioje yra vartojama rauginta duona.

Eucharistijos medžiaga visados buvo pabrėžiama Bažnyčios liturginėse knygose bei Bažnyčios įstatymuose. Florencijos visuotinis susirinkimas (1438-1445), pvz., moko, kad Eucharistijos "medžiaga yra kvietinė duona ir vynuogių vynas su mažu prieš konsekraciją įmaišyto vandens kiekiu" (CT 717). Įmaišoma vandens, nes, pasak Bažnyčios tėvų, V. Jėzus įmaišęs jo Paskutinės vakarienės metu. Pasak pop. Aleksandro I (†115), tai primena, kad kraujas ir vanduo išėjo iš Kristaus šono.

Prisilaikydama Paskutinės vakarienės aprašymo, Bažnyčia visados laikė duoną ir vyną kaip vienintelę ir esminę medžiagą Eucharistinei Aukai ir šv. Komunijai. Truputis vandens nepriklauso prie tos medžiagos. Trupučiuko vandens įpylimą Kartegenos šv. Cirpijonas laikė kaip ženklą vienybės tarp Kristaus ir žmonių.

Tridento "šv. susirinkimas primena kunigams, kad jiems yra Bažnyčios paliepta įmaišyti vandens į taurėje aukojamą vyną, nes tikima, kad Kristus tai darė ir taipgi dėl to, kad vanduo išėjo iš jo šono drauge su krauju (Jn. 19,34), o sumaišymas vandens ir vyno primena tą paslaptį. Ir kai šv. Jono Apreiškime Vandenys yra vadinami žmonėmis (Apr. 17,1-15). Tai yra simbolis vienybės tikinčiųjų su Kristumi, jų galva" (CT 754).

Tad toks trupučiuo vandens įpylimas yra popiežių pri-rašytas, o Mišių atnašautojas yra įpareigotas. Jeigu vynas kon-sekruojamas keliuose induose, liturgistai moko, kad gana van-dens įpilti į pagrindinę taurę.

Sakramentų kongregacija 1929 m. mokė, kad įmaišius kitokių miltų į kvietinius padaro medžiagą negaliojančią kon-sekracijai. Be to, ji neturinti būti sugedusi ir turi turėti maisto išvaizdą. Maisto išvaizda suprantama, kad ji tebeturi duonos spalvą, skonį ir tą patį dydį.

Bažnyčios įstatymas nusako Eucharistijos medžiagą: "Švenčiausia eucharistinė Auka turi būti atnašaujama duona ir vynu, į kuri įpilama truputį vandens. Duona turi būti iš kvie-čių neseniai kepta, kol nėra sugedimo. Vynas turi būti natūra-lus vynuogių vynas ir nesugedęs" (k. 924). Toliau įstatyme sakoma: "Pagal Lotynų Bažnyčios senobinį paprotį kunigas turi vartoti neraugintą duoną Eucharistijai švęsti, kada jis tik švenčią ją" (926).

Bažnyčios įstatymas nenusako vyno spalvos. Rytų Baž-nyčioje yra vartojamas kraujo spalvos raudonas vynas. O praktiškumo sumetimais Vakarų Bažnyčioje paprastai yra var-tojamas šviesus vynas, nes yra lengviau išskalbti Mišioms var-tojami drobės reikmenys.

Po II Vatikano susirinkimo kai kur pradėjus vartoti rau-gintą duoną ir bet kokį vyną, 1980 m. balandžio trečią dieną Sakramentų ir Dievo Garbinimo kongregacija perspėjo, kad tai neleistina. Juk ostijos turi būti padarytos tik iš kvietinių miltų ir neraugintos ir vynas iš vynuogių be jokių priemaišų ostijose bei vyne (nr. 8).

Kas dėl kunigų alkoholikų, bažnytinių teisių aiškintojai ir teologai sutinka, kad nerauginta vynuogių sunka yra galiojan-ti medžiaga šv. Eucharistijai, bet neleistina, išskyrus būtiną reikalą, moko šv. Tomas Akviniėtis (III, q. 74).

Tikėjimo Doktrinos kongregacija 1974 m. gegužės antrą dieną leido Amerikos Jungtinių Valstybių vyskupams ordina-

rams leisti alkoholikams kunigams vartoti tokią vynuogių sunką, jeigu jie prašo. Bet vėliau, 1983 m. rugsėjo dvyliktą dieną, atšaukė bendrai duotą leidimą vartoti vynuogių sunką vietoj vyno. Jiems leista padažyti šv. Ostijos braunelę konsekruotame Vyne ir taip priimti šv. Komuniją.

Eucharistijos atnašautojas

Pagrindinis šv. Mišių atnašautojas yra Jėzus Kristus, Dievo Sūnus. Jis yra pagrindinis Atnašautojas ne tik dėl to, kad jis įsteigė šią šv. Auką, bet ir dėl to, kad Mišiose jis pats peresmينا duoną ir vyną į savo Kūną ir Kraują. Jis, "tikrasis ir amžinasis Kunigas, įsteigdamas visiems laikams skirtą Auką, save paaukojo... kaip išganymo Atnašą ir liepė mums tai daryti jo atminimui", pasakyta I Šv. Eucharistijos prefacijoje. Tad pagrindinis Mišių atnašautojas yra įsikūnijęs Dievo Sūnus, o prie altoriaus regimasis yra tik jo tarnas ir įrankis, moko šv. Leonardas Bažnyčios mokymo dvasioje. Aukščiausias kunigas aukoja savo Kūną ir Kraują, savo Sielą ir Savę dangiškajam Tėvui įšventinto kunigo tarpininkavimu. Kiekvieną kartą, kada atnašaujamos šv. Mišios, kunigas yra tarpininkas tarp Dievo ir žmonių. Dievas pašaukia jį, kad aukotų jam dovanas ir žmonių aukas jų vardu už jų nuodėmes, pagarbintų Dievą, prašytų jį malonių bei palaimos ir dėkotų už gautąsias.

Tik kunigas yra įgaliotas tarpininkauti tarp Dievo ir žmonių (Žd. 5,4). "Niekas pats nepasiima tos garbės, o vien tik tas, kuris Dievo šaukiamas, kaip Aaronas" (Žd. 5,4).

Jau prieš Mozės ir Aarono laikus egzistavo tam tikra kunigystė atnašoms aukoti šeimos bei genties vardu. Jais buvo šeimos galva arba genties vyresnieji. Galbūt. Kainas ir Abelis pirmieji, jeigu ne jų tėvas Adomas, atnašavo aukas Dievui. Patriarchai Nojus, Abraomas, Izaokas ir Jokūbas statė altorius ir aukojė dovanas Dievui, tapę šeimos bei genties galva (plg. Pr. 28,18). Šeimos galva aukojė velykinį avinėlį (Iš. 12,3).

Dievo valia ir parėdymu, Senajame Įstatyme atnašavo dovanas Dievui kunigai iš Aarono giminės. Jais buvo pašaukti Aaronas ir jo ainijos pirmgimiai sūnūs tarnauti Dievui ir tautai, kaip aukščiausieji kunigai, arba rabinai. Aaronas ir jo giminės

kunigystę Dievas patvirtino dviem stebuklais — neteisėto kunigo mirtimi ir Aarono lazdos žydėjimu (Sk. 17). Jie buvo išventinami patepimu šv. aliejais ir kunigiškų drabužių įvilkimu (Iš. 29,7-29).

Atėjus V. Jėzui, kaip aukščiausiam kunigui, jis panaikino Aarono giminės kunigystę ir įsteigė Naujojo Įstatymo kunigystę. Jėzus Kristus yra Naujosios Sandoros aukščiausias Kunigas. Įsikūnijimo metu Dievas Tėvas paskyrė jį Kunigu (Žd. 5,1-10; 7,1-28). Jau Senajame Įstatyme nusakyta jo kunigystė: "Tu esi Kunigas amžiais, kaip Melchizedekas" (Ps. 110,4). Šventraštinis laiškas Žydams plačiai gvildena Kristaus kunigystę, kad jis buvo Dievo pašauktas tapti vyriausiu Kunigu (4,4-10.18).

Kaip Dievo Sūnus ir Mesijas, Kristus pamažu atidengė savo dievišką kunigystę ir kunigo pareigas malda ir aukomis, o ypač Paskutinės vakarienės ir kryžiaus Auka. Jo kunigystė buvo aukštesnė už Aarono ainių kunigystę (Žd. 7,1-10). Kristaus kunigystė buvo tobula (Žd. 7,11-19), ir jo Auka taipgi buvo tobula (Žd. 8,1-8), savanoriškai paaukota ant kryžiaus, kad būtų atsisteista Dievo teisingumui už žmonijos nuodėmes ir žmonėms atpirkti. "Jis turi neatšaukiamą kunigystę" (Žd. 7,23). Ji yra amžina.

Prieš įsteigdamas šv. Eucharistiją Paskutinės vakarienės metu, V. Jėzus įsteigė Naujojo Įstatymo kunigystę ir išventino savo apaštalus kunigais, kad galėtų atnašauti šv. Eucharistiją drauge su jais ir kad ateityje jie konsekruotų bei atnašautų Kristaus Kūną ir Kraują. Dėl to "Eucharistijos paslapties ir garbinimo" dokumente pop. Jonas Paulius II 1980 m. rašė, kad "kunigystė veiksmingai pradėjo egzistuoti Eucharistijos įsteigimo metu. Tad ne be priežasties buvo tarti žodžiai: Tai darykite mano atminimui tuojau po Eucharistijos konsekravimo žodžių, ir mes girdime juos kiekvieną kartą, kai mes švenčiame šventą Auką". Nauji kunigai šventinami šv. chrizmo patepimu ir rankų uždėjimu.

Tridento susirinkimo mokymu, Kristus yra Mišių aukoje jas atnašaujančio kunigo asmenyje, nes "tas pats dabar aukoja save kunigo rankomis, kurs paaukojo save ant kryžiaus" (CT 757).

Bažnyčios įstatymas moko, kad šv. Mišių "atnašautojas, kurs Kristaus asmenyje gali švęsti Eucharistijos sakramentą, yra tik galiojančiai išventintas kunigas. Kunigas, kurs nėra kanoniškai sutrukdytas, leistinai švenčia Eucharistiją" (k. 900). Iš šio nuostato aišku, kad tik galiojančiai išventintas kunigas gali tikrai konsekruoti duoną ir vyną. Pasaulietis ar diakonas negali konsekruoti. Mėgindami tai daryti, užsitraukia interdikta, o pastarasis dar ir suspensą (k. 1378,2).

"Kunigui turi būti leista atnašauti šv. Mišias, nors jis nepažįstamas šventovės kunigui, jam parodžius 'celebret'", t.y. vyskupo, ordinaro išrašytą kortelę, kad jis turįs teisę atnašauti šv. Mišias (k. 903).

Kunigai turi dažnai atnašauti Mišias, net kai nėra dalyvaujančių tikinčiųjų. Jų atnašavimas yra Kristaus ir Bažnyčios aktas, kuriuo kunigai atlieka pagrindinę paskirtį (k. 9004). "Kunigui neleista švęsti Eucharistijos dažniau negu vieną kartą per dieną, išskyrus tam tikrus atvejus, kada įstatymas leidžia... Stingant kunigų, ordinaras gali leisti, esant rimtai priežasčiai, du kartus per dieną ir, esant reikalui, net tris kartus sekmadieniais ir šventomis dienomis" (k. 905).

Kunigo galingumas atnašauti Mišias nėra tiek pareiga, o tiek privilegija. Teologai moko, kad kunigas turi atnašauti jas bent porą sykių per metus — Kalėdų ir Velykų progomis. Iš tikrųjų kunigas turėtų dažnai naudoti galią Mišioms atnašauti. Kartais ir teisingumas to reikalauja. Klebonas, pvz., kiekvieną sekmadienį ir kitomis šventėmis turi atnašauti Mišias už savo parapijiečius. Paprastai kunigai nepraleidžia progų atnašauti jas už save ir kitus. Jie raginami kasdien atnašauti šv. Auką, bet nėra pareigos. Pirmaisiais šimtmečiais jos nebuvo atnašaujamos kasdien.

Kunigams yra uždrausta atnašauti Mišias drauge su kitų tikėjamų dvasiškiais, kurie nėra vienybėje su Katalikų Bažnyčia (k. 908). Šis nuostatas neišskiria kitų apeigų katalikų.

”Jeigu sergąs arba susenęs kunigas negali stovėti, jis gali atnašauti eucharistinę Auką sėdėdamas, užlaikydamas liturgines taisykles, bet be dalyvaujančių žmonių, nebent yra gavęs vietos ordinaro leidimą. Aklas kunigas arba sergąs kita liga atnašauja eucharistinę Auką, pagelbstomas kito kunigo, diakono arba gerai išlavinto pasauliečio, jeigu to reikalinga“ (k. 930).

Kunigui atnašautojui nepajėgiant skaityti Mišių maldų dėl labai susilpnėjusių akių, kiti asmenys negali už jį skaityti tų maldų, kurios priklauso tik atnašautojui, o ypač Eucharistijos maldos (k. 907).

”Kunigui neleidžiama atnašauti šv. Mišių, nesant dalyvaujančių tikinčiųjų, išskyrus teisėtą ir pateisinamą priežastį“ (k. 906).

Patarnautojai reikalaujami nuo dvyliktojo šimtmečio ir patvirtinta 1917 m. Bažnyčios įstatymu. Nėbuvo leidžiama be patarnautojo, kurs atstovauja tikinčiųjų bendruomenei, arba be tikinčiųjų dalyvavimo, nes savo esme Eucharistija yra visos Bažnyčios — kunigo ir žmonių — veiksmas. Kai patarnautojas atstovauja žmonėms, jis atsakinėja daugiskaitoje, moko šv. Tomas Akvinietis.

Dabar bet kuris Mišių dalyvis gali atsakinėti kunigui atnašautojui, ir įstatymas yra sušvelnintas. Tad be jokio tikinčio dalyvio kunigas gali atnašauti Mišias pats vienas dėl ligos, liguistumo bei kelionėje.

Bažnyčios įstatymo komentatoriai rašo, kad moterys, būdamos ne prie altoriaus, gali būti patarnautojos. Kiti eina toliau, sakydami, kad ”nėra tvirto legalaus pagrindo išskirti moteris nuo patarnavimo prie altoriaus“.

Tačiau Sakramentų ir Dievo Garbinimo kongregacijos 1980 m. balandžio 3 d. išleistas Inaestimable Donum doku-

mentas perspėja: "Moterys negali tarnauti prie altoriaus kaip patarnautojos" (nr. 18).

Eucharistinis pasninkas

To meto žydų papročiu V. Jėzus ir jo apaštalai nič nieko nevalgė prieš Paskutinę vakarienę. Tad jie užlaikė eucharistinį pasninką, kaip aprašyta anksčiau, panašiai kaip jis užlaikė jį, prieš pradėdamas viešą žmonių mokymą (Mt. 4,2).

Atrodo, kad pirmaisiais krikščionybės šimtmečiais, persekiojimo metu, Eucharistija būdavo švenčiama ir Komunija priimama pavalgius.

Pop. Benediktas XIV (†1758) sako, kad kai kurie Bažnyčios rašytojai galvoja, kad apaštalai įvedę eucharistinį pasninką. Kai kurie šventraščio aiškintojai, gvildendami pirmą laišką Korintiečiams (11,21), galvoja, kad šv. Paulius kalbėjęs apie eucharistinį pasninką. Kardinolas Gasparri tiki, kad ankstyvoje Bažnyčioje nebuvo draudimo valgyti prieš šv. Komuniją. Hippo bažnytiniame susirinkime 393 m. vyskupai reikalavo eucharistinio pasninko. To meto šv. Augustinas rašė, kad toks reikalavimas patikęs Šventajai Dvasiai.

Šv. Tomas Akvinietis rašė, kad jo laikais, tryliktame šimtetyje, pavalgius arba gėrus, nebuvo leidžiama priimti šv. Komunjios, nes pirmenybė duotina Dievui, o ne maistui bei gėrimui.

1415 m. Konstancos visuotinis Bažnyčios susirinkimas kalba, kad kai kurie žmonės reikalavę, kad būtų leista priimti šv. Komuniją pavalgius, neprisilaikius eucharistinio pasninko, kurio reikalavęs labai girtinas paprotys. Šis sakramentas neturėjo būti konsekruojamas po vakarienės, kad tikintieji nepriimtų jo pavalgę, išskyrus ligonius ir būtinus atvejus, kada leidęs Bažnyčios įstatymas (CT 714).

Tridento susirinkimas priminė iš naujo, kad eucharistinis pasninkas turi būti griežtai užlaikomas nuo vidurnakčio. Per

daug šimtmečių buvo paprotys pasninkauti nuo vidurnakčio. 1953 m. buvo leista bet kada prieš šv. Komuniją gerti vandens ir priimti vaistus. Vaistai gali būti skysti arba tabletės. Nebūtinai jie gydytojo prirašyti. 1957 m. reikalauta susilaikyti tris valandas nuo bet kokio maisto bei gėrimo, išskyrus vandenį, o 1964 m. sutrumpintas eucharistinio pasninko laikas iki vienos valandos. Pastarasis potvarkis yra įrašytas į dabartinį Bažnyčios įstatymą: "Asmuo, norįs priimti šv. Komuniją, turi susilaikyti nuo bet kokio maisto bei gėrimo, išskyrus vandenį ir vaistus, mažiausiai vieną valandą prieš šv. Komunjijos priėmimą" (k. 919,1).

"Kunigas, kurs švenčia šv. Eucharistiją du ar tris kartus tą pačią dieną, gali priimti ką nors prieš antrųjų ar trečiųjų Mišių atnašavimą, nors nėra pilnos valandos" (k. 919,2).

"Tie asmenys, kurie yra susenę ir kenčia nuo ligų, kaip ir tie, kurie prižiūri juos, gali priimti šv. Komuniją, net jeigu jie ką nors priėmė per pastarąją valandą" (919,3). Pageidaujama, kad ligoniai, esą namie ar ligoninėje, užlaikytų eucharistinį pasninką penkiolika minučių. Taipgi gana penkiolikos minučių tokių ligonių prižiūrėtojams, jeigu jie negali užlaikyti pilnos valandos eucharistinio pasninko.

Tačiau Bažnyčia skatina tikinčiuosius užlaikyti ilgesnį eucharistinį pasninką savanoriškai, negu vienos valandos, jeigu jie nori pridėti savo auką prie Kristaus Aukos. Viena valanda skaitosi nuo baigimo valgyti ar gerti iki artinimosi priimti šv. Komuniją. Reikale vietos ordinaras turi galią dispensuoti nuo eucharistinio pasninko, sako minėto nuostato aiškintojai. Mirties pavojuje priimantis viatikos Komuniją nėra įpareigotas užlaikyti eucharistinį pasninką.

Liturginė kalba

Atrodo, yra tikra, kad Paskutinėje vakarienėje V. Jėzus atnašavo pirmąsias Mišias aramųjų kalba, kuria jis mokė savo

apaštalus ir visus žmones. Jis įsteigė šv. Eucharistiją ir atnašavo pirmąsias Mišias žmonių vartojama aramajų* kalba, kurią tuo metu žmonės suprato. Šv. Paulius rašė: "Ačiū Dievui, aš kalbu kalbomis daugiau už jus visus..., kad pamokyčiau" (1 Kor. 14,18-19).

Iš aramajų kalbos pirmiausia pereita į graikų kalbą, nes pradžioje dauguma krikščionių kalbėjo graikiškai. Juk norėta, kad žmonės suprastų maldas ir pamokymus. Tuo nesukelta triukšmo. Visas Naujasis šventraščio Įstatymas parašytas graikų kalba ir jis būdavo skaitomas ta kalba. Visi pirmieji Romos apaštalai misininkai buvo graikai. Literatūrinė ir kultūrinė kalba tada ten buvo graikų kalba. Lotynų kalba buvo kaimiečių kalba. Tik šiaurinėje Afrikoje, pietinėje Romos imperijos dalyje, buvo rašoma lotyniškai. Bet ir Romos mieste buvo daug, kurie suprato lotyniškai. Nuo 217 iki 222 m. popiežiumi buvo šv. Kalistas I, gimęs iš vergų tėvų, kalbėjusių lotyniškai. Popiežiui labai rūpėjo lotyniškai kalbėję krikščionys, kurių buvo dauguma. Tad jis nusprendė, kad liturginė kalba būtų lotynų.

Graikiškai kalbėję krikščionys, vadovaujami kun. Hipolito, pasipriešino popiežiui už lotynų kalbos įvedimą liturgijon. Taip kun. Hipolitas tapo pirmuoju antipopiežiumi dėl lotynų kalbos įvedimo, o ypač dėl to, kad ne jis buvo išrinktas popiežiumi. Po dešimties metų jis ir popiežius Pontianus buvo ištremti į Sardinijos salą. Ten susitaukę, abu mirė kankinių mirtimi už krikščionybę 235 m. Jie abu yra šventieji.

Iš tikrųjų kai kurie šventraščio skaitiniai Romoje ir toliau buvo skaitomi graikiškai. Per pusantro šimto metų abi kalbos buvo vartojamos lygiagrečiai. Ketvirtame šimtame tvirtai įsigalėjo lotynų kalba, nes vis mažiau žmonių kalbėjo graikiškai. Septintame šimtame Romoje pagausėjus graikų krikščionių, vėl šventraščio ištraukos buvo skaitomos abiem kal-

* Sirijoje, netoli Damasko miesto, yra Malula miestelis – tai vienintelė salelė pasaulyje, kur apie penki tūkstančiai žmonių tebekalba aramajiškai.

bom. Dešimto šimtmečio viduryje Romos liturgijoje visai atsiakyma graikų kalbos, išskyrus "Kyrie eleison". Iš tikrųjų net iki II Vatikano susirinkimo ir dabar kai kada šv. Petro bazilikoje kuri nors šventraščio ištrauka yra skaitoma graikų kalba, o ypatingomis progomis dabar skaitoma ir kitomis kalbomis. Rytų Bažnyčioje pasiliko graikų kalba.

Dešimto šimtmečio pabaigoje slavų tautoms priėmus krikščionybę Rytų, arba bizantinų, apeigomis, kurios tada tebebuvo vienybėje su Roma, du broliai — šv. Kirilas (†867) ir šv. Metodijus (†885) — sudarė glagolitiko alfabetą ir atnašavo šv. Mišias Vakarų ir Rytų apeigomis, lotynų ir slovėnų kalbomis. Rytiečiai vokiečiai protestavo, kad Mišios buvo atnašaujamos barbarų kalba, o ne hebrajų, lotynų ar graikų kalbomis. Juk Piloto įrašas virš kryžiaus buvęs hebrajiškas, lotyniškas ir graikiškas (Jn. 19,20), kad žmonės galėtų suprasti Nukryžiuotojo "kalbę".

Tada, antrojo tūkstančio pradžioje, Romoje žmonės nebesuprato lotynų kalbos, o juo labiau kitur. Protestantai nelaukė kito tūkstančio metų, kad skaitytų šventraščių ir švęstų Eucharistiją žmonių gimtąja kalba. Martynas Liuteris (†1546) kvietė žmones grįžti prie pop. šv. Kalisto I nuomonės švęsti liturgiją gimtąja žmonių kalba. Spręsdamas kalbos klausimą, Tridento susirinkimas (1545-1563) paliko atviras duris gimtajai kalbai katalikų liturgijoje. Jis nespėdė kalbos klausimo, nors dauguma vyskupų buvo linkę įvesti liturgijon žmonių gimtąsias kalbas. Jie paliko popiežiui nuspręsti tą klausimą. Pop. Pijus V, visai Katalikų Bažnyčiai sudaręs mišiolą, nustatė, kad katalikų liturgijoje vartotina tik lotynų kalba, ir griežtai uždraudė Mišių tekstus versti į kitas kalbas. Ketinančius liturgijoje pavartoti ne lotynų kalbą, jis grasino ekskomunika. Tad per ištisus keturis šimtus metų (1570-1963) Vakarų Bažnyčioje buvo vartojama tik lotynų kalba, kurios žmonės visai nesuprato. Pop. šv. Pijaus V įpėdinis patvirtino kitos kalbos draudimą. Pop. Aleksandras VII 1661 m. pasmerkė Romos mišio-

lo vertimą į prancūzų kalbą ir uždraudė versti jį į bet kokią kalbą, grasindamas ekskomunika, kad kunigai nepradėtų atnašauti Mišių kitomis kalbomis. Vėliau pop. Paulius V (†1621) leido Kinijoje atnašauti Mišias jų kalba, kai misijų kraštuose žmonės turėjo mokytis ne tik naujo tikėjimo tiesų, bet ir klausytis nesuprantamos kalbos. Tačiau po šimtmečio pop. Klementas XI (†1721) įsakė ir Kinijoje atnašauti Mišias tik lotyniškai. Supykęs Kinijos imperatorius pradėjo katalikų persekiojimą, kai tikintieji negalėjo turėti nė Mišių maldų vertimo. Tik 1898 m. buvo leisti Mišių tekstai žmonių gimtąja kalba, kad tikintieji galėtų sekti Mišių eigą ir sąmoningiau dalyvauti jose.

Antrasis Vatikano susirinkimas 1963 m. gruodžio 4 d. užtektinai atidarė duris gimtajai kalbai liturgijoje, bet lotynų kalba ir toliau pasiliko oficialia Bažnyčios kalba. Ir dabar kai kur Mišios yra atnašaujamos naujomis apeigomis lotyniškai, pvz., Švedijoje, kur katalikų daugumą sudaro lenkai pabėgėliai.

Minėtą dieną II Vatikano susirinkimo išleistoji Šventos Liturgijos konstitucija sako: "Ir toliau tebūnie naudojama lotynų kalba. Tačiau neretai tiek Mišiose, tiek teikiant sakramentus, tiek atliekant kitus liturginius veiksmus, daug naudos žmonėms gali atnešti gimtoji kalba. Todėl ji gali būti vartojama plačiau, ypač skaitiniams, pamokymams, kai kurioms maldoms ir giesmėms, laikantis tolimesniuose skyriuose atskiriems atvejams numatytų normų" (nr. 36).

Toliau šioje Liturgijos konstitucijoje sakoma, kad "gimtoji kalba žmonėms gali būti naudinga. Todėl ji vartotina plačiau" (nr. 63-b). "Mišiose, kuriose dalyvauja tikintieji..., gali būti skirta derama vieta gimtajai kalbai, ypač skaitiniuose, tikinčiųjų maldoje, ir pagal vietos sąlygas, apskritai žmonėms skirtose dalyse (nr. 54), tik tekstų vertimai turi būti Apaštalu Sosto patvirtinti (nr. 63-b).

Iš pradžių pastovios Mišių dalys buvo skaitomos lotyniškai.

kai. Bet greit persimesta atnašauti Mišias gimtąja žmonių kalba, gavus šv. Sosto vertimų patvirtinimus. Tačiau ir dabar nedraudžiamos Mišios lotynų kalba, o net skatinama privačiai atnašauti bažnytine lotynų kalba. Tik draudžiama atnašauti jas senomis apeigomis be vyskupo ordinaro leidimo. Iš pradžių daugis protestavo, kad Mišios pradėtos atnašauti gimtąja kalba, nesuprasdami draudimo prasmės bei apimties. Bet tokių skaičius greit sumažėjo. Vienoje vyskupijoje, pvz., daugis prašė Tridentinių Mišių. Paskelbęs vyskupijos laikraštįje, pats vyskupas vieną sekmadienį atnašavo jas. Po tokių Mišių nė vienas nepaklausė, kada jie vėl turėsia tokias Mišias.

Vienoje parapijoje paprašius, klebonas pažadėjo prašantiems atnašauti Mišias lotyniškai. Tik pirma turįs pasiruošti ir po to paskelbsias parapijos aplinkraštįje. Po kurio laiko jis paskelbė jas lotyniškai. Nė vienas neatvyko į jas, nesupratę lotyniško skelbimo.

Dovana Mišių atnašautojui

Senajo Įstatymo tikintieji atnešdavo avinėlius, duoną, vyną, ir kitas dovanas, paaukotinas Dievui. Be to, jų dalis būdavo skirta išlaikyti dvasiškijai ir šelpti vargšams. Tai buvo Dievo įsakymas, daug kartų įsakytas šventraštyje. To papročio bei Dievo įsakymo buvo laikomasi ir pirmaisiais krikščionybės šimtmečiais. Septintame aštuntame šimtmečiuose tokios dovanos būdavo duodamos jau pinigais šventovėms ir dvasiškijai išlaikyti pagal šventraščio išsireiškimą: "Ar jūs nežinote, kad tie, kurie darbuojasi šventykloje, valgo, kas yra iš šventyklos; ir kurie tarnauja altoriui, gauna dalį iš altoriaus. Taip ir Viešpats liepė tiems, kurie skelbia Evangeliją, gyventi iš Evangelijos" (1 Kor. 9,13-14).

Pirmaisiais krikščionybės šimtmečiais šv. Mišios būdavo atnašaujamos visos tikinčiųjų bendruomenės intencija, už gyvuosius ir mirusiuosius. Vėliau pradėta užprašyti Mišias, kad

jos būtų atnašautos dovaną davusiųjų intencijomis. Toks paprotys įsigalėjo vienuoliktame dvyliktame šimtmečiuose. Vienuotinės Bažnyčios susirinkimas Konstancoje 1415 m. ir pop. Pijus VI 1794 m. palaikė tą praktiką, nors M. Liuteris aršiai kovojo prieš jas.

Mišių užprašymo proga duota dovana buvo vadinama Mišių stipendija. Tačiau naujasis Bažnyčios įstatymas nebevadina Mišių stipendija, o Mišių užprašymo proga duota dovana (stips). Iš tikrųjų Mišios yra nemokamai atnašaujamos, o tik tai ta proga yra duodama dovana, kad išlaikytų kunigą ir kad pagal Dievo valią dieviškos Aukos dalis būtų pritaikinta prašytojo intencija.

Ir dabar daugis kunigų nori, kad būtų grįžtama į pirmųjų šimtmečių paprotį atnašauti Mišias visų bendruomenės narių intencijomis pagal jų dosnumą. Tas klausimas svarstytas ir II Vatikano susirinkime. Kai misijų kraštuose "Mišių stipendijos" dažnai esti vienintelės misininkų pajamos pragyventi, ir paprastai jos gaunamos iš kitų kraštų tikinčiųjų per vienuolijas ir parapijų kunigus. Be to, ir ne misijų kraštuose ne visų kunigai dirba parapijose: vieni jau susenę, o kiti moko mokyklose bei turi kito darbo kurijoje bei kitur. Dėl to tas tūkstančio metų paprotys paliktas ir toliau, nors kai kurių parapijų kunigai yra atsisakę šio papročio.

Tad šiometinis Bažnyčios įstatymas sako: "Yra teisėta priimti dovaną šv. Mišių atnašavimo proga. Stipriai rekomenduojama atnašauti šv. Mišias tikinčiųjų intencijomis be dovanos priėmimo" (k. 945). Užprašą šv. Mišias savo intencija, tikintieji palaiko Bažnyčią ir savo dvasiškį. Tik viena Mišių dovana už vienerias Mišias (k. 946).

Kunigas, atnašaujas daugiau negu vienerias Mišias tą dieną, priima Mišių dovaną tik už vienerias, o už kitas atiduoda ordinarui (k. 951). Klebonai, sekmadieniais ir privalomais šventadieniais atnašauja Mišias už savo parapiją, gali imti

sau 'Mišių dovaną' už kitas tą dieną atnašautas Mišias, nors parapiją 'apmokėjo' jiems algos dalimi.

Kunigai pensininkai, atnašaujant antras ar trečias Mišias tą pačią dieną, paprastai aukoja jas savo intencija, vietoj siuntę Mišių dovaną ordinarui, nebent pastarasis yra kitaip patvarkęs.

Provincijos vyskupai ordinarai nustato Mišių dovanos dydį. Kunigui neleista prašyti didesnės sumos, bet jis gali priimti, jeigu duodama daugiau, ypač jeigu nemoka jam algos, kad jį išlaikytų, arba neremia užtektinai savo parapijos.

Kunigas negali priimti daugiau Mišių intencijų, jeigu jis negali atnašauti jų per vienerius metus. Negalint atnašauti jų per vienerius metus, jos persiūstinos kitiems kunigams. Perduodant Mišių intencijas kitiems kunigams, jiems perduodama pilna dovanos suma, nenuskaičius nė cento už persiuntimą (k. 953).

Visos užprašytų Mišių intencijos turi būti surašytos knygon ir turi būti aiškiai atžymėtos, kurios jau yra atnašautos arba kitam kunigui perduotos (k. 955,4). Vyskupas ordinaras pats arba per savo įgaliotinį kasmet — per tris šimtus šešiasdešimt penkias dienas — turi patikrinti savo kunigų Mišių intencijų knygą (k. 958,2).

Bažnyčios teisynas leidžia kunigui atnašauti antras ir net trečias Mišias tą pačią dieną, sielovados aplinkybėms reikalaujant ir vietos ordinaro potvarkio prisilaikant, kada nėra pikt-naudojimo pasipinigauti (k. 905). Dabar tėra tik viena išimtis metuose, tai yra Kalėdų diena, kada kunigui leista atnašauti trejas Mišias, nesant sielovadinės priežasties, ir imti Mišių dovaną už kiekvienas Mišias. Vėlinių dienos naujasis Bažnyčios teisynas nebenumato trejų Mišių. Bet mišiolas, kurs yra senesnis už 1983 m. Bažnyčios teisyną, ir Vėlinių dienos numato trejas Mišias, ir kai Bažnyčios įstatymas nėra atšaukęs 1915 m. rugpjūčio 10 d. išleistos konstitucijos trejų Mišių Vėlinių dieną, tad Bažnyčios teisių aiškintojai sako, kad galima laikytis

mišiole numatyto papročio. Tad Vėlinių dieną leidžiama kiekvienam kunigui atnašauti trejas Mišias: pirmąsias savo tikinčiųjų intencija pagal jų duotas dovanas, antrosios už visus mirusiuosius ir trečiosios pagal popiežiaus intenciją. Kunigas tą dieną tepriima dovaną ar dovanas tik už pirmąsias Mišias.

Tikintieji daro labai išmintingai, testamentu palikdami savo turto dalį, kad šv. Mišios būtų atnašautos už jų vėlę bei jų artimuosius. Bet dar svarbiau užprašyti ir aukoti jas už save gyvą, kaip išaiškinta "Arti tikslo" knygoje.

Už ką atnašautinos Mišios?

Kaip galima melstis bet kokia intencija, bet kieno kūno ir dvasios labui, taip ir Eucharistinę Auką, šv. Mišias, galima atnašauti bet kokia Dievui priimtina intencija, už gyvus ir mirusius, už save ir kitus.

Bažnyčios susirinkimas Tridente moko, jog "ši Auka yra atperkamoji, kad, jeigu artinamės prie Dievo sąžiningu ir tikru tikėjimu, su baime ir pagarba, su skausmu ir gailesčiu, Mišiomis galime gauti gailestingumo ir malonę reikale pagelbėti (Žd. 4,16). Šia Auka Viešpats yra sutaikomas. Jis teikia malonę ir gailesčio dovaną ir jis dovanoja nusižengimus ir nuodėmes net sunkias. Juk tai yra viena ir ta pati Auka: Tasai, kurs dabar aukojasi kunigo patarnavimu, ir tasai, kurs tada aukojosi ant kryžiaus... Dėl to pagal apaštalų tradiciją Mišios gali būti prideramai atnašaujamos už nuodėmes, bausmes, atsivertimą ir kitus tikinčiųjų reikalus žemėje, kaip ir už tuos, kurie mirė Kristuje ir dar nėra pilnai atsiteisę" (CT 749).

Visados popiežiai panašiai mokė. 1965 m., pvz., pop. Paulius VI rašė "Tikėjimo paslapties" (Mysterium Fidei) enciklikoje, kad kunigai yra išventinti Mišioms atnašauti už gyvus ir mirusius. Jie turi atnašauti jas kasdien vertai ir pamaldžiai, kad dalyvaują ir kiti tikintieji, už kuriuos jos yra atna-

šaujamos, gautų gausių malonių, kaip ir iš kryžiaus Aukos (nr. 33).

Panašiai "Eucharistijos paslapties ir garbinimo" laiške vyskupams 1980 m. vasario 24 d. rašė ir pop. Jonas Paulius II: "Kunigas atnašauja šventą Auką Kristaus asmenyje. Tai reiškia daugiau negu aukojimas jo vardu arba vietoj Kristaus. 'Jo asmuo' reiškia specifinį, sakramentinį sutapatinimą su amžinu, aukščiausiu Kunigu..., kuris yra tos jo Aukos pagrindinis veikėjas... Tiktai Kristus visados galėjo ir gali būti tikras ir veiksmingas 'permaldavimas už mūsų nuodėmes, ir ne tik už mūsų, bet ir už viso pasaulio' (1 Jn. 2,2). Tiktai jo Auka... turėjo ir turi permaldavimo galią Dievo akivaizdoje".

Bažnyčios įstatymas labai trumpai kalba šiuo klausimu: "Kunigas gali atnašauti šv. Mišias už bet kurį gyvą ir mirusį" (k. 901).

Iš to aišku, kad jis gali atnašauti šią permaldavimo Auką už tikintį gyvą ir mirusį, už krikštytą ir nekrikštytą, už nusidėjėlį ir šventą. Šv. Kongregacija 1976 m. leido atnašauti Mišias ir už mirusius nekatalikus krikščionis, jų namiškiams bei draugams paprašius, ir kai nėra papiktinimo.

Kai kuriose šv. Mišių už mirusius maldose bei Eucharistijos maldose pasakyta: "Atmink mirusius mūsų brolius ir seseris" — "memento fratrum nostrorum", o Lietuvos liturginė komisija, suklastodama originalinį tekstą, išvertė: "Atmink mirusius mūsų tikėjimo brolius ir seseris". Tuo ji išskyrė nekatalikus mirusius iš savo maldų, pasielgdama prieš Bažnyčios motinišką mintį melstis už visus mirusiuosius, kurie gali pasinaudoti mūsų auka ir malda.

Sąmoningi tikintieji pagal išgales turi pareigą pagelbėti gyviesiems ir mirusiesiems, už juos užprašydami šv. Mišias bei dažnai dalyvaudami kitų užprašytose. Užprašydami Mišias kokia nors intencija, susitariame su savo parapijos kunigu dėl datos ir laiko ir ta proga jo išlaikymui duodame piniginę auką pagal to krašto paprotį ir vietos ordinaro nuostatus. Mes tuo

neperkame ir neužperkame, kaip kai kurie sako dalyko nesu-
prantą, nes, kaip niekas negali nupirkti Dievo, taip ir tolygios
jo Sūnaus Aukos.

Dabartiniais laikais, ypač ekonomiškai pažangiuose kraš-
tuose, retai vyras palieka savo žmoną medžiaginiame varge.
Jis dirbo ir išlaikė ją. Jam iškeliavus amžinybėn, kiekvieną
mėnesį žmona gauna vyro uždirbtą pensiją iš socialinio drau-
dimo. Be to, paliko kito turto. Tas paliktasis turtas ir kiekvieną
mėnesį vyro uždirbta pensija, nors ne visados, yra abiejų nuo-
savybė — jos ir jos vyro, o ne tik vienos našlės. Tad ji turi pa-
reigą sudaryti tokias sąlygas, kad ir mirusis vyras galėtų pasi-
naudoti savo medžiaginio turto dalimi. Jeigu žmona iškeliavo
anksčiau negu vyras, jis turi pareigą dalintis su žmona jųdvie-
jų medžiaginiu turtu, koks jis bebūtų. Kad sutuoktinis ar su-
tuoktinė sąžiningai atliktų tokią pareigą, iš anksto sutvarkytina
tai testamentu.

Iš paaukotų Mišių tik tie mirusieji turi naudos, kurie yra
skaistykloje, o ne pasmerktieji bei jau danguje esantieji. Juk
pirmieji jau nebegali pasinaudoti Mišių vaisiais, o pastarieji jų
jau nebereikalingi, nors jiems ir džiugu, kad Mišių Auka gar-
binamas Dievas, ir jie yra prisimenami. Tokių Mišių vaisiai
pagelbsti jų gyviems ir mirusiems artimiesiems.

Tačiau galime melstis ir aukoti Mišias, maldas ir gerus
darbus už visus gyvuosius, kad geri taptų dar geresni ir mei-
lesni Dievui, už vidutinius, kad išvengtų skaistyklos bei jos
trukmę labai sutrumpintų ir sušvelnintų atsiteisimą kančiomis
ir, pagelbėdami kitiems, įsigytų nuopelnų. O labiausiai aukoti-
na visa tai už gyvuosius, o ypač už atsivertimą nusidėjėlių,
kurių išganymas yra didžiausiame pavojuje. Nepagelbėti pas-
tariesiems reiškia jų amžino pasmerkimo troškimą.⁷

Mišių vieta ir laikas

Vieta

Kristaus laikais tebuvo tik viena Dievo prirašyta vieta aukoms. Ji buvo šventykla Jeruzalėje, ir joje esąs altorius buvo pastatytas Dievo įsakymu pagal jo nurodytus metmenis. Toli gyvenantiems buvo sunku pasiekti šventyklą, turint menką ano meto susisiekimą pėsčiomis arba ant asilo. Dievas palengvino, įsteigdamas šv. Mišių eucharistinę Auką.

Pirmąsias Mišias drauge su savo apaštalais V. Jėzus atnašavo Puotos salėje, pradėjęs jas Jeruzalės šventykloje. V. Jėzui išžengus dangun, apaštalai nestatė šventovių, o atnašavo Mišias privačiuose tikinčiųjų namuose, pradžioje pradėję jas — Žodžio liturgiją — kurioje nors sinagogoje.

Prasidėjus tikinčiųjų persekiojimams, Mišios buvo atnašaujamos požemiuose, vad. katakombose. Kadangi ten buvo laidojami numirėliai, tad Romos įstatymai neleido persekioti tų, kurie ten "gerbė savo mirusiųosius". Pasibaigus persekiojimui, tikintieji kunigaikščiai pavedė savo puikiuosius pastatus garbinti Dievui Šv. Eucharistija. Netrukus pradėtos statyti šventovės ir koplyčios.

Bažnyčios įstatymas sako: "Eucharistija švęstina šventoje vietoje, nebent ypatingas būtinumo atvejis reikalauja kitur; tokiu atveju turi būti atnašaujama pagarbioje vietoje" (k. 932,1). "Esant pagrįstam reikalui ir leidus vietos ordinarui, kunigui leidžiama švęsti Eucharistiją (tai yra atnašauti Mišias) šventovėje krikščionių, kurie nėra vienybėje su Katalikų Bažnyčia, išvengus papiktinimo" (k. 933).

Reikalui iškilus, kunigas gali atnašauti Mišias ne tam pašvęstoje vietoje, pvz., privačioje kunigo namo koplyčioje ar net privačiuose namuose. Priežastys gali būti kunigo liga, senas amžius, toli esant šventovei bei ypatingoms grupėms privačiuose namuose tos apylinkės sielovadinei tikinčiųjų nau-

dai. Niekados neleidžiama atnašauti Mišias ne krikščionių maldos namuose. Tačiau nereikalingas vietos ordinaro leidimas įvairių krikščionių koplyčiose, esančiose ligoninėse, universitetuose, kareivinėse, laivuose.

Mišių laikas

Pirmąsias Mišias V. Jėzus atnašavo naktį. Tiek pirmaisiais šimtmečiais, tiek persekiojimo metu Mišios buvo atnašaujamos galimu metu, dažnai naktį. Vėliau Mišių atnašavimo metas buvo apribotas. Pvz., 1917 m. Bažnyčios įstatymas sakė, kad Mišios pradėtinos ne anksčiau kaip viena valanda prieš aušrą ir ne vėliau kaip viena valanda po vidurdienio (k. 821). Kalėdų ir Naujųjų metų vidurnaktį atnašauti Mišias buvo senas paprotys Lietuvoje. Vėliau vietos ordinaras galėjo leisti atnašauti Mišias vakarais kai kuriomis dienomis parapijos šventovėse, pvz., gavėnios vakarais.

Kiekvienas nesukliudytas kunigas gali atnašauti Mišias kiekvieną dieną, išskyrus Velykų tridienį, kada Didįjį penktadienį visai neatnašaujamos Mišios, o Didžiojo ketvirtadienio ir Didžiojo šeštadienio vakarais neatnašaujamos privačios Mišios. Bet galima koncelebruoti drauge su vyskupu ar kunigu, kurs laiko tų dienų pilnas pamaldas. Reikalui esant, Didįjį ketvirtadienį ir Didįjį šeštadienį vyskupas ordinaras gali leisti vienerias Mišias ir anksčiau kokiai nors didelei grupei, pvz., parapijos vaikams arba kokios nors tautos grupei kita kalba. Šiaip Didžiojo ketvirtadienio ir Didžiojo šeštadienio pamaldos nepradėtinos prieš sutemą, ypač Didžiojo šeštadienio pamaldos, kurios užbaigtinos prieš Velykų ryto aušrą.

Dabartinis Bažnyčios įstatymas nuėmė beveik visus varžtus paros laiko atžvilgiu, išskyrus minėtą Velykų tridienį: "Eucharistijos atnašavimas ir (šv. Komunijos) dalinimas gali vykti bet kurią dieną ir bet kurią valandą, išskyrus tuos laikus, kada išskiria liturginės normos" (k. 931). Be to, įstatymas mo-

ko, kad sekmadienio ir įsakytų švenčių Mišios gali būti atnašaujamos iš vakaro po 16-os valandos (k. 1248,1). Jeigu jos yra anksčiau atnašaujamos, abejotina, kad Mišių atnašautojas ir dalyviai atlieka sekmadienio bei šventės pareigą, moko Bažnyčios įstatymų aiškintojai.

Mišių Aukos tikslai

Katalikų Bažnyčios mokymu, kiekvienas žmogus Dievo atžvilgiu turi atlikti ketveriopą pareigą, būtent: garbinti Dievą, atsilyginti jo teisingumui už kaltes, dėkoti Dievui už visas malones ir gėrybes ir prašyti jį pagalbos bei reikalingų malonių. Tas pareigas jis tinkamiausiai gali atlikti tik šv. Mišių Auka, kurioje ir pagrindinis Kunigas, ir Aukos Atnaša yra pats Dievo Sūnus, Jėzus Kristus. Kasdien šv. Mišios yra atnašaujamos visur pasaulyje šiems tikslams, kaip kadaise kryžiaus Auka buvo atnašauta.

Pareiga garbinti Dievą

Kiekvieno tvėrinio, o juo labiau kiekvieno protą turinčio žmogaus pirmoji pareiga yra garbinti Dievą. Tai yra Dievo ir gamtos dėsnių įsakymas, kad mažesni turi gerbti vyresnius. Kuo aukštesnis asmuo, tuo labiau vertas pagarbos. Dievas yra aukščiausia Būtybė. Jis sukūrė visus daiktus savo garbei. Tad visi jo tvėriniai turi garbinti jį kaip jų Sutvėrėją. Šventraštyje pasakyta: "Viešpats yra be galo didingas ir garbės vertas" (Ps. 145,3). Jis "yra viešpačių Viešpats ir karalių Karalius" (Apr. 17,14).

Be to, Dievas yra ir mūsų Atpirkėjas. Pirmiesiems tėvams nusidėjus nepaklusnumu, visi žmonės ir visa tvėrinija buvo nukreipta nuo Dievo. Savo jėgomis jie negalėjo grįžti į Dievą ir nepajėgė teikti jam proporcingos garbės, tinkamai garbinti jį, kai jo didybė ir gerumas, meilė ir gailestingumas žmonėms

yra begaliniai. Visi angelai ir šventieji danguje jo garbei gieda trikartinį 'Šventas'. Bet negana to viso. Jų visų šventumas, maldos, giesmės ir visas Dievo garbinimas bei mūsų maldos ir geri darbai žemėje neprilygsta vienerioms Mišioms, nes šv. Mišių Aukos Atnašautojas ir Atnaša yra Dievo Sūnus. Jis yra begalinis. Tad ir Mišių Auka yra begalinė. Tik Mišių Auka galima tinkamai ir proporcingai pagarbinti Dievą. Dėl to garbės himne, kurį kalbame arba giedame sekmadieniais ir šventėmis Mišių pradžioje, garbiname Dievą, sakydami: "Šloviname tave, aukštiname tave, lenkiamės tau, garbiname tave..."

Mūsų privačios maldos nėra tobulos, dažnai be vertės. Tad yra išmintinga ir naudinga savo maldas jungti su tobula Kristaus eucharistine Auka, šv. Mišiomis, bet kur pasaulyje tą valandą atnašaujamomis. Tada mūsų malda ir mūsų dalyvavimas Mišiose taps pilnas nuopelnų ir Dievui bus priimtinas.

Viena uoli Dievo tarnaitė, deganti jo meile, melddamasi kalbėjo Viešpačiui: "O kad turėčiau tūkstančius liežuvių, kad jais visados garbinčiau tave! O kad turėčiau širdžių be skaičiaus, kuriomis mylėčiau tave! O kad visas pasaulis būtų mano, kurs tau tarnautų!..." — "Mano dukterie", atsiliepė Viešpats, "tavo uolumas ir meilė neapsakomai patinka man. Bet žinok, kad esu pagarbintas labiau vieneriomis Mišiomis, negu visas pasaulis gali suprasti ir trokšti".

Pareiga atsiteisti ir atsilyginti

Išrinktosios tautos žmonėms buvo įsakyta atnašauti taikos aukas, kad tuo jie galėtų susitaikinti su Dievu ir išvengtų Dievo teisingo sprendimo bausmės už žmonių nuodėmes. Šventraštyje, pvz., skaitome, kad Samuelis ir Dovydas aukojo taikos aukas, kad Dievas pašalintų jūdviejų sunkenybes, kurios galėjo būti jų ir jų žmonių nuodėmės. Jeigu Dievas to reikalavo iš Senojo Įstatymo žmonių, juo labiau jis to reikalauja iš krikščionių katalikų.

Bažnyčia moko, kad šv. Mišios yra labai galinga susitaikinimo ir atsilyginimo priemonė, susitaikinti su Dievu ir atsiųginti jo teisingumui. Juk eucharistinė Auka teikia malonę suprasti nuodėmės blogį, gailėtis, įžeidus Dievą ir artimą, ir nuteikia mus gailėtis ir susitaikinti.

Regimai, pvz., Kristaus pralietu Krauju ant kryžiaus greta kenčias plėšikas gavo atsivertimo malonę (Lk. 23,42-43). Ne kitaip yra ir šiandien: pamaldžiai dalyvaujant Mišių Aukoje gali išmesti tokios pat atsivertimo malonės sau ir kitiems. Tokiems Dievas neatsakys atsivertimo malonės. Mylį Dievą ir susirūpinę pavojuje gyvenančių išganymu kasdien atvyksta į Mišias jų labai.

Šv. Anzelmas rašo, kad Dievas nori apsaugoti kiekvieną nuo amžino pasmerkimo. Jis rašo, kad, kažkam apsireiškęs, V. Jėzus kalbėjo: "Nebijok, nusidėjėli, nors savo nuodėmėmis esi pasidaręs pragaro vergas ir nebegali išsivaduoti. Mišiose aukok tada mane mano dangiškajam Tėvui ir taip išvengsi (amžinos) mirties".

Tik Krikšto ir Sutaikinimo sakramentai tiesiogiskai atleidžia visas mirtinas ir mažas nuodėmes, atlikus visas reikalingas sąlygas. Mišių Auka teikia pagelbstomas malones, nuteikdama sielą, kad susitaikintų su Dievu Sutaikinimo sakramentu. Mišių auka išmeldžia iš Dievo mažų nuodėmių atleidimą ir dažnai veda sielą siekti mirtinų nuodėmių atleidimo. Tad Mišių Auka tiesiogiskai neatleidžia nuodėmių. Jos nėra nuodėmėms atleisti sakramentas. Bet jos turi galią permaldauti Dievą už nuodėmes, teikdamos tas malones, kurios yra būtinos nusidėjėliams atvesti prie atsivertimo ir Sutaikinimo sakramento. Juk V. Jėzus pasakė Paskutinėje vakarienėje ir kartoja kiekvienų Mišių Vyno konsekracijos metu, kad V. Jėzaus Kraujas išliejamas nuodėmėms atleisti (Mt. 26,28). Tridento bažnytinis susirinkimas moko, kad V. Jėzus pasiaukėjo ant kryžiaus už viso pasaulio nuodėmes.

Šv. Mišių Auka taipgi turi galios panaikinti laikinas bausmes, esant atleistoms nuodėmėms. Juk toji laikina bausmė turi būti atlikta žemėje arba skaistykloje. Dėl to yra atnašaujamos Mišios už mirusius, kad Dievas sušvelnintų ir sutrumpintų ir net visai panaikintų vėlių kentėjimus skaistykloje. Ankstyvieji Bažnyčios rašytojai ir tėvai daug rašė, kad Mišios labai daug pagelbsti ir gyviesiems, ir mirusiesiems. Tad suprantama, pvz., kodėl šv. Monika prašė savo sūnų, šv. Augustiną, dažnai prisiminti ją prie altoriaus. Plačiau tai išaiškinta "Arti tikslo" knygoje.

Pareiga dėkoti

Trečia mūsų pareiga Dievui ir artimui yra dėkingumas. Nuoširdi padėka yra kilni savybė, kuri daro mus patinkančius Dievui ir žmonėms. Dėkingas ir kultūringas žmogus stengiasi atsilyginti savo nuolankumu, nusiteikimu, dėkingumu. Savo širdyje toks pripažįsta savo geradario gerumą ir dosnumą. Jis trokšta parodyti savo dėkingumą ir žodžiu, ir veiksmu. Be to, ir mandagumas reikalauja dėkoti. Bet gyvenime dažnai gyvulėlis yra dėkingesnis už jo slaugymą bei duonos kąsnelį negu daugis žmonių!

Vien tik prigimties Tvėrėjo dovanos įkvepia mus dėkoti savo Geradariui už dvasines ir medžiagines malones, gėrybes, k.a.: už Kristaus įsikūnijimą ir atpirkimą, už Bažnyčios, sakramentų ir Mišių Aukos įsteigimą, už gerus tėvus ir mokytojus, už sielos ir kūno sveikatą, už gamtos grožį ir turtus... "Kuo atsilyginsiu Viešpačiui už visa, ką man suteikė?" seniau kunigas kalbėdavo prieš pat šv. Komuniją. "Aš imsiu išganymo taurę ir šauksiuosi Viešpaties vardo" (plg. Ps. 116,17).

Tad didžiausias ir prasmingiausias būdas ir priemonė dėkoti Dievui yra šventimas šv. Eucharistijos, kaip rodo jos graikiškas pavadinimas, reiškias padėką, ir prefaciją pradeda žodžiai: "Tikrai verta ir teisinga, reikalinga ir išganinga visada ir

visur tau dėkoti, šventasis Viešpatie, visagali Tėve, amžinasis Dieve“.

”Tą naktį, kurią turėjo būti išduotas, jis paėmė duoną, tau, (Tėve), dėkodamas, laimino, laužė ir davė savo mokiniam“ (III Euch. m.). Jis dėkojo savo Tėvui, kad jis buvo siųstas savo Tėvo teikti jam didžią garbę ir atpirkti žmonijai iš Šėtono vergijos.

Pareiga prašyti malonių, pagalbos

Būdami nuodėmės pažeisti Dievo tvėriniai, visados esame reikalingi Dievo pagalbos ir kūnui, ir sielai. Tridento susirinkimas moko, kad šv. Mišių Auka geriausiai galime išprašyti malonių iš Viešpaties Dievo. Jis pagelbsti mums atlikti gerus veiksmus, atsikratyti blogų įpročių, nugalėti pagundas, vengti progų nupulti, atsisakyti sielai kenksmingų pasaulio vilionių, atsispirti piktajai dvasiai, kantriai pakelti sunkenybes bei bandymus, ištvirti pašvenčiamojame malonėje, nuo ko priklauso mūsų amžinasis likimas.

Pagalbos galima prašyti ir kūnui, ir sielai, sau ir kitiems, k.a.: taikos bei sugyvenimo malonės, išvengti nelaimių, karo, persekiojimo, neapykantos, piktžodžiavimo, išsivaduoti iš pikto bei nuodėmių ir kt. Tik gera valia prašytinas Dievas viso to. Nėra geresnio ir veiksmingesnio būdo prašyti Dievą viso to, kaip šv. Mišių Auka, kada Dievas Sūnus aukojasi už mūsų sielos ir kūno reikalus ir meldžia Tėvą mums reikalingų malonių, reikalingos pagalbos. ”Tas, kurs nepagailėjo savo Sūnaus, bet atidavė jį už mus visus..., Jėzus Kristus yra tas, kurs numirė, kursai dargi ir prisikėlė, kurs yra Dievo dešinėje, kursai ir užtaria mus“ (Rom. 8,32-34). Šv. Mišių Auka V. Jėzus, kaip pagrindinis Aukos Kunigas, prašo už mus savo Tėvą mums ir mūsų artimiesiems reikalingos pagalbos, ypač sielos išganymo reikaluose. Jeigu neprašome ko nors prieš Dievo valią, Mišių Auka Dievo Sūnus visados išprašys tokių malonių iš savo Tė-

vo. Juk V. Jėzus pažadėjo suteikti prašomų malonių tiems, kurie nuoširdžiai jį prašo: "Aš jums sakau: prašykite ir jums bus duota" (Lk. 11,9). "Prašykite ir gausite" (Mt. 7,7).

Mišių aukos vertė ir vaisiai

Giliausiai ir nuolankiausiai galima pagarbinti Viešpatį Dievą ir gauti daugiausia malonių bei pagalbos šv. Mišių Aukos atnašavimu, nuoširdžiu dalyvavimu ir drauge su visais kitais dalyviais susivienijimu šv. Komunija. Juk Mišių Auka yra suteikiami tikintiesiems Kryžiaus Aukos vaisiai Mišių atnašautojui, dalyviams ir tiems, už kuriuos jos atnašaujamos.

Mišių vertė ir jų vaisiai bei jų veiksmingumas yra begaliniai, kaip ir pats Dievas ir jo kryžiaus Auka. Jos yra Paskutinės vakarienės ir kryžiaus Aukos atnaujinimas ir sudabartinimas nekruvinu būdu. Jų Atnaša ir Kunigas Atnašautojas yra pats Dievo Sūnus. Jis yra begalinė Dievo Tėvo Dovana žmonijai. Dovanos vertė priklauso nuo davėjo ir nuo pačios dovanos. Eucharistinė dieviška Auka yra Dievo duota. Juk "Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo Sūnų, kad kiekvienas, kurs jį tiki, nepražūtų, bet kad turėtų amžinąjį gyvenimą" (Jn. 3,16). Dievo Sūnui kainavo jo žmogiškoji gyvybė žmonijai atpirkti iš Šėtono valdžios. Tą Dievo mums duotą Dovaną, Jėzų Kristų, Mišių Auka mes grąžiname Dievui Tėvui — taip pasikeičiame dovanomis su Dievu Tėvu.

Kryžiaus Auka yra visų malonių užpelnymas ir jų sudėjimas Bažnyčios iždan. Mišios yra vienas iš pagrindinių indų, kuriuo tos malonės yra semiamos prašantiems. Mišių atnašavimu malonių srovė teka nuo Dievo altoriaus nuoširdiems tikintiesiems praturtinti.

Nors ir maldomis bei gerais gailestingumo darbais galime semti tam tikrą tų malonių kiekį, bet Mišių Aukos veiksmingumas nepalyginamai didesnis. Kiti Dievui aukojami mūsų geri darbai yra žmogiški, o Mišiomis aukojame Dievo Sūnų.

Žemėje nėra nieko vertingesnio ir veiksmingesnio už šv. Mišias, šv. Eucharistiją.

Mišių vertė ir veiksmingumas nepriklauso nuo kunigo atnašautojo šventumo ar nevertumo. Jis yra tik įrankis Kristaus, kurs yra ir Kunigas, ir Atnaša. Dėl to mes nieko neprarandame, jeigu kunigas yra mažiau šventas, kai Mišių vertė nepriklauso nuo kunigo šventumo, kaip deimanto vertė nepriklauso, ar jo pardavėjas yra geras, ar blogas žmogus.

Tačiau Mišių vaisiai mums yra riboti, kai didesnioji jų dalis eina Dievui pagarbinti ir kitiems bendriems tikslams. Mums teikiamas Aukos vaisių kiekis priklauso nuo Dievo valios, mūsų dvasinės dispozicijos bei nusiteikimo tų, kuriems yra skiriami tų Mišių vaisiai. Du jaunuoliai, pvz., vienai dienai atvyko Romon. Vienas tuoj aplankė popiežių ir visas žymiausias vietas, o tuo tarpu antrasis pramiegojo visą tą laiką. Abu nuvyko į tą patį miestą, bet jie abu gavo labai skirtingą lankymosi vaisių kiekį. Panašiai taip įvyksta ir su Mišių Aukos dalyviais.

Pirmiausia Mišiomis sau ir kitiems galime išmelsti malonių, kad gailėtumėmės nusidėję. Dalyvauti Mišiose arba užprašyti jas nereikalaujama būti pašvenčiamojoje malonėje, kaip kad kai kurie galvoja. Bet jie negali pilnai dalyvauti jose, nes, esą mirtinoje nuodėmėje, negali susijungti su eucharistiniu Dievo Sūnumi šv. Komunija. Bet jie gali užprašyti Mišias ir melsti Dievą atsivertimo malonės sau ir kitiems. Kentėdamas ant kryžiaus, Viešpats ištarė dieviško gailestingumo žodžius: "Tėve, atleisk jiems" (Lk. 23,34). Ypač šv. Mišių metu V. Jėzus meldžia savo Tėvą atleisti visiems, kurie gailisi nusidėję. Tad visi Mišių dalyviai turėtų prašyti nusidėjėliams malonės atsiversti, grįžti pas Tėvą vėl mylėti ir garbinti jį ir tarnauti jam čia, žemėje, ir amžinybėje.

Daug malonių galime išmelsti iš Dievo, nuoširdžiai ir dažnai dalyvaudami Mišių Aukoje, o dar daugiau, jas užprašydami, kad jos būtų atnašautos kokia nors svarbią intenciją,

pvz., kad Dievas savo malone gražintų kokį nors nusidėjėlį išganyman. Štai pavyzdys, kaip viena moteris šv. Mišiomis išmeldė atsivertimo malonę savo motinai ir dar keliems asmenims, apsaugodama juos nuo amžino pasmerkimo.

Dukra įtikinėjo mirtinai sergančią savo motiną grįžti į Dievą. Ji priešinosi įtikinėjimui, nors ji buvo krikštyta katalikė. Ji prašė savo dukrą leisti jai mirti taip, kaip ji gyveno. Jai esą nereikalingas Dievas. Ji mokanti mirti ir be jo.

Dukra kreipėsi į kun. Matą, Jėzaus Širdies apaštalą Amerikoje. Jis patarė jai apmokėti savo motinos nuodėmių skolą kasdieniu dalyvavimu šiokiadienio ir antrose sekmadienio Mišiose. Nors ji buvo silpnos sveikatos ir šventovė buvo tolokai, bet ji neapleido nė vienos dienos Mišių per kelis mėnesius. Jos motinai prisiartinus mirties valandai, ji rodė jai Jėzaus Širdies paveikslą ir maldavo ją: "Mamyte, tu miršti. Leisk meilės Karaliui ateiti pas tave šv. Komunijoje. Kasdien einu į Mišias ir meldžiuosi, kad nemirtum be Jėzaus meilės. Taurėje kasdien aukojamas Kristaus Kraujas už tave, kad tavo siela būtų nuskaidrinta". Pasitikėdama Dievo gailestingumu ir Mišių galia, dukra maldavo mirstančią motiną, iki ji pagaliau sutiko, kad būtų pakviestas kunigas.

Mirus jos motinai, dukra ir toliau kasdien ėjo į Mišias. Ji aukojo jas už savo motinos vėlę, o ypač už savo vyro atsivertimą, kurs visą savo gyvenimą keikė Dievą. Kasdien aukojant Mišias už vyro atsivertimą, jis grįžo atgailodamas Dievop. Grįžęs ir jis kasdien ėjo į Mišias, aukodamas jas už draugų atsivertimą, kurie drauge su juo keikdavo Dievą. Netrukus jis pašaukė penkiolika savo draugų, kurie visą gyvenimą neapkentė Dievo, ir liepė jiems pulti ant kelių ir maldauti Dievą pasigailėjimo. Dėl anos moters kasdienių Mišių ne tik tie, bet ir kiti keli artimi šeimos nariai grįžo į Dievą. Tai Mišių Aukos galingumo ir Dievą mylinčios moters pasiaukojimo vaisius.

Pagaliau Mišių Auka panaikina daug laikinų bausmių, užsitraukų mažomis nuodėmėmis bei jau atleistų mirtinų nuo-

dėmių likučiais. Atgailojęs plėšikas, kurs artimai dalyvavo Kristaus Aukoje, gailėjosi nusidėjęs. V. Jėzaus liudijimu, jis nuėjo tiesiog dangun, neperėjęs skaistyklos. Jis gailėjosi iš meilės Dievui ir prašė nuodėmių ir bausmių atleidimo: "Jėzau, prisimink mane, kai ateisi į savo karalystę!" Jėzus jam atsakė: "Aš tau pažadu: dar šiandien su manimi būsi rojuje" (Lk. 23,42-43).

Šventieji, kaip ir motina Bažnyčia, dažnai ragina tikinčiuosius dalyvauti šventoje Eucharistijos Aukoje. Tie, kurie "neturi laiko" kasdien atvykti į Mišias, yra labai blogi laiko sunaudotojai. Laikas yra labai brangi Dievo dovana, už kurio sunaudojimą ar eikvojimą esame atsakingi. Šv. Bernardas, pvz., moko, kad pamaldus dalyvavimas vieneriose Mišiose sielai duoda daugiau naudos negu viso savo turto išdalinimas vargšams arba kelionės į tolimas šventas vietas.

"Tu gali būti tikra", V. Jėzus kalbėjo šv. Gertrudai, "kad kiekvienam, kurs pamaldžiai dalyvauja šv. Mišiose, aš pasiūsiu tokį skaičių savo šventųjų, kokiame skaičiuje Mišių jis nuoširdžiai dalyvaus, kad paguostų ir saugotų jį".

Daug kalbėjęs apie Mišių vertę ir naudą, šv. Leonardas Portmauricietis rašo: "Tikiu, kad, jeigu nebūtų Mišių, iki šiol pasaulis būtų giliai nugrimzdęs dėl blogybių svorio. Mišios yra galingas palaikytojas, kurs palaiko jį... Didelius vaisius Mišių Auka teikia tiems, kurie dalyvauja jose. Jos išgauna gailęstį ir nuodėmių atleidimą. Jos mažina laikinas bausmes, užsitrauktas nuodėmėmis, kurios jau atleistos. Jos silpnina Šėtono įtaką, stiprina mūsų vienybės ryšius su V. Jėzumi, saugo mus nuo pavojų ir nelaimių. Jos trumpina bausmę skaistykloje ir išgauna mums aukštesnį garbės laipsnį danguje".

Paprašytas paaiškinti Mišių vertę, stigmatizuotasis tėvas Pijus (†1968) Pietrelcinoje atsakė: "Mano vaikeliai, kaip aš galiu išaiškinti jas? Mišios yra begalinės, kaip ir Jėzus... Paklauskite angelą, kas yra Mišios, ir jis teisingai jums atsakys: 'Suprantu, kas jos yra ir kodėl jos yra atnašaujamos, betgi aš

nesuprantu jų vertės“. Kita proga jis kalbėjo: „Lengviau pasaulis galėtų gyventi be saulės negu be šv. Mišių“.

„Pats Dievas negali atlikti didesnio ir šventesnio veiksmo, kaip šv. Mišių atnašavimas“ moko šv. Alfonsas Liguorietis. Juk jos apima Dievo Sūnaus įsikūnijimą ir žmonijos atpirkimą, jo kančią ir mirtį, tas paslaptis, kurias Dievas atliko iš meilės mums.

„Malda prašome Dievą malonių“, moko šv. Pilypas Neri, „o šv. Mišiomis priverčiame Dievą mums jų duoti“.

„Kiekvienas žingsnis, kurį asmuo padaro, keliaudamas į Mišias“, rašo šv. Augustinas, „yra angelų suskaičiuotas; nuo jų priklausys atlyginimas“. Šv. Marija Goretti kiekvieną sekmadienį pėsčia eidavo dvidešimt penkis kilometrų vienon pusėn į Mišias, kurių ji niekad nepraleido. Tad šv. Jonas Vianney galėjo pasakyti: „Jeigu mes suprastume šv. Mišių Aukos vertę, visomis jėgomis stengtumės dalyvauti jose“.

Augustijonas šv. Jonas iš Facundo (†1479) labai ilgai užtrukdavo, atnašaudamas šv. Mišias. Pasiskundus vienuolyno vyresnysis paaiškino: „Dievas suteikė jam ypatingą privilegiją regėti šv. Aukos paslaptis, kurios yra tiek didingos, jog žmogaus protas negali jų suprasti. Jis papasakojo man tas paslaptis... Tikėkite manimi, kad V. Jėzus pasirodo šiam tėvui nuostabiausiu būdu, kalbasi su juo saldžiausiai. Iš savo žaizdų siunčia jam dangišką šviesą ir spindėjimą. Šie atgaivina jo kūną ir sielą taip, kad jis gyvena be žemiško maisto. Be to, tėvas Jonas regi Jėzaus Kristaus Kūną dangaus garbėje ir grožyje, spindintį lyg labiausiai spindinčią saulę. Apmąstydami tokias dideles ir neapsakomai kilnias malones gauna tie žmonės, kurie atnašauja šv. Mišias ir dalyvauja jose. Esu pasiryžęs niekad nepraleisti progos atnašauti jas arba dalyvauti jose. Ir aš raginu kitus taip daryti“.

Šv. Jonas Vianney (†1859) pasakoja, kad jis meldėsi už mirusį savo draugą kunigą. Jis gavo apreiškimą, kad jis skaistykloje. Jam atnašaujant Mišias už jo vėlės išlaisvinimą iš

skaistyklos, jis laikė konsekruotą Ostiją savo rankose ir tarė: "O šventasis ir amžinasis Tėve, padarykime mainus. Tu turi mano draugo vėlę, kuri yra skaistykloje, o aš turiu tavo Sūnaus Kūną, kuris yra mano rankose. Išlaisvink mano draugą, o aš aukuju tau tavo Sūnų su visais jo kančios ir mirties nuopelnais". Pakėlimo metu jis pamatė savo draugą, kylantį dangun visu žibėjimu ir visa garbe. Tai pasakodamas, jis pridėjo: kiekvieną kartą po konsekracijos aukokime Dievui Tėvui jo Sūnaus kančią ir mirtį, ir jis neatsisakys išklausyti mūsų prašymų.⁸

Pareiga dalyvauti Mišiose

V. Dievas sako: "Atmink, kad švęstumui Viešpaties dieną. Šešias dienas darbuosies ir dirbsi visus savo darbus. O septintoji yra Viešpaties, tavo Dievo, diena. Tą dieną nedirbsi jokio darbo... Viešpats palaimino septintąją dieną ir ją pašventino" (Iš. 20,8-11). Tai yra Dievo įsakymas, kurį kiekvienas turi užlaikyti. Mūsų motina Bažnyčia, kuriai yra pavestas mūsų sielos išganymas, nustato, kaip Viešpaties diena turi būti švenčiama.

Nurodžiusi Dievo garbinimo būdus, ji įpareigoja po mirtina nuodėmė dalyvauti šv. Mišių Aukoje visais sekmadieniais ir įsakytų švenčių dienomis visus savo narius, kurie yra pasiekę protavimo amžių ir nėra sukliudyti. Nuo tos pareigos nėra atleidę nei II Vatikano susirinkimo nuostatai, nei naujasis, 1983 m. išleistas, Bažnyčios įstatymas.

Katalikų Bažnyčios įstatymas sako: "Sekmadieniais ir kitomis įsakytų švenčių dienomis tikintieji (katalikai) yra įpareigoti dalyvauti Mišiose. Jie taip pat turi susilaikyti nuo tų darbų ir verslo reikalų, kurie trukdo Dievo garbinimą, džiaugsmą,

8 Plačiau šiuo klausimu pasiskaitytina: J. Burkus, "Arti tikslo", p. 139-149.

kuris savybingas Viešpaties dienai bei būdingas proto ir kūno poilsui“ (k. 1247).

Pastebėtina, kad 1917 m. Bažnyčios įstatymo išsireiškimas: "pareiga klausyti Mišių" įstatymo nuostatas pakeistas: "yra įpareigoti dalyvauti Mišiose". Taipgi kitaip yra aptartas susilaikymas nuo darbo.

Tolimesnis Bažnyčios įstatymo nuostatas sako: "Įsakymas dalyvauti Mišiose yra įvykdomas dalyvavimu Mišiose, kurios yra atnašaujamos katalikų apeigomis tą šventadienį arba to šventadienio išvakarėse" (k. 1248,1). Jos turi būti tos šventės Mišios, atnašaujamos ne anksčiau, kaip šešioliktą valandą, kai jos atnašaujamos išvakarėse, ir bet kurią šventės dienos valandą. Toji pareiga gali būti atlikta bet kurioje vietoje, kur yra atnašaujamos Mišios, o nebūtinai parapijos šventovėje bei vietoje koplyčioje ir nebūtinai savo apeigomis. Tik svarbu, kad jos būtų katalikų, o ne sektantų pamaldos.

Antroje Bažnyčios įstatymo minėto nuostato dalyje Bažnyčia suteikia kai kurias lengvatas, ko nebuvo senesniame įstatyme, būtent: "Jeigu dėl kunigų stokos arba dėl kitos rimtos priežasties Eucharistijos šventimas (tai yra šv. Mišių atnašavimas) nėra galimas, labai ypatingai rekomenduojama, kad tikintieji dalyvautų Žodžio liturgijoje, jeigu ji yra atliekama parapijos šventovėje pagal vyskupijos ordinaro nurodymus arba atitinkamą laiką praleisti asmeniškai maldoje arba šeimoje bei šeimų grupėje" (k. 1248,2).

Šis Bažnyčios įstatymo nuostatas reikalauja smulkesnio paaiškinimo. Parapijos kunigui susirgus arba išvykus svarbiais reikalais, pvz., pagelbėti gretimoje parapijoje šventės proga, tokiu atveju iš anksto jis paaiškina, kad sekmadienio pamaldos būsiančios be kunigo. Jos bus pravestos diakono arba, jo nesant, Komunijos dalintojo, klieriko arba kito pasauliečio. Tą dieną diakonas, Komunijos dalintojas arba kitas pamokytas asmuo vadovauja žodžio ir maldos liturgijai. Tada visi žmonės atskaito visus tos dienos Mišių šventraščio skaitinius ir

maldas, praleisdami Eucharistijos maldą, gieda. Vadovas savais žodžiais gali duoti homiliją arba perskaityti kunigo paruoštą tai dienai.

Jeigu tokioms be kunigo pamaldoms vadovauja diakonas arba Komunijos dalintojas, atitinkamu pamaldų metu dalyviams dalina šv. Komuniją.* Pamaldos užbaigiamos tylos valandėle, maldomis po Komunijos ir pritinkančia giesme. Tokių pamaldų vadovas nelaimina žmonių. Sudėjęs rankas, jis atleidžia juos, prašydamas Dievą palaimos: "Dievas mus telaimina, nuo visokio blogio saugo ir nuveda į amžinąjį gyvenimą". Arba: "Telaimina ir saugo mus visagalis ir gailestingas Viešpats: Tėvas, ir Sūnus, ir Šventoji Dvasia". Visi pritaria žodeliu: "Amen". Pamaldų vadovas dar gali pridėti: "Telydi jus Dievo malonė". Visi atsako: "Dėkojame Dievui". Taip arba panašiai užbaigiamos pamaldos be kunigo šventovėje arba šeimoje.

Tokiomis pamaldomis katalikai atlieka sekmadienio bei šventadienio pareigą, nors nebuvo kunigo Mišioms atnašauti parapijos šventovėje arba filijos koplyčioje, kur paprastai tikintieji atlieka sekmadienio pareigą Dievui pagarbinti ir pasisemti malonių šv. Mišių Auka. Tik jie mažiau gauna malonių negu šv. Mišių Auka. Tad į tokias sekmadienio ar šventės pamaldas be kunigo katalikai turi tokią pat pareigą atvykti ir dalyvauti, kaip tokią dieną į šv. Mišias.

Bažnyčios įstatymas numato šias privalomas šventes: Nekalto prasidėjimo, Kristaus gimimo, Švč. M. Marijos motinystės, Trijų karalių, Šv. Juozapo, Kristaus dangun įžengimo, Dievo Kūno ir Kraujo, Švč. M. Marijos dangun paėmimo, Šv. Petro ir Pauliaus ir Visų šventųjų (k. 1246,1).

"Betgi šalies vyskupai gali panaikinti kai kurias šventes arba perkelti jas į sekmadienį, Šventam Sostui aprobavus" tokių vyskupų nutarimą (k. 1246,2). Be to, vyskupijos ordinaras turi teisę ir galią atleisti savo tikinčiuosius nuo pareigos daly-

* Kitu atveju pasitenkinama dvasine komunija.

vauti įsakytose pamaldose. Toks atleidimas yra vienkartinis, galiojās tik to ordinaro vyskupijoje.

Užtektinas pateisinimas praleisti sekmadienio ar privalomos šventės Mišias arba tokios dienos pamaldas be kunigo yra rimta liga (o ne tik galvos skaudėjimas), labai blogas oras ir tolimas kelias bei gailestingas būtinās darbas, pvz., degančio namo gesinimas, būtinās ligonio slaugymas, būtinās darbas ir pn. Tokiu atveju, jeigu tik įmanoma, atitinkamą laiką praleidžia privačioje maldoje arba šeimoje bei šeimų grupėje (k. 1248,2).

Sąmoningas katalikas galvoja apie pareigą dalyvauti sekmadienio ar šventadienio Mišiose arba pamaldose be kunigo ne kaip apie našlą, o kaip privilegiją, kuria išreiškia savo meilę Dievui ir pasiveda jo globai bei apvaizdai. Tokių motyvų skatinami, jie ne tik niekad nepraleidžia sekmadienio ir privalomų šventadienio pamaldų, bet dažnai jie dalyvauja ir šio kiadienio Mišiose, ypač laisvesnėmis dienomis. Iš šiokiadienio Mišių jie gali išmelsti iš Dievo daugiau malonių, negu iš tokių, į kurias einama tik dėl to, kad išvengtų nuodėmės jų praleidimu.

MIŠIŲ AUKOS PRADŽIA

Kiekvienam darbui, kiekvienai šventei bei veiklai visados yra reikalingas proporcingas pasiruošimas. Pats didžiausias šventimas yra Eucharistinės Aukos atnašavimas. Jame pagrindinis Veikėjas ir didžiausias šventimo Svečias yra Dievo Sūnus. Tokiam šventimui, arba celebracijai, yra reikalingas proporcingas pasiruošimas tiek kunigo, tiek visų jo patarnautojų, tiek visų Aukos dalyvių. Kai turime joje dalyvauti ir kūnu, ir siela, tad turime pasiruošti ir kūnu, ir siela.

Kunigo pasiruošimas Mišioms

Kunigo pasiruošimą šv. Mišių Aukai šv. Alfonsas Liguorietis skirsto į tolimesnį ir artimesnį.

Tolimesnis kunigo pasiruošimas šv. Mišioms atnašauti yra šventas ir skaistus kasdienis gyvenimas. Juk Dievas reikalauja šventumo ir skaistumo iš Senojo Įstatymo kunigų, kada jie aukojo Dievui avinėlių ir panašias atnašas ir lietė šventus aukų indus. Tad juo labiau Naujojo Įstatymo kunigai turi būti skaistūs ir šventi liesti Dievo Sūnaus Kūną ir Kraują ir duoti juos tikintiesiems. Tad negana būti laisvam nuo mirtinos nuodėmės. Būtinai apsišvarintina ir nuo mažų, kaip V. Jėzus kalbėjo šv. Petriui prieš pat pirmąsias Mišias: "Jei tavęs nenuplausiu, neturėsi dalies su manimi" (Jn. 13,8). Tad visi veiksmai ir žodžiai kunigo, kurs ketina atnašauti Mišias, švęsti šv. Eucharistiją, turi būti šventi, nuteikiant jį šventoms Paslaptims švęsti.

Artimesnis kunigo pasiruošimas Mišių Aukai pirmiausia yra malda, bei sužadėjimas tikėjimo, nusižeminimo ir troškimo aktų. Daugis šventų kunigų dažnai prieš Mišias praleisdavo mąstyme ir maldoje visą valandą. Tik kai kurie pasitenkino pusvalandžiu. Pamaldumas prieš Mišias yra būtinas, kad pamaldžiai atnašautų pačias Mišias. Juk Mišios yra Paskutinės

vakarienės ir kryžiaus kančios sudabartinimas ir tos Aukos vaisių dalinimo metas. Švč. M. Marija, šv. Marija Magdalietė, šv. Jonas apaštalas ir kiti po kryžiumi giliai išgyveno atpirkimo kančią, nes jie buvo pasiruošę. Tad ruošiantis Mišioms, pop. Aleksandro I raginiu, giliai apmąstytina atpirkimo kančia, kurią kunigas ruošiasi sudabartinti ant altoriaus. Jeigu Bažnyčia ragina visus savo vaikus dažnai apmąstyti Kristaus kančią, juo labiau ji ragina kunigus, einančius atnašauti Mišių Auką.

Antra, eidamas zakristijon apsirengti Mišioms, kunigas turi palikti visas pasaulietiškas mintis bei rūpesčius už durų. Šv. Pranciškus Salezietis rašė šv. Janci Chantel: "Kai einu prie altoriaus pradėti Mišias, prarandu regėjimą viso to, kas žemiška". Kiekvienam tai sektinas pavyzdys. Čia prisimintinas šventraščio Patarlių knygos patarimas: "Atsisėdęs valgyti su kunigaikščiu, rūpestingai stebėk, kas ties tavimi padėta" (23,1). Ant altoriaus stalo ties kunigu yra padėtas Dievo Kūnas ir Kraujas, ir kad iš dangaus jis iššaukė patį Dievą puotauti su juo.

Trečia, prieš Mišias kunigas turi prisiminti, kad jis esąs tarpininkas tarp nusidėjėlių ir dangaus. Jis stovi prie altoriaus tarp Dievo ir žmonių. Jų vardu jis perduoda Dievui jų prašymus ir gauna jiems malonių, moko šv. Jonas Chrizostomas. Šv. Tomas Akvinietis sako: Eucharistinė Auka "yra vadinama Siuntimu (tai yra Mišiomis), nes kunigas siunčia savo maldas Dievui per angelą, o žmonės siunčia jas per kunigą".

Senojo Įstatymo aukščiausiam kunigui buvo leista įžengti į šventų šventąją vietą tik kartą per metus. O dabar kiekvienas kunigas kasdien gali artintis prie altoriaus Dievo Avinėliui atnašauti, kad gautų malonių sau ir žmonėms. Pasak šv. Bonaventūro, eidamas atnašauti Mišių, kunigas turi paremti tris ryžtus: garbinti Dievą, paminėti Kristaus kančią ir išmelsti malonių visai Bažnyčiai.

Dabartinis Bažnyčios įstatymas labai trumpai nusako kunigo artimesnį pasiruošimą Mišioms: Kunigas nepraleis maldos pasiruošti Eucharistijos šventimui bei padėkoti Dievui, jį baigęs (k. 909).

Patarnautojų pasiruošimas Mišioms

Aktyvieji pasauliečiai bei kunigo patarnautojai sekmadienio bei švenčių Mišioms yra diakonai, Komunijos dalintojai, skaitovai bei komentatoriai, giedoriai, choras, patarnaują berniukai, maršalkos, durininkai, aukų rinkėjai. Jie visi pagelbsti kunigui sklandžiai ir šventai Dievo šventoje tarnyboje. Kaip ir kunigas, panašiai ir visi jo patarnautojai turi tinkamai pasiruošti Mišioms, nors iš jų mažiau to reikalaujama.

II Vatikano susirinkimo Šventosios liturgijos konstitucija sako: "Liturginių apeigų metu kiekvienas, tiek dvasiškis, tiek pasaulietis, atlikdamas pareigas, tedaro visa ir tik tiek, kas jam tenka pagal dalyko prigimtį ir liturginius nuostatus" (nr. 28).

Per ilgai buvo žmonių galvota, kad tik kunigas viską atlieka, patarnaujančių berniukų pagelbstomas, o tikintieji buvo tik žiūrovai. O dabar žiūrėtina į visus kunigo patarnautojus, kaip į maldininkų atstovus prie altoriaus ir kitose pareigose. Bet kai jie turi savas pareigas, jie laikytini kunigo pasiuntiniais, kurie sudaro ryšį tarp presbiterijos ir navos, tarp aktyviųjų ir suoluose sėdinčiųjų.

D i a k o n a s priklauso aukštesniam dvasiškių luomui. Jis yra truputį žemiau kunigo. Jis turi galią ir teisę, kunigui leidus, Mišių metu skaityti Evangeliją, duoti homiliją, prie altoriaus paruošti atnašas, dalinti Komuniją. Jis yra pašvęstas šventai tarnybai tarnauti kunigui ir eucharistiniam Viešpačiui. Jis turi panašiai pasiruošti Mišioms, kaip ir eucharistinės Aukos kunigas.

K o m u n i j o s d a l i n t o j a s pasaulietis, turįs vyskupo ordinaro ir vietos kunigo įgaliojimus, kiekvieną sykį turi tin-

kamai pasiruošti Bažnyčios jam skirtai šventai tarnybai. Tad prieš Mišias bei ligonio lankymą jis turi susikaupęs nemažai praleisti laiko, apmąstydamas Kristaus kančią, kuria įsteigė šv. Eucharistiją, ir savo pašaukimą vyskupo pavedimu ir kunigo vardu nešti eucharistinį V. Jėzų Mišių dalyviams ir tos parapijos bei institucijos ligoniams, kurie negali atvykti į Mišias drauge švęsti šv. Eucharistijos. Jis bei ji turi būti padoriai apsirėngęs, susikaupęs, šventai nusiteikęs.

S k a i t o v a s skelbia Dievo žodį.⁹ Jis maitina Kristaus mistinio kūno narius šventraščio žodžiu. Jis turi ruoštis bent iš vakaro ar net anksčiau. Jis turi suprasti skaitomą tekstą ir žinoti, kaip aiškiai ištartinas kiekvienas žodis ir kur sakinyje dėtiną logišką kirtis. Iš anksto jis turi žinoti, kaip kurį žodį skaitydamas ištars, ypač kaip ištars ir sukirčiuos Senajame Įstatyme minimus tikrinius vardus. Nežinant tikrinio vardo ištartimo, iš vakaro paklaustinas kunigas, o ne prieš pat Mišias, kad sunaikinus jo susikaupimą ir privertus jį ką nors pamiršti. Nekalbintinas kunigas prieš pat Mišias, nebent svarbi būtinybė.

Ruošdamasis skaityti šventraštinį Mišių arba kitų pamaldų metu, skaitovas turi giliai įsimąstyti skaitinių tekstą, kad su gilia dvasia, įsijautimu ir suprantamai perduotų Dievo žodį žmonėms. Visą tą pasiruošimą turi palydėti malda.

Be to, skaitovas gali skaityti tikinčiųjų maldos prašymus ir kunigo paruoštus paaiškinimus bei paskelbti tos dienos pamaldų temą. Visa tai gali atlikti kitas asmuo — komentatorius.

C h o r a s ir giedoriai pagelbsti tikintiesiems pakelti širdis į Viešpatį giedama malda. Bendrieji Romos mišiolų nuostatai kalba ir šiuo klausimu: "Tikinčiųjų tarpe specialią liturginę funkciją turi choras. Jis privalo tinkamai atlikti visus jam priklausančius giedojimus, atsižvelgiant į įvairias jų rūšis, ir

9 Kai kuriems nepatinka skaitovo pavadinimas, nes nežino skirtumo tarp 'skaitytojo' ir 'skaitovo'. Skaitovas yra asmuo, kurs meniškai, balsiai, aiškiai ir viešai skaito tekstą klausytojams; skaitytojas yra tas, kurs tylomis arba mūšdamas skaito sau knygą, laišką ar laikraštį.

palengvinti tikintiesiems aktyviai dalyvauti giedojime. Kas pasakyta apie chorą, atitinkamai pritaikius, galioja ir kitiems muzikams, ypač vargonininkui“ (nr. 63). Toks choras turi tinkamai pasiruošti, kad galėtų vadovauti bendram giedojimui.

Komunijos dalintojai, skaitovai, maršalkos, vargonininkas, giedoriai, choras, aukų rinkėjai, durininkai gali būti vyrai ir moterys. Kad jie tinkamai atliktų savo pareigas, jie visi turi būti kunigo parinkti turį gerą vardą, pareigingi ir užtektinai supažindinti su savo pareigomis.

Kiekvienas pasaulietis padėjėjas laiku atvyksta ir apsirengia pagal vyskupo, klebono ir liturginės komisijos nurodymus. Kai kur tyčia pasauliečiams patarnautojams neduodama liturginė apranga, kad veikiau pabrėžus pasauliečių aktyvų dalyvavimą liturgijoje. Jeigu parapijoje nevartojama jiems skirta liturginė apranga, Komunijos dalintojai, skaitovai, maršalkos ir visi kiti turi būti kukliai ir padoriai apsirengę: vyrai pilna eilute, o moterys ilgomis rankovėmis, padoria, neaptempta apranga, kad žmonės klausytųsi jų skaitomų žodžių ir gėrėtųsi jų patarnavimu ir būtų tinkamai nuteikti, o ne kad būtų neskaisčių minčių, išsiblaškymo bei kritikos priežastys, kai šv. Mišios bei kitos susikaupimo pamaldos nėra papludimys ar kas nors panašaus, o Dievo garbinimo metas ir vieta.

Žemesnieji patarnautojai turi žinoti savo pareigas, nesidairyti, nesikalbėti. Jie visi turi būti susikaupę ir šventai nusi-teikę. Jie nepraleidžia maldos, prieš pradėdami savo šventą tarnybą.

Tikinčiųjų pasiruošimas Mišioms bei kitoms pamaldoms

Ne tik kunigai ir jų patarnautojai laiku atvyksta Mišioms ir kitoms pamaldoms, bet ir visi jų dalyviai, kai Mišios yra audiencija su pačiu Viešpačiu Dievu. Tad II Vatikano "Šventasis susirinkimas karštai ragina sielų ganytojus", aiškina Šv. liturgijos konstitucija, "kad, aiškindami tikėjimą, uoliai

mokytų tikinčiuosius dalyvauti ištisose Mišiose, ypač sekmdieniais ir įsakytų švenčių dienomis“ (nr. 56).

Nustačius datą, laiką ir vietą pasimatyti su popiežiumi, krašto valdovu ar vyskupu, paprastai niekas nevėluoja. Tuo tarpu kai Mišios yra nustatyta vieta, data ir valanda pasimatyti su pačiu Dievu, daugis drįsta vėluotis, lyg jis ar ji save laikytų svarbesniu ir didesniu už Dievą. Tokiu vėlavimusi parodo, kad jie nežina Dievo didybės ir paprasčiausių mandagumo taisyklių. Juk punktualumas gyvenime yra išsiauklėjimo rodyklė ir kultūringumo termometras.

Antra, vėluoją Mišioms turi labai blogą intenciją trukdyti kitus: tiek sau patiems susikaupti maldai ir Aukai, tiek kitų pamaldumui. Taip vėluoją iš besimeldžiančių išplėšia pamaldumą bei susikaupimą ir sunaikina gerą dalį galimybės malonėms gauti, nes pavėlavusieji išplėšia jas iš jų ir suerzina juos.

Trečia, pavėlavusieji gauna daug mažiau naudos iš Mišių Aukos. Vietoj apgailėję turimas mažas nuodėmes jų atleidimui gauti, jie padaro daugiau tokių ar panašių nuodėmių Mišių metu, trukdydami kitiems pamaldžiai dalyvauti šventoje Aukoje.

Ketvirta, pavėlavusieji atvyksta nepasiruošę dalyvauti Aukoje: jie nėra suorganizavę savo minčių nusiteikti, susikaupti, aktyviai dalyvauti Mišių aukoje. Taipgi mandagumas ir artimo meilė reikalauja gerbti kitų teises, netrukdyti kitų dalyvaujančiųjų maldoje ir Aukoje.

Laiku atvykus, užimtina vieta ten, iš kur geriausiai galima matyti altorių ir girdėti skaitomą Dievo žodį bei maldas, o ne ten, iš kur greičiausiai bus galima išsprukti. Šventovėje vietos yra rezervuotos tik patarnautojams — skaitovui, chorui, patarnautojams. Kitiems šventovėje nėra rezervuotų vietų. Pirma atvykęs pasirenka sau vietą. Jis nevaro kito iš suolo, nes jis norįs užimti tą vietą. Be to, pavėlavęs reikalauja, kad maršalkos nuvestų juos suolan, visiems žiūrint į juos, kaip 'garbingus svečius'. Tuo dvasiškai apiplėšia maršalkas, o pavėlavu-

sieji sužadina savyje puikybę: 'Štai palydi mane suolan kaip didžiausią poną!'

Atvykę pamaldoms laiku, neleidžia laiko pokalbiams, kritikai, pasižvalgymui, o maldai ir mąstymui, kad susikauptų didžiajai Aukos eigai ir iš jos gautų kiek galima daugiau naudų savo ir kitų sielai. Jeigu yra daugiau laiko, sukalba rožinį arba pasiskaito kitų maldų.

Dažnai Mišių metu yra paranku rankose turėti tos dienos Mišių maldas, mišiolėlį. Juk ne visada galima viską girdėti, kad viską būtų galima suprasti, drauge recituoti kai kurias maldas, giedoti. Ne visados girdint kiekvieną žodį, ne visados galima viską pasisavinti arba galima klaidingai nugirsti ir po to kunigo ar skaitovo 'klaidas' skleisti klaidingai kitiems. Labai sveika ir naudinga iš anksto namie viską pasiskaityti arba bent prieš Mišias viską susirasti. Nevartytinos knygelės su triukšmu, kad kitus erzinus arba kad atkreipus kitų dėmesį į save, jog nieko neišmanęs apie Mišių Auką ir kaip dalyvauti-na joje.

Be to, gerai suorganizuotose parapijose, kur yra pageidaujamas visų bendras giedojimas, bent penkias minutes prieš pat Mišias vyksta toms pamaldoms giedotinų giesmių bent vieno kiekvienos giesmės posmelio pergiedojimas. Tai vadinamas balso stygų sušildymo metas. Kaip automobilio motoras turi būti pašildomas, kad geriau trauktų, taip ir balso stygos, kad pamaldų metu geriau giedotų.

Tikintieji turi dalyvauti eucharistinėje Aukoje sąmoningai, pamaldžiai ir aktyviai: jie gieda, atsako, tyloje apmąsto ir klausosi bei seka skaitomus tekstus ir maldas. Jie nepasitenkina dalyvauti joje vien tikėjimu ir meile bei būdami tik žiūrovais. Jie arba jų atstovai atneša dovanas ir rinkliavą prie altoriaus.

Pagaliau aktyviai jie dalyvauja šv. Komunijos priėmimu. Žodis komunikuotis reiškia jungtis su kuo nors. Šiuo atveju reiškia ne tik priimti Kristaus Kūną ir Kraują. Bet jie priima iš

tų dovanų, kurias jie patys bei jų atstovai atnešė prie altoriaus ir drauge patys save aukojo. Visa tai reiškia aktyvų dalyvavimą. Minėtoji liturgijos konstitucija sako: "Kad šventoji liturgija tikrai sėkmingai veiktų, tikintieji turi joje dalyvauti tinkamu vidiniu nusiteikimu, įsigilinti į tai, ką sako, ir bendradarbiauti malone, neleidami jos niekais (plg. 2 Kor. 6,11)..., kad tikintieji dalyvautų sąmoningai, aktyviai ir vaisingai" (nr. 11). Juk tokiais "keliais Aukščiausiasis veda žmones, pačiam Dievui kalbant pranašų lūpomis" (t.p. nr. 14).

"Bažnyčia uoliai rūpinasi", toliau rašoma Šventoje Liturgijos konstitucijoje, "kad krikščionys (katalikai) nebūtų tarsi svetimi arba nebyliai šios tikėjimo paslapties žiūrovai, bet kad, gerai suprasdami apeigas ir maldas, sąmoningai, pamaldžiai ir aktyviai dalyvautų šventame veiksmė, šviestųsi Dievo žodžiu, stiprintųsi Viešpaties Kūno valgiu ir dėkotų Dievui. Ji rūpinasi, kad, aukodami skaisčiąją atnašą ne vien kunigo rankomis, bet ir jie patys drauge su kunigu išmoktų aukoti save pačius ir, diena iš dienos Kristaus tarpininkaujami, vis tobuliau jungtųsi su Dievu ir tarp savęs, kad pagaliau Dievas būtų visuose visa" (nr. 48).

"Mišiose tikintieji sudaro šventą liaudį, įgytuosius žmones ir karališkąją kunigystę", kalba 'Bendrieji Romos mišiolų nuostatai', "kad dėkotų Dievui ir aukotų tyrąją Auką ne tik kunigo rankomis, bet ir patys kartu su juo, ir mokytųsi save pačius paaukoti. Tesirūpina parodyti tai savo giliu pamaldumu ir meile broliams, seserims, kurie dalyvauja tose Mišiose. Todėl tepamiršta čia bet kokią savo tarpe skirtingumą ir susiskaldymą ir visi tesijaučia vieno dangaus Tėvo vaikai. Tesudaro tarsi vieną kūną, tiek klausydami Dievo žodžio, tiek dalyvaudami maldose ir giedojimuose, tiek bendrai aukodami Auką ir kartu priimdami Komuniją. Šita vienybė gražiai atsispindi visų kartu atliekamais veiksmais ir vienoda kūno laikysena. Teneatsisako tikintieji mielai patarnauti Dievo tautai, kai

prašomi tikintieji atlikti Mišiose kokius nors specialius patar-navimus“ (nr. 62).

Pagelbėdami vieni kitiems, taip Mišiose dalyvaują tikin-tieji kuria Kristaus mistinį kūną ir pagelbsti vieni kitiems aiš-kiau pajusti Kristaus buvimą Dievo Žodyje ir Eucharistijoje.

Kunigo vadovaujami, taip visi "dalyvauja, kiekvienas sa-vu būdu, pagal socialinę santvarką ir liturgines roles", moko Bažnyčios įstatymas (k. 899,2).

Išėjimas ir tikinčiųjų pasveikinimas

Visiems laiku apsirengus, kaip numato liturginiai nuosta-tai ir klebono bei parapijos liturginės komisijos pageidavimai, zakristijoje išsirikiavę visi laukia pradžios ženklo.

Jeigu greta skaitovo parapija turi komentatorių, kurs drauge gali būti giedojimo vadovas, pritinka, kad, prieš kuni-gui ir jo patarnautojams išėinant iš zakristijos, komentatorius perskaito kunigo paruoštą tos dienos Mišių ir šventės pagrind-inę mintį arba viso to šventimo temą.

Perskaičius tos dienos pagrindinę mintį, arba, to nesant, laikrodžiui išmušus, visi palieka zakristiją šia tvarka: pirmasis eina procesijos krucifikso nešėjas, kurio abiejose pusėse gali būti nešamos degančios žvakės. Jos pastatomos ant altoriaus arba ant patarnautojų stalelio, o krucifiksas pastatomas prie al-toriaus numatytoje vietoje. Krucifikso nešėją seka patarnaują berniukai, skaitovas su savo knyga, diakonas arba pagrindinis aptarnautojas prie altoriaus neša Evangelijos knygą. O pats paskutinis eina kunigas. Jeigu drauge Mišias atnašauja keli ku-nigai, jie seka Evangelijos knygos nešėją. Ypatingų švenčių progomis gali būti nešamos popiežiaus ir tautinė bei valstybi-nė vėliavos, sekant krucifikso nešėją.

Kunigui žengiant procesijoje šventovės nava prie alto-riaus, "švč. Aukai atnašauti, visi dalyvaują tikintieji susifor-muoja į šventą liturginį Dievą garbinančių sambūrį, kad orga-

nizuotai švęstų eucharistinę Auką“, rašo tėvas A. M. Roguet Mišių apeigyne. ”Tada sunku nusakyti dalyvių pirmininkaujančiam kunigui tą pagarbą, kurią tikintieji išreiškia jam savo širdyse. Tada jie pajunta tą vienybę vienas su kitu ir visų su kunigu, nes jie visi nusiteikia šventai Aukai. Staiga jie pajunta širdies gilumoje, kad jis atstovauja Kristui“.

Atėję presbiterijon, visi eina į savo vietas, o kunigas prisartinęs bučiniu pasveikina altorių, kuris simbolizuoja Kristų. Jis bučiuoja altoriuje esantį akmenį su kankinių relikvijomis. Tuo prisimenama, kad pirmaisiais šimtmečiais katakombose Mišios būdavo atnašaujamos ant karstų kankinių, kurie paaukojo savo gyvybę Dievui. Ant tokio akmens, Petro uolos, yra pastatyta Kristaus Bažnyčia (Mt. 21,42). Ant to altoriaus akmens nužengs Atnaša — Kristus. Jis yra šventesnis už altorių (Mt. 23,18-20).

Baigus giedoti arba skaityti įžanginį priegiesmį bei giesmę, kuri turi derintis su tų Mišių pagrindine tema, kunigas persižegnoja drauge su visais dalyviais. Šiuo veiksmu šaukiamasi Švč. Trejybės, prisimenamas kiekvieno dalyvio Krikštas, kada Švč. Trejybės buvome pašaukti garbinti vieną Dievą ir jam vienam tarnauti. Visi tikį dalyviai atnašauja Eucharistiją drauge su kunigu, nes Krikštu visi tikintieji yra susivieniję Kristuje.

Po to kunigas sveikina Mišių Aukos dalyvius, pavartodamas vieną iš šių formulių: ”Viešpats su jumis“; arba ”Viešpaties Jėzaus malonė, Dievo Tėvo meilė ir Šventosios Dvasios bendrystė tebūna su jumis visais“; arba ”Dievo, mūsų Tėvo, ramybė, Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė ir Šventosios Dvasios paguoda tebūna su jumis visais“; arba ”Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė tebūna su jumis visais“ (2 Tes. 3,18). Žmonės priima kunigo sveikinimą ir to paties prašo kunigui, sakydami: ”Ir su tavimi“.

Vyskupas sveikina Mišių dalyvius prisikėlusio Kristaus žodžiais: "Ramybė jums" (Jn. 20,19). Žmonės atsako: "Ir tau, Ganytojau".

Gailėsčio aktas

Kad Viešpaties šventosios Eucharistijos Auka pagelbėtų mums, Mišių liturgija pirmiausia primena mums mūsų nuodėmingumą ir silpnybes ir tuo pat metu Dievo norą atleisti mums jas ir pagelbėti mums savo malonėmis. Dėl to Bažnyčia sudaro sąlygas turėti naudos iš Mišių Aukos kiek tik galima daugiau. Iš švento nusizeminimo šventieji laikydavo save dideliais nusidėjėliais. Dėl to jie puldavo Viešpačiui po kojų, prašydami jį pasigailėjimo ir atleidimo. Jis pagelbėdavo jiems ir keldavo juos į aukštybes savo gailėstingumu ir malonėmis. Taip ir mes, suprasdami savo nuodėmingumą, sugriaudinta širdimi prašome Viešpatį pasigailėjimo.

Tad, pasveikinęs tikinčiuosius, vienu kitu sakiniu kunigas primena, jog visi esame nusidėjėliai, ir kviečia visus prisiminti savo kaltes, kad galėtume gailėtis už jas.

Kunigui pakvietus, Mišių pradžioje turime sąmoningai išpažinti savo nuodėmingumą ir silpnybes šventoje tyloje, kad būtume verti atnašauti šv. eucharistinę Auką drauge su V. Jėzumi ir jo kunigu, prisimindami V. Jėzaus perspėjimą: "Jeigu neši dovaną prie altoriaus ir ten prisimeni, jog tavo brolis turi šį tą prieš tave, palik savo atnašą tenai prie altoriaus, eik pirmiau susitaikinti su broliu, ir tik tada, sugrįžęs, aukok savo dovaną" (Mt. 5,23-24), kad ji būtų priimtina.

Jau šv. Paulius kviečia tikinčiuosius korintiečius, kurie dalyvauja "Paskutinėje vakarienėje", tai yra šv. Eucharistijos šventime, perkratyti sąžinę: "Teištiria žmogus pats save ir tada tevalgo tos (eucharistinės) Duonos ir tegeria iš tos taurės"; kitu atveju "tas valgo ir geria sau pasmerkimą" (1 Kor. 11,28-29).

Šis prisipažinimas nėra sakramentinės išpažinties pakaitalas, kurio negalima nepaisyti. Mišių pradžioje gailesčio aktu Viešpats neatleidžia mirtinų nuodėmių, o tik mažas bei netobulybes ir tik tada, kai iš viso neturime mirtinų. Tuo pat metu prisimename, kad esame nusikalbę ne vien tik Dievui, bet ir vienas kitam, kaip Bažnyčios ir visuomenės nariai. Tad prisipažįstame ne tik Dievui, bet ir vieni kitiems: "prisipažįstu... ir jums, broliai seserys, kad labai nusidėjau". O jeigu mūsų gyvenime yra nesutarimo, nuodėmingo santykio, neatsiprašymo, įžeidus ką nors, arba yra kokia nors kaltė, kurios nenorime kitam atleisti, tada mūsų prisipažinimas nėra nuoširdus, o tik veidmainystė. Be noro pasitaisyti ir prisipažinimas yra be-reikšmis, o tik kitų ir savęs apgaudinėjimas. Tik nuoširdžiai prisipažindami su tvirtu gailesčiu ir ryžtu pasitaisyti, pakeisti gyvenimą, galime patirti Viešpaties gydymo savo gyvenime ir santykiuose su kitais.

Būtų klaidinga galvoti, kad tik tuo gailesčio aktu atleidžiamos mažos nuodėmės, visai neturint mirtinų. Visa eucharistinė Auka, šv. Mišios, yra mažosioms "nuodėmėms atleisti", kaip pasakyta Vyno konsekracijos formulės gale, "Dievo Avinėli" maldoje bei kitose Mišių maldose, jeigu neturime didelių.

Jeigu kalbėtasi pirmasis gailesčio aktas, pridedami pirmieji litanijos žodžiai: "Viešpatie, pasigailėk, Kristau, pasigailėk", kaip keliais atvejais Evangelijoje sergą kreipėsi į Jėzų, šaukdami: "Viešpatie, Dovydo Sūnau, pasigailėk manęs" (Mt. 20,30; 9,27; Mk. 10,47, etc.). Nuo viduramžių šis trikartinis kreipimasis būdavo pakartojamas tris kartus, o dabar tik du. Šie žodžiai būdavo vartojami graikų kalba kaip graikų kalbos likutis liturgijoje. Tuo būdavo išreiškiamas Rytų ir Vakarų Bažnyčios vienybės pageidavimas.

Tačiau, kada prieš pat šv. Mišių pradžią esti maldininkų pašlakstymas švęstu vandeniu — Asperges, arba kada vyksta pelenų šventinimas Pelenų dieną, arba verbų šventinimas Ver-

bų sekmadienį, arba žolynų šventinimas per Žolinę, bei kars-
to pašventinimas, mirusį įlydint šventovėn Mišioms, visais to-
kiais ir panašiais atvejais paprastai pašlakstomi ir žmonės suo-
luose, paprašius juos sužadinti gailėstį. Tokiais atvejais yra
praleidžiamos visos maldos prieš Garbės giesmę, jeigu ji yra,
arba, jos nesant, Mišių maldos pradedamos pradžios malda.

Garbės himnas

"Garbė Dievui aukštybėse" yra senobinis Garbės himnas,
atėjęs iš pirmųjų krikščionybės šimtmečių, iš graikų ir sirų.
Šios giesmės arba maldos pirmieji žodžiai yra angelų giesmės
žodžiai, kuriuos jie giedojo Kristaus gimimo naktį (Lk. 2,14).
Jos tąsa yra Bažnyčios sudaryta kreipimusi pirma į Dievą Tė-
vą, po to į Dievą Sūnų ir užbaigiama Švč. Trejybės pagerbi-
mu. Ši giesmė giedama, kalbama arba recituojama sekmadie-
niais, išskyrus advento ir gavėnios sekmadienius ir Vėlinių
dienai net išpuolus sekmadienį. Be to, ji kalbama pirmos ir
antros klasės šventėmis, tai yra išskilmėse ir šventėse.

Pradžios malda

Visiems Mišių dalyviams apgailėjus savo nuodėmes, ir,
jeigu prirašyta, atskaičius Garbės giesmę, kunigas pakviečia
visus dalyvius jungtis maldoje su juo žodžiu 'melskimės'. Pa-
kvietęs jis surenka visų tos eucharistinės Aukos dalyvių inten-
cijas ir kviečia melstis vieni už kitus, už vieni kitų reikalus.
Dėl to per daug šimtmečių ši malda būdavo vadinama kolek-
ta, tai yra žmonių intencijų surinkimu. Žodis 'melskimės' pra-
rastų savą prasmę, jeigu kunigas neduotų užtektinai laiko vi-
siems įsijungti į bendrą malda. Tada kunigas melstųsi vienas
pats, o ne visų vardu už visų dalyvių reikalus. Be to, visų įsi-
jungimas į pradžios malda reiškia visų tikinčiųjų aktyvų daly-
vavimą. Tad duotina užtektinai laiko, kad visi ir kiekvienas

galėtų sunešti ir sudėti Aukos taurėn visus savo skausmus, rūpesčius, kūno ir sielos reikalus. Kunigas gali net balsiai pakviesti dalyvius prisiminti savo ir kitų reikalus bei intencijas.

Visos mišiole esančios maldos turi tą pačią sandarą, struktūrą. Toji maldos sandara sudaryta taip, kad kreipiamasi prašymu į Tėvą jo Sūnaus tarpininkavimu vienybėje su Šventąja Dvasia. Net ypatingose šventėse ar šventųjų metinėse maldos prašymai yra labai bendro pobūdžio, kad kiekvienas Mišių dalyvis galėtų bent mintimi įterpti savo intencijas bei prašymus. Jeigu maldos prašymai būtų specifiniai, tada ji netamautų kunigo ir visų dalyvių reikalams. Tik įsigilintina į kiekvieną pradžios maldą ir išmoktina prikergti savas intencijas. Jeigu iš anksto susipažintume su pradžios malda, kaip ir kitomis tos dienos Mišių maldomis bei skaitiniais, lengviau galėtume įsijungti, suprasti, branginti tokios maldos bei skaitinių vertę.

Juk šv. Mišių Auką atnašaujame Dievo garbei ir savo bei savo artimųjų labui. Pradžios maldoje minėdami šventąjį, tepasakome, kad šventieji, gyvendami žemėje, iš Dievo gaudavo daug malonių ir tapo šventaisiais. Visą dangišką laimę jie gavo V. Jėzaus nuopelnų dėka. Tad ir mes to prašome Dievą. Dėl to visuotinis Tridento susirinkimas paaiškina maldos į šventuosius sarangą: "Nors yra Bažnyčios paprotys progomis atnašauti kai kurias Mišias šventiesiems prisiminti bei jų garbei, Bažnyčia moko, kad (Mišių) Auka yra atnašaujama ne šventiesiems, o vienam Dievui, kuris jiems yra suteikęs vainikus. Dėl to kunigas nesako: 'aš atnašauju šią Auką jums, Petrai ir Pauliau', bet, dėkodamas Dievui už šventųjų pagalbą, kunigas maldauja juos pagalbos, kad jie melstųsi už mus danguje, kai mes prisimename juos žemėje" (CT. 750).

Pradžios maldos užsklanda perduoda prašymus Tėvui per kunigišką Sūnaus tarpininkavimą: "To prašome per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, tavo Sūnų, kuris, būdamas Dievas, su tavimi ir Šventąja Dvasia gyvena ir viešpatauja per amžius". Ši yra pagrindinė Mišių malda. Ji turi ilgą maldos užbaigimą. Ki-

tos dvi Mišių maldos — Atnašų ir Komunijos — turi trumpą maldos užsklandą.

Ar tai ilga ar trumpa maldos užsklanda, žmonės priima ją ir patvirtina ją išreikštą prašymą, kurį skaitė kunigas balsiai, žodeliu 'Amen'. Šis žodis 'Amen' nereiškia vien tik "tegu taip būna", bet jis reiškia taipgi džiugų pritarimą. Seniau būdavo skaitomos kelios tokios maldos kelių šventųjų garbei, o dabar tik viena.

Taip pradžios malda yra užbaigiama šv. Mišių Aukos pradžia, arba įžanga.

ŽODŽIO LITURGIJA

Žodžio liturgijos reikalingumas

Šventraščio žinovas, šv. Jeronimas, sako, kad, kai mes meldžiamės, kalbame į Dievą, o kai skaitome šventraščių ar kitą sveiko Kristaus mokslo išdėstytą knygą, Dievas kalba į mus, kad geriau suprastume ir giliau pamiltume Dievą bei sielos išganymo svarbą.

Prisiminę esą nusidėjėliai, sužadinę nuoširdų gailestį ir ryžtą pasitaisyti, atnaujinę Dievo ir artimo meilę ir sukalbėję pradžios maldą, leidžiame Dievui kalbėti į mus iš šventraščio puslapių.

Šv. Mišios turi dvi dalis: Žodžio liturgiją ir Eucharistijos liturgiją. Pirmosios centre yra šventraštis, o antrosios — duona ir vynas. Tačiau abi dalys sudaro vieną Dievo garbinimo veiksmą. Jos nėra nepriklausomos viena nuo kitos. Kristus yra gyvas abejose dalyse: pirma savo žodyje, o po to savo eucharistiniame vyksme. Dievo žodis yra mūsų sielos maistas, kuris priimtinas prieš eucharistinį maistą. Mes priimame Kristų šventais skaitiniais, prieš priimdami jį eucharistinėje Komuniijoje.

Šv. Augustinas labai tinkamai parodo tą glaudų ryšį tarp Dievo žodžio ir eucharistinės Komunijos. Aiškindamas šią tiesą, jis klausia pamaldų dalyvių, savo pamokslo klausytojų: "Kas svarbiau: Dievo žodis ar Kristaus Kūnas?" Ir jis pats atsako: "Dievo žodis nėra mažiau negu Kristaus Kūnas". Jis dar prideda: "Kas nerūpestingai klausosi Dievo žodžio, ne mažiau nusikalsta, negu tas, kurs lengvabūdiškai numeta Dievo Kūną ant grindų". Panašiai V. Jėzus pasakė savo klausytojams: "Palaiminti, kurie klausosi Dievo žodžio ir jo laikosi" (Lk. 11,28).

Šventraštyje Šventoji Dvasia moko: "Klausk visą, ką Viešpats, mūsų Dievas, tau sakys" (Įst. 5,27). Jeigu nuošir-

džiai ir atidžiai klausoma mums skaitomo Dievo žodžio ir homilijos, greit pastebima, kaip pastebėjo du Kristaus mokiniai Emause: "Argi mūsų širdys nebuvo užsidegusios, kai jis kelyje mums kalbėjo ir atvėrė Raštų prasmę" (Lk. 24,32).

Nors visi klausytojai girdi bei turi progos girdėti tuos pačius žodžius, bet Dievo Dvasia pritaiko juos kiekvieno gyvenimui. Ne visi gauna tiek pat naudos, nes ne visi yra lygiai nusiteikę priimti girdimą Dievo žodį ir ne visi yra vienybėje su Viešpačiu. Esą Dievo malonėje ir turį gerą valią gauna daugiau naudos, negu tie, kurie neturi geros valios ir yra nutolę nuo Dievo.

Evangelijoje aprašytas duonos padauginimas nusako glaudų ryšį tarp žodžio paslapties ir Eucharistijos paslapties. Tasai duonos padauginimas buvo Eucharistijos šventimo paveikslas. Aprašydamas šį stebuklą, šv. Morkus nupasakojo panašiai, kaip ir kalbėdamas apie Paskutinę vakarienę: "Jėzus paėmė penkis kepaluikus duonos ir dvi žuvis, pažvelgė į dangų, sukalbėjo laiminimo maldą, laužė duoną ir davė mokiniams, kad išdalintų žmonėms" (Mk. 6,4). Bet prieš padaugindamas duoną, jis ilgai mokė žmones: "Jis pradėjo juos ilgai mokyti" (Mk, 6,34). Juk "tikėjimas ateina iš klausymo" (Rom. 10,17). O tikėjimas yra būtinas, kad iš Eucharistijos šventimo, šv. Mišių, turėtume naudos. Tad žodžio liturgija yra būtina Eucharistijos liturgijai pasiruošti, jeigu norime sustiprinti savo tikėjimą ir patikti Dievui (Žd. 11,6). O be tikėjimo nėra išganyimo: "Kas netiki, jau yra nuteistas už tai, kad netiki vienatinio Dievo Sūnaus" (Jn. 3,18). "Kas netiki, bus pasmerktas" (Mk. 16,16), kalbėjo V. Jėzus savo mokiniams, siųsdamas juos skelbti Evangeliją.

Žodžio liturgija yra paimta iš Senojo Įstatymo šventyklos pamaldų, kurios buvo paties Dievo nurodytos ir prirašytos Senojo Įstatymo žmonėms. Pradžioje žodžio liturgiją apaštalai atlikdavo šventykloje bei sinagogoje, o tik po to privačiuose namuose bei Paskutinės vakarienės salėje jie švėsdavo Eucha-

ristiją, antrąją šv. Mišių dalį. Juos išvarius iš sinagogų, abi Mišių dalis — žodžio ir Eucharistijos — jie sujungė į vientisą Mišių sąrangą. Vėliau protestantizmas savo pamaldoms priėmė tik sinagogos žodžio liturgiją, atmesdamas Eucharistijos liturgiją, nes sinagogos pamaldose nebuvo aukos, o tik žodžio liturgija.

Neišskiriamai esant surištoms abiem Mišių dalims, kaip pasakyta II Vatikano Kunigų tarybos ir gyvenimo dekrete (nr. 4), kai kurie palygina jas dviem stalams: žodžio ir Eucharistijos. Dievo tarnas Tomas Kempietis, pvz., rašo: "Yra du dalykai, be kurių negaliu gyventi: Dievo žodis, kurs yra mano sielos šviesa, ir jo sakramentas, kurs yra gyvenimo duona. Mums leista kalbėti, kad jie yra du stalai, kurie yra padėti šventos Bažnyčios išdo kambaryje". Ant vieno stalo yra sudėti konsekruota Duona ir brangiausias Kraujas, o ant antrojo šventasis mokslas, kurs formuoja tikėjimą ir veda mus išganyman (Kristaus sekimas, kn. 4, sk. 11).

Panašiai "Eucharistijos paslapties ir garbinimo" laiške vyskupams 1980 m. rašė pop. Jonas Paulius II: "Žinome, kad nuo senobinių laikų Eucharistijos šventimas buvo surištą ne tik su malda, bet ir su šventraščio skaitymu ir bendru dalyvių giedojimu". Ten pat jis tęsia, kad Bažnyčios tėvai palygino Dievo žodį ir Eucharistijos liturgiją dviem stalams, paruoštiems Dievo vaikams.

II Vatikano susirinkimas kalba Dieviškojo apreiškimo konstitucijoje, kad "Bažnyčia visuomet gerbė dieviškąjį Raštą taip kaip ir Viešpaties Kūną. Ypač liturgijoje ji nesiliauja ėmusi ir dalijusi tikintiesiems gyvenimo Duoną nuo Dievo žodžio ir Kristaus Kūno altoriaus" (nr. 21).

Šventraščio skaitinių ir homilijos tikslas yra skelbti Dievo žodį, kurs turi galios pakeisti mūsų gyvenimą. Juk Dievo žodis ne mažiau galingas šiandien, negu jis buvo praeityje, nes Dievas yra tas pats vakar, šiandien ir per amžius (Žd. 13,8). Tad joks kitas skaitinys, nežiūrint, kaip gražus jis galėtų būti ir

kaip iškalbingai perduotas, negali pasiekti tokio pakeitimo mumyse, kaip Dievo žodis gali tai padaryti.

Dievo žodžio liturgijos tikslas yra ne tiek paaiškinimas, o tiek pamaldų dalyvių pakeitimas. Tai nėra tik pasakymas, ką praeityje Dievas padarė, bet ką jis dabar daro; ne tiek pamokyti, o tiek nuteikti dalyvius garbinti Dievą ir atsilyginti jo teisingumui. Žodžio liturgija yra šventimas to, ką Dievas daro mumyse taip, kad galėtume atsiliepti tam žodžiui vykdyti tai, ko reikalaujama antroje Mišių dalyje, kad savo tikėjimo, meilės ir pamaldumo sužadiniu galėtume karščiau dalyvauti Eucharistijos liturgijos šventime. Tad žodžio liturgija ir Eucharistijos liturgija papildo viena kitą ir atbaigia Dievo garbinimo vyksmą.

Kai žodžio liturgija veda pamaldų dalyvius į Eucharistiją, dėl to II Vatikano Šventos liturgijos konstitucijoje pasakyta: "Šventosiose apeigose tebūnie įvestas gausėnis ir tinkamesnis šventraščio skaitymas" (nr. 35,1).

Tad yra sudaryti Romos mišiolui nauji šventraščio skaitiniai, kurie šiokiadieniais pasikartoja kas antri metai, o sekmadieniais ir dažnai didžiųjų švenčių atvejais jie pasikartoja kas treji metai. Šiokiadienių šventraščio skaitiniai tad suskirstyti į du ciklus ir sužymėti romėniškomis skaitlinėmis I ir II. Pirmojo ciklo šventraščio skaitiniai yra skaitomi tais metais, kurie nesidalina iš dviejų, k.a.: 1991, 1993 ir t.t. O antrojo ciklo šventraščio skaitiniai skaitomi poriniais metais: 1990, 1992 ir t.t. Naujieji liturginiai Bažnyčios metai visados prasideda pirmuoju Advento sekmadieniu ir baigiasi šeštadienį po Kristaus Valdovo iškilmės.

Trisdešimt keturi sekmadieniai po Trijų Karalių ir po Sekminių sudaro eilinių sekmadienių skaitinių ciklą. Tuo tarpu Advento, Kalėdų, Gavėnios ir Velykų liturginių laikotarpių šventraščių skaitiniai yra pritaikinti tiems ypatingiems liturginiams laikotarpiams.

Visų sekmadienių ir daugelio didžiųjų švenčių šventraščio skaitiniai yra padalinti į tris ciklus, kad "per nustatytą metų skaičių žmonėms būtų perskaitomos svarbiausios šventraščio dalys" (Šv. lit. kons., 51). Sekmadienių ir daugelio didžiųjų švenčių šventraščio skaitinių ciklai yra pavadinti raidėmis A, B ir C. Ciklo C šventraščio skaitiniai yra skaitomi tais metais, kurie dalinasi iš trijų, k.a.: 1989, 1992, 1995 ir t.t. Po to seka ciklai A ir B.

Sekmadieniais ir didžiosiomis šventėmis esti keturi šventraščio skaitiniai: pirmasis imamas iš Senojo Įstatymo, išskyrus Velykų laikotarpį, kada jie imami iš Apaštalų darbų knygos; antrasis yra kurios nors Senojo Įstatymo psalmės ištraukos; trečiasis imamas iš apaštalų laiškų, o ketvirtasis iš kurios nors Evangelijos.

Senojo Įstatymo skaitiniai

Kai Senasis Įstatymas yra glaudžiai susijęs su Naujuoju, tad Bažnyčia nori, kad mes geriau pažintume jį, kiekvieną sekmadienį ir dažnai šiokiadieniais klausydamiesi Senojo Įstatymo ištraukų, susijusių su tos dienos Evangelija. Juk Evangelijoje yra surašyti įvykiai, kuriuos pranašai iš anksto nusakė, o V. Jėzus įvykdė. Naujasis Įstatymas yra išganymo istorijos tęsia ir išpildymas to, kas per pranašus Dievo pasakyta Senajame Įstatyme.

Advento ir Kalėdų metu iš Senojo Įstatymo yra skaitomos misijinės pranašystės, kurios vėliau išsipildė Kristuje, nors dar ne visos. Likusios bus išpildytos Kristaus antrojo atėjimo metu.

Pagrindinė Senojo Įstatymo mintis yra būsimasis žmonių atpirkimas ir atpirkimo būdas. Prisikėlęs iš numirusių, Viešpats prikašiojo mokiniams Emause: "Argi Mesijas neturėjo viso to iškentėti ir įžengti į savo garbę?!" Ir, pradėjęs nuo Mozės, primindamas visus pranašus, jis aiškino jiems, kas vis-

uose Raštuose apie jį pasakyta... 'Ar ne tokie buvo mano žodžiai, kuriuos jums kalbėjau, dar būdamas su jumis: turi išsipildyti visa, kas parašyta apie mane Mozės Įstatyme, Pranašų knygose ir Psalmėse“ (Lk. 24,26-27.44).

Ir iš tikrųjų, kai V. Jėzus yra Dievo Žodis (Jn. 1,1) ir kai jis yra viso apreiškimo Autorius, tada turime pasakyti, kad, skaitant šventraščio ištraukas, jis pats kalba mums ir šiandien, kaip pasakyta II Vatikano Šventos liturgijos konstitucijoje: "Jis pats kalba, kai Bažnyčioje yra skaitomas Šventasis Raštas" (nr. 7). Taip visas šventraštis yra sudabartinamas. Jis yra sudabartinamas skaitymu pamaldų metu.

Po pirmojo skaitinio vieno ar kelių asmenų yra giedama arba skaitovo skaitoma atliepiamoji psalmė. Pirmą Dievas kalbėjo skaitovo arba kunigo lūpomis, o po to visi atsiliepia psalmėje Dievo duotais žodžiais. Jie išreiškia Mesijo ilgėjimąsi ir laukimą. Psalmės yra pranašiškos Senojo Įstatymo giesmės. Jos kalba apie laukiamą Išganytoją. O dabar, šiose Mišiose, laukiame Išganytojo, kad jis nužengtų ant altoriaus ir įeitų į mūsų širdis. Atliepiamoji psalmė tad turi būti skaitoma arba giedama maldos dvasioje, kaip ir Senajame Įstatyme būdavo daroma. Jas giedodami savo pamaldose, išrinktosios tautos žmonės maldaudavo Dievą atsiųsti jiems žadėtąjį Išganytoją: Dieve, "tepasiekia tave mano maldos: gelbėk, kaip esi pažadėjęs" (Ps. 119,170).

Apaštalų laiškų skaitiniai

Seniau šis šventraščio skaitinys būdavo vadinamas laišku, lotyniškai epistola, nors ne visados būdavo imamas iš apaštalų laiškų, bet ir iš Apaštalų darbų, Apreiškimo knygos ir iš Senojo Įstatymo kurios nors knygos. Juk tada prieš Evangeliją tebuvo tik vienas šventraščio skaitinys. Tad labiau tinka ir šias šventraščio ištraukas vadinti skaitiniais. Laiškas Žydams dabar nebepriskiriamas šv. Pauliui apaštalui, bet nežinomam asme-

niui. Apaštalų darbų knygą surašė šv. Lukas, kurs irgi nebuvo apaštalas. Bet ir jūdviejų rašinius liturgijoje galime vadinti laiškais — epistolae. Ir šv. Paulius nebuvo vienas iš dvylikos apaštalų, bet 'gimęs ne normaliu būdu', kaip jis pats sako, nors jis save vadina tautų apaštalu kai kurių savo laiškų pradžioje. Žodžiu ir raštu jie, Šventosios Dvasios įkvėpti, kalbėjo ir dabar kalba taipgi mums, dvidešimtojo šimtmečio tikintiesiems, ypač šv. Paulius. Jis dažnai kalba apie Dievo Tėvo meilę Kristuje. O mes esame skatinami sekti Kristumi.

Pagrindinėmis šventėmis ir sekmadieniais ištraukos iš apaštalų laiškų yra parinktos pagal tos dienos pagrindines paslaptis. Paprastai tos ištraukos, vadinamos antrais skaitiniais, yra labai trumpos, bet jos yra pilnos medžiagos mąstymui. Po kiekvieno šventraštinio skaitinio duotina truputį laiko, kad klausytojai suvirškintų girdėtas mintis. Apaštalų laiškų ištrauka riša pirmąjį skaitinį su Evangelija, nors kai kur tasai ryšys yra silpnokas.

Evangelija

Prieš drįstame skaityti V. Jėzaus Evangeliją, yra giedamas arba skaitomas Evangelijos priegiesmis pagerbti Viešpačiui, kurs ateina mokyti mus Evangelijos skaitovo lūpomis. Jis paprastai įterpiamas tarp aleliuja, išskyrus Gavėnios metą. II Vatikano Šventosios liturgijos konstitucija gražiai išsireiškia šiuo klausimu: "Dievas kalba savo žmonėms, Kristus tebeskelbia Evangeliją" (nr. 33).

Evangelijos ištrauka yra vienintelis skaitinys, kurio knyga palydima priegiesmiu, procesija, skaitovo palaiminimu ir malda. Be to, galima pasmilkyti Evangelijos knygą. Kitus šventraštinius skaitinius paprastai skaito žemųjų šventimų lektorius arba pasauliečiai skaitovai, o Evangeliją skaito diakonas arba, jo nesant, kunigas. Koncelebracijos atveju ją skaito ne pagrindinis Mišių atnašautojas, o kitas kunigas, nesant diako-

no. Šventraščio ištraukų, ypač Evangelijos, skaitymu pamaldų metu Dievo žodis yra sudabartinamas, nes pats Viešpats kalba kunigo, diakono arba pasauliečio skaitovo lūpomis.

Evangelijos knyga ir pats Evangelijos skaitymas yra pagerbiamas degančiomis žvakėmis, kurios Mišių pradžioje buvo pastatytos ant patamautojų staliuko, ir knygos smilkymu, nors ne visados tai daroma. Prieš pradėdant skaityti Evangelijos ištrauką, visi žmonės atsistoja. Tuo veiksmu pagerbiamas Kristaus skelbiamas žodis ir parodoma, kad jie yra pasiruošę klausytis ir vykdyti tai, ką Viešpats įsakysias, kaip Senojo Įstatymo klausytojai kalbėjo: "Mes visa darysime, ką Viešpats sako".

Evangelijos skaitovas pasiruošia palaiminimu arba malda. Prieš pradėdamas skaityti pačią Evangelijos ištrauką, skaitovas pasveikina stovinčius klausytojus "Viešpats su jumis" žodžiais. Tuo jis atkreipia jų dėmesį klausytis, nes Viešpats kalbėsias jiems skaitovo lūpomis. Evangelijos skaitovas ir visi klausytojai daro tris kryželius: ant kaktos, prašydami Dievą, kad geriau suprastų Viešpaties žodį; ant lūpų, kad jie pakartotų tą žodį kitiems, ypač čia nesantiems; ir ant krūtinės, kad giliau pamiltų Dievo mokslą. Evangelijos skaitovas daro tris kryželius, sakydamas: "Pasiklausykite šventosios Evangelijos pagal Matą (Morkų, Luką, Joną)". O žmonės atsako: "Garbė tau, Viešpatie". Baigęs skaityti, jis taria: "Girdėjote Viešpaties žodį". O žmonės atsako, kad klausėsi, sakydami: "Šlovė tau, Kristau". Po to Evangelijos skaitovas bučiuoja knygą, tylomis tardamas: "Evangelijos žodžiai tenaikina mūsų klaidas".

Sekmadieniais ir kai kuriomis didžiosiomis šventėmis 'A' ciklo metais Evangelijos ištraukos skaitomos iš Evangelijos pagal šv. Matą, sekančiais metais pagal šv. Morkų ir trečiais metais pagal šv. Luką. O Evangelija pagal Joną yra skaitoma, kai ko nors 'stinga' kitų Evangelijose. Šiąja 'užkamšomi' sekmadieniai bei šventės, ką tą dieną aprašo tik vienas ar du kiti evangelistai arba ko pirmieji trys evangelistai visai neaprašo.

Nė vienas iš pirmųjų trijų, pvz., neduoda Paskutinėje vakarinėje atsisveikinimo kalbos bei kunigiškos maldos.

Šv. Matas paprasčiau dėsto skelbiamas tikėjimo tiesas. Jis nusako Kristaus kalbas, norėdamas parodyti, kad V. Jėzus įvykdė Senojo Įstatymo pranašystes. Šv. Morkus trumpiau, bet konkrečiau ir smulkmeniškiau atpasakoja stebuklus negu pamokslus, tuo norėdamas parodyti misijinį ir dievišką Viešpatį. Šv. Lukas yra Dievo gailestingumo evangelistas ir džiaugsmas tų, kurie pasinaudoja V. Jėzaus mokymu ir darbais, pvz., pagydimu ir nuodėmių atleidimu. Šv. Jonas smulkmeniškai atpasakoja V. Jėzaus pamokslus ir pabrėžia jo dieviškumą — jis esąs Dievo įsikūnijęs Žodis (1,1).

Per daug šimtmečių, iki po II Vatikano bažnytinio susirinkimo, Evangelijos skaitinys visados būdavo pradedamas žodžiais "Anuo metu". Pop. Pauliaus VI mišiole atsisakyta tokios įžangos. Tuo atsisakymu yra sudabartinamas pats Kristaus mokslas, jo Evangelija, kad pajustume, jog dabar jis pats moko mus, šių pamaldų dalyvius, o ne ano meto žmones.

Homilija

Seniau šv. Mišių metu, o dažniau tik po Mišių, būdavo sakomi pamokslai. Juose retai kas nors būdavo užsimenama apie Mišiose skaitytus šventraščio tekstus — Epistolą ir Evangeliją. Juose paprastai būdavo gvildenama kuri nors tikėjimo tiesa, arba kuris nors sakramentas, arba kuris nors Dievo bei Bažnyčios įsakymas. Ano meto pamokslas nebuvo šv. Mišių dalis! Taip buvo nutolta nuo pirmųjų krikščionybės šimtmečių praktikos, duodant nepilną Dievo žodį pamaldų dalyviams.

Homilija reiškia skaitytų šventraščio tekstų paaiškinimą, pritaikant girdėtas tiesas klausytojų konkrečiame gyvenime. Dėl to homilija yra Dievo žodžio liturgijos dalis. Ji turi būti sakoma šv. Mišių metu visais sekmadieniais ir šventėmis, o la-

bai tinka ir kitomis dienomis, ypač Advento, Gavėnios ir Velykų laikotarpio šiokiadieniais bei visomis kitomis progomis.

Šventraštyje Dievo žodis yra surašytas prieš tūkstančius metų ano meto žmonėms suprantamu stiliumi bei išsireiškimais. Pamaldų metu skaitomos šventraščio ištraukos ne tuoj pasiekia klausytojus, nes skaitomi šventraščio liturginiai tekstai daugeliui turi nesuprantamų išsireiškimų, kurių nevartoja kasdieniniame gyvenime. Tad reikalingas skaityto dieviško žodžio sudabartinimas ir pritaikymas kiekvieno klausytojo gyvenime.

Kiekviena homilija yra pagrįsta tų pamaldų metu skaitytais šventraščio tekstais, girdėtas tiesas įpinant klausytojų gyveniman. Dieviškasis Išganytojas, pvz., duoda homilijos pavyzdį Nazareto sinagogoje. Pakviestas jis skaitė ištrauką iš pranašo Izaijo knygos: "Viešpaties Dvasia su manimi, nes jis patepė mane, kad neščiau gerą naujieną vargdieniams. Pasiuntė skelbti... maloningų Viešpaties metų" (Iz. 61,1-2; Lk. 4,18-19). Po to jis kalbėjo homilijos stiliumi: "Šiandien išsipildė ką tik jūsų girdėti Rašto žodžiai" (Lk. 4,21).

Pradėjęs ką tik minėtais žodžiais, V. Jėzus, atrodo, tikrai išvystė tą temą, kurios šv. Lukas duoda tik nuotrupas, nes "visi jam pritarė ir stebėjosi maloningais žodžiais, sklindančiais iš jo lūpų" (Lk. 4,22). Nazareto gyventojai pažino jį kaip bemokslį staliaus sūnų. Jie pasipiktino juo (Mt. 13,55-57; Mk. 6,2-3). V. Jėzus atsakė jiems: "Joks pranašas nepriimamas savo tėviškėje" (Lk. 4,24). Ir jis tęsė, pradėdamas iš Senojo Įstatymo įvykių. Jis priminė jiems Dievo parodytą gailestingumą ne tik jiems, bet ir kitų tautų žmonėms, k.a.: Sareptos našlei ir sirui Naamanui (Lk. 4,26-27). Jis sakė, kad išganymas yra galimas visiems žmonėms. Minėtus pavyzdžius jis taikė sinagogos klausytojams. Jiems nepatiko, kad kalbėjęs, jog ir kitur esą gerų ir net geresnių žmonių ir kad ir kiti gali būti išganyti. Tai girdėdami, jie užsirūstino ir išmetė dieviškąjį Kalbėtoją ne tik iš sinagogos, bet ir iš miesto. Kristus seniai rašytą žodį pri-

taikė klausytojams, nors ne visiems patiko dėl pastarųjų pui-kybės.

Homilijoje nesistengiama pasakyti viską ir išaiškinti viską, kas skaityta iš šventraščio, nes ji nėra konferencija ar pamokslas. Ji yra sakramentinis aktas, nes glaudžiai rišasi su Eucharistijos šventimu, kai Dievo žodžio skelbimas yra šv. Mišių integralinė dalis. Ji yra sielovadinė, nes ji plaukia į tikrą ir konkretų klausytojų gyvenimą.

Žodis homilija yra graikiškas žodis, reiškias pokalbį. Ji yra pasikalbėjimas su klausytojais ir išaiškinimas skaitytų šventraščio ištraukų. Kunigas homilistas kalbėdamas turi mintyje du dalykus: skaitytus tekstus ir klausytojus. Kai homilija yra Mišių atnašautojo aktas, jis, kaip parapijos tėvas, kalba savo šeimos nariams, dalindamas "kasdienę duoną" savo dvasiniams vaikams. Pažindamas savo avis, jis atsako jų kasdienes klausimus, "pradėdamas šventu tekstu", nes jo autoritetas ir jo galia kalbėti išplaukia iš Dievo žodžio.

Kunigas homilistas nesistengia išaiškinti kiekvieną skaitytą mintį. Jis tik aiškina, kad jo klausytojai geriau suprastų ir įgyvendintų kurią nors mintį ir nukreiptų jų dėmesį į jų ypatingus gyvenimo reikalus bei to meto reikalavimus. Taip jis Dievo žodį ir klausytojų gyvenimą suveda į bendrą vienetą.

Homilija yra mažiau griežta negu šventraščio skaitytos ištraukos, bet vis vien ji yra kildinta iš Dievo apreikšto žodžio. Kai ji yra liturgijos dalis, ji priklauso žodžio liturgijos eigai. Jos tikslas yra žmonių atvertimas ir atvedimas arčiau Dievo ir artimo meilės kelių minčių monologiniu pokalbiu, kai tuo tarpu po to duona ir vynas dar trumpesne trukme pakeičiami į Kristaus Kūną ir Kraują. Tuo būdu homilija Mišių Aukos dalyviai yra paruošiami aukoti Eucharistiją ir patys save drauge su aukščiausiu Kunigu ir dieviška Atnaša. Tad homilija yra mažiau pamoka negu paruošimas ir paraginimas, kurių pareikalauja šv. Eucharistija.

Patariama, kad homilija užsitęstų apie dešimt minučių. Toks homilijos ar bet kokios kalbos ilgis yra veiksmingiausias, daugiausia duodąs vaisių.

Jeigu tos dienos šv. Mišiomis yra švenčiamas koks nors jubiliejus bei tautinė šventė, ar kas nors panašaus, tada pirmoji laiko dalis pašvenčiama homilijai, o antroji tai progai pritaikintas pamoksliukas, kurin pereinama kokia nors skaityto šventraščio mintimi. Ciklo "C" dvidešimt trečią metų sekmadienį, pvz., švęsta Tautos šventė, atkelta iš rugsėjo aštuntos. Ta proga kunigas iš homilijos perėjo pamokslėlin šiaip: Evangelijos skaitiniu (Lk. 14,26) Kristus nemoko mus neapykančios, o tik moko nieko nemylėti labiau už Dievą. Tad aukščiausia meile turime mylėti Dievą. Po to seka savo Tėvynės meilė ir pagaliau savęs ir savo artimųjų.

Tad greta religinių švenčių, skirtų Dievo, jo Motinos Marijos ir šventųjų garbei kiekviena kultūringa tauta turi savo tautines ir valstybines šventes, glaudžiai susijusias su to krašto piliečių tikėjimu ir tautos istorija. Vasario Šešioliktoji lietuviams yra jų tautos genčių suvienijimo pareiškimas pasauliui. Tautos šventė turi parodyti visiems lietuviams ir visam pasauliui, kad tauta, turinti beveik pusaštunto šimtmečio valstybingumą, turi neabejotiną teisę į nepriklausomybę. Minios lietuvių, rizikuodami savo gyvybe, laisve, tarnyba, tardymais bei ištrėmimais, kasmet plaukia Šiluvon visą šią savaitę ir ten meldžiasi Dievui, kad jis viešpatautų mūsų Tėvynėje...

Kai šių dienų Mišiose yra labai platus ir įvairus šventraščio skaitinių rinkinys, tad lengvai galima išvengti pasikartojimų kiekvieną sekmadienį ir net šiokiadienį.

Nei prieš homilijos pradžią, nei ją baigęs, kunigas niekad nesizėgnoja, kaip būdavo daroma senovės pamokslų atvejais, nes toks žėgnojimasis reikštų homilijos išskyrimą iš šv. Mišių žodžio liturgijos sąstato.

Kardinolas J. Bernardin, Chicagos arkivyskupas, savo ganytojiškame laiške 1984 m. rašė, užsimindamas ir apie homili-

ją: Visi pageidauja geros homilijos. Jai paruošti reikia pašvęsti nemaža laiko. Tad parapijiečiai turi pagelbėti kunigui atlikti kitus darbus parapijoje. Be to, būkime mandagūs parodyti kunigui dėkingumą, tinkamai atsiliepdami apie jo homiliją ir pagirdami už gerą žodį, kad kunigui neatrodytų, kad jis kalbėjo sienoms. Tas paskatins kunigą dar geriau paruošti homiliją kitam sekmadieniui, rašė kardinolas. Daugis amerikiečių čia neprasilenkia su mandagumu ir dėkingumu.

Tikėjimo išpažinimas

Apaštalai sudarė trumpą tikėjimo tiesų išpažinimą, kad visi skelbtų tas pačias tikėjimo tiesas. Kovodamas prieš eretikus, kurie neigė kai kurias tikėjimo tiesas, 325 m. Nicejos bažnytinis susirinkimas praplėtė jį. Šie abu tikėjimo išpažinimai būdavo kalbami suaugusiųjų Krikšto apeigų metu. Per šimtmečius nė vienas jų nebuvo šv. Mišių dalis.

Konstantinopolio patriarchas Timotiejus (511-517) buvo pirmasis, kurs įsakė kalbėti Nicejos tikėjimo išpažinimą iškilmingose Mišiose. Ši praktika greit paplito visur Rytuose. Jis būdavo kalbamas prieš pat šv. Komuniją, po ramybės sveikinimo, kad parodytų, jog, priimą šv. Komuniją, buvo tikį tą patį tikėjimą: "Vienas Viešpats, vienas tikėjimas, vienas Krikštas. Vienas Dievas ir visų Tėvas" (Ef. 4,5-6).

Šis tikėjimo išpažinimas 589 m. pradėtas kalbėti visose Mišiose Ispanijoje. Jis buvo kalbamas, baigus Eucharistinę maldą, vadinamą kanoną, prieš pradedant Viešpaties maldą. Iš Ispanijos jis perėjo į Irlandiją ir Angliją. Anglui tėvui Alcuinui atnešus jį, jis buvo giedamas imperatoriaus Karolio Didžiojo koplyčioje tuojau po Mišių Evangelijos, kaip Evangelijos skaityto žodžio patvirtinimas. Tad kalbėdavo jį ir tie, kurie išeidavo, nelaukę šv. Komunijos. Karolio Didžiojo praktika sukėlė Romoje ilgokus ginčus. Pagaliau pop. Leonas III (†816) sutiko su sąlyga, kad jis būtų skaitomas tik sekmadieniais ir

didžiosiomis šventėmis. Bet, atrodo, vargu kas nors skaitė jį Mišiose. Mat tuojau kilo ginčas dėl žodžio "Filioque" (ir iš Sūnaus), kurio nebuvo Nicejos tikėjimo išpažinime. Jis įdėtas Ispanijoje 589 m., kad Šventoji Dvasia išeinanti ne tik iš Tėvo, bet ir iš Sūnaus (Filioque). Popiežius nesipriešino, kad įdėtas tasai žodis. Karolis Didysis įsakė, kad jo imperijoje Nicejos tikėjimo išpažinimas (Credo) būtų giedamas su pabrėžtu žodžiu Filioque, kas erzino daugelį tikinčiųjų, o ypač rytiečius, kur šis tikėjimo išpažinimas sudarytas ir kur pirmiausia įvestas į šv. Mišių sąrangą. Imperatoriui Karoliui Didžiajam nenusileidus, pamažu jis plito Vakaruose su žodžiu 'Filioque', o Rytuose, pravoslavų Bažnyčioje, to žodžio ir dabar nėra.

Kas dėl Nicejos tikėjimo išpažinimo vartojimo šv. Mišiose, vyko netvarka iki imperatoriaus šv. Henrikas II 1014 m. nuvyko Romon. Ten jis buvo nustebintas, kad Mišiose nebuvo vartojamas tasai tikėjimo išpažinimas. Kunigai jam aiškino, kad ten nebuvo erezijų, tad nebuvo reikalo kalbėti jį. Šv. Henrikas tuo nebuvo įtikintas. Tą savo pasipiktinimą jis išreiškė pop. Benediktui VIII (†1024). Pastarasis 1014 m. oficialiai Nicejos tikėjimo išpažinimą įtraukė į šv. Mišias.

Dabar, kaip nurodo 'Bendrieji Romos mišiolo nuostatai', "Tikėjimo išpažinimą kunigas drauge su žmonėmis turi kalbėti sekmadieniais ir iškilmėse (tai yra pirmos eilės šventėse); gali kalbėti ir specialiose iškilmingesnėse pamaldose. Jeigu jis giedamas, turėtų giedoti visi kartu arba pakaitomis" (nr. 44).

Be to, ten pat pasakyta: "Tikėjimo išpažinimas, arba simbolis, Mišiose yra tam, kad žmonės atsilieptų į skaitiniuose bei homilijoje girdėtą Dievo žodį ir jam pritartų; taip pat kad prisimintų tikėjimo tiesas, prieš pradėdami Aukos liturgiją" (nr. 43). Jis kalbamas tuojau po homilijos.

Vietoj Nicejos Tikėjimo išpažinimo kai kuriomis progomis, ypač vaikų Mišiose, vyskupai ordinarai turi teisę leisti savo vyskupijoje vartoti Apaštalų Išpažinimą.

Tikinčiųjų malda yra litanijos pobūdžio visuotini prašymai, apimę visą Bažnyčią ir visą žmoniją bei visus Mišiose bei kitose pamaldose dalyvaujančiųjų kūno ir sielos reikalus, visus gyvuosius ir mirusiuosius Kristaus mistinio kūno narius.

Apie šią visuotinę tikinčiųjų maldą šv. Paulius kalba šventraštyje: "Taipgi visų pirma aš prašau atlikinėti maldavimus, maldas, pamaldas ir dėkojimus už visus žmones, už karalius ir visus valdovus, kad tyliai, ramiai galėtume gyventi visokeriopai maldingą ir gerbtiną gyvenimą" (1 Tim. 2,1-3).

Visuotinė tikinčiųjų malda jau buvo žinoma Senajame Įstatyme sinagogos pamaldose, kada būdavo meldžiamasi už gyvus ir mirusius ir išreiškiamas Mesijo laukimas. Mozė, pvz., dažnai meldėsi už savo žmonių reikalus: "Mozė maldavo Viešpatį, savo Dievą..., ir Viešpats davėsi permaldaujamas" (Iš. 32,11-14).

Pirmieji krikščionys kalbėdavo visuotinę tikinčiųjų maldą savo pamaldose. Šv. Justinas kankinys (c. †166), pvz., rašo apie ją: "Visi atsistojame ir kalbame maldas... už save pačius, naujakrikštus ir visus kitus bet kur esančius". Trečiame ketvirtame šimtmečiuose ji būdavo kalbama po homilijos. Juk tada Tikėjimo išpažinimo malda dar nebuvo įtraukta į šv. Mišių sudėtį. Tada ypač ji buvo populiari Egipte. Ją mini kun. Hipolitas (†235) Romoje ir šv. Augustinas (†430) šiaurės Afrikoje. Tada šiaurės Afrikoje pamaldos būdavo užbaigiamos tikinčiųjų malda. Šeštame šimtetyje ji būdavo kalbama tuojau po Evangelijos arba po Tikėjimo išpažinimo maldos. Bažnyčios susirinkimas Lyonse, Prancūzijoje, 517 m. mini "liaudies maldą". Vėliau vietoj visuotinės tikinčiųjų maldos pasitenkinta sukalbėti "Tėve mūsų" arba "Sveika Marija" maldą. Kai ši malda nebuvo visuotinė, po viduramžių ji visai išnyko. Tik Didįjį penktadienį ji buvo užsilikusi iki šių dienų iš trečiojo šimtmečio savo dešimčia prašymų.

Šventosios liturgijos konstitucijoje II Vatikano susirinkimas atgaivino ją penkiasdešimt trečiu paragrafu: "Po Evangelijos ir homilijos, ypač sekmadieniais ir įsakytų švenčių dienomis, tebūnie vėl įvesta 'bendruomeninė' arba 'tikinčiųjų' malda. Įsijungiant Mišių dalyviams, joje tebūnie maldaujamas Dievas už šventąją Bažnyčią, už mus valdančiuosius ir įvairių reikalų slėgiančius asmenis, už visus žmones bei už viso pasaulio išganymą (plg. 1 Tim. 2,1-2)".

Visuotinę tikinčiųjų maldą sudaro Mišių atnašautojas arba parapijos klebonas. Bet ir Mišių dalyviai gali pridėti savus maldavimus. Ji skaitoma arba giedama. Ją užbaigiama Žodžio liturgija.

Būdami visuotinės Bažnyčios ir visos žmonijos nariai, turime melstis už visus Bažnyčios ir žmonijos reikalus, k.a.: už krikščionių vienybę, Bažnyčios misijas, pašaukimus į kunigų ir vienuolių luomą, popiežių, vyskupus ir kunigus, už savo Tėvynę, jos laisvę ir visus jos reikalus. Be to, prisimintini tikėjimą praradusieji, ligoniai, bimirštą, suirusios šeimos, jaunimas, vargšai, tremtiniai, karo ir gamtos nelaimių aukos, kaliniai, mirusieji ir kt. Bent retkarčiais prisimintini visi aktyvūs pamaldų dalyviai, k.a.: parapijos kunigai, patarnautojai, skaitovai, choristai, maršalkos, tarybos nariai, parapijos brolijos ir draugijos ir pn. Ypatingomis progomis, k.a.: kunigo ar vedusiųjų jubiliejų, jungtųjų, Sutvirtinimo sakramento teikimo, atgailos pamaldose, laidotuvių bei mirusiųjų paminėjimo progomis bent keli maldos prašymai turi būti pritaikinti tai progai.

Visos ar bent kai kurios prašymų temos imtinės iš tų Mišių bei kitų pamaldų šventraštinėjų skaitinių. Kai, pvz., Evangelijoje skaitomė apie apaštalių siuntimą skelbti Kristaus mokslo, visuotinėn tikinčiųjų maldon įterptini prašymai už Bažnyčios siųstus misininkus skelbti Kristaus mokslo į svetimus kraštus, už savo parapijos katechistus, naujų narių verbavimą parapijai bei visuotinei Bažnyčiai.

Visuotinei tikinčiųjų maldai vadovauja Mišių atnašautojas. Jis skaito įžanginę maldą. Prašymus skaito diakonas arba skaitovas, arba, jų nesant, pats kunigas. Pamaldų dalyviai balsiai atsako kiekvieną maldavimą kunigo pasiūlytais žodžiais, k.a.: "Meldžiame tave, Viešpatie; Viešpatie, išgirsk mūsų maldą; Viešpatie, pasigailėk mūsų" ir pn. Po to visados Mišių atnašautojas arba tikinčiųjų maldai vadovaujantis kunigas sukalba užsklandos maldą, prašydamas Dievą Tėvą priimti ir išklausyti tikinčiųjų maldavimus per Jėzų Kristų, mūsų Viešpatį. Visi patvirtina žodeliu 'Amen'.

Be to, po tos užsklandos galima pridėti kokią nors kitą maldele, reikalui esant; pvz., Tautos šventės proga už Tėvynę ir pn. Arba kai po II Vatikano susirinkimo atsisakyta pop. Leono XIII įvestų maldų po Mišių, lengvai galima pridėti maldą šv. Mykolui archangelui, kuri anksčiau būdavo kalbama po skaitytinių Mišių.

Daugis pamaldų dalyvių tyli tikinčiųjų maldos metu, nes jie nesupranta prasmės ir naudos tos maldos, kuri įgalina juos visus aktyviai dalyvauti šventoje ir karališkoje krikštytų pasauliečių kunigystėje (plg. 1 Petr. 2,9).

EUCHARISTIJOS LITURGIJA

Žodžio liturgijoje Mišių dalyviai yra maitinami, gaivinami, pagyvinami ir nuteikiami Dievo žodžiu, kad geriau suprastų išganymo paslaptį. Jie atsiliepia į girdimą Dievo žodį psalmės pakartotu atsiliepimu, priegiesmiais, tylos minutėmis girdėtam žodžiui apmąstyti, klausydamiesi jo ir pasisavindami jį, homilija pritaikius jį dalyvių gyvenimui ir pagaliau tikėjimo išpažinimu ir visuotine tikinčiųjų malda. Belieka visa tai pasisavinti ir paversti veiksmu, gyvenimu, o ypač šiuo metu nuoširdžiu ir gyvu dalyvavimu Eucharistijos liturgijoje.

Dovanų atnešimas

Baigęs visuotinę tikinčiųjų maldą, kunigas paprastai eina į savo kėdę, o patarnautojai paruošia altorių Aukai. Romos mišiolio nuostate sakoma: "Pirmiausia paruošiamas altorius, arba Viešpaties stalas, ant kurio atliekama visa Aukos liturgija. Ant jo patiesiamas korporalas ir purifikatorius, pastatoma taurė, padedamas mišiolas" (nr. 49).

Antra, šiuo metu tinka aukoti savo dovanas Viešpačiui Dievui, kad tuo parodytų savo dėkingumą ir meilę už visas gautas dovanas ir palaimas, o ne tik dėl to, kad įsakyta. Dėkoti Dievui ar kam nors kitam už dovanas ir parodytą gerą širdį reiškia mandagumą ir išsiauklėjimą. Juk visa, ką turime, ir kas esame, esame gavę iš Dievo: "Ką gi turi, ko nebūtum gavęs?" (1 Kor. 4,7). "Nesirodyk Viešpaties akivaizdoje tuščiomis rankomis" (Sir. 35,6). Dėl to šiuo metu, kada ruošiamas altorius Aukai, šventovės navoje surenkamos aukos iš visų tikinčiųjų.

Eucharistijos liturgija pradedama duonos ir vyno bei rinkliavos atnešimu. Pageidaujama, kad bent sekmadieniais ir šventadieniais parinkti parapijos arba dalyvių grupės atstovai visų vardu atneštų ostijas ir vyną, kaip būdavo daroma pirmaisiais krikščionybės šimtmečiais. Tad tas pats minėtasis Ro-

mos mišiolu nuostatas tęsia: "Tada nešamos atnašos. Pageidaujama, kad duoną (ostijas) ir vyną (drauge ir vandenį) atneštų patys tikintieji, o kunigas, diakono (bei kitų patarnautojų) padedamas, tinkamoje vietoje priimtų ir... sudėtų ant altoriaus. Nors tikintieji duoną ir vyną liturgijai dabar neša jau ne savo gamintą, kaip senovėje, tačiau pats atnešimas dvasiniu atžvilgiu yra labai prasmingas ir vertingas" (nr. 49).

Daug kur pažangesnėse parapijose rinkliavos metu visi tikintieji sėdi ir gieda pritinkančią giesmę. Ypatingomis progomis duonos, vyno ir rinkliavos atnešimo procesijoje gali būti atnešamos ir kitos būdingos dovanos, pvz., kunigo jubiliejaus proga parapijos dovana jubiliatui; pjūties proga ar Padėkos dieną drauge atnešamos javų varpos, vynuogių kekės, duonos kepalėliai ir kita. Tokiu atveju paskutinės dovanos, įteikiamos Mišių atnašautojui, esti ampulės su vynu ir vandeniu ir pasiklausiai komününė su ostijomis.

Krikščionybės pradžioje psalmės arba kitos giesmės giedojimas palydėdavo dovanų nešimo procesiją, kurioje dovanos būdavo nešamos prie altoriaus. Procesijos ir giedojimo tikslas buvo tikinčiuose sudaryti džiaugsmo, dosnumo ir garbinimo atmosferą, kurioje vyko dovanų atnešimas. Tuo būdu būdavo išreiškiamas visos parapijos dosnumas ir penktojo Bažnyčios įsakymo įvykdymas.

Mažose parapijose kai kur, įeidami šventovėn Mišioms ir ketiną priimti šv. Komuniją tų Mišių metu, įdeda nekonsekruotą ostiją sau komününėn, kad ji būtų atnešta prie altoriaus ir pakonsekruta šv. Komunijai. Ypač pirmosios Komunijos proga tai daroma. Čia yra labai gili mintis: pirma tikintieji duoda, paaukoja savo rankų darbo vaisių dalį, o Komunijos metu Viešpats duoda pats save. Tai įvyksta vaizdus dovanų pasikeitimas.

Mišių kunigas atnašautojas priima duoną ir vyną Paskutinės vakarienės dvasioje: "tą naktį, kurią buvo išduotas, paėmė duoną... ir taure" (1 Kor. 11,23-25).

Priėmęs kiekvieną dovaną, kunigas perduoda jas patarnautojams, o komuninę diakonui, arba pats kunigas nuneša ir padeda ją ant altoriaus, ant patiesto korporalo.

Atneštų dovanų atskyrimas konsekracijai

Nuo šio meto pirmą kartą altorius tampa visų dalyvių dėmesio centru. Iki to meto ant altoriaus tebuvo kryžius ir degančios žvakės, o kartais ir mišiolas.

Atnešęs komuninę su ostijomis ant altoriaus, kunigas tuojau pradeda ostijų arba duonos atskyrimą ir pavedimą Dievui. Jis atskiria dalį neraugintos duonos nuo kitos duonos, kuri nebus konsekruota, o išdalinta vargšams, jeigu ir tokios duonos atnešta procesijoje.

Neraugintos duonos ostijos reiškia vargšų duoną. Taurėn ir komuninėn Mišių dalyviai sudeda savo kūno ir sielos reikalus. Dvasiškai būdami vargšai, alkani ir ištroškę, tikintieji viliasi turėti savo dalį prie Dievo stalo.

Seniau tokį duonos ir vyno atskyrimą Dievui kaip aukas vadindavome duonos ir vyno paaukojimu. Dabar tasai veiksmas yra vadinamas atnašų paruošimu. Dabartinės paruošimo arba atnašavimo maldos yra izraelitų valgio apeiginių maldų parafrazuotos maldos. Jas vartojo ir Viešpats: jis garbino Dievą Sutvėrėją už visas dovanas ir aukojo jam visa, ką iš jo tvėrinių padarė mūsų rankos.

Aukodamas ostiją arba ostijas, kunigas kalba: "Garbė tau, Dieve, visatos Kūrėjau! Iš tavo dosnumo mes turime duonos, kurią aukojame tau. Tas žemės ir žmogaus darbo vaisius taps mums gyvybės duona". Jeigu yra baigę giedoti dovanų atnešimo procesijos giesmę, arba kai visai nėra giedojimo, žmonės atsako: "Garbė tau, Dieve, per amžius!"

Po to, patarnautojo pagelbstomas, taurėn kunigas įpila vyno ir porą lašų vandens. Seniau, Kristaus laikais, buvo žydų, graikų ir romėnų paprotys vynan įpilti truputį vandens, ir

tik tada vynas būdavo geriamas. Manoma, kad Paskutinės vakarienės metu V. Jėzus įpylęs truputį vandens vynan ir tik tada konsekruojęs taurės turinį. Šv. Justinas antrame šimtmečiuje ir šv. Ciprijonas trečiame mini šį kunigo veiksmą. Keli popiežiai priminė raštuose kunigams, kad jie nepraleistų vandens kelių lašų įpylimo vynan, prieš konsekruodami jį. Tridento susirinkimas sako: "Viešpats darė tai Paskutinės vakarienės metu".

Antra, vandens įpylimas vynan primena, kad iš Kristaus šono ištekojo kraujo ir vandens. Trečia, tuo veiksmu priminama, kad įsikūnijant Kristuje žmonystė buvo sujungta su jo dievyste: vynas simbolizuoja dievystę, o vanduo jo žmogystę. Tad vandens įpylimas vynan, sako šv. Augustinas, reiškia "Dievo ir žmogaus sujungimą". Apreiškimo knygoje rašoma, kad vanduo reiškias žmones (17,15). Tad Lietuvoje išleistame katekizme pasakyta: "Kaip vanduo susilieja su vynu, taip ir Mišių dalyviai nori susivienyti su Kristumi, kad taptų panašūs į jį".

Pildamas taurėn vandens, kunigas tyliai kalba: "Slaptingu vandens ir vyno sujungimu suvienyk mus, Viešpatie, su dievyste savo Sūnaus, kuris mūsų žmogiškąją prigimtį yra prisiėmęs". Šis veiksmas primena V. Jėzaus įsikūnijimą. Tad minėta kunigo malda prašome Dievą, kad, kaip Kristus tapo žmogumi, mes būtume padaryti panašesni Dievui, lyg sudievinėti. Tai atsitiks, priimant šv. Komuniją.

Aukodamas vyną, kunigas kalba: "Garbė tau, Dieve, visatos Kūrėjau. Iš tavo dosnumo mes turime vyno, kurį aukojame tau. Tas vynmedžio ir žmogaus darbo vaisius mums taps dvasiniu gėrimu".

Kunigui aukojant, arba tiksliau sakant, paskiriant duoną ir vyną konsekracijai, ant patenos bei komuninėn ir vyno taurėn mes sudedame visus savo kūno ir sielos reikalus. Šis savęs ir visko aukojimas simboliškai įvyksta žmonių atneštų dovanų — duonos ir vyno — paruošimu, paaukojimu. Šio veiksmo

prasmės gylį gražiai išreiškia arkiv. F. Sheen, žymus Amerikos rašytojas ir kalbėtojas, šiais žodžiais: "Du labai maistingi dalykai — duona ir vynas. Duona yra vadinama žemės kaulų smegenimis, o vynas jos krauju. Duodami tai, kas paprastai padaro mūsų kūną ir kraują, ant patenos mes tyliai aukojame visą žmoniją... Kol duona esti gatavai paruošiama, kad būtų galima dėti ją ant patenos ir vynas galėtų būti pilamas taurėn, visas ekonominis, finansinis ir techninis pasaulis turėjo būti įtrauktas. Kviečiai buvo reikalingi ūkininkų, dirvos, maišų, traktorių, malūnų, prekybininkų, pinigų pirkti ir parduoti. Vynuogėms reikėjo vynuogynų, vynuogėms spausti presų, laiko, vietos, chemikalų, butelių, tūkstančių metų sutelktų patyrimų... Taip mes surenkame visą pasaulį į mažus patenos ir taurės indus. Kiekvienas prakaito lašas, kiekvienos dienos darbas, ekonomistų sprendimai, finansininkai, specialistai ir inžinieriai, kiekviena pastanga ir kiekvienas išradimas, kurie įtraukiami į aukos elementų paruošimą, yra simboliškai atpirkti, dovanoti ir pašvęsti mūsų darbais. Mes atnešame ne tik atpirktą žmogų, bet ir... (visą) tvėriniją iki Kalvarijos laiptų ir Atpirkimo slenkščio".

Atnašų paruošimas ir sekančios kunigo maldos nėra Mišių aukojimas. Tai tik pradžioje paruošti medžiagą Aukai ir išreiškimas mūsų susivienijimo su Kristaus Auka. Pats aukojimas, arba Auka, įvyksta Eucharistijos maldos metu, konsekracijos metu, kada Kristus nužengia ant altoriaus kaip Atnaša ir kaip Kunigas.

Nors Eucharistija yra švenčiama tik Dievo Bažnyčioje ir ji jai priklauso, bet iš antros pusės Eucharistija yra visos žmonių rasės Auka, kai Kristus mirė už visus ir nori išganyti visus, ir kad visi gautų jo mirties ir prisikėlimo malonių. Tad kai savo Aukoje Kristus apima visą žmoniją ir visą tvėriniją, mes aukojame ne tik save, bet ir visą žmoniją bei visą tvėriniją.

Paaukojęs taurę, kunigas kalba iš pranašo Danieliaus knygos (3,39-40) paimtą maldą, kuri čia yra gerokai sutrum-

pinta: "Priimk mus, Viešpatie, nusižėminusius ir gailėsčio kupinus. Tegul tau, Dieve, patinka šiandienė mūsų auka".

Paskyręs taurę Aukai, kunigas gali, jeigu nori, pasmilkyti Eucharistijai skirtas atnašas — duoną ir vyną, nekalbėdamas jokios maldos. Paprastai jis tai daro, jeigu jis smilkė Evangelijos knygą, prieš skaitydamas iš jos. Mišiole parašyta: "Ant altoriaus sudėtas atnašas ir patį altorių galima pasmilkyti, kad smilkalų dūmai pavaizduotų į Dievo sostą kylančias Bažnyčios atnašas ir maldas. Pasmilkius atnašas ir altorių, diakonas arba kitas patarnautojas gali pasmilkyti kunigą ir žmones" (nr. 51).

Tiek Senajame Įstatyme, tiek Kristaus laikais ir tiek Naujajame Įstatyme po to visados vyko rankų plovimas, nes nuo visokių dovanų priėmimo ir nuo smilkalų rankos galėjo būti susitepusios. Senajame Įstatyme rankų plovimas buvo Dievo įsakytas (Iš. 30,19-21; 40,31). Bet dabar yra tik simbolinis veiksmas. Tuo veiksmu ir psalmės ištrauka Dievas yra prašomas nuskaidrinti kunigo sielą: "Nuplauk, Viešpatie, mano kaltbę, nuvalyk mano nuodėmės" (Ps. 26,6). Ir Pilotas nuplovė rankas savo nekaltumui parodyti: "Aš nekaltas dėl šio teisingo kraujo" (Mt. 27,24). Senajame Įstatyme ir vėliau "visi žydai, sekdami prosenių padavimu, valgo tik rūpestingai nuplovę rankas" (Žd. 7,3). Juo labiau jos plautinos prieš šventą valgį.

Paruošęs atnašas Aukai, kunigas kviečia visus Mišių dalyvius jungtis į bendrą visų Dievo vaikų Auką: "Melskitės, broliai seserys, kad visagalis Dievas Tėvas maloniai priimtų mano ir jūsų auką". Šiāja malda kunigas primena tikintiesiems, kad eucharistinė Auka yra drauge ir kunigo, ir dalyvių atnašaujama, ir prašo juos jungtis į Eucharistijos maldą.

Tikinčiųjų atsiliepimas į kunigo kvietimą: "Tepriima Viešpats iš tavo rankų šią auką..." negali būti reikšmingas, nebent mes tikrai esame šventoje vienybėje su Kristumi ir šventoje santaikoje vieni su kitais, kaip V. Jėzus liepia susitaikinti vieni su kitais ir tik tada aukoti auką Dievui (Mt. 5,23-24).

Visi prisipažįsta esą vienybėje ir santaikoje su Dievu ir vieni su kitais, atsiliepdami į kunigo kvietimą: "Viešpats tepriima iš tavo rankų šią auką: tegul ji teikia jam garbę ir šlovę, o mums ir visai Bažnyčiai — dvasinę naudą".

Atnašų malda

Atnašų paruošimo apeigos užbaigiamos atnašų malda. Seniau ji būdavo skaitoma tylomis. Dėl to ji būdavo vadinama sekreta, tai yra slapta. Bet nuo 1964 m. rugsėjo 26 d. ji skaitoma balsiai, kad visi dalyviai galėtų girdėti ją.

Šioje maldoje kunigas aiškiai perduoda Dievui žmonių atneštų dovanų dalį, skirtą Eucharistijai. Iki to meto jos galėjo būti vadinamos dovanomis. O dabar, žinant atskirtos dovanų dalies paskirtį, yra teisėta vadinti jas atnašomis, skirtomis eucharistinei Aukai. Jos yra mūsų pamaldumo dovana Dievui.

Šventųjų šventėse dienos šventasis dažnai yra prašomas ta malda paremti mūsų auką ir troškimus. Būdami menki Dievo akyse, prašome juos užtarti mus pas Dievą. Atnašų malda charakterizuoja dienos arba liturginio meto paslaptį. Nors visos trys — pradžios, atnašų ir Komunijos — maldos turi ryšio kas dėl tos dienos Mišių paslapties, bet kiekviena jų yra specifinė: pirmoji dažnai nusako Mišių temą, antroji nusako atnašų paskirtį, o trečioje, kaip vėliau matysime, prašome Dievą šv. Komunija laiduoti mums amžinąjį gyvenimą.

Atnašų malda prašome Dievą priimti mūsų atnašas ir paversti jas savo Sūnaus Kūnu ir Krauju, kad jis būtų patenkin-tas jomis, kurios bus konsekruotos jo garbei, ir kad Kristaus Kūnas ir Kraujas taipgi tarnautų mūsų išganymui, kai jis grąžins juos mums šv. Komunijoje. Be to, joje prašoma, kad ji nuteiktų tikinčiuosius Eucharistijos maldai, o ypač atnašų konsekracijai.

Prefacija

Žodis prefacija reiškia įžangą. Ji yra reikšminga įžanga į Eucharistijos maldą. Ją yra paruošiami ir nuteikiami žmonės tinkamai dalyvauti Mišių Aukoje. Ją Mišių dalyviai yra įvedami į iškilmingą Eucharistijos šventimą Dievo akivaizdoje, kad garbintų jį drauge su dangaus angelais, kaip parašyta Apreiškimo knygoje: "Aš regėjau ir girdėjau balsus daugybės angelų aplinkui sostą" (5,11). Atrodo, pop. Pijaus V mišiole tebuvo tik devynios prefacijos. 1919 m. buvo pridėtos prefacijos už mirusius ir šv. Juozapo garbei. 1925 m. įvedus Kristaus Karaliaus šventę, pridėta Kristaus Karaliaus prefacija. 1928 m. pridėta Švč. Jėzaus Širdies prefacija. Taip pridėdant po vieną, pop. Jono XXIII laikais turėta jau dvidešimt skirtingų prefacijų, kurios nusako tos dienos arba tos šventės turinį ir dvasią. O pop. Pauliaus VI mišiole jų yra visuotinio pobūdžio aštuoniasdešimt viena. Be to, Jungtinėse Amerikos Valstybėse, kaip ir kai kuriuose kituose kraštuose, yra dvi Sutaikinimo, arba Atgailos, Ligonių patepimo Mišių prefacija ir vaikų Mišios turi savas prefacijas, dvi Nepriklausomybės šventei ir vieną Padėkos dienai.

Prefacija taipgi yra vadinama Dėkojimo giesme, sako 'Romos mišiolo bendri nuostatai', kada "kunigas visos šventosios tautos vardu garbina Dievą Tėvą ir dėkoja jam už visą išganymo darbą apskritai arba kuriuo nors atžvilgiu skyrium, žiūrint, kas tą dieną, toje šventėje arba tuo liturginiu metu ypatingai minima" (nr. 55,a).

Įžanginiu prefacijos dialogu kunigas kviečia žmones malda ir padėka pakelti savo širdis į Dievą. Galvojama, kad tas dialogas ateina iš apaštalų laikų. Jį jau vartojo Hipolitas savo sudarytoje prefacijoje antrajai Eucharistijos maldai 214-216 m. Romoje.

Kunigas jungiasi su visais dalyviais maldoje ir jų vardu kreipiasi į dangiškąjį Tėvą per Jėzų Kristų. Ta įžangine malda,

tų Mišių prefacija, dalyviai yra skatinami jungtis į Jėzų Kristų, pripažinti Dievo darbus ir atnašų aukojimą. Kunigas maldauja Viešpatį priimti maldas ir aukas, sujungtas su angelų ir šventųjų maldomis, kurie teikia jam garbę trigubu 'Šventas' giesmė Švč. Trejybės garbei. Ši giesmė yra prefacijos tąsa. Jos kilmė nėra aiški. Nežinia, kada ji pateko į Mišias. Hipolito liturgijoje jos nėra. Bet galbūt ji giedota sinagogose ir šventykloje (Iz. 6,2-3; Dan. 7,10) ir pirmykštėje krikščionių liturgijoje. Ši 'Šventas' giesmė užbaigiama žodžiais, kuriais minia sveikino V. Jėzų, kai jis prieš kentėdamas žengė Jeruzalėn kaip tautos Valdovas ir žmonijos Karalius (Mt. 21,9).

Originaliuose lotyniškuose tekstuose prefacijų pabaigoje, dar prieš 'Šventas' giesmės pradžią, yra paminimi angelų kelių chorų pavadinimai. Jie yra praleisti daugelio kalbų dabartiniuose vertimuose, k.a.: lietuvių, anglų, ispanų. Kalėdų pirmoje prefacijoje, pvz., greta angelų ir arkangelų lotynų kalboje yra minimi Sostai ir Viešpatystės. Jų nėra vertimuose.

Eucharistijos maldos supratimas

Baigus 'Šventas' giesmę, dėl savo iškilmingumo tik kunigas, arba visi Mišias drauge atnašaujį kunigai, Eucharistijos malda iškilmingai skelbia dėkingumą Dievui visos Bažnyčios vardu. Kiekvienose Mišiose angelai ir šventieji danguje jungiasi į šį Dievo garbinimą ir dėkojimą.

Eucharistijos malda yra daugiau negu tik malda. Ji yra centrinis Mišių Aukos veiksmas, kai Mišios yra Naujojo Įstatymo Dievo garbinimo ir dėkojimo Auka. "Juk visa tai pašventinama Dievo vardu ir malda" (1 Tim. 4,5).

Lotynų Katalikų Bažnyčioje toji centrinė Mišių malda, kurios metu yra peresminami duona ir vynas, yra vadinama Eucharistijos malda. Graikiškas žodis 'eucharistein' reiškia dėkoti. Bet graikiškai ši malda yra vadinama Anaphora, tai yra Aukos malda. Hebrajiškai buvo vartojamas žodis, daugiau

reiškias laiminimą ir garbinimą, o mažiau dėkojimą. Tasai garbinimas ir laiminimas eina nuo žmonių į Dievą, o nuo Dievo laiminimas ateina žmonėms. "Tebūnie palaimintas Viešpaties vardas" (Job. 1,21). Tai reiškia pareigą vykdyti šventą Dievo valią. Ar gera, ar bloga Dievas siunčia, mes priimame tai su meile, nuolankumu ir pasivedimu Dievo valiai.

Eucharistijos visos vartojamos maldos yra nukreiptos į Dievą Tėvą. Kunigas iškilmingai, balsiai ir pagarbiai kalba į Tėvą visų Dievo žmonių ir visos Bažnyčios vardu, kaip vyriausio Kunigo, Kristaus, įgaliotinis ir būtinas įrankis. Jis meldžia Dievą Tėvą per Jėzų Kristų siųsti Šventąją Dvasią pašventinti ir peresminti duoną ir vyną, kad jie taptų jo Sūnaus Jėzaus Kristaus Kūnu ir Krauju.

Po to kunigas nupasakoja Paskutinės vakarienės įvykį. Jis primena, kaip Jėzus ėmė duoną ir taurę, laimino juos, dėkojo ir tarė: "Tai yra mano Kūnas... Tai yra Taurė mano Kraujo".

Paskutinės vakarienės nupasakojimas nesutrukdo mūsų maldos Tėvui. Kunigas primena Tėvui, ką jo Sūnus padarė Paskutinės vakarienės metu. Tuo Dievui Tėvui padaroma daug džiaugsmo. Jis nepavargsta klausydamasis gražių žodžių apie savo Sūnaus išganymo darbus. Tėvas gėrisi savo Sūnaus darbais ir Šventosios Dvasios galia peresminti duoną ir vyną, kada duona tampa jo Sūnaus Kūnu ir vynas jo Sūnaus Krauju. Jis tada esti peresmintuose Duonos ir Vyno Pavidaluose, kad veiktų — "tai yra taurė mano Kraujo, kuris išliejamas nuodėmėms atleisti" (Mt. 26,28). Jis yra tuose konsekruotuose Pavidaluose, kad sutaikintų mus su savo Tėvu.

Po konsekracijos kunigas prašo Jėzų Kristų užtarti mus pas Tėvą, nes jis aukojasi žmonių labui. Kunigas meldžiasi už visą Bažnyčią, už gyvus ir mirusius, už visus, kurie yra nusi-teikę ir nori pasinaudoti jo atpirkimo Auka.

Nei V. Jėzus, nei kas nors kitas nesurašė pirmųjų atnašautų Mišių tekstų. Tad, atnašaudami tą šventą Auką, kiekvieną kartą apaštalai kalbėjo Eucharistijos maldą truputį skirtingais,

savais žodžiais, bet visados išreikšdami tą pačią mintį. O trumpas konsekracijos, arba Eucharistijai skirtos medžiagos peresiminimo, formules išmokę jie žinojo mintinai. Tad, atnašaudami Mišias, krikščionybės pradžioje kunigai atkalbėdavo Eucharistijos maldą savais žodžiais balsiai ir iškilmingai, kad Mišių dalyviai galėtų girdėti ir suprasti kiekvieną žodį ir tinkamai išgyventi jį. Tokiu būdu visi buvo tikri ir aktyvūs Mišių Aukos dalyviai.

Eucharistijos keturios maldos

Vėliau, galbūt antrame ir trečiame šimtmečiuose, pradėta surašyti iškabingesnių kunigų Eucharistijos maldas. Taip susidarė visa eilė truputį skirtingų Eucharistijos maldų.

I Eucharistijos malda

Pagaliau, pop. Inocento I įsakymu, iš parinktų tokių maldų buvo sudaryta viena bendra Eucharistijos malda visai Vakarų Bažnyčiai. Ji pavadinta Romos kanonu. Žodis 'kanonas' reiškia taisyklę. Vadinasi, sudarytos griežtos nustatytos taisyklės, kad visi kunigai visados vienodai atnašautų Mišių Auką. Niekas neturėjo teisės keisti jos. Sudaryta penkto šimtmečio pačioje pradžioje, ji išsilaikė iki mūsų laikų.

Apie šią Eucharistijos maldą, arba Romos kanoną, taip kalbėjo Tridento susirinkimas: "Kad ši Auka galėtų būti vertai ir su pagarba atnašaujama ir priimama, prieš daug šimtmečių Katalikų Bažnyčia sudarė šventą kanoną (taisyklių rinkinį). Jis neturi jokių klaidų... Jis sudarytas iš mūsų Viešpaties žodžių, apaštalinės tradicijos ir iš šventų popiežių pamaldžių nurodymų" (CT 751).

Tačiau, atrodo, klaidingai sakoma šios Eucharistijos maldos pradžioje: "priimk ir palaimink šias dovanas, šias šventas ir tyras aukas". Juk jos dar nekonsekruotos ir net nepašventin-

tos, tad dar nėra šventos. Tuojau po konsekracijos vėl tai pakartojama, bet jau vietoje: "tyra, šventa, be dėmės Auka".

Viduramžių pradžioje, sekmadieniais ir šventadieniais chorui giedant 'Šventas' prefacijai užbaigti, kunigas, nelaukęs giedojimo baigos, tylomis pradėdavo skaityti pop. Inocento I įsakymu sudarytą Eucharistijos maldą, nes žmonės vis vien nesuprato lotyniškai skaitomo teksto. Ją taip skaitydavo beveik iki pat konsekracijos. Baigus giedoti, vykdavo konsekracija, arba Eucharistijai atneštų aukų peresminimas. Taip įsigalėjo paprotys, kad kunigas tyliai kalbėdavo Eucharistijos kanoną. Nėgirdėdami ir nesuprasdami lotyniško teksto, tikintieji tapo žiūrovais ir muzikos bei giedojimo klausytojais.

Pop. Pauliui IV leidus vartoti daugiau Eucharistijos maldų ir Vakarų Bažnyčioje, kaip visados būdavo daroma Rytuose, Romos kanonas pavadintas I Eucharistijos malda. Jęs pradžioje kunigas prašo Dievą Tėvą visų vardu per savo Sūnų Jėzų Kristų priimti ir palaiminti tikinčiųjų atneštas dovanas, kurios aukojamos už visuotinę Bažnyčią, jos vadus ir už visus čia susirinkusius. Tad "šias atnašas, Dieve, teikis palaiminti ir pašventinti, kad taptų tavo mylimojo Sūnaus, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus, Kūnu ir Krauju".

Pirmosios Eucharistijos maldos pradžioje, dar prieš konsekraciją, yra prisimenami gyvieji ir jų intencijos bei reikalai, kad jiems būtų pagelbėta kuo greičiau, kol jie dar gyvena žemėje: "O tu tarpu mirusieji prisimenami daug vėliau, po konsekracijos. Kai žmonės miršta kiekvieną minutę, tad žemėje jų daug numiršta iki po konsekracijos. Mirusiųjų likimas yra išsprendžiamas mirties minutę. Tad svarbu kuo greičiau prisiminti gyvuosius ir melstis už juos, nelaukiant to meto, kada prisimenami mirusieji. Kitose trijose vartojamose Eucharistijos maldose ir gyvieji, ir mirusieji prisimenami beveik drauge po konsekracijos, kai antroje ir trečioje Eucharistijos maldose prieš konsekraciją yra labai trumpos maldos.

Velykų švenčių apeigose Senojo Įstatymo kunigai rabinai ilgokai meldavosi į Senojo Įstatymo šventuosius: Abraomą, Jokūbą, Juozapą, Eliją ir kt. Sekdami tą paprotį, apaštalai ir jų įpėdiniai minėdavo krikščionybės pirmuosius šventuosius kankinius, ir taip jų vardai pasiliko įtraukti į I Eucharistijos maldą.

Eucharistijos malda užbaigiama iškilminga doksologija — garbinimu ir didžiuoju Amen. Taip užbaigiamos ir kitos Eucharistijos maldos.

II Eucharistijos malda

Antroji Eucharistijos malda yra senesnė už pirmąją. Ją sudarė kun. Hipolitas apie 214-216 metus graikų kalboje. Išsilaiškė jos vertimas. Labai mažai palyginęs, pop. Paulius VI priėmė ir aprobavo ją, pavadindamas ją II Eucharistijos malda.

Ši Eucharistijos malda buvo vartojama krikščionių persekiojimo metu katakombose ir to meto privačiuose namuose Romoje. Pop. Pauliui VI aprobavus ją, Koelno arkivyskupas, kardinolas J. Hoeffner, pasakė apie ją: "Antroji (Eucharistijos) malda, kuri nuneša mus į kankinių laikus, yra gyva ir aiški".

Šiaurės Prancūzijos kitas vyskupas panašiai atsiliepė apie ją: "Ji duoda savo nuostabų turtingumą skaitytojui su tvirtu šventraštiniu ir teologiniu pagrindu".

Mokslininkai stebisi šios trumpos maldos vientisumu ir pilnumu. Joje Dievo Tėvo garbinimas veda į Sūnaus įsikūnijimą, mirtį ir prisikėlimą bei Šventosios Dvasios dalyvavimą Dievo Sūnaus įsikūnijime ir Bažnyčios gyvenime. Tad nenuostabu, kad po II Vatikano susirinkimo iškilus reikalui mišiolan įtraukti daugiau Eucharistijos maldų, ji turėjo pirmenybę pasirinkti.

Šioje Eucharistijos maldoje, Dieve, "dėkojame tau, kad pašaukei (mus) tarnauti tavo akivaizdoje. Kartu maldaujame, kad mus, Kristaus Kūno ir Kraujo Aukos dalyvius, Šventoji

Dvasia sutelktų vienybėn. Atmink, Viešpatie, savo Bažnyčią plačiame pasaulyje: ugdyk joje tobulą meilę..., leisk mums... turėti dalį amžinajame gyvenime ir garbinti tave“.

II Eucharistijos malda turi savą prefaciją. Ją sudarė kun. Hipolitas drauge su šia Eucharistijos malda. Ji gali būti atskirta, ir vietoj jos kita prefacija gali būti pavartota.

III Eucharistijos malda

Šios maldos kilmė yra tvirčiau dokumentuota negu kitos trys. II Vatikano susirinkimui pareikalavus pridėti daugiau Eucharistijos maldų, įvairiuose kraštuose mėginta sudaryti naujas. Tarp jų buvo benediktinas C. Vagaggini, liturgijos profesorius Romos institute. Pasistengus pagrįsti ją šventraščiu, tradicija, liturgine dvasia ir sielovadiniu jausmu, ji yra turtinga Aleksandrijos, Bizantijos ir Maronitų anaphora, tai yra Aukos malda. Taipgi ji turi senovės prancūzų-galų liturgijos elementų, nors ji yra naujai sudaryta. Dėl to ji yra gana moderni.

Ši Eucharistijos malda aiškiai pabrėžia Eucharistijos Aukos doktriną. Tarp kitko joje sakoma: "Pažvelk meilingai į savo Bažnyčios atnašą, į tą Avinėlį, kurio aukojimu permaldautas būti norėjai“.

Be to, ši Eucharistijos malda duoda aukštą vietą Šventajai Dvasiai, kuri minima net keturis sykius, o tuo tarpu kitos trys mini ją rečiau. Tad, pvz., joje sakoma: Viešpatie, "Šventosios Dvasios galia tu gaivini bei šventini visą pasaulį..., kad... tavo garbei aukotų tyrąją Auką... Tegul, stiprinami tavo Sūnaus Kūno ir Kraujo, gaivinami jo Šventosios Dvasios, mes būsime Kristuje vienas kūnas ir viena siela“.

Tai yra puikus nusakymas Bažnyčios Aukos, kuri yra Kristaus Kryžiaus ir Paskutinės vakarienės Auka Dievo Tėvo garbei ir mūsų gerovei. Joje tad stipriai pabrėžiama Kryžiaus ir Mišių Aukos tapatybė. Ši Eucharistijos malda, kaip ir pir-

moji, yra gerai pritaikinta sekmadienių susibūrimo pamaldoms, kada ji yra dažniausiai vartojama.

Laidotuvių progai trečioje Eucharistijos maldoje, prieš pat užbaigą, yra labai tinkamas įtarpas: "Kaip jis (ji) Krikštu buvo suaugęs (-usi) su tavo Sūnaus mirtimi, taip tesuauga ir su jo prisikėlimu, kada jis žadins mirusius keltis iš žemės ir mūsų gendantį kūną padarys panašų į savo garbingąjį Kūną". Dėl to ji yra tinkamiausia Eucharistijos malda laidotuvėms.

IV Eucharistijos malda

Eucharistijos visos trys maldos yra pagrįstos šventraščiu. O ketvirtoji yra labiausiai šventraštinė. Pastarojoje yra švenčiama visa išganymo istorija — nuo pradžios iki baigos.

Kai Rytuose išganymo istorija yra viena iš pagrindinių bruožų liturgijoje, tai paskatino Vakarų Bažnyčią įtraukti mišiolan Eucharistijos maldą pagal Rytų tradiciją. Ji suformuota pagal antiochinę tradiciją ir vartota jau ketvirtojo šimtmečio viduryje Kapadocijoje. Ją vartojo ir šv. Bazilijus (†379).

Ši Eucharistijos malda turi neatskiriamą prefaciją. Rytuose neturėta prefacijos kaip tokios. Pritaikant ją Vakarų liturgijai, pradžiai pridėtas prefacinis dialogas ir įterpta 'Šventas' giesmė.

Kad turėjus pilną išganymo istoriją, 'prefacija' pradeda Dievo Sutvėrėjo pagarbinimu ir gyrimu už visatos sukūrimą. Toks garbinimas atsispindi jau šv. Justino (†166) raštuose. Ši tema buvo prarasta Vakaruose, o dabar puikiai atstatyta.

Po 'Šventas' giesmės pereinama švęsti žmonijos išganymą: Dievas yra išganymo Viešpats. Šioje maldoje pamažu vis giliau atskleidžiama santarvė su Dievu, iki prieinama švęsti velykines paslaptis — Paskutinę vakarienę ir Šventosios Dvasios išpylimą ant mistinio Kristaus kūno, Bažnyčios.

Ketvirtoje Eucharistijos maldoje yra pilnai apreiškiama Švč. Trejybė. Toje išganymo istorijoje lengvai pereinama nuo

vieno dieviško āsmens kitan: pagarbinus Dievą Tėvą, lengvai pereinama į Velykinę paslaptį Jėzuje Kristuje, kuriam Šventoji Dvasia paruošė kelią įsikūnyti. O dabar ji paruošia kelią ateiti liturgijoje ant altoriaus ir apsigyventi mumyse. Tad Eucharistija yra lyg įsikūnijimo tąsa. Ir taip Šventoji Dvasia veikia Bažnyčioje iki laiko baigos.

Konsekracija

Pirmieji trys evangelistai ir šv. Paulius duoda konsekracijos, arba peresminimo, žodžius, kuriuos Kristus ištare, atnaušaudamas pirmąsias Mišias Paskutinės vakarienės metu. Jų užrašytieji konsekracijos žodžiai yra truputį skirtingi. Bet jie visi išreiškia tą patį dalyką. Jie visi teisingai užrašė juos, Šventosios Dvasios saugomi. Reikia prisiminti, kad tuos konsekracijos žodžius Kristus ištare aramajiškai, o jie užrašė juos graikiškai. Kiekvienas vertėjas, versdamas tą patį originalinį tekstą, kitoje kalboje išreiškia truputį skirtingai. Taip ir čia įvyko.

Štai konsekracijos žodžiai visų keturių, kurie juos užrašė, Šventosios Dvasios saugomi nuo bet kokios klaidos.

Š v. M a t a s užrašė: "Vakarieniaujant Jėzus paėmė duoną, laimino ją, laužė ir davė mokiniams, sakydamas: 'Imkite ir valgykite: tai yra mano Kūnas'. Paskui, paėmęs taurę, sukalbėjo padėkos maldą ir davė jiems, tardamas: 'Gerkite iš jos visi, nes tai yra mano Kraujas — naujosios sandoros Kraujas, kuris už daugelį išliejamas nuodėmių atleidimui'" (26,26-28).

Š v. M o r k u s panašiai užrašė: "Bevakarieniaujant Jėzus paėmė duonos, sukalbėjo laiminimo maldą, laužė ir davė mokiniams, tardamas: 'Imkite, tai mano kūnas!' Paėmęs taurę, sukalbėjo padėkos maldą, davė jiems, ir visi gėrė iš jos. O jis jiems pasakė: 'Tai mano Kraujas, naujosios sandoros Kraujas, kuris išliejamas už daugelį'" (14,22-24).

Š v. L u k a s taip užrašė: "Paėmęs duonos, jis sukalbėjo padėkos maldą, laužė ją ir davė apaštalams, tardamas: 'Tai yra mano Kūnas, kuris už jus atiduodamas. Tai darykite mano atminimui'. Lygiai taip po vakarienės jis paėmė taurę, sakydamas: 'Ši taurė yra Naujoji Sandora mano Krauje, kuris už jus išliejamas'" (22,19-20).

Ir šv. Paulius, nedalyvavęs Paskutinėje vakarienėje, o gavęs pavedimą iš Viešpaties, užrašė: "Viešpats Jėzus tą naktį, kurią buvo išduotas, paėmė duoną ir, sukalbėjęs padėkos maldą, sulaužė ir tarė: 'Tai yra mano Kūnas, kuris už jus atiduodamas. Tai darykite mano atminimui.' Tuo pačiu būdu po vakarienės jis paėmė taurę ir tarė: 'ši taurė yra Naujoji Sandora mano Krauje'" (1 Kor. 11,23-24).

Trims evangelistams ir šv. Pauliui jau anksčiau užrašius duonos ir vyno konsekracijos žodžius, šv. Jonas neduoda jų. Vietoj to, jis užrašo prieš konsekraciją pasakytą ilgą kalbą, homiliją, kurią užbaigia kunigiška malda (Jn. 17,1-26).

Savo esmėje visų keturių užrašyti konsekracijos žodžiai yra tikri. Įvairiose susidariusiose Eucharistijos maldose buvo vartojami ne to paties evangelisto užrašyti konsekracijos žodžiai. Pop. Paulius VI, savo mišiolan įrašydamas keturias Eucharistijos maldas, suvienodino konsekracijos žodžius, kai savo esmėje nė viena iš jų nesiskyrė viena nuo kitos. Tad dabar yra tariami šiaip konsekracijos žodžiai: "Imkite ir valgykite jos visi, nes tai yra mano Kūnas, kuris už jus atiduodamas" (Lk. 22,19). Lygiai po vakarienės jis, paėmęs taurę vyno, vėl dėkodamas, davė savo mokiniams, tardamas: "Imkite ir gerkite iš jos visi, nes tai yra taurė mano Kraujo, Naujosios ir amžinosios Sandoros Kraujo, kuris už jus ir visus žmones išliejamas nuodėmėms atleisti".

Bet vokiškame ir lietuviškame mišiole, kiek žinau, yra perredaguoti vyno konsekracijos žodžiai: "Nes tai yra taurė naujosios ir amžinosios Sandoros, mano Kraujo, kuris už jus ir visus išliejamas nuodėmėms atleisti".

Vokietis K. Rahner kartą išsitarė, kad jis norėtų parašyti knygą, kad Katalikų Bažnyčios mokymą atskirtų nuo šv. Tomo Akviniečio mokymo, kai pastarasis Bažnyčioje yra laikomas svarbiausiu teologu. Atrodo, jis įtakojo vokiečių liturginę komisiją vyno konsekracijos formulės vertime: vokiškoje vyno konsekracijos formulėje yra sukeista žodžių tvarka, neesminius konsekracijos žodžius įterpiančią esminių žodžių sąstatą. Dėl to daugis nebegali įžiūrėti esminių vyno peresminimo žodžių. Tad Mišių dalyviai yra nuteikiami savaip aiškintis ir net visai nebekreipti dėmesio į esminius formulės žodžius. Atrodo, Lietuvos liturginė komisija, versdama šv. Mišių tekstus, pasiskolino tokį vyno konsekracijos sąrangą iš vokiečių.

Vyno konsekracijos formulėje minimi "amžinos Sandomos" žodžiai pažymi įvykdymą vienybės tarp Dievo ir žmonių. Tokia sandora Dievo buvo sudaryta su Senojo Įstatymo žmonėmis, o dabar iš naujo jis sudaro ją su Naujojo Įstatymo žmonėmis, nauja tauta. O galutinė tokia sandora arba toks susivienijimas įvyksta truputį vėliau šv. Komunijos priėmimu. Juk konsekruoti Pavidalai yra "tikras maistas" ir "tikras gėrimas" (Jn. 6,53).

Duonos ir vyno konsekracijos formulė yra Kristaus žodžiai, kurie ypatingu būdu sudabartina Paskutinės vakarienės eucharistinį įvykį. Kunigo lūpomis pats Kristus taria konsekracijos žodžius: "Tai yra mano Kūnas... Tai yra taurė mano Kraujo". Prisiartinus konsekracijai, "Kunigas nustoja kalbėti kaip jis pats", rašo vysk. šv. Ambraziejus; "jis kalba Jėzaus asmenyje".

Vyno konsekracijos užsklandoje yra V. Jėzaus įsakymas: "Tai darykite mano atminimui". Šį įsakymą Šv. Lukas mini po Duonos konsekracijos (22,19), o šv. Paulius mini jį ir po Duonos ir po Vyno konsekracijos (1 Kor. 11,24-25). Šv. Mišiose tasai Dievo įsakymas yra minimas tik vieną kartą po abiejų Pavidalų konsekracijos, nes tik Duonos ir Vyno konsekracija padaro Eucharistiją — Dėkojimą. Šis yra amžinas Kris-

taus įsakymas Eucharistijai atnaujinti bei Kristaus Kančiai ir Prisikėlimui sudabartinti.

Kaip ištisos Mišios yra vienas dėkojimo aktas, taip jos yra ir Kristaus kančios, mirties ir prisikėlimo atnaujinimas ir sudabartinimas. Tad šventraštyje pasakyta: "Kada tik valgote šitą duoną ir geriate iš šitos taurės, jūs skelbiate Viešpaties mirtį, kol jis ateis" (1 Kor. 11,26).

Liturgistai nežino, kada, kuriam tikslui ir kaip išsireikšimas "Tikėjimo paslaptis" pateko į Vyno konsekracijos formulę. Joje šie du žodžiai buvo visai bereikalingi ir ne savo vietoje. Dėl to Pijaus V mišiole jie dažniausiai buvo įdėti į skliaustelius. Radę tuos du nurašytojų įdėtus žodžius kokiame nors sename mišiole, nežinojo, ką daryti su jais. Jie paliko juos, įdėję į skliaustelius.

Pop. Pauliaus VI mišiole šiuos žodžius — "Tikėjimo paslaptis" — kunigas balsiai ištaria, o Mišių dalyviams leidžiama pritarti šiai tikėjimo paslapčiai: "Mes skelbiame, Viešpatie, tavo mirtį ir išpažįstame tavo prisikėlimą, laukdami tavęs ateinant", arba kitais prirašytais pritarimais.

Pakėlėjimas

Per vienuolika krikščionybės šimtmečių nebuvo konsekrutų Duonos ir Vyno taurės pakėlėjimo. Dvyliktojo šimtmečio pradžioje teologams Anzelmui iš Laono (†1117) ir Vilui iš Champeaux (†1121) aiškiai, giliai ir visiems suprantamu būdu išaiškinus, kad šv. Eucharistijoje esąs ne tik Kristaus Kūnas ir Kraujas, bet ir visas gyvas Kristus su savo dievyste, žmogyste, siela, eretikai albigėnai pradėjo labai smarkiai neigti Kristaus tikrą buvimą šv. Eucharistijoje. Tikintieji stipriai priešinosi eretikams, tvirtai tikėdami į tikrą Kristaus buvimą šv. Ostijoje ir visi norėjo pamatyti jį. Dėl to pradėta pakelti jį aukšty, kad žmonės jį pamatytų ir pagarbintų. Po kelerių metų pradėta pakelti ir Taurę. Kad žmonės tada pagarbintų

ant altoriaus nužengusį V. Jėzų, pradėta skambinti mažu varpeliu prie altoriaus.

Taip daugeliui mažai suprantančių Eucharistijos esmę pakelėjimas tapo esmine Mišių dalimi ir pagrindiniu pamaldumo elementu. Daugeliui šv. Ostijos pamatymas buvo viskas. Daugis bėgo šventovėn pamatyti šv. Ostiją. Ją pamatę, mieste bėgdavo kiton šventovėn tam pačiam tikslui. Jie bėgdavo šventovėn, varpui suskambinus konsekracijai. Anglijoje kai kurie net šaukdavo: "Ponas Petrai, pakelk aukščiau, aukščiau!" Kai kurie norėjo net sugriauti šventoves, kad, atnašaujant Mišias po atviro dangumi, galėtų geriau pamatyti šv. Ostiją. Pop. Grigalius X (†1276) įsakė pakelėjimą visoje Vakarų Bažnyčioje.

Kai kurie reikalavo, kad kiekvienose Mišiose būtų keli pakelėjimai. Taip užsiliko mažasis pakelėjimas Eucharistijos maldos užsklandai, kalbant žodžius: "Per jį, su juo ir jame..." Bet svarbiausia šia Eucharistijos maldos užsklanda yra pagarbinama Švč. Trejybė iš šventraščio imtais žodžiais, tik truputį perredaguotais: "Per jį, su juo ir jame tau, Visagali Dieve Tėve, su Šventąja Dvasia visa garbė ir šlovė per amžius" (plg. Rom. 11,36). Kad tikintieji aiškiau suprastų Švč. Trejybės pagarbinimą, ispaniškai sakoma: "Per Kristų, su juo ir jame..."

Eucharistine Auka kunigui teikus garbę Dievui Tėvui per jo Sūnų Jėzų Kristų Šventojoje Dvasioje, visi Mišių dalyviai drauge patvirtina Eucharistijos maldos užsklandoje kunigo tartus žodžius vienu žodeliu "Amen". Jeigu kunigas ar kunigai gieda tą Eucharistijos užsklandą, arba doksologiją, tada ir žmonės arba choras iškilmingai gieda tą "Amen". Dėl to šis aramajiškas žodis čia yra vadinamas "didžiuoju Amen". Tuo pasakoma: tikime, kad taip įvyko.

Kalbėdami apie Mišių dalyvių pritarimus po pakelėjimo arba doksologijos baigai, "Bendri mišiolo nuostatai" sako: "Eucharistijos malda reikalauja, kad visi pagarbiai ir tyliai jos klausytų ir apeigose pritarimo šūkiais įsijungtų į ją" (nr. 56,h).

Žinome, kad bent nuo 1201 ir 1219 m. buvo reikalaujama klūpėti konsekracijos-pakėlėjimo metu arba bent giliai nusilenkti, kaip darydavo aukštieji dvasiškiai. Pop. Grigalius X (†1276) leido dvasiškiams choristams stovėti, bet klūpėjimas buvo bendra taisyklė.

Be to, daugelyje šalių yra paprotys pasveikinti šv. Ostiją ir Taurę toje šalyje priimtais žodžiais. Lietuviai ir kolumbiečiai, pvz., sveikina eucharistinį Jėzų šv. Tomo apaštalo žodžiais: "Mano Viešpatie ir mano Dieve" (Jn. 20,28). Ispanai sveikina jį: "Mano Viešpatie ir mano Dieve, mes garbiname tave, Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūną, nes savo šventu kryžiumi atpirkai pasaulį". Portugalai sveikina: "Čia yra Kūnas, Kraujas ir Dievybė mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus taip tikrai ir realiai, kaip ir danguje." Vokiečiai sveikina jį: "Mano Viešpatie ir mano Dieve, būk pasveikintas tikrasis Kristaus Kūnas, kurs buvo paaukotas už mane ant kryžiaus". Kai kur persižegnojama, o kitur tyliai jis pagarbinamas. 1907 m. gegužės 18 d. pop. šv. Pijus X suteikė dalinus atlaidus už pažvelgimą į šv. Ostiją pakėlėjimo metu.

Pop. Pijaus V mišiolas reikalavo, kad Eucharistijos liturgijos metu būtų uždengtos taurė ir komuninė. Dabar to atsisakyta, nebent, užuodę vyno kvapą, prisistato uodas ar musė.

Eucharistijos maldų ypatumai

Iki 1968 m. šimtmečiais Vakarų Bažnyčioje buvo žinomas ir vartojamas tik Romos kanonas, kuris dabar vadinamas pirmąja Eucharistijos malda. 1968 m. gegužės 23 d. pop. Paulius VI pridėjo dar tris tokias maldas. Tad bendram naudojimui dabar yra vartojamos Eucharistijos keturios maldos.

Kiekvienoms Mišioms kunigas pasirenka vieną iš jų.¹⁰ Mat, leidus Romos kanoną skaityti balsiai gimtąja kalba, greit pastebėtas monotoniškumas. Pirmiau jis būdavo skaitomas, žmoniems negirdint ir nesuprantama kalba. Jis buvo pilnas paslapčių. Kai žmonės negalėjo nei girdėti, nei matyti nusigręžusio nuo žmonių kunigo veiksmų, Mišių dalyviams visa tai atrodė labai paslaptinga, o daugeliui net magiška. Tačiau visa tai atrodė kitaip, pradėjus skaityti jį balsiai gyva žmonių kalba, nes visi galėjo sekti visos maldos žodžius ir išgyventi tikėjimo paslaptis.

Antra, nors visi Mišių tekstų vertimai turi būti patvirtinti Vatikano Apeigų kongregacijos, tačiau ne visur įveikta tiksliai ir literatūriškai išversti į žmonių vartojamas kalbas. Tai įvyko ir įvyksta, kai vertėjai nesupranta arba nenori suprasti teksto tikros prasmės arba prideda savo, ko visai nėra lotyniškame tekste. Lietuviškame mišiole, pvz., mirusiųjų prisiminimas visose Eucharistijos maldose yra netikslus, neleistinas ir priešingas Bažnyčios minčiai bei paskirčiai pridėckas. Eucharistijos maldoje mirusiųjų prisiminimas lotyniškai išreikštas: "Memento etiam fratrum nostrorum" (II); "Memento etiam, Domine, famulorum famularumque tuarum" (I). Tai reiškia: "Atmink mūsų mirusius brolius ir seseris". O lietuviai, iš kažkur ištraukę, įterpė žodį "tikėjimo", kurio nėra lotyniškame tekste. Tad lietuviškame mišiole jie taip įrašė: "Atmink mirusius mūsų tikėjimo brolius ir seseris, kurie užmigo su viltimi prisikelti" (II). Iš tikrųjų motina Bažnyčia ragina savo vaikus melstis ne

10 Sakramentų ir Dievo Kulto kongregacija 1983 m. aprobavo dvi Eucharistijos maldas Susitaikinimo Mišioms ir 1985 m. jų lietuvišką vertimą, o mus tremtyje jos pasiekė tik 1990 m. lapkričio 15 d. Lietuviškame mišiole jos vadinamos penktąja ir šeštąja Eucharistijos maldomis. "Jas galima imti Mišiose sutaikinimo, taikos ir teisingumo, nuodėmių atleidimo intencijomis; be to, karų ir sąmyšio metu, prašant meilės, pagerbiant šv. Kryžių, gavėnioje". Be to, aprobuotos trys Eucharistijos maldos vaikų Mišioms ir Ligonių patepimo Mišioms.

tik už savo tikėjimo brolius ir seseris, bet už visus mirusiuosius. Tad tasai 'tikėjimo' žodis turėtų būti išbrauktas iš lietuviško mišiolio. Kiek žinau, jo nėra įterpto jokioje kitoje kalboje. Bet toliau pripažįstama ir lietuviškame mišiole, kad galima melstis ir už kitus: "Juos, Viešpatie, ir visus, kurie mirė susijungę su Kristumi, priimk į šviesos, ramybės ir atilsio šalį" (I). Penktoje Eucharistijos maldoje nebeįdėtas žodis 'tikėjimo', o šeštoje Eucharistijos maldoje visai neprisimenami mirusieji.

Tas pats labai neskoningas kvietimas melstis tik "už savo tikėjimo mirusius" yra įveltas ir į kitas maldas Mišiose už mirusius.

Trečia, vėliau kai kuriems tautiniams vertimams buvo leista truputį nutolti nuo originalo. Angliškas žodis "men", pvz., reiškia vyrus. Bet taipgi jis reiškia ir visus žmones. Vyno konsekracijos formulėje pasakyta, kad Kristaus "Kraujas išliejamas už mus ir visus žmones" — "for us and all men". Šiaurės Amerikos moterys sukilo, kad jos esančios išskirtos. Tada sielovados sumetimais pop. Jonas Paulius II leido Eucharistijos maldose praleisti žodį "men" — Jungtinėse Amerikos Valstybėse 1981 m. lapkričio 17 d. ir Kanadoje 1982 m. kovo 10 d.

Evangelijose pagal Matą (26,28) ir Morką (14,24) pasakyta, kad Kristaus Kraujas išliejamas už daugelį. Tačiau Evangelijoje pagal Luką pasakyta "už jus". Tad pop. Jonas Paulius II paėmė dabartinį išsireiškimą iš šv. Luko, pridėdamas "ir visus". Tad dabar sakoma: "už jus ir visus".

Ketvirta, pirmais krikščionybės amžiais duonos konsekracijai būdavo vartojama pilna formulė: "Tai yra mano Kūnas, kuris už jus atiduodamas", kaip parašyta Evangelijoje pagal Luką (22,19). Per šimtmečius kažkada antroji sakinio dalis nukrito. Tad ir Pijaus V mišiole būdavo sakoma: "Tai yra mano Kūnas". Pop. Paulius VI savo mišiole atstatė pirmąją praktiką — pilną išsireiškimą, duotą Evangelijoje pagal Luką: "Tai yra mano Kūnas, kuris už jus atiduodamas" (22,19).

KOMUNIJOS APEIGOS

Eucharistinė malda Dievo Sūnus yra paaukotas Dievui Tėvui. Ir mes pasiaukojome drauge su juo. Lieka sunaikinti Auką bei pasiruošti ir susijungti su Viešpačiu.

Pasiruošimas Viešpaties malda

Baigę Aukos apeigas, Viešpaties malda tuojau pradedame ruošti šventam susivienijimui su V. Jėzumi, nužengusiu ant altoriaus. Ji yra laikoma reikšminga malda šv. Komunijai pasiruošti dėl dviejų joje esamų prašymų: "Kasdienės mūsų duonos duok mums šiandien" ir "Atleisk mums mūsų kaltes".

Prisiminę, kad esame nusidėjėliai, turime prašyti Dievą Tėvą nuodėmių atleidimo: "Atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams". Mes nedrįstame Dievą Tėvą vadinti savo Tėvu, kaip Kristus vadino jį. Tad kunigas kviečia žodžiais: "Išganytojo pamokyti ir jo liepiami, drįstame tarti". Išgirdę kvietimą bei raginimą, mes visi vienu balsu kalbame arba giedame Viešpaties maldą: "Tėve mūsų, kurs esi danguje... Atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams" (Mt. 6,9-13). Šv. Lukas išsireiškia truputį skirtingai: "Atleisk mums mūsų kaltes, nes ir mes atleidžiame visiems savo kaltininkams" (11,4). Jeigu mes neatleidžiame visiems savo kaltininkams, tuo pačiu šia malda prašome Dievą neatleisti ir mums mūsų kalčių. Tad pamokęs "Tėve mūsų" maldos, V. Jėzus tuojau pridėjo: "Jeigu jūs neatleisite žmonėms jų nusižengimų, tai ir jūsų dangiškasis Tėvas neatleis jūsų nusižengimų" (Mt. 6,14-15). Tad jeigu mes kartojame Viešpaties maldą tik lūpomis drauge su kitais, o neatleidžiame visiems iš širdies, tada mes tik veidmainiaujame, kad meldžiame Dievą atleidimo, kai iš tikrųjų prašome jį neatleisti mums, kaip ir mes neatleidžiame kitiems. (Mt. 6,15).

Kita priežastis, kad motina Bažnyčia įsako Viešpaties

malda pasiruošti priimti eucharistinį Viešpatį, yra ta, kad jis yra mūsų sielos kasdienis maistas ir būtina stiprybė.

Šią Viešpaties maldą kalbame, kaip ji yra užrašyta Evangelijoje pagal Matą (6,9-13). Bet tuo tarpu sutrumpintai tą pačią maldą yra užrašęs ir šv. Lukas. Jo užrašytoje maldoje pasakyta: "Kasdienės mūsų duonos duok mums kasdien" (11,3).

Seniau lotyniškame šios maldos tekste šis prašymas būdavo paimtas iš šv. Luko Evangelijos. Tad Dievas būdavo prašomas kasdienės duonos duoti kasdien, o ne tik šiandien. Mišių metu kalbėdami šią maldą, mes ypač prašome eucharistinės Duonos, kuria norime stiprintis kasdien, kaip kasdien stipriname ir savo kūną.

Prie šv. Komunijos turime artintis tyra širdimi, tyra siela, pirma susitakę su Dievu ir kiekvienu žmogumi, kurs gera valia sutinka taikintis. Dievas negali atleisti mums jokios nuodėmės, nebent mes nuoširdžiai gailimės su tvirtu ryžtu pasitaisyti, atsiversti ir neturime nė mažiausios pagiežos prieš artimą.¹¹

Mišių metu po Viešpaties maldos yra praleidžiamas žodelis 'Amen'. O kita malda kunigas išvysto paskutinį Viešpaties maldos prašymą, sakydamas: "Gelbėk mus, Viešpatie, nuo visokio blogio. Suteik ramybę mūsų laikams. Gailestingai padėk, kad mes, iš nuodėmių išvaduoti ir nuo neramumų apsaugoti, su palaiminga viltimi lauktume mūsų Išganytojo Jėzaus Kristaus atėjimo". Žmonės dar prideda ne šventraštinį, o knygų nurašytojų šventraštinį įterptą seną išsireiškimą: "Tavo valdžia, ir galybė, ir garbė per amžius!". Tai yra pratęsimas troškimo, kad ateitų Dievo karalystė.

Ramybės linkėjimas

"Tėve mūsų" maldoje V. Jėzus pabrėžia svarbą susitakinti su Dievu ir artimu. O kad parodžius tokį nuoširdų, o ne

11 Plačiau žr.: J. Burkus, Sutaikinimas, psl. 142-153; 241-246.

veidmainišką susitaikinimą, turime išreikšti tai ne tik mintimi ir žodžiu, bet ir veiksmu. Tai būdavo daroma ypač pirmaisiais krikščionybės šimtmečiais. Šv. Justinas kankinys, gyvenęs antrame šimtetyje, pvz., kalba apie tokią praktiką. Jis rašė pirmoje Apologijoje: "Baigę maldas, mes sveikiname vieni kitus bučiniu". Tokio sveikinimosi nėra jokiose rubrikose, aiškina liturgijos profesorius J. A. Jungmann, S. J. Ankstyvosios krikščionybės rašytojas Tertulijonas (c. †230) šį veiksma vadina maldos bučiniu, nes Viešpats liepiąs susitaikinti su savo broliu (plg. Mt. 5,23). Daug kur šventovėse esant susimaišiusiems vyrams ir moterims, kun. Hipolitas (†235) buvo priešingas sveikinimui bučiniu. Bet toji praktika užsiliko ilgus šimtmečius. Pagaliau 1437 m. pop. Eugenijus IV šią praktiką panaikino. Rytų Bažnyčioje tai daroma ir dabar bent Velykų rytą, suskambinus varpu, kad Kristus prisikėlęs.

Bet vis vien, artinantis prie šv. Komunijos, yra normalu trokšti susitaikinti su Dievu ir kiekvienu artimu, nė vieno neišskiriant. Dėl to kunigas malda linki visiems taikos ir ramybės. Po to kunigas, jeigu mato priimtina, pasiūlo palinkėti vieni kitiems taikos ir ramybės toje šalyje numatyto būdu, nes yra gražu ir krikščioniška išoriškai parodyti, kad gyvena taikoje, paduodami, pvz., ranką ypač tiems, kurie galėtų turėti šį tą prieš kitą asmenį, sėdintį tame pačiame ar gretimame suole. Tokiu atveju kunigas sveikina patarnautojus ten pat prie altoriaus, nes jam yra uždrausta palikti altorių, ant kurio yra konsekruoti Pavidalai. Tačiau jeigu kunigas žino, kad šventovėje yra tokių, kurie nesugyvena ir vis vien nesisveikins, tokiu atveju kunigas dėl šventos ramybės visai praleidžia šventos ramybės palinkėjimą. Be to, kai kur daugis yra priešingi tokiam pasisveikinimui, nes juos dvasiškai išblaško, kai jie jau yra susikaupę šv. Komunijai ir negalvoja apie susitaikinimą.

Kardinolas J. Bernardin rašo ganytojiškame laiške, kad Amerikos vyskupai ragina šiuo pasisveikinimu išreikšti susitaikinimą su Dievu ir artimu. Be to, juo pasižadama dirbti, kad

visuomenėje viešpatautų šventas ir darnus sugyvenimas. Juk tik susitaikę su Dievu ir artimu ir išlyginę kiekvieną nesusipratimą, drįstama artintis prie Dievo stalo.

"Dievo Avinėli" malda ir Ostijos laužymas

Dievas įsakė žydams valgyti aukos avinėlį, prieš išeinant jiems iš Egipto vergijos. Avinėlis yra nekaltumo, nuolankumo, tylios aukos ir pasivedimo gyvulys. Tai buvo paveikslas Dievo Avinėlio, kurį šv. Jonas Krikštytojas parodė miniai prie Jordano upės. Pamatęs ateinantį Viešpatį, jis tarė žmonėms: "Štai Dievo Avinėlis, kuris naikina pasaulio nuodėmę" (Jn. 1,29). Ši malda pradėta giedoti arba recituoti šv. Mišiose pirmausia Rytuose. Netrukus ji atėjo ir į Vakarų Bažnyčią. Tik vietoj 'nuodėmę' liturgijoje pradėta sakyti daugiskaitoje: "kurs naikina pasaulio nuodėmes, pasigailėk mūsų". Nuodėmės padaro žmogų vergu. Kaip Dievas išlaisvino izraelitus iš Egipto vergijos, taip Dievo Sūnus išlaisvina iš dvasinės vergijos visus geros valios žmones.

Ši malda kartojama tris kartus arba, reikalui esant, kai laužoma daug Ostijų, pakartojama daugiau kartų. Kartojant paskutinį kartą, vietoj "pasigailėk mūsų" sakoma: "suteik mums ramybę". Tai pakeista dešimtame šimtetyje, mahometonams kėsinantis sunaikinti krikščionybę Europoje. Šiuo išsireiškimu prašoma taikos ir ramybės tarp tautų ir žmonių. O vienuoliktame šimtetyje įsigalėjo paprotys Mišiose už mirusius sakyti: "suteik jiems amžinąjį gyvenimą". Pop. Pauliaus VI mišiole atsisakyta šių žodžių.

Giedant arba recituojant "Dievo Avinėli" maldą, seniau jos metu tie, kurie nenorėjo priimti šv. Komunijos, išeidavo iš šventovės namo. O norintieji priimti ją, tuo metu artindavosi prie Dievo stalo. Vėliau Ispanijoje pradėta drausti išeiti iš Mišių prieš palaiminimą. Toks draudimas įsigalėjo ir kitur.

Pop. Sergijaus (†701) nutarimu, "Dievo Avinėli" maldos metu kunigas laužo didžiąją Ostiją. Galbūt ji laužyta tuo metu, nors dar ne visur buvo kalbama toji "Dievo Avinėli" malda. Tardami žodžius: "pasigailėk mūsų", visi mušasi krūtinėn. O kunigas, kurs tuo metu laužo Ostiją arba Ostijas, nesimuša krūtinėn, nes yra užimtos jo rankos. Ostijos laužymas yra pasiruošimas ir įvadas į šv. Komunijos priėmimą. Jos laužymas vyksta "Dievo Avinėli" maldos metu, kada prašome Dievo Avinėlių pasigailėti mūsų ir sutaikinti mus ramybės prašymu.

Pirmiausia kunigas, perlaužęs Ostiją pusiau, dešiniąją pusę padeda ant patenos, o nuo kairiosios pusės atlaužia mažą dalelę ir įleidžia ją taurėn, sakydamas: "Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūnas ir Kraujas, čia sujungti, tebrandina mus amžinajam gyvenimui". Popiežiaus mišiole ši malda jau buvo aštuntame šimtmetyje. Šis Kristaus Kūno ir Kraujo sujungimas reiškia Kristaus dievybės vienybę su jo žmogyste, kas jau buvo įvykę jo įsikūnijimo metu. Be to, nurodo Kristaus sielos susijungimą su jo Kūnu ir Krauju jo prisikėlimo metu.

Taipgi tai reiškia vienybę — V. Jėzus panašiu būdu nori susivienyti su Mišių dalyviais. Juk dabar dangiškasis Tėvas grąžina Aukai atneštą dovaną — Kristaus Kūną, Kraują, Sielą ir Dievybę, kad tai būtų tobulas dvasinis Maistas mūsų sielai. Ar šv. Komunija priimama Duonos ar Vyno Pavidalu, arba abiem, kiekvienu tokiu atveju yra priimamas visas Kristus, kurs yra gyvas ir garbingas su savo Kūnu ir Krauju, Dievyste ir Žmogyste.

Kristaus Kūnas, o ne kaulai, buvo sulaužytas ant kryžiaus žmonijos nuodėmėms sunaikinti, kad jo pagalba išsivadotume iš nuodėmių jų atleidimu ir tuo taptume geri Dievo vaikai.

To sujungimo apeigų kilmė nėra mums žinoma. Tos apeigos yra ir Vakarų ir Rytų Bažnyčios liturgijoje. Tad jos yra labai senos, gal iš apaštalų laikų.

Duonos laužymas turi gilią vienybės prasmę. Geriausiai ji išreiškta šventraštyje: "Argi duona, kurią laužome, nėra ben-

dravimas Kristaus Kūne? Jeigu viena duona, tai ir mes daugelis esame vienas kūnas: mes juk visi dalijamės viena duona“ (1 Kor. 10,16-17). Net jeigu mažos Ostijos iš anksto jau yra atskirtos viena nuo kitos, 'sulaužytos', bet visos drauge su didžiąja Ostija tuo pat metu buvo konsekruotos, nors mažosios jau atskirtos nuo didžiosios ir nuo viena kitos. Tad didžioji ir mažosios ostijos konsekruotinos tose pačiose Mišiose tų Mišių dalyviams broliškai vienybei išreikšti. Kunigas gali atlaužti nuo savo didžiosios Ostijos gabalėlius savo patarnautojams arba tų Mišių užprašytojams, o ypač jungtųjų bei įžadų atvejais.

Komunija — Mišių Aukos dalis

Šv. Komunija yra paveikslas Dievo, tapusio žmogumi, Jėzaus Kristaus asmenyje, susijungusio su kiekviena siela, kuri priima jį ir tuo pačiu švenčia Kristaus įsikūnijimą ir gimimą tikinčio sieloje.

Kunigas, atnašaujantis Mišių Auką, turi priimti Kristaus Kūną ir Kraują. Kunigo Komunija, kuri reiškia sielos susivienijimą su savo Išganytoju, yra Mišių Aukos neatskiriama ir būtiną dalis. Auka nebūtų atbaigta ir ji nebūtų auka tikra žodžio prasme, jeigu paaukota atnaša Mišiose nebūtų sunaikinama, tai yra nebūtų priimta, tuo pripažįstant Dievui viešpatavimą ant jam paaukotos atnašos. Griežta žodžio prasme šv. Komunija yra veiksmas pripažinimo, kad Dievas yra visų Viešpats. Net jeigu po konsekracijos kunigas susirgtų ir nebegalėtų priimti šv. Ostijos ir brangiausio Kraujo, kitas kunigas turi užbaigti tą Mišių Auką, jeigu galima jį surasti.

Bet kiti Mišių Aukos dalyviai, pasauliečiai ir dvasiškiai, nėra griežtai įpareigoti priimti šv. Komuniją Mišiose, kuriose jie dalyvauja, o tik rimtai patariami ir skatinami. Tridento susirinkimas moko: šventasis susirinkimas nori, kad dalyvaujan-

tiŲji Mišiose priimtų Komunią ne tik dvasiškai, bet ir sakramentiškai, kad iš tos šventos Aukos gautų daugiau naudos.

II Vatikano susirinkimo Šv. Liturgijos konstitucijoje pasakyta: "Labai rekomenduojamas tobulesnis Mišiose dalyvavimo būdas, kai tikintieji po kunigo Komunijos priima Viešpaties Kūną iš tos pačios Aukos" (nr. 55).

Tridento susirinkimo katekizme pasakyta: "Mes suprantame iš Apaštalių darbų šventraščio knygos, kad buvo laikas, kada žmonės priimdavo Eucharistiją kasdien. Tada visi, kurie išpažino krikščionių tikėjimą, užsidegę nuoširdžia meile, visą laiką domėjosi malda ir kitomis pamaldumo pratybomis ir buvo verti kasdien priimti Viešpaties Kūno švenčiausias paslaptis".

Mišiose paaukojame save ir savo meilę Dievui Tėvui šventame susijungime — šv. Komunijoje priimame V. Jėzų, kad pagelbėtų mums išverti gerame. Arkv. F. J. Sheen kalba: "Aukoju... (mes kiekvienas save) lyg avinėlį, nuvestą paskersti aukai. Konsekracijoje... esame paskerstas avinėlis, kaip aukos atnaša. Komunijoje... nesame visai mirę... Mūsų mirtis nebuvo labiau nuolatinė konsekracijoje, negu buvo Kalvarijoje Kristaus mirtis, nes Komunija yra Velykų įvykis, kada atsisakome nuodėmės ir gauname malonę. Atsisakome visokių meilių ir gauname Meilės liepsną".

Šv. Komunija dalinama Mišių metu, kunigui ją priėmus. Tuo parodomas gilesnis dalyvavimas Eucharistijos Aukoje. Dabar tai įprastinis metas šv. Komunijai dalinti ir priimti ją. Ne Mišių metu šv. Komunija yra dalinama tik ligoniams ir kitais būtiniais atvejais. Be to, labai pageidaujama, kad žmonės priimtų tikinčiųjų atnašas ir tose Mišiose konsekruotas Ostijas.

Pasiruošimas ir Komunijos priėmimas

Visos Mišių maldos, šventraščio skaitiniai, Eucharistijos malda, Viešpaties malda ir po jos kalbamos maldelės yra ne

tik Dievo garbinimas, bet ir pasiruošimas priimti eucharistinį Jėzų kaip Svečią ir kaip sielos Maistą. Taip kunigas ir visi Mišių dalyviai ruošiasi šv. Komunijai.

Kunigo Komunija

Ruošdamasis priimti šv. Komuniją, kunigas tyliai skaito vieną iš dviejų maldų, prašydamas V. Jėzų, kad "šiuo švenčiausiuoju savo Kūnu ir Krauju" išvaduotų jį "iš nuodėmių ir visokių blogybių". Ši malda Amerikoje, o gal ir kitur, yra atimta iš žmonių. Tad lyg ir nenorima, kad jie melstųsi prieš Komuniją. Tik vienas kunigas tyliai skaito ją.

Po šios maldos kunigas paima į rankas sulaužytą didžiąją Ostiją, rodo ją žmonėms ir kalba pirmąją maldos dalį: "Štai Dievo Avinėlis, kuris naikina pasaulio nuodėmes (Jn. 1,29). Laimingi, kurie yra pakviesti į Avinėlio puotą" (plg. Lk. 14,15-17). Po to įsijungia ir žmonės: "Viešpatie, nesu vertas, kad ateitum į mano širdį, bet tik tark žodį, ir mano siela pasveiks" (Mt. 8,8).

Baigęs šią maldą drauge su žmonėmis, kunigas tyliai kalba: "Kristaus Kūnas tesaugo mane amžinajam gyvenimui". Ir prieš priimdamas Kristaus Kraują, kunigas tyliai kalba: "Kristaus Kraujas tesaugo mane amžinajam gyvenimui". Galbūt nuo pirmųjų šimtmečių kunigai tardavo tuos pačius žodžius, priimdami Viešpaties Kūną ir Kraują.

Tikinčiųjų Komunija

V. Jėzus daug kartų ragino savo klausytojus priimti šv. Komuniją, kad turėtų amžinąjį gyvenimą. O "jeigu nevalgysite žmogaus Sūnaus Kūno ir negersite jo Kraujo, neturėsite savyje gyvybės" (Jn. 6,54). Atėjus laikui palikti šį pasaulį, tai yra savo Motiną Mariją, apaštalus ir visus savo sekėjus bei gerbėjus, kuriuos jis "mylėjo iki galo" ir buvo jam malonu

būti su jais, jo dieviška meilė išrado būdą pasilikti su jais net iki laiko baigos, net jam grįžus pas Tėvą, nors visados jis buvo su savo Tėvu. Jo meilė žmonėms išrado altorių, ant kurio jis tapo meilės Atnaša už žmonių nuodėmės Mišių Aukoje ir būdą susivienyti su jį mylinčiais šv. Komunija, šv. Susivienijimu. Lotyniškos kilmės žodis Komunija reiškia susivienijimą, susijungimą dviejų asmenų koku nors būdu, tampant artimais draugais, kurie puotai sėdi prie to paties stalo, dalinasi dovanomis, kalbasi intymiais sielos ir kūno reikalais.

Eucharistinėje Komunijoje V. Jėzus susijungia su mumis, maitina mus savo Kūnu ir Krauju, pripildo mus dovanomis, malonėmis. Jis susivienija drauge su mumis, kaip šventraštyje paaikškina šv. Paulius: "Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus" (Gal. 2,20). Priimantiems šv. Komuniją V. Jėzus kalba: "Kas valgo mano Kūną ir geria mano Kraują, tas pasilieka manyje, ir aš jame" (Jn. 6,56). Tokio tikinčiojo kūno celėse įsimašo Kristaus Kūno celės ir jo Kraujas įsilieja į mūsų kūne esamas kraujo venas.

Priimdami šv. Komuniją drauge su kitais, taipgi mes visi susivienijame su Kristumi, kaip to paties mistinio kūno nariai, jo Bažnyčios nariai. Bažnyčios daktarai mėgo kalbėti, kad šv. Eucharistija sujungia tikinčiuosius vienus su kitais ir su Kristumi kaip to paties mistinio kūno galva. Kaip Ostija yra padaryta iš daug grūdų ir Vynas iš daugelio vynuogių, bet tampa vienas Kūnas ir vienas Kraujas, dėl to tinka Eucharistiją vadinti šv. Komunija, tai yra šv. Susivienijimu. Tad šv. Tomas Akviniėtis galėjo pasakyti: "Per Komuniją susivienijame su Kristumi ir esame jo Kūno ir Dievybės dalyviai; be to, per ją vienijamės ir jungiamės vieni su kitais".

Kad įvyktų toks susivienijimas, tikintis turi būti pašvenčiamojėje Dievo malonėje, neturįs jokios mirtinos nuodėmės. Esant mirtinoje nuodėmėje, neįvyktų susivienijimo su Kristumi, o intymesnis susivienijimas su nuodėmės pradininku, Šė-

tonu, kai toks susivienijimas jau yra įvykęs, padarant mirtiną nuodėmę.

Priėmęs šv. Komuniją abiem pavidalais — Kristaus Kūną ir Kraują, kunigas tuojau dalina šv. Komuniją tikintiesiems, kurie, laukdami eilės susivienyti su Kristumi ir vieni su kitais, linksmai gieda visi drauge. Bendras giedojimas yra trokštamo džiaugsmo išreiškimas.

Prieš duodamas tikinčiam šv. Ostiją, kunigas, pakėlęs rodo jam ją, sakydamas: "Kristaus Kūnas". Duodant tik konsekruotą Vyną, sako: "Kristaus Kraujas". O jeigu dalina šv. Komuniją abiem Pavidalais, šv. Ostiją padažo konsekruotą Vyną, sako: "Kristaus Kūnas ir Kraujas". Norįs priimti, žiūrėdamas į šv. Ostiją (ar Taurę), sako: "Amen". Šiuo žodeliu tikintis pasako, jog jis tikįs, kad V. Jėzus tikrai yra šv. Ostijoje ir šv. Krauje. Kitu atveju kunigas neturi teisės duoti šv. Komunijos tokiam, kuris sako norįs priimti šv. Ostiją, bet nenori išreikšti žodeliu, kad jis tikįs. Žodelis "amen" tartinas pusbalsiai prieš priėmimą šv. Komunijos, o ne priėmus ją.

Žinome, kad šv. Ambraziejus (†397), būdamas Italijoje Milano arkivyskupas, dalindavo šv. Komuniją, sakydamas: "Kristaus Kūnas", o priėmėjas patvirtindavo žodeliu "Amen". Šis paprotys pasiliko ten visam laikui. Manytina, kad kai kur ir kitur taip buvo daroma. Dalinant šv. Komuniją, aštuntame šimtmeityje pradėta sakyti tuos pačius žodžius, kuriuos taria kunigas prieš savo Komuniją, pakeitus vieną įvardį. Tad buvo sakoma: "Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūnas tesaugo tavo sielą amžinajam gyvenimui. Amen". Pats kunigas pridėdavo Amen, tuo tikintįjį padarydamas tylinčiu. Tai paveikė šv. Komunijos davimas mažiems vaikams ir ligoniams, kurie negalėdavo atsakyti "Amen".

Pop. Paulius VI, prieš išrenkant jį popiežiumi, buvo Milano arkivyskupas. Ten jis rado išlikusį seną paprotį. Išrinkus jį popiežiumi 1963 m., jis atnaujino tą paprotį visuotinėje Vakarų Bažnyčioje. Čia žodelis "Amen" reiškia trumpą tikėjimo

išpažinimą į tikrą Kristaus buvimą konsekruotuose Pavidaluose ir pareiškimą broliškos vienybės su Kristumi ir vienų su kitais, kurie artinasi prie to paties Dievo stalo.

Paskutinės vakariinės metu V. Jėzus dalino apaštalams konsekruotą Duoną į rankas, nes jie koncelebravo drauge su Jėzumi, kaip ir dabar koncelebruojant pagrindinis atnašautojas visiems kitiems atnašautojams duoda sulaužytas dideles Ostijas į rankas.

Pirmaisiais šimtmečiais prisiartinus prie altoriaus, atlaužtos konsekruotos Duonos gabalas stovintiems tikintiesiems būdavo duodamas į rankas. Nicejos visuotinis susirinkimas net uždraudė Komunijos priėmimą klūpiant, nes stovėjimas reiškęs Kristaus prisikėlimą. Rytų Bažnyčios nariai visados priėmė šv. Komuniją stovėdami. Be to, ėjimas procesijoje reiškia džiugų nusiteikimą eiti į Viešpaties namus (Ps. 122,1). Tai išreiškiama bendru giedojimu.

Šv. Komunijos priėmimas klūpiant įsigalėjo viduramžiais ir buvo įrašytas į pop. Pijaus V mišiolą. Klupėjimas reiškia nuolankumą ir pamaldumą. Povatikaniniais laikais įsigalėjus Komuniją dalinti stovintiems, 1967 m. Vatikano išleista instrukcija reikalauja, kad tie, kurie priima šv. Komuniją stovėdami, koku nors būdu pagal krašto vyskupų nutarimą, nurodymus bei paprotį turi parodyti privalomą pagarbą Eucharistiniam Kristui "tinkamu metu taip, kad einančiųjų ir pasitraukančiųjų tvarka nebūtų trukdoma". Pvz., persižegnojimu, priklaupimu ar kitaip. Toliau instrukcijoje sakoma: "Tikintieji turi mielai priimti būdą, nurodytą klebonų taip, kad Komunija būtų tikras ženklas broliškos harmonijos tarp visų tų, kurie dalinasi valgiu prie to paties Viešpaties stalo".

Tikintiesiems prisiartinus prie altoriaus po kunigo Komunijos, atlaužęs konsekruotos Duonos, kunigas gabalėlį dėdavo į rankas. Taip vyko kelis pirmuosius krikščionybės šimtmečius. Šv. Kirilas Jeruzalietis (†386), pvz., davė tokius nurodymus priimantiems šv. Komuniją: "Kai artinies, neateik ištiesto-

mis rankomis ir išskėstais pirštais. Bet kai tavo dešinė plaštaka neš Karalių, padaryk jam sostą kairiame delne ir savo delno įdubime priimk Kristaus Kūną ir atsakyk 'Amen'. Tai parodo tikinčio aktyvumą: jis priima, kaip šventraštyje pasakyta — 'Imkite ir valgykite' (Mt. 26,26)". Kristus juk neliepė būti valgydinamiems. Tačiau Vakarų Bažnyčioje, pradėjus gaminti mažas, plonytes ostijas, jos buvo per mažos dėti delnan. Jos pradėtos dėti ant liežuvio. Bet galbūt pagrindinė priežastis dėti šv. Ostiją ant liežuvio buvo ta, kad kai kurie nepriimdavo jos, o naudojo ją kitiems tikslams. Ispanijoje 380 ir 400 m. Bažnyčios sinodai nutarė, kad toks padaręs šventvagystę Švenčiausiojo išniekinimu. Tad pradėta dėti šv. Ostiją į burną ypač ten, kur buvo daug sektantų. Ruomo bažnytinis sinodas Prancūzijoje griežtai užraudė duoti šv. Ostiją į rankas. Taip iki devintojo šimtmečio ši praktika tapo visuotine.

Kovoją prieš šv. Ostijos priėmimą į rankas, sako, kad tik kunigas gali liesti konsekruotą Ostiją, nes tik jo pirštai esą 'konsekruoti'. Ruošiant vaikus pirmai šv. Komunijai, Lietuvoje būdavo mokoma, kad Ostijos negalima liesti dantimis. Kai kurie dabar klausia: kodėl? Kristus juk liepė imti ir valgyti. Kramtymas įeina į valgymo veiksmą. Amerikoje kai kurie kunigai Ostiją atkanda po trupučiuką per keletą kartų. Arba priėmę mažą Ostiją, žmonės, eidami nuo altoriaus iki paskutinio suolo, visą laiką kramto ją, lyg didelį mėsos gabalą būtų gavę. Iš šalies atrodo labai neestetiška.

Dievo garbinimo kongregacija 1969 m. gegužės 29 d. dokumente, išdėsčiusi šv. Komunijos priėmimo istoriją, prieina išvados, kad dabar vartojamas metodas, kuriuo kunigas uždeda Ostiją ant liežuvio tam, kurs priima šv. Komuniją, palaikytinas ir laikytina tai prirašytu papročiu. Bet palieka atviras duris dėti Ostiją į delną tuose kraštuose, kuriuose vyskupų konferencija yra gavusi leidimą iš Apaštališko Sosto. Tokiu atveju tikintieji yra laisvi pasirinkti šv. Ostijos priėmimo būdą, kaip dabar yra Kanadoje, Australijoje, Jungtinėse Amerikos

Valstybėse ir keliuose kituose kraštuose. Vatikane ir tuose kraštuose, kurių vyskupai neturi tokio leidimo, negalima duoti šv. Ostijos tikinčio delnan.

"Eucharistijos paslapties ir garbinimo" laiške vyskupams 1980 m. vasario 24 d. pop. Jonas Paulius II pastebi, kad kai kuriuose kraštuose yra įvestas paprotys priimti Komuniją į rankas, vyskupams paprašius. Girdime neigiamybių, nepagarbos tiek iš kunigų, tiek iš priimančiųjų šv. Komuniją, girdime liūdnuų reiškinių... Liesti šventus (Dievo Kūno ir Kraujo) Pavidalus ir dalinti juos savo nuosavomis rankomis yra šventųjų (kunigų ir diakonų) privilegija, kuri nurodo aktyvų dalyvavimą Eucharistijos tarnyboje.

Komunija vienu ir dviem Pavidalais

Kai šv. Komunija dalinama abiem Pavidalais, šv. Ostiją padažant į konsekruotą Vyną, tada šv. Komunija duodama į burną; juk niekas negeria Vyno iš delno! Tokiu atveju Komunijos dalintojas sako: "Kristaus Kūnas ir Kraujas".

Eucharistijos maldoje girdime V. Jėzaus žodžius: "Imkite ir valgykite jos visi" (Mt. 26,27)... "Imkite ir gerkite iš jos visi" (plg. Mk. 14,23). Savo kalboje apie gyvenimo duoną V. Jėzus kalbėjo: "Kas valgo mano Kūną ir geria mano Kraują, tas turi amžinąjį gyvenimą, ir aš prikelsiu jį paskutiniąją dieną. Mano Kūnas tikrai yra valgis, ir mano Kraujas tikrai yra gėrimas" (Jn. 6,54-55). Pirmieji krikščionys priimdavo, kaip visą laiką Rytų krikščionys priima šv. Komuniją abiem Pavidalais, o lotynų Bažnyčia per daug šimtmečių priima ją tik vienu Duonos Pavidalu. Čia kai kurie įžiūri nepaklusnumą V. Jėzaus įsakymui.

Tačiau yra žinoma, kad ir pirmaisiais šimtmečiais kai kur šv. Komunija buvo priimama vienu Pavidalu. Pradėta ligoniais ir mažais vaikais. Be to, pirmieji krikščionys parsinešdavo konsekruotą Ostiją namo sau kitoms savaitės dienoms, li-

goniams ir kaliniams, bet niekados nebuvo duodama parsinešti namo konsekruoto Vyno, Kristaus Kraujo. Šv. Tomas Akvinietis (†1274) pažymi, kad jo laikais kai kuriuose kraštuose dar nebuvo išnykęs paprotys, ypač ypatingomis progomis, pvz., Velykų sekmadienį bei kai kuriuose vienuolynuose dalinti šv. Komuniją abiem Pavidalais. Tridento susirinkimas leido dalinti tikintiesiems šv. Komuniją abiem Pavidalais Vokietijoje, Austrijoje ir Bohemijoje, liuterizmui plečiantis.

Šv. Komunijos dalinimas abiem Pavidalais buvo tęsiamas iki trylikto šimtmečio, bet pamažu išnyko. Gal paskutinį kartą abiem Pavidalais šv. Komunija buvo dalinta Prancūzijos karaliaus Liudviko XIV vainikavimo karaliumi metu, 1638 m.

Visuotinis Bažnyčios susirinkimas Konstancoje 1415 m. birželio 15 d. iškilmingai paskelbė šv. Komuniją vienu Pavidalu: "Nors primityvioje Bažnyčioje šis tikinčiųjų sakramentas būdavo priimamas abiem (Duonos ir Vyno) Pavidalais, bet, kad išvengus papiktinimų ir pavojų, įvestas paprotys, kad abiem Pavidalais šis sakramentas būtų priimamas tų, kurie konsekruoja, o pasauliečių tik vienu pavidalu. Turi būti tvirtai tikima ir nė kiek neabejojama, kad Kristaus Kūnas ir Kraujas tikrai yra Duonos Pavidale ir Vyno Pavidale... Dėl to kitaip galvoją turi būti laikomi eretikais" (CT 714).

Nesiginčytina, kad Kristaus praktika ir žodžiai bei pirmųjų krikščionių praktika rodo, jog šv. Komunija būdavo priimama abiem Pavidalais. Bet vienuoliktame dvyliktame šimtmečiuose visai atsisakyta šv. Komunijos abiem Pavidalais, išaiškinus, kad viename Duonos ar Vyno Pavidale yra visas Kristus.

II Vatikano susirinkimo Šv. Liturgijos konstitucijoje sakoma: "Priimti Komuniją abiem Pavidalais... Apaštalų Sosto nurodytais atvejais vyskupai gali leisti ne tik kunigams ir vienuoliams, bet ir pasauliečiams" (nr. 55). Mišiole yra išskaičiuoti tokie atvejai. Vėliau jie buvo praplėsti. O dabar daug kur vyskupai ordinarai leidžia dalinti ją abiem Pavidalais

kiekvieną sekmadienį bei šventadienį. Taipgi galima priimti šv. Komuniją tik Vyno pavidale, ypač ligoniai, negalį priimti šv. Ostijos dalelės, o galį priimti konsekruoto Vyno gurkšnelį. O kas dėl naudos sielai, nėra skirtumo priimti šv. Komuniją vienu ar abiem Pavidalais, nes vienu ir antru atveju priimame visą Kristų ir tik vieną, o ne du.

Gėrimu iš tos pačios Taurės labai akivaizdžiai pažymima tikinčiųjų broliška vienybė bei jų broliškumas. Tikintieji gali gerti tiesiog iš Taurės arba gauti šv. Ostiją, padažytą konsekruotame Vyne, kaip daroma Rytų Bažnyčioje, vartojant raugintą duoną didesniais gabalėliais supjaustytą. Be to, galima priimti Kristaus Kraują vamzdeliu bei šaukšteliu, bet tai nepraktiška.

Komunijos dalintojas

Kunigai ir diakonai savo pašaukimo ir šventimų dėka yra tikrieji ir įprastiniai šv. Komunijos dalintojai. Tad Bažnyčios teisynas sako: "Įprastinis šv. Komunijos dalintojas yra vyskupas, kunigas arba diakonas" (k. 910,1).

Antrojo to paties nuostato dalyje sakoma, kad "Neįprastinis Komunijos dalintojas yra akolitas arba kitas katalikas", paskirtas pagal Bažnyčios teisėse numatytas normas, kada neužtenka kunigų ir diaconų toms pareigoms atlikti.

Pirmąsčiame Bažnyčios teisyne buvo pasakyta, kad įprastinis Komunijos dalintojas yra kunigas, o neįprastinis Komunijos dalintojas yra diakonas.

Padažnęjus Komunijos priėmėjų skaičiui ir Bažnyčiai nustačius, kad įprastinis Komunijos dalinimo metas Mišių metu, 1973 m. sausio 29 d. Sakramentų kongregacija leido, kad visi ordinarai galį skirti pasauliečius Komunijai dalinti bei nunešti ją ligoniams. Toks pasauliečio paskyrimas gali būti suteiktas numatytam laikotarpiui, pvz., trims metams arba visam laikui.

Minėtame Sakramentų kongregacijos dokumente yra duotos trys priežastys, kada galima skirti pasauliečius šiai pareigai parapijose bei kitose institucijose. Būtent:

Pirma, esant stokai kunigų, diakonų bei akolitų Komunijai dalinti.

Antra, kunigams bei diakonams negalint dėl silpnos sveikatos bei senatvės.

Trečia, esant daug priimančiųjų šv. Komuniją Mišių metu, kada per ilgai užsitęstų pamaldos. Juk kai šv. Komunija yra Mišių Aukos dalis ir kai jos priėmimu pilniau dalyvaujame Mišių Aukoje, tad tinkamiausias ir labiausiai priimtinas metas Komunijai priimti yra šv. Mišių metas tuojau po kunigo Komunijos. O kitu metu ji dalinama tik ligoniams ir kitais būtiniais ir išimtiniais atvejais.

Tačiau minėtasis dokumentas nenurodo kitų priežasčių, k.a.: kada dėl tikėjimo persekiojimo kunigas negali nunešti šv. Komunijos į ligoninę bei kaliniams. Antra, II Vatikano susirinkimo troškimu, pasauliečiai yra įtraukiami į aktyvesnį įsivėlimą į parapijos bei institucijos gyvenimą.

Komunijos dalintojas gali priimti šv. Ostiją ir dalinti ją tikintiesiems Mišių ir kitu metu. Tačiau 1988 m. pop. Jono Pauliaus parėdymu, Komunijos dalintojas pasaulietis negali dalinti Komunijos, kada užtektinai yra kunigų ar diakonų jai dalinti.

Kad pasaulietis galėtų dalinti šv. Komuniją, pirmiausia klebonas ar institucijos kapelionas parenka nuoširdžiai praktikuojančius savo tikėjimą ir pareigingus vyrus ar moteris. Jis arba kitas kunigas duoda jiems kelių valandų pamokymo kursą. Jis supažindina juos su šv. Eucharistijos doktrina, jos garbinimu bei teisėmis, kada ir kur jie galėsia dalinti bei nunešti šv. Komuniją, ir pareigomis, kurios nusako, kaip visa tai atliktina.

Išklausius visą reikalingą apšvietos kursą, klebonas arba institucijos kapelionas pasiunčia vyskupui ordinarui kiekvieno kandidato vardą, pavardę, amžių, adresą ir kt., prašydamas

ordinarą suteikti jiems teisę dalinti šv. Komuniją Mišių metu ir nunešti ją ligoniams.

Gavęs iš vyskupo ordinaro pranešimą, kad jiems suteikiama teisė, pvz., trims metams toms pareigoms atlikti, klebonas arba institucijos kapelionas išrašo pažymėjimus ir suruošia iškilmingą jų įvesdinimą į pareigas. Jų metu perduoda jiems ordinaro suteiktą teisę, įteikia tam tikslui padarytą kryžių arba medalį, kurį turi dėvėti, eidamas nurodytas pareigas, ir įteikia dokumentą, pažymėjimą. Jis rodo, kad toks asmuo yra paruoštas toms pareigoms ir turįs teisę jas eiti, klebonui ar institucijos kapelionui leidus nurodytais atvejais. Be to, ta proga Komunijos dalintojai gauna mažą apeiginą, ritualą maldų, kurias jie skaito, eidami tokias pareigas.

Kai dabar tapo papročiu, kad beveik visi Mišių dalyviai parapijose bei misijose priima šv. Komuniją, tad kiekviena parapija ir dažnai institucijos yra reikalingos Komunijos dalintojų pagalbos. Tad didelės parapijos turi kelias dešimtis Komunijos dalintojų ir kas treji metai, siekiant teisių atnaujinimo, yra papildomas jų skaičius, kai kuriems nubyrėjus per trejus metus.

Komunijos dalintojai paprastai dėvi civilius drabužius, ypač kai jie neša šv. Komuniją ligoniams. Šventovėse Mišių metu dažnai yra bėdos su moterimis, nes dažnai jų aprangoje stinga padorumo. Vienoje šios knygos autoriui pažįstamoje parapijoje, pvz., vienai poniai padalinus šv. Komuniją žmonėms ir jai einant nuo altoriaus, visų žmonių akivaizdoje nusmuko sijonas. 1990 m. lapkričio 4 d. ji pati aprašė tai vyskupijos savaitraštyje, pasidžiaugdama, kad tą dieną turėjusi apatinį. Kitoje kaimyninėje parapijoje kunigui rengiantis šv. Mišioms, zakristijon įėjo jaunuolė ir tarė, kad ji pagelbės išdalinti šv. Komuniją. "Maniau, kad eini paplūdimin", tepasakė kunigas. Ji nebedrįso eiti prie altoriaus, nes buvo mažai prisidengusi. Tad kai kuriose parapijose Komunijai dalinti Mišių metu turi specialias aprangas — sutanos stiliaus albas. Komunijos

dalintojui ją dalinti yra prirašytas tik medalio — kryžiaus dėvėjimas, pakabintas ant krūtinės.

Pavalgius namie, suplaunami indai ir viskas sutvarkoma. Panašiai daroma ir po eucharistinės vakarienės. Padalinus Komuniją Mišių metu, kunigas viską sutvarko prie altoriaus arba, baigus Mišias, Komunijos dalintojai viską sutvarko zakristijoje.

Kiekvieniame šv. Ostijos gabalėlyje yra visas Kristus. Tačiau kai toks trupinėlis yra tiek mažas, jog niekas nebegali atpažinti ir pasakyti, kad tai Duona, laikoma, kad joje nėra Kristaus. Bet mistikai regi visą Kristų ir mažiausiame konsekruotos Ostijos trupinėlyje. Paprastai ant kunigo ar Komunijos dalintojų pirštų nepasilieka jokių šv. Ostijos trupinėlių. Tad jie nėra labiau įpareigoti plauti pirštus negu tie, kurie priima šv. Komuniją į rankas, nors jų delnuose trupinėlių gali pasilikti daug lengviau negu ant dalintojo pirštų. Paprastai kunigas ir kiti dalintojai nuplauna pirštus, išplaudami taure ar taures prie altoriaus, o ėmę Komuniją į rankas nepagarbiai nušluosto delną į šlaunis.

Amerikoje pradėjus priimti šv. Komuniją į rankas, kažkas New Yorke apskaičiavo kompiuteriumi, kaip buvo aprašyta laikraščiuose, kiek tonų šv. Ostijos trupinėlių per metus taip Amerikoje į rankas priimantieji nepagarbiai išbarsto šv. Ostijos trupinėlių keturiems vėjams.

Padėka po Komunijos

Dabartinės šv. Sosto instrukcijos labai mažai kalba apie padėką, priėmus šv. Komuniją, kai ištisos Mišios yra padėka, tai yra šv. Eucharistijos — Padėkos — šventimas. O Komunija yra šv. Mišių dalis. Tad lyg atrodytų, kad dėkojama už padėką. Dėl to balsiai ar tylomis nekalbamos padėkos maldos.

Tačiau yra prirašyta tylos susikaupimo valandėlė, kada, priėmus Komuniją, tikintysis apmąsto, koks bus jo tolimesnis

gyvenimas, susivienijus su Kristumi ir vieni su kitais. Juk priėmęs šv. Ostiją, tapo gyvu tabernakulu. Negyvas tabernakulas nekalba. O gyvasis turi pasikalbėti su savo Svečiu. Tad ir to meto apmąstymas bei tylą yra liturginis Dievo garbinimo ir dėkojimo aktas, šv. Mišių visumos maža dalelė.

Pirmais krikščionybės šimtmečiais, kaip pažymi šv. Kirilas Jeruzalietis ir kiti, tikintieji būdavo raginami dėkoti Dievui už šv. Komuniją. Šv. Augustinas labai pabrėžia šį dėkojimą. Šv. Jonas Chrizostomas tu, kurie neturi laiko padėkoti Dievui po šv. Komunijos, laiko pasiūlgimą apaštalo Judo, kuris tuoju išbėgo iš Paskutinės vakarienės, negiedojęs padėkos giesmės Paskutinės vakarienės užbaigai (plg. Mt. 26,30).

Priėmus eucharistinį Jėzų, prašytina jį malonių. "Po šv. Komunijos", sako šv. Teresė Avilietė, "yra geriausias laikas prašyti malonių Jėzų, kurs yra širdyje. Jis sėdi lyg malonių soste". Ji praleisdavo daug laiko padėkai ir prašymams malonių sau ir kitiems.

Šv. Alfonsas rašo, kad Dievas nori būti prašomas. Jis duoda tiems, kurie prašo jį (Mt. 7,7). Prašytina nuolankumo, kantrumo, tvirtos valios, karštos broliškos meilės visus mylėti, įskaitant priešus, klestėjimo 'Bažnyčiai, nusidėjėlių ir pagonių atsivertimo, pamaldumo šv. Eucharistijai, švč. M. Marijai, šventiesiems, ištesėjimo tikėjime, ir jis viską duos, kai nuoširdžiai ir maloningai prašome jį gerų dalykų.

Šv. Alfonsas pasakoja, kad vienas kunigas, pamatęs, kad vyriškis, priėmęs Komuniją, tuoj išėjo iš šventovės, pasiuntė du Mišių patarnautojus su degančiomis žvakėmis palydėti jį namo. Vyriškiui paklausius, berniukai paaiškino: "Mes palydime mūsų Viešpatį, kurs tebėra tavo širdyje".

Dievas leidžia priimti jį. Ar tai nėra nedėkingumas ir nemandagumas nesikalbėti su juo, lyg pasaulietiški dalykai būtų svarbesni už Dievą! Juk Dievas yra meilė. Jis myli mus, savo žmones. Ir mes kiekvienas turime mylėti jį ir dėkoti jam už visas malones.

Kardinolas J. Bernardin rašo savo ganytojiškame laiške savo Chicagos tikintiesiems: Padalinus Komuniją, visi sėdi šventai tylos valandėlei, kuri turi būti užtektinai ilga. Tik Jėzaus meilei giliai įsiskverbęs į mūsų širdis, kunigas atsistoja paskutinei maldai ir kviečia visus dalyvius atsistoti.

Po šv. Komunijos tylos minutė užbaigiama malda po Komunijos. Ją kunigas balsiai skaito. Ji paprastai kalba apie Eucharistiją, o ne tiek apie tos dienos šventę. Joje prisimename ką tik gauta dieviškoji dovana ir prašoma, kad toji dovana duotų vaisių, kurių siektina kasdieniniame gyvenime. Pagal 1967 m. Šv. Sosto mokymą, vienybė su Jėzumi pratęstina per visą krikščionišką gyvenimą taip, kad jų tolimesnis gyvenimas būtų pratęstas dėkojimas, vadovaujant Šv. Dvasiai, ir kad po to gyvenimas neštų didesnių meilės vaisių (nr. 38). Juk kiekviena Komunija padaro mus dalyvius Dievo gyvenime, ir kiekvienu eucharistinio Jėzaus priėmimu pagiliname savo gyvenimą čia, žemėje, ir didiname turtus danguje.

* * *

Paprastai skelbimus skaitome parapijos aplinkraštyje. Apie skelbimus šv. Mišių metu mišiole (nr. 123) pasakys: "Baigus Komunijos maldą, duodami žmonėms trumpi pranešimai, jeigu jų turima." Neskelbiami pranešimai po homilijos, kaip seniau būdavo daroma, o po Komunijos maldos, nors kai kurie liturgistai leidžia tai daryti ir po tylos valandėlės.

Palaiminimas ir atleidimas

Šv. Eucharistijos šventimas, šv. Mišios, užbaigiamos Aukos dalyvių palaiminimu ir atleidimu. Evangelijose niekur nepasakys, kad po pirmųjų Mišių V. Jėzus būtų laiminęs eucharistinės Aukos dalyvius. Tad per šimtmečius po Mišių nebuvo palaiminimo iki dvyliktojo šimtmečio. Vidurmažiais

buvo labai mažai katalikų, kurie priimdavo šv. Komuniją, jeigu jie ir atvykdavo į Mišias. Vyskupui ar kunigui pakvietus Mišių dalyvius artintis prie Dievo stalo šv. Komunijai priimti, vos keli ateidavo prie altoriaus. O tuo tarpu visi kiti būdavo atleidžiami eiti namo. Romoje popiežius laimindavo sutiktus žmones, jų išnešant po Mišių, ypač tuos, kurie būdavo pasilikę šv. Komunijai. Tad pirma įvykdavo žmonių atleidimas, o tik vėliau palaiminimas.

Neapsižiūrėję pop. Pijaus V mišiolo sudarytojai paliko mišiole tokį beprasmį veiksma. Taip per keturis šimtus metų pirma po Mišių atleisdavo žmones, liepdamas eiti namo, o po to, lyg prisiminęs, laimindavo juos. Bet kai žmonės nesuprato kunigo lotyniškos kalbos, tad niekas ir nemurmėdavo.

Po keturių šimtų metų pop. Pauliaus VI mišiole yra ištaisyta toji netvarka. Tad dabar pirma žmonės palaiminami, o tik po to jie atleidžiami eiti pasaulin pagal V. Jėzaus duotą pavyzdį: "Pagiedoję psalmes, jie išėjo" (Mt. 26,30). "Pagiedoję himną (giesmę), jie išėjo" (Mk. 14,26). Ir dabar bent sekmadieniais ir šventadieniais kunigui ir patarnautojams procesijoje išeinant, Bažnyčia skatina visus linksmi giedoti, esant pilniems Dievo malonių. Tą giesmę yra išreiškiamas nuoširdžiu ir pilnu dalyvavimu Mišiose įsigytas džiaugsmas, padidinus pašvenčiamąją malonę ir sustiprinus meilę Dievui ir artimui.

Tad po Komunijos maldos kunigas dar kartą pasveikina Mišių dalyvius žodžiais: "Viešpats su jumis" ir gavęs tikinčiųjų pritarimą žodžiais: "Ir su tavimi", laimina juos žodžiais: "Telaimina jus visagalis Dievas — Tėvas, ir Sūnus, ir Šventoji Dvasia". Tikintieji priima jį žodeliu "Amen".

Seniau visados ir visur ši palaiminimą, kaip ir kiekvieną, žmonės priimdavo klūpėdami. Klūpėjimas reiškia nuolankumą. Lietuvos vyskupai prisilaiko to papročio. Lietuviškame mišiole pasakyta: "Trumpai atsiklaupyti baigiamajam palaiminimui" (nr. 21 išn.). Kalbėdamas apie iškilmingą palaiminimą, dabartinis lietuviškas Romos mišiolas sako: "Diakonas arba, jo

nesant, pats kunigas skelbia: 'Atsiklaupkite palaiminimui'. Tada kunigas, ištiesęs rankas, skaito palaiminimus. Visi atsakinėja: 'Amen'." Bet šiaip daug kur yra įsigalėjęs paprotys stovėti palaiminimo metu. Tai lyg nuolankumo stokos parodymas.

Įvairiais šimtmečiais ir įvairiuose kraštuose Mišių dalyvių atleidimui buvo vartojami įvairūs žodžiai, įvairios formulės. Ilgainiui vartotas lotyniškas žodis "missio", reiškias siuntimą iš pamaldų į kasdienį gyvenimą. Bizantinai vartojo žodį "missa". Pagaliau nusistovėjo visuotinis atleidimo išsireiškimas: "Ite, missa est". Ir šis išsireiškimas nevienodai aiškinamas. Kan. dr. F. Bartkus, pvz., aiškina ir verčia šį išsireišimą taip: "Eikite, (Auka) yra pasiūsta". Ji yra pasiūsta Dievui jo garbei ir dalyvių labui bei gerovei tų, kurių intencija jos atnašautos. Kai šiame siuntime žodis Auka (victima) yra praleistas, tad ne visiems aišku, kas pasiūsta.

Gal dauguma šį siuntimą, kurs yra paliktas ir dabartiniame mišiole, verčia, duodami naujesnę prasmę: "Eikite, esate siunčiami". Tai reiškia, kad esate siunčiami pasaulin nešti gerąją naujieną ir Dievo malonę.

Šis tikinčiųjų atleidimas į kitas kalbas yra labai įvairiai išverstas. O iš tikrųjų jie nėra vertimai iš lotynų kalbos atleidimo formulės, o sukurti visai nauji išsireiškimai. Lietuviams yra sukurti tokie atleidimo išsireiškimai: "Telydi jus Dievo malonė"; "Kristaus Aukos vaisiai jus visur telydi"; "Mišios baigtos, eikite ramybėje". Ir angliškai labai įvairiai sakoma: "Eikite ramybėje, Mišios užbaigtos"; "Eikite Kristaus ramybėje, Mišios užbaigtos"; "Eikite ramybėje mylėti Viešpatį ir vieni kitus"; "Eikite ramybėje mylėti Viešpatį ir jam tarnauti" ir pn. Ispaniškai sakoma: "Eikite ramybėje, Mišios užbaigtos".

Kai atleidimo žodžiais įsakoma "eiti ramybėje", atrodo lyg įsakoma nieko neveikti Dievo garbei bei sielų išganymui. O iš tikrųjų Mišių dalyviai yra siunčiami grįžti pasaulin į savo šeimas, į savo darbovietę, nešti gerąją naujieną į kasdienio gyvenimo aplinką tiems, kurie tą dieną negirdėjo jos. Jie siunčia-

mi apaštalauti, kaip būdavo daroma pirmaisiais krikščionybės šimtmečiais.

Bet iš tikrųjų Mišios niekados neužsibaigia, nes tėra viena Auka ir vienas amžinasis Kunigas ir viena Atnaša — Jėzus Kristus, kurs be pertraukos aukojasi Tėvui. Net užbaigęs žmonijos atpirkimą, jis tebesiaukoja, bet ne atsilyginti ir prašyti, o garbinti ir dėkoti.

Mišios nesibaigia, atleidus mus, Aukos dalyvius. Jos turi tęstis tos dienos ar tos savaitės mūsų gyvenime iki kitų Mišių. Pasiaukoję Dievui, turime gyventi tą Auką. Priėmę eucharistiją Viešpatį ir jo palaiminimą, drauge su mumis Kristus eina į pasaulį, kad padarytų mus skirtingus, labiau mylinčius Dievą ir artimą ne tuščiais žodžiais, bet nuoširdžiu veiksmu, kad nuoširdžiai galėtume prisipažinti drauge su šv. Pauliumi: Nebe aš gyvenu, bet Kristus gyvena ir veikia manyje ir per mane įtakoja kitus pamilti jį ir rūpintis savo ir kitų išganymu.

Senobiniai priedai

Paskutinė Evangelija

Šv. Jono Evangelijos pratarmė būdavo laikoma visos Evangelijos santrauka. Ji būdavo skaitoma po suaugusių Krikšto ir prieš paskutinių sakramentų suteikimą. Kiek žinoma, 1256 m. tėvai domininkonai pradėjo skaityti ją Mišių Aukai užbaigti. Armėnai pradėjo skaityti ją 1285 m. Vėliau Vakaruose ji pradėta skaityti privačiose Mišiose: 1494 m. Vokietijoje, 1495 m. Skandinavijoje. Jėzuitai mini ją 1558 m. Romos 1550 m. mišiolas jos dar neturėjo. Vienuoliai kartūzai iš viso niekados jos neturėjo net iki II Vatikano susirinkimo. Kai kur paskutinė Evangelija būdavo skaitoma zakristijoje, nuėmus arnotą. Apie 1500 m. Regensburge išleistame miširole įsakyta priklaupiti, tariant žodžius: "Ir Žodis tapo kūnu". Tai buvo įtraukta ir į pop. Pijaus V mišiolą, ir taip būdavo pri-

klaupiama per puspenkto šimto metų. 1951 m. Didžiojo šeštadienio Mišiose pradėta praleisti paskutinę Evangeliją. O pop. Pauliaus VI mišiolas visai atsisakė jos.

Maldos po skaitytinių Mišių

Penktame šimtmetyje išnyko visuotinė tikinčiųjų malda. Bet ir toliau iškildavo bendri reikalai maldauti Dievą pagalbos. Tad devintame šimtmetyje pradėtos kalbėti "Tėve mūsų" bei kitas maldas po "Dievo Avinėli" maldos paskutinio prašymo. Bet visa tai būdavo kalbama lotyniškai. Kai į Mišių sąstatą nieko negalima buvo įterpti kita kalba, tada liturgistai tikinčiųjų maldai rado vietą prieš Mišias.

Pop. Leonas XIII 1884 m. sausio 6 d. įsakė, kad visuotinėje Bažnyčioje tuojau po Mišių kiekvienas kunigas, klūpėdamas prieš altorių, sukalbėtų tris 'Sveika Marija' ir vienuolikto šimtmečio 'Sveika Karaliene' maldas. 1886 m. pop. Leonas XIII pridėjo 'Šventasis Mykole arkangele' maldą, įsakydamas kalbėti drauge su žmonėmis jų kalba po kiekvienų skaitytinių Mišių. Tuojau, pasak tėvo jėzuito J. A. Jungmann, liturgijos profesoriaus, susidarė legenda, kad pop. Leonas XIII sapne regėjęs galingą Šėtoną ir įsakęs tą maldą. Pop. šv. Pijus X (†1914) įsakė prie tų maldų dar pridėti: "Švč. Jėzaus Širdie, pasigailėk mūsų!" Išleidžiant pop. Pauliaus VI mišiolą, maldos po skaitytinių Mišių perkeltos į visuotinę tikinčiųjų maldą, kalbamą Mišių metu, po Tikėjimo išpažinimo, žmonių kalba. Dabar visos reikalingos maldos pridėtinės prie visuotinės tikinčiųjų maldos.

Liturgistų nuomone, jokios maldos ne pridėtinės po Mišių, lyg pati Mišių Auka nebūtų užtektina. Tai lyg būtų nepasitikima V. Jėzaus ir jo Aukos galingumu.

ŠVČ. SAKRAMENTAS IR JO GARBINIMAS

Šiame paskutiniame knygos skyriuje yra gvildenamas tikras Kristaus buvimas konsekruotuose Duonos ir Vyno Pavidaluose ir įvairūs eucharistinio Jėzaus Kristaus garbinimo būdai bei atvejai.

Kristaus tikras buvimas konsekruotuose Pavidaluose

Šv. Mišių metu kunigui tarus konsekracijos žodžius, tą patį akimirksnį įvyksta duonos ir vyno persiesminimas, transsubstanciacija. Konsekruoti Duonos ir Vyno Pavidalai tampa Kristaus Kūnu ir Krauju, Siela ir Dievybe. Tada Kristus yra visas konsekruotoje Ostijoje ir konsekruotame Vyne. Jis yra visas kiekviename sulaužytos Ostijos gabalėlyje ir kiekviename konsekruoto Vyno laše. Sulaužius Ostiją arba išskirsčius Kraują į atskiras taures arba į tuos, kurie priima jį iš taurės, padalinami tik Pavidalai, bet ne pats Išganytojas, kaip, sudaužius veidroді, nepadalintas prieš tai jame matytas veidas, o tik veidrodis. Kristui prisikėlus iš numirusių, jo Kūnas ir Kraujas neatskiriami. Tad kur yra jo Kūnas, ten yra ir jo Kraujas. Ir kur yra jo Kraujas ir jo Kūnas, ten yra ir jo Siela, ir Dievybė. Tad Kristus yra visas, nepadalintas tiek konsekruotoje Duonoje ir tiek konsekruotame Vyne. Dėl to Bažnyčia dalina šv. Komuniją vienu Pavidalu, bet tikintieji tuo pačiu priima visą Kristų su jo Kūnu, Krauju, Siela ir Dievybe (plg. CT 740).

V. Jėzus pasilieka konsekruotuose Pavidaluose, kol egzistuoja konsekruota Duona ir konsekruotas Vynas. Priėmę šv. Komuniją, savyje tikintieji nešioja V. Jėzų tiek ilgai, kol išsilaiko Pavidalai juose.

Konsekracijos žodžiais V. Jėzus persiesmina, kad sakramentiškai galėtų ateiti į tikinčiuosius. Tai aišku iš jo mokymo: "Aš esu gyvenimo duona... Kas valgo mano Kūną ir geria mano Kraują, tas pasilieka manyje, ir aš jame" (Jn. 6,48-56).

Per šimtmečius Bažnyčia primygtinai moko apie tikrą Kristaus buvimą konsekruotuose Duonos ir Vyno Pavidaluose bažnytiniuose susirinkimuose bei pasmerkimais kitaip galvojančių eretikų bei ši mokymą atmetusių reformatų.

Ypač vienuoliktame ir dvyliktame šimtmečiuose išsamiai teologų buvo išaiškintas Kristaus tikras buvimas Švč. Eucharistijoje. Reformatams visiškai atmetus šį Kristaus ir Bažnyčios mokymą, bažnytinis Tridento susirinkimas daug pasisako šiuo klausimu apie šv. Eucharistiją. Štai keletas ištraukų iš to susirinkimo nutarimų.

”Mūsų Išganytojas paliko Eucharistiją savo Bažnyčioje kaip vienybės ir meilės simbolį, kuriuo jis troško jungti ir vienyti visus krikščionis... Susirinkimas draudžia visiems tikintiesiems skelbti ir mokyti ką nors prieš Švč. Eucharistiją, kas yra skirtinga nuo to, kas išaiškinta ir nutarta šiame dekrete“ (CT 718).

”Šventasis (Tridento) susirinkimas moko bei atvirai ir sąžiningai, išpažįsta, kad, konsekravus Duoną ir Vyną, šventosios Eucharistijos šventame sakramente tikrai, realiai ir asmeniškai yra mūsų Viešpats Jėzus Kristus, tikras Dievas ir Žmogus, Duonos ir Vyno Pavidaluose... Nors mūsų Išganytojas visados sėdi Tėvo dešinėje, danguje, bet tuo pačiu metu savo esme sakramentiškai yra su mumis“ (CT 719).

”Visados Bažnyčia buvo įsitikinusi, ir šis šventasis (Tridento) susirinkimas pareiškia iš naujo, kad duonos ir vyno konsekracija įvyksta pasikeitimas, kada visa duonos medžiaga pasikeičia į mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūną ir visa vyno medžiaga pasikeičia į jo Kraują. Tą pasikeitimą Bažnyčia tinkamai ir prideramai vadina persiesminimu“, lotyniškai transubstantiatio (CT 722). Visus tuos, kurie neigia šią tikėjimo tiesą, Tridento susirinkimas ekskomunikuoja, tai yra išskiria iš tikinčiųjų bendruomenės (CT 729).

Konsekruotuose Duonos ir Vyno Pavidaluose Kristus pasilieka tol, kol jie egzistuoja, o ne tik šv. Mišių metu, bet ir po

to. Pop. Paulius VI "Mysterium Fidei" dokumente 1965 m. rugsėjo 3 d. rašė: "Šiame sakramente yra Kristaus tikras Kūnas ir tikras Kraujas", kaip pasakytą šv. Luko Evangelijoje: "Tai yra mano Kūnas, kuris už jus atiduodamas" (22,19; nr. 18).

Ten pat pop. Paulius VI tęsia, kad šventoji Eucharistija yra giliausia tikėjimo paslaptis. Už ją daug kankinių praliejo kraują, ir garbingi Bažnyčios daktarai išpažino ir mokė, jog Eucharistija yra aukščiausia tikėjimo paslaptis. Joje yra sukoncentruoti antgamtinės realybės, turtai ir stebuklų tiesa. Be to, pop. Paulius VI ten pat cituoja šv. Augustiną, kad "Tą patį Kūną, su kuriuo vaikščiojo žemėje, ir tą patį Kraują Viešpats duoda mums mūsų išganymo labui".

Savo kūno akimis mes negalime matyti V. Jėzaus Švč. Sakramente, nebent kam nors yra suteikta tokia malonė. Tačiau angelai ir šventieji regi jį tikėjimo ir intelekto akimis. Velniai negali suprasti savo protu V. Jėzaus buvimo šv. Eucharistijoje, nes jie neturi antgamtinio tikėjimo, moko šv. Tomas Akvinietis. Bet jie gali suprasti jį iš aplinkybių. Šventraštyje pasakytą: "Velniai tiki ir dreba" (Jk. 2,19).

Be to, Kristaus tikram buvimui Eucharistijoje įrodyti yra užrašyta daug stebuklų šventųjų gyvenimuose, kurie jautė ir net regėjo Kristaus tikrą buvimą šv. Ostijoje.

Pop. šv. Grigaliui dalinant šv. Komuniją, viena moteris pradėjo juoktis iš jo, kad jis dalinęs jos keptas ostijas, pavadindamas jas Kristaus Kūnu. Nedavęs jai šv. Ostijos, popiežius padėjo ją ant altoriaus korporalo ir pakvietė visus Mišių dalyvius melstis, kad Dievas parodytų, jog jis esąs šv. Ostijoje. Staiga toji Ostija virtė gyvu Kūnu. Tik po valandėlės, visiems dalyviams pamačius, regimas Kūnas atgavo pirmykštę Ostijos išvaizdą.

Netoli Romos Italijoje 1263 m. kunigas, tardamas Ostijai konsekracijos žodžius, suabejojo, kaip Kristus galįs būti Ostijoje. Jam pakėlus ją, jis ir dalyvaują žmonės aiškiai matė iš Ostijos lašnojantį Kraują ant korporalo. Kai kurie šaukė: "Švč.

Kraujas ateina nuplauti mūsų sielas“. Kiti mušėsi krūtinėn ir liejo gailėsčio ašaras už savo nuodėmes.

Pasibaigus Mišioms, visi žmonės subėgo zakristijon, kad sužinotų, kas įvyko Mišių metu. Kunigas parodė jiems Kraujų sulietą korporalą. Pamatę visi puolė ant kelių, maldaudami Dievą pasigailėjimo. Pop. Urbonui IV įsakius, kunigas nunešė jam korporalą ir išpažino savo kaltę. Popiežius, kardinolai ir visi kiti puolė ant kelių švč. Kraujui pagarbinti. Po to popiežius įsakė kiekvienų stebuklo metinių proga procesijoje iškilmingai nešti sukruvintą korporalą.

Lanciano vyskupijoje, Italijoje, kažkoks vienuolis bazilijonas, nors buvo aukšto mokslo žmogus, menkai pažino Kristaus mokslą ir abejojo eucharistinės medžiagos peresminimu konsekracijos žodžiais. Pačioje aštuntojo šimtmečio pradžioje Šv. Liongino šventovėje Mišių metu jam tarus konsekracijos žodžius, staiga Ostija pasikeitė į gyvą Kūną (mėsą) ir vynas į regimą Kraują.

Apsiraminęs po tokio įvykio, džiaugsmingai verkdamas, kunigas kalbėjo žmonėms: "Laimingi liudininkai, kuriems palaimintasis Dievas regimai pasirodė prieš mūsų akis, kad išsklaidytų mano netikėjimą. Ateikite, broliai, ir stebėkite taip arti esantį mūsų Dievą. Žiūrėkite, čia mūsų mylimiausio Kristaus Kūnas ir Kraujas“.

Kūnas pasiliko nepasikeitęs, o Kraujas taurėje netrukus sukrešėjo, pasidalindamas į penkis išvaizda ir dydžiu nelygius grumulėlius. Vienuoliai pasvėrė juos. Vienas grumulėlis svėrė tiek pat, kiek ir visi penki drauge. Du svėrė, kiek kiti trys. Mažiausias svėrė, kiek ir didžiausias.

Ostija ir Kraujo grumulėliai buvo sudėti į dramblio kaulo relikvijorius ir laikomi Šv. Liongino šventovėje, vienuolių bazilijonų priežiūroje. Dvyliktame šimtmeetyje šventovę ir relikvijų priežiūrą perėmė benediktinai, o vėliau pranciškonai. Žemės drebėjimui apgadinus šventovę, pranciškonai atstatė ir pavadino ją Šv. Pranciškaus Asyžiečio vardu.

To Kristaus Kūno ir Kraujo autentiškumas buvo tirtas kelis sykius, bet nuodugniausiai 1971 m. kovo 4 d., kada Lanciano arkivyskupo, kelių vyskupų ir pranciškonų viršininkų akivaizdoje tyrė žymiausias mokslininkas prof. Linoli.

Tyrimo rezultatai buvo tokie: Ostija buvo sudaryta iš širdies sienelės raumenų audinių, neturinčių jokių priemaišų išsi laikymui. Kūnas (mėsa) ir Kraujas buvo kilę iš to paties žmogaus kūno. Kraujas turėjo chlorido, fosforo, magnio, kalio, mažesnę kiekį natrio ir didesnę kalcio negu paprastai. Baltimo (proteino) rasta kaip normaliam, šviežiam kraujui.

Be to, prof. Linoli pastebėjo, kad kraujas, paimtas iš kūno, greit genda. Prof. Linoli neprileidžia jokių per šimtmečius padarytų apgavysčių. Jis tvirtina, kad tik labai įgudusi ranka galėtų išpjauti ploną, apskritą plokštelę. Juk nei Kūnas, nei Kraujas nebuvo laikomi hermetiškai uždarytuose indeliuose ir nesugedo. Surašytą dokumentą prof. Linoli perdavė pop. Pauliui VI privačioje audiencijoje.

Kun. Petras, vokiečių iš Pragos, 1263 m. vykdamas Romon, sustojo Bolseno mieste, Italijoje. Jis buvo pamaldus kunigas, bet abejojo Kristaus tikru buvimu konsekruotuose Pavidaluose. Jam ten atnašaujant Mišias, vos ištarus konsekracijos žodžius, Kraujas pradėjo tekėti iš konsekruotos Ostijos ir sruventi per jo rankas ant altoriaus ir korporalo. Sumišęs kunigas mėgino paslėpti Kraują. Bet greit susičiupęs, jis prašė žmones vežti jį pas pop. Urboną IV, tada gyvenusį gretimame Orvieto mieste.

Kunigui papasakojus įvykio eigą, pop. Urbonas IV įsakė tuojau ištirti įvykį vietoje. Po to iškilmingoje procesijoje Krauju suteptos drobulės atneštos į Orvieto katedrą, kur tos relikvijos tebėra laikomos. Šis įvykis paskatino pop. Urboną IV stebuklo pirmų metinių proga galutinai aprobuoti jau anksčiau Belgijoje pradėtą Dievo Kūno ir Kraujo šventę, šv. Tomui Akviniečiui sustačius šv. Mišių tekstą.

Minint septynių šimtų metų to stebuklo sukaktį, 1964 m. rugpjūčio mėnesį pop. Paulius VI atnašavo šv. Mišias Orvieto katedroje ant altoriaus, virš kurio aukso koplytėlėje yra laikomas Kristaus Krauju suteptas korporalas. Po dvylikos metų tas pats popiežius aplankė Bolseną ir iš ten oro bangomis kalbėjo tarptautiniam Eucharistijos kongresui, tada vykusiam Jungtinėje Amerikos Valstybėse, Filadelfijoje. Jis kalbėjo apie šv. Eucharistiją kaip "didelę ir neišsemiamą paslaptį".

Štai kaip šv. Antanas Paduvietis įrodė vienam netikinčiam tikrą Kristaus buvimą. Alkanam asilui vienoje miesto aikštės pusėje šventasis padėjo maisto, o kitoje monstranciją su Švč. Sakramentu. Alkanas asilas nuėjęs atsiklaupė prieš Švenčiausiąjį.

Šv. Jonas Vienney pasakoja, kad vienas kunigas po konsekracijos truputį suabejojo, ar keli konsekracijos žodžiai priverčia Viešpatį nusileisti ant altoriaus. Tą patį akimirksnį jis pamatė raudoną Ostiją, ir korporalas buvo persisunkęs Krauju.

Šv. Alfonsas aprašo stebuklą, įvykusį Neapolyje, Italijoje, kurio rūpestingas tyrimas surašytas trys šimtai šešiasdešimt keturiuose puslapiuose. Tai įvyko 1772 m. sausio 27 d. Tą dieną iš Šv. Petro šventovės tabernakulo buvo išvogtos dvi komuninės su šv. Ostijomis. Pagaliau vasario 18 d. vakarą ir kitais vaikas, vardu Juozas Orifice, kaimyno nuosavybėje matė daug švieselių. Kitais vakarais matė jo namiškiai ir kiti.

Vasario 23 d. kiti praeiviai pamatę pranešė dviem kunigams. Dviejose vietose jie rado kelias dešimtis Ostijų. Jos per mėnesį nebuvo praradusios savo baltos spalvos. Vasario 25 d. pastebėta daugiau švieselių prie šiaudų kupetos. Jos procesijoje, miniai giedant, nuneštos šventovėn.

Šv. Jonas Bosco (†1888), dviejų vienuolių steigėjas, širdžių skaitytojas, jaunimo auklėtojas, į kurio šv. Mišias kartą atvyko šeši šimtai jaunuolių, o tabernakule tebuvo vos dvidešimt konsekruotų Ostijų. Jis pakėlė akis į dangų, prašydamas

pagalbos. Dangus padaugino šv. Ostijas taip, kad visiems jų užteko ir dar liko.

Eucharistija — sakramentas

Šv. Eucharistija yra ne tik Auka, bet ir sakramentas, savyje turįs patį sakramento Įsteigėją, Jėzų Kristų. Dėl to jis yra žinomas Švč. Sakramentu, arba Švenčiausiuoju. Jis įsteigtas Paskutinės vakarienės metu, kaip ir Eucharistijos Auka. Šio sakramento esmė yra viso Kristaus buvimas konsekruotuose Duonos ir Vyno Pavidaluose, kad visą laiką jis asmeniškai būtų mūsų tarpe, kad garbintume jį kaip Dievą ir kad priimtume jį kaip mūsų sielos dvasinį Maistą.

Eucharistijos Auka ir sakramentas rišasi, kai be Aukos negalėtų būti Kristaus tikro buvimo konsekruotuose Duonos ir Vyno Pavidaluose ir tuo pačiu nebūtų Eucharistijos sakramento.

Tridento susirinkimas moko, kad tai buvo Kristaus Auka, kad šis sakramentas galėtų būti laikomas šventovių tabernakuuose ir priimamas kaip sielos Maistas. Juk V. Jėzus pasakė: "Aš esu gyvoji Duona, nužengusi iš dangaus. Kas valgo tą Duoną, gyvens per amžius. Duona, kurią aš duosiu, yra mano Kūnas už pasaulio gyvybę" (Jn. 6,51).

Kilus ginčui tarp besiklausančiųjų, V. Jėzus tęsė: "Iš tiesų sakau jums: jei nevalgysite žmogaus Sūnaus Kūno ir negerosite jo Kraujo, neturėsite gyvybės savyje! Kas valgo mano Kūną ir geria mano Kraują, tas turi amžinąjį gyvenimą" (Jn. 6,53-54).

Įsteigdamas šv. Eucharistiją, V. Jėzus sakė: "Imkite ir valgykite: tai yra mano Kūnas" (Mt. 26,26). Jis buvo įsteigtas kaip sielos Maistas, kad palaikytų ir stiprintų tuos, kurie gyvena malonės gyvenimą, kaip jis sakė: "Kas valgo šią Duoną, gyvens per amžius" (Jn. 6,58). Florencijos bažnytinis susirinkimas moko (CT 717), kad šis dvasinis Maistas mūsų sieloje padidina pašvenčiamąją malonę, pagilina ir sustiprina įdiegtas

dorybes ir Šventosios Dvasios dovanas bei apščiai teikia mums pagelbstomųjų malonių, kad atsispiirtume visoms pagundoms ir išsilaikytume pašvenčiamojoje malonėje.

Eucharistinis Maistas daro sielai visa tai, ką fizinis maistas daro kūnui, tęsia Florencijos susirinkimas. Kaip fizinis, arba žemiškasis, maistas stiprina ir palaiko kūno gyvybę, taip eucharistinis Maistas stiprina ir palaiko sielos antgamtinę gyvybę. Kaip be žemiško maisto negalime ilgai palaikyti kūno gyvybės ir jo sveikatingumo, juo labiau be eucharistinės Duonos negali ilgai išsilaikyti ir klestėti sielos antgamtinė gyvybė, kuri yra pašvenčiamoji malonė. Žemiško maisto nutraukimas atneša fizinę mirtį, o eucharistinio Maisto ilgas nepriėmimas neša sielai mirtį, kurią atneša mirtina nuodėmė.

Šis sakramentas, eucharistinis Maistas arba šventoji Komunija, yra tasai vaistas, kurs ne tik saugo tikintįjį nuo pagundų, bet pagelbsti nugalėti jas, laisvina mus nuo kasdienių trūkumų ir saugo mus nuo mirtinos nuodėmės.

Be to, V. Jėzus norėjo, kad šis sakramentas užtikrintų mums būsimąją garbę ir amžiną laimę. Juk esame Kristaus mistinio kūno nariai, kurio galva yra Kristus (1 Kor. 11,3; Ef. 5,23), tampame neatskiriami nuo jo, gyvendami jo pašvenčiamojoje malonėje. Jis norėjo, kad mes, kaip jo mistinio kūno nariai, jungtumėmės šv. Komunija su juo tvirtais tikėjimo, vilties ir meilės ryšiais.

Iš cituotų V. Jėzaus žodžių yra aišku, kad jis yra įsakęs, jog visi tie, kurie nori užsipelnyti amžinąją laimę, turi priimti šį sakramentą: "Tas, kuris mane valgo, gyvens per amžius" (Jn. 6,57). Gyvens ta gyvybe, kurią gaus iš Viešpates. Gyvendami per jį žemėje, gyvens su juo ir danguje. Šv. Eucharistijos popiežius, šv. Pijus X, užtikrina: "Šv. Komunija yra trumpiausias ir saugiausias kelias į dangų. Yra kitų kelių..., bet pats saugiausias, lengviausias ir trumpiausias kelias yra Eucharistija. Yra lengva prisiartinti prie Dievo stalo ir ten ragauti Rojaus džiaugsmo".

Kas gali priimti Komuniją ir kas ne

Bažnyčios įstatymai nurodo, kas gali priimti eucharistinį Maistą, šv. Komuniją, ir kas ne. Savo narius Bažnyčia net įpareigoja priimti ją.

”Bet kuris krikštytas asmuo, kuriam įstatymu nėra uždrausta, gali ir turi būti leista priimti šv. Komuniją“ (k. 912), moko Bažnyčios įstatymas.

”Prieš vaikams galima duoti šv. Komuniją, reikalaujama, kad jie būtų užtektinai supažindinti ir rūpestingai paruošti taip, kad jie suprastų Kristaus paslaptį pagal jų pajėgumą ir gali priimti Kristaus Kūną su tikėjimu ir pamaldumu. Švč. Eucharistija gali būti duota vaikams, kurie yra mirties pavojuje, jeigu jie gali skirti Kristaus Kūną nuo paprastos duonos ir priimti Komuniją su pagarba“ (k. 913).

”Pirmoje vietoje yra pareiga tėvų ir tų, kurie užima tėvų vietą, ir taipgi klebonų žiūrėti, kad vaikai, kurie yra pasiekę protavimo amžių, tinkamai paruošti ir yra valgydinami dievišku Maistu kaip galima anksčiau, pirma atlikus sakramentinę išpažintį“ (k. 914).

Iki dvylikto šimtmečio Vakarų Bažnyčioje šv. Komunija būdavo duodama ir mažamečiams vaikams, kaip tebepraktikuojama Rytų Bažnyčioje. Tridento susirinkimas neuždraudė tos praktikos, o tik tepasakė, kad nebūtinai ji duotina kūdikiams. Mažų vaikų nusiteikimui suformuoti, reikalinga, kad jau anksčiau dalyvautų Mišiose, ypač vaikams atnašaujamose, ir duotina jiems galimybė būti aktyviais. Esantiems mirties pavojuje vaikams gali būti duota šv. Komunija ir anksčiau. Bažnyčios įstatymas pabrėžia tėvų pareigą, o tik po to klebonų.

Protiškai neišsivystę gali nepajėgti skirti Kristaus Kūno nuo paprastos duonos, bet gali branginti Eucharistijos šventumą, matydami kitų tokį nusiteikimą. Klebonai turi pasirūpinti jų Komunija.

Toliau Bažnyčios įstatymas sako, kad visi tie, kurie yra ekskomunikuoti arba užsitraukę interdikta ir vieši nusidėjėliai negali būti prileisti priimti šv. Komuniją (k. 915).

Asmuo, esąs mirtinoje nuodėmėje, negali atnašauti šv. Mišių bei priimti šv. Komunijos, pirma neatlikęs sakramentinės išpažinties. Esant būtinam reikalui, gali atnašauti Mišias, nesant kito kunigo išpažinčiai išklaudyti, pirma sužadinės tobulą gailestį su ryžtu atlikti ją prie pirmos galimos progos (k. 916).

„Asmuo, kuris yra priėmęs šv. Komuniją, gali vėl priimti ją tą pačią dieną, bet tik šv. Mišių metu, kuriose asmuo dalyvauja“ (k. 917). Šio leidimo dvejopas tikslas: pirma, paskatinti dažniau dalyvauti šv. Mišiose; antra, apsaugoti daugkartinį Komunijos priėmimą dėl prietaro ar nesveiko pamaldumo. Antrą kartą gali priimti Komuniją tik tie, kurie dalyvauja ištisose Mišiose, o ne tik ateiną Komunjai priimti, ir tie, kurie, būdami mirties pavojuje, priima ją kaip viatiką, tai yra kaip proviziją kelionei amžinybėn.

„Rimtai raginama“, toliau kalba Bažnyčios teisynas, „kad tikintieji priimtų Komuniją Mišių metu. Bet taipgi turi būti duota ir ne Mišių metu tiems, kurie to prašo teisingu motyvu, prisilaikant liturginių apeigų“ (k. 918).

Povaticaniniais laikais Komunijos dalinimas ne Mišių metu tapo suvaržytas. II Vatikano susirinkimo nutarimu, primant Komuniją Mišių metu „yra tobulesnė dalyvavimo forma Mišiose“. Jau 1967 m. instrukcijoje apie Eucharistinės paslapties garbinimą pasakyta, kad yra labai rekomenduojama priimti Komuniją Mišių metu ir kad reikalinga priežastis, kad Komunija būtų dalinama ne Mišių metu. Paprastai ne Mišių metu Komunija duodama ligoniams ir kai nėra kunigo Mišioms atnašauti. Tada Komuniją dalina diakonas arba pasaulietis Komunijos dalintojas, atlikęs gailesčio ir žodžio liturgiją. Klebonai turi žiūrėti, kad tikintieji, negalį dalyvauti Mišiose, būtų dažnai aprūpinti šv. Komunija, ypač velykiniu metu. Ne

Mišių metu Komunija gali būti duota bet kurią dieną ir bet kurią valandą, išskyrus Didįjį ketvirtadienį ir Didįjį penktadienį, kada galima tik liturginių pamaldų metu, o Didįjį šeštadienį tik viatika.

Ligoniai, kurių gyvybė rimtame pavojuje, gali priimti Komunią kaip kelionės proviziją, vadinamą viatiką, visai neužlaikydami eucharistinio pasninko nuostatų. Tai paskutinis pasiruošimas laimingai mirčiai.

Bažnyčios teisynas sako: "Katalikai, esą mirties pavojuje, kylančiame iš bet kokios priežasties, turi būti pamaitinti šv. Eucharistija viatikos būdu. Net jeigu jie yra priėmę šv. Komunią tą dieną, tie, kurie yra mirties pavojuje, yra stipriai skatinami vėl ją priimti. Kol tęsiasi mirties pavojus, raginama duoti šv. Komunią dažnai, bet skirtingomis dienomis" (k. 921). "Viatika ligoniui neatidėtina per ilgai. Tie, kurie rūpinasi sielovada, turi būti uolūs ir budrūs, kad jie būtų pamaitinti viatika, kada jie dar yra pilnoje sąmonėje" (k. 922).

"Katalikai gali dalyvauti bet kurių katalikiškų apeigų Eucharistijos Aukoje (Mišiose) ir priimti Komunią" (k. 923). Bet įstatymai ragina, kad velykinė Komunija ir viatika būtų priimta savo apeigomis. Tačiau katalikai negali priimti Eucharistijos toje bažnyčioje, kuri nėra pilnoje vienybėje su Katalikų Bažnyčia. Tačiau leidžiama priimti Eucharistiją iš tokios bažnyčios, kuri turi tikrą Eucharistiją, tai yra iš pravoslavų, jeigu katalikų kunigas nėra prieinamas (k. 844,2).

Savo įstatymais Katalikų Bažnyčia gali įpareigoti savo narius tam tikru metu priimti Komunią. "Visi tikintieji, prielieisti prie pirmosios švč. Eucharistijos, yra įpareigoti priimti Komunią bent vieną kartą per metus. Šis įsakymas turi būti įvykdytas velykiniu metu, nebent dėl teisėtos priežasties tai atliekama kitu metų laiku" (k. 920).

Viduramžiais nebepaisant priimti šio sakramento, nuo šeštojo šimtmečio įvairūs bažnytiniai susirinkimai įpareigodavo tikinčiuosius priimti ją didžiosiomis šventėmis. IV Latera-

no susirinkimas 1215 m. išleido visuotinį įsakymą, kurs įpareigoja katalikus priimti Komuniją bent vieną kartą per metus tuos, kurie yra pasiekę protavimo amžių, nebent labai rimta priežastis sukliudo kuriam laikui, pvz., esant ištremtam vergų stovyklon, kurioje kunigas nepasiekiamas. Šį įsakymą patvirtino Tridento visuotinis susirinkimas, 1917 ir 1983 m. Bažnyčios teisynai, 1983 m. teisynas padarydamas kai kurių pakeitimų. Šis įsakymas cituojamas viena pastraipa aukščiau.

Velykiniu laikotarpiu suprantama nuo Verbų sekmadienio iki Sekminių. Tačiau daugelyje šalių vadinamos velykinės laikotarpis yra pailgintas. Vokietijoje, pvz., jis prasideda gavėnios IV sekmadienį. Lietuvoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose leidžiama velykinę atlikti nuo pirmojo gavėnios sekmadienio iki Švč. Trejybės šventės. Niekas negali atlikti šios pareigos, šventvagiškai priimdami eucharistinį Viešpatį.

Šventa ir šventvagiška Komunija

Šv. Aukos metu bei kita proga Dievas kviečia savo Bažnyčios narius savo Puoton, "kad būtume šventi ir nekalti jo akivaizdoje" (Ef. 1,4). Pirmiausia nušvariname savo sielą nuoširdžiu gailėsčiu ir giliu nusižeminimu ir, esant reikalui, Sutaikinimo sakramentu. Juk kiekvienas tikintysis turi suprasti, kas ateina šv. Komunijoje į jo sielą! Prieš kviesdamas dangiškąją Svečią į savo sielos buveinę, nuoširdžiai patikrink, ar ji yra švari ir be priekaištų. Dėl to daugis šventųjų, suprasdami šį dalyką, kasdien ar bent kiekvieną savaitę švęsdavo Sutaikinimo sakramentą, kad būtų tikri šioje srityje. Šv. Kamilius, pvz., niekados neatnašavo Mišių, pirma nepriėjęs išpažinties, kad išvalytų visas dulkes iš savo sielos. Ta pati taisyklė galioja ir visiems tiems, kurie artinasi prie Dievo stalo. Šventieji suprato Mišių ir Komunijos vertę ir Šventosios Dvasios perspėjimą: "Teištiria žmogus pats save ir tada tevalgo tos Duonos ir

tegeria iš tos Taures. Kas valgo ir geria, to Kūno neišskirdamas, tas valgo ir geria sau pasmerkimą“ (1 Kor. 11,28-29).

Malonių kiekis, gaunamų dalyvavimu Mišiose ir priėmimu Komunijos, priklauso nuo sielos švarumo, nuo troškimo mylėti Dievą ir susivienyti su juo. Viso to reikalą gražiai nusako šv. Antanas Marija Claret: "Eidami šv. Komunijos, mes visi priimame tą patį Viešpatį Jėzų, bet ne visi gauna tiek pat malonių, ir ne visuose ji išaugina tuos pačius vaisius. Tai priklauso nuo mūsų sielos dvasinio stovio... Kuo panašesnis į Jėzų yra tas, kurs eina Komunijos, tuo daugiau ir svarbesnių malonių gauna jis iš šv. Komunijos“.

Tėvas Ginas, šių dienų stigmatizuotas vienuolis Italijoje, 1980 m. rugsėjo mėnesį pamoksle apie Eucharistiją Sienos bazilikoje, Italijoje, tarp kitko kalbėjo: "Viešpats Jėzus trokšta susivienyti su mumis, kiekvieną įgalindamas priimti jį šv. Komunijoje... Maitinantis šiuo Maistu, su mumis įvyksta kažkas didelio. Mūsų vargšės širdys, menkučiai kūriniai, plaka unisonu su juo, ir tampame suvienyti su Kūrėju“.

Tačiau priimą šv. Komuniją, būdami mirtinoje nuodėmėje, padaro šventvagystės nuodėmę. Didysis Bažnyčios teologas, šv. Tomas Akvinietis, šią nuodėmę laiko labai didele, nes ją padaroma judošiška išdavystė tiesiogiskai prieš Dievą. Galbūt Judas buvo pirmasis, kurs padarė tokią šventvagystės nuodėmę. Niekas neįžeidžia Dievo labiau kaip šventvagišku Komunijos priėmimu bei šv. Ostijos išniekinimu. O šiandien tokių yra labai daug. Daugis priima Komuniją tik dėl to, kad visi kiti eina jos, visai neperkratę savo sąžinės, o tik kitų: 'Kiti negeresni už mane! Visi priima ją, tad ir aš, nes tokia mada'.

Dabar yra daug suaugusių, kurie buvo prileisti prie pirmos Komunijos be išpažinties. Daugis tokių niekadęs nepraėdė eiti išpažinties. Jie beveik visados priima Komuniją, kai jie, nors retkarčiais, atvyksta į Mišias. O ką bekalbėti apie dides šmeižėjas, kitų niekintojus, negimusių kūdikių žudytojus, tokių įstatymų leidėjus bei gyvenančius ne su savo su-

tuoktiniais bei darytojus kitas mirtinas nuodėmės. Atrodo, kad mirtinas nuodėmės jie laiko gerais darbais ar net dorybėmis. Jie yra praradę nuodėmės supratimą ir jos jutimą!

Kiekvienas katalikas, kurs supranta šventvagystės moralinę blogį, o ypač kunigas, savo sąžinėje yra įpareigotas perspėti tokius katalikus, kad jie pakeistų savo gyvenimą, pirma prieitų geros išpažinties, o tik tada artintųsi prie Dievo stalo. Tegul jie nustoja teisti kitus ir kasdien perkratyti kitų sąžines, o veikiau tegul kasdien pradeda perkratyti savo sąžines ir teisti tik save. Tada, pasak seselės Faustinos, gyvenusios Vilniuje, "Dievui nebus iš ko teisti tavęs".

Minėtasis stigmatizuotas tėvas Ginas dažnai regi, ar asmuo, einąs Komunijos, yra pašvenčiamojame malonėje ar mirtinoje nuodėmėje. Neinantiems išpažinties arba šventvagiškai atlikusiems ją kartais jis neduoda Komunijos, liepdamas pirma atlikti gerą išpažintį. Minėtame pamoksle apie Eucharistiją 1980 m. jis perėjo ir prie tų, kurie priima Komuniją, būdami mirtinoje nuodėmėje: "Padarome nenormaliausią šventvagystę, kai, būdami mirtinoje nuodėmėje, valgome šventąją Duoną, kuri yra Kristus. Tai lyg kryžiuotume jį, padarydami gyvą Ostiją neveiksmingą ir bejėgę suvienyti mus su juo.

"Yra tikra, kad šiandien", tęsė jis, "matome begalines eiles žmonių, kurie eina prie šv. Komunijos, bet mes nematome eilių prie klausyklos. Ar gali tai būti, kad mes, paliesti burto lazdele, tapome šventaisiais? Šventieji dažnai, kai kurie net kasdien, išpažindavo savo nuodėmes. Šventieji bijojo net mažiausios nuodėmės... Šiandien daugis nebebijo nuodėmės... Jie vaikšto su nuodėme ranka rankon!... Gera išpažintimi esame paruošiami valgyti tą 'Duoną, kuri nužengė iš dangaus', kuri yra amžinasis gyvenimas".

Seniau, prieš II Vatikano susirinkimą, visomis jėgomis pragaro piktasis stengėsi sulaikyti žmones nuo Komunijos priėmimo, kada paprastai priimdavo ją tik po geros išpažinties. Tada nelabai daugiau būdavo išdalinama šv. Ostiją, kaip kad

būdavo išklausoma išpažinčių. Piktojo skatinami, tada daugis rasdavo įvairių pasiteisinimų neiti šv. Komunijos. Štai jų keletas: nesijaučiąs gaunąs malonių iš Komunijos; dažna Komunija bijąs prarasti pagarbą Švč Sakramentui; jaučiąs nevertas eiti Komunijos; bijąs priimti ją nevertai ir padaryti šventvagystės nuodėmę, nors nesijaučiąs turįs mirtiną nuodėmę; kasdien darąs mažų nuodėmių; nesąs užtektinai šventas Kristui priimti; praeityje padaręs daug mirtinų nuodėmių, nors jos jau atleistos; bijąs įpročio priiminėti Komuniją, nors geras įprotis yra girtinas; neturįs laiko pasiruošti Komunijai; bijąs kitų būti išjuoktas ir 'davatka' pavadintas; Bažnyčia sako, kad gana priimti Komuniją 'kartą per metus'.

O dabar, kai daugis priima Komuniją šventvagiškai ir taip ruošia sau kelią pasmerkiman, piktasis skatina daugelį priimti Komuniją šventvagiškai: 'Visi eina, ir tu eik; kitaip tave įtars, kad tu ką nors nužudei ar apvogei'. Be to, yra prarasta gili pagarba Švč. Sakramentui: nepriklaupama su pagarba Švč. Sakramentui, priimama Komunija į rankas, išnyko keturiasdešimt valandų pamaldos, retos procesijos su Švenčiausiuoju ir kiti Švč. Sakramento garbinimo būdai.

Šv. Antaninas (†1459), Florencijos arkivyskupas, rašo apie vieną broliuką, kurs būdamas šešiolikos ar septyniolikos metų amžiaus, šventvagiškai atliko išpažintį, užslėpdamas vieną mirtiną nuodėmę, ir po to ėjo Komunijos. Sąžinės griaužiamas, jis įstojo vienuolynan, galvodamas ten atlikti gerą išpažintį. Bet ten jis atidėjo ją iki gyvenimo baigos, priimdamas Komuniją pagal to meto paprotį. Mirties patale meniškai išpažino nuslėptą nuodėmę taip, kad kunigas nesuprato jos. Taip mirė šventvagysčių nuodėmėse. Kitam broliukui nuėjus šventovėn skambinti varpų, ką tik miręs vienuolis apsiereiškė jam geležiniuose pančiuose ir liepsnose ir tarė: "Nesimelskite už mane, esu pasmerktas". Taręs tai, išnyko, palikdamas didelę smarvę.

Istorija žino daug tokių ir panašių pavyzdžių. kad, šventvagiškai priėmę Komuniją ir neatgailoję, atsidūrė pragaran. Keli tokie pavyzdžiai yra aprašyti "Du dvasinių būtybių pasauliai" knygoje, nupasakojant velnio apsėdimų atvejus.

Visai kitaip atsitinka su tais, kurie savo gyvenime šventai priima šv. Komuniją ir dažnai dalyvauja šv. Mišių Aukoje.

Šv. Bernardas, pvz., moko, kad, šventai mums priėmus Komuniją, angelai klūpi prie mūsų kojų sakramentiniam Išganytojui pagarbinti, kurs tada yra mumyse. Drauge su šv. Ostija priimame daug malonių ir palaimos sau ir tiems, už kuriuos aukojame visa tai. Tarp kitų malonių, gautų pagal mūsų pamaldumo nuoširdumą ir sielos grynumą, mažiname laikinąją bausmę, užsitarnaujame nuopelnų. Kiekvienos Mišios, užprašytos gyvenime bei dalyvautos jose, bus didelė paguoda mirties valandą, ir vėlės, kurias vadavome iš skaistyklos, bus mūsų didžiausios užtarėjos.

Per daugelį mistikų Viešpats yra pažadėjęs ypatingą atlygį kunigams, kurie skatina kitus dažnai ir šventai priimti šv. Komuniją ir perspėja tuos, kurie išjuokia Švenčiausiąjį ir šventvagiškai priima jį. Tie, kurie galėdami nesudraudžia, prisideda prie nusikaltimo, nusikalsta. Tas pats pasakytina ir apie pasauliečius, kurie atveda sielas prie eucharistinio Jėzaus. Juos laukia gausus atlygis.

Dvasinė komunija

Iš meilės Dievui įpratę kasdien priimti šv. Komuniją, trokšta dažnai priimti ją. Tokiuose V. Dievas sukelia tokį troškimą. Gyvendamas žemėje, V. Jėzus suteikdavo daug malonių ne tik arti, bet ir toli esantiems. Taip ir dabar jis teikia malonių, ne tik sakramentiškai ateidamas sielon, bet ir dvasine komunija.

Šv. Kotryna Sienietė kartais taip karštai trokšdavo priimti Komuniją, kai ne kasdien tada ji būdavo duodama, kad jos

dvasios vado Mišių metu stebuklingu būdu nuo altoriaus oru
jon ateidavo šv. Ostijos dalelė.

Stigmatizuotos Teresės Neumannaitės atveju, jai neatnešus laiku šv. Ostijos, dažnai iš tabernakulo arba nuo altoriaus arba iš kunigo pirštų jon ateidavo šv. Ostija ir ji pereidavo ekstazėn. Šv. Teresė Avilietė trokšdavo priimti šv. Komuniją tiek stipriai, jog, kaip ji sakydavo, nei ugnis, nei kardas negalėtų sulaikyti jos nuo šv. Komunijos priėmimo. Šv. Filipas Neri dažnai negalėdavo miegoti dėl didelio troškimo šv. Komunijai priimti.

V. Jėzus patenkina kiekvieną troškimą to, kurs karštai trokšta susivienyti su juo. Nors ne sakramentiniu Pavidalu, kaip atsitikdavo šv. Kotrynos Sienietės, Teresės Neumannaitės ir daugelio kitų šventųjų gyvenimuose, bet dvasiniu būdu, tai yra dvasine komunija, dvasiniu susivienijimu.

Šv. Tomas Akvinietis moko, kad dvasinė komunija yra karštas troškimas V. Jėzaus Švč. Sakramente priimti jį, išreikškus gailestį už kaltes ir troškimą susivienyti su juo ir mylėti jį. Po to siela pakviečia jį ateiti jon ir apsigyventi joje. Ir pagaliau dėkojama, lyg V. Jėzus būtų atėjęs sielon sakramentiškai.

Tą troškimą tikintysis gali išreikšti savais žodžiais bet kuriuo metu. Šv. Alfonsas Liguorietis eucharistinio Jėzaus troškimą išreiškėdavo šiais žodžiais: "Mano Jėzau, tikiu, kad tikrai esi Švč. Sakramente. Myliu tave labiau už viską ir trokštu turėti tave savo sieloje. Bet kai dabar negaliu priimti tavęs sakramentiškai, tad ateik mano sielon dvasiškai (pertraukėlė). Apkabinu tave. Neleisk man niekados atsiskirti nuo tavęs. Amen".

Šv. Tomas Akvinietis ir šv. Alfonsas Liguorietis moko, kad dvasinė komunija atneša panašius vaisius, kaip ir sakramentinė. Tai priklauso nuo troškimo ir meilės dydžio ir nuo širdumo sakramentiniam Jėzui ir nuo sielos dvasios stovio, kurion ji priimama. Net esą mirtinoje nuodėmėje gali priimti ją. Tokiems ši praktika yra stipri priemonė išmelsti iš Dievo.

atsivertimo ir gailėsčio malones ir taip susitaikinti su Dievu. Be to, ji yra gera priemonė pasiruošti sakramentinei Komunijai.

Dvasinę komunią galima priimti bet kurią dienos ar nakties valandą, daug kartų per dieną ir bet kur esant — namie, šventovėje, kelionėje, darbe. Nereikia ilgo pasiruošimo, nereikia užlaikyti eucharistinio pasninko ir ieškoti kunigo.

Šv. Kotrynai Sienietei galvojant, kad dvasinė komuniya yra mažai reikšminga, regėjime V. Jėzus parodė jai dvi komunines — auksinę ir sidabrinę ir tarė: "Į auksinę komunią sudedu sakramentines Ostijas, o į sidabrinę — dvasines. Abi komuninės lygiai man patinka". Tačiau sakramentinė Komuniya lengvai nepakeistina į dvasinę, pasitenkinus tik pastarąja. Išnaudotina kiekviena galima proga sakramentinei Komunijai priimti!

Dvasinė komuniya patenkindavo daugelio šventųjų troškimą susivienyti su Jėzumi. Pal. Angelė nuo Kryžiaus, seselė domininkonė, pvz., sakydavo: "Jeigu mano dvasios vadas nebūtų pamokęs manęs dvasinės komunijos, vargu būčiau galėjusi gyventi". Juk V. Jėzus pasakė: "Pasilikite manyje, tai ir aš jumyse pasiliksiu" (Jn. 15,4).

Dvasinė komuniya pagelbsti tikinčiam nuoširdžiau būti susijungusiam su V. Jėzumi, kai esti toli nuo šventovės, kurioje laikomas Švenčiausiasis. Tad atrodo, kad jau ir Senajame Įstatyme tikintieji turėjo šiokią tokią nuovoką apie dvasinę komunią. Juk jie meldavosi, sakydami: "Kaip ištroškusi elnė uodžia upelio, taip mano širdis tavęs ilgisi, Dieve" (Ps. 42,2).

Stigmatizuoto tėvo Pijaus patarimas vienai sielai: "Šaukis Jėzaus savo darbo metu savo sielos nuolankiu žvilgsniu, ir jis atvyks ir pasiliks visados susijungęs su tavo siela savo malonėmis ir savo šventa meile. Dvasia nuskrisk prie tabernakulo, kai negali nuvykti ten savo kūnu, ir ten išpilk savo karštus troškimus ir apkabink savo sielos Mylimąjį". Šv. Leonardas Portmauricietis panašiai pataria: "Jeigu kasdien praktikuosi dvasi-

nę komuniją..., per vieną mėnesį pastebėsi, kad esi pasikeitęs“.

Kiekvienas geros valios tikintysis gali pasinaudoti šia didele dvasinės komunijos dovana: kaliniai, vergų stovyklų aukos ir kiekvienas kitas taip iš Dievo gali išmelsti daug malonių. Daugis šventųjų dažnai taip vienijosi su eucharistiniu Jėzumi. Ši praktika pagelbėjo jiems pasiekti didelio šventumo. Kai šv. Rokas, pvz., turėjo kalėti penkerius metus, neteisingai apkaltintas, sėdėdamas visą laiką jis žiūrėdavo pro langelį. Sargo paklaustas atsakė: "Žiūriu į parapijos šventovės bokštą". Šventovės bokštas priminė jam šventovę, tabernakulą ir eucharistinį Jėzų, neperskiriamai suvienytą su jo siela. Angelai negali priimti sakramentinio Jėzaus. Bet jie gali, šv. Tomo Akviniečio mokymu, priimti dvasinę komuniją, meile jungdamiesi su savo Viešpačiu, o ne tikėjimu.

Švč. Sakramento garbinimas

Nuo pat šv. Eucharistijos meto pradžios visą laiką krikščionių buvo garbinamas eucharistinis Viešpats šv. Mišių Aukos atnašavimu ir šv. Komunijos priėmimu, o vėliau ir įvairiais kitais būdais, supratęs tikrą Kristaus buvimą Švč. Sakramente. Vis vien, ar šv. Eucharistija laikoma tabernakule, arba nešama iškilmingoje procesijoje bei pas ligonį, arba pakeliama Mišių metu tuojau po konsekracijos, neklystamai mūsų tikėjimas sako: "Štai mūsų Atpirkėjas, mūsų Valdovas ir mūsų galutinis tikslas". Jo garbinimu tikintieji išreiškia savo tikėjimą į tikrą Kristaus buvimą šv. Eucharistijoje.

Švč. Sakramento garbinimas buvo visų šventųjų pamėgtas. Jie praleisdavo ilgas valandas tylioje maldoje, klūpėdami prieš tabernakulą, o ypač esant išstatytam Švč. Sakramentui viešam garbinimui, k.a.: Dievo Kūno ir Kraujo šventėje, keturiasdešimt valandų pamaldose ar Didįjį ketvirtadienį bei kitomis progomis. Daugis praleisdavo daug valandų be pertrau-

kos, paskendę Jėzaus meilės sakramento apmąstyme prieš Švenčiausiąjį. Paklaustas, kodėl vysk. šv. Pranciškus Salezietis nesidomi šventovės architektūra, o tik ilgai klūpįs, atsakė: "Prieš Jėzų tabernakule mano siela yra tiek giliai paskendusi jame, kad nepastebiu architektūros grožio".

Bažnyčios daktarė, šv. Teresė Avilietė, mokė saviškes seses, kad prieš Švenčiausiąjį turime elgtis taip, kaip šventieji elgiasi danguje. Stigmatizuotoji Teresė Neumannaitė, klūpėdama prieš Švenčiausiąjį, pamiršdavo viską, kas vykdavo pasaulyje aplink ją. Šv. Kotryna Genovietė sakydavo: "Laikas, praleistas prieš tabernakulą, yra geriausiai praleistas laikas mano gyvenime". Šv. Maksimilijonas Kolbe, gyvendamas vienuolyne, prieš patekdamas nacių koncentracijos stovyklon, kur jis buvo nukankintas badu, kasdien bent dešimt kartų aplankydavo Švenčiausiąjį. Fatimoje Švč. M. Marijos regėtojas Pranukas labai mėgo lankyti Švenčiausiąjį. O ten pat regėtoja Liucija labai kentėdavo, kai ji negalėdavo aplankyti eucharistinio Jėzaus.

Jeigu visi katalikai suprastų tai, kasdien šventovės būtų pilnos tikinčiųjų garbinti eucharistinį Viešpatį Dievą. Tariamų švč. M. Marijos apsireiškimų atvejais, kurios ten visai nėra, ir Bažnyčia net draudžia, plaukia tūkstančiai smalsuolių, o tuo tarpu už kelių žingsnių šventovėje jų laukia Viešpats Dievas, o šventovės tuščios.

Šv. Bazilijus ir šv. Jonas Chrizostomas liudija, kad jie matę tūkstančius baltai apsirengusių angelų, kurie garbina eucharistinį Dievą Mišių metu arba kai Švč. Sakramentas yra viešai išstatytas. Jie stovį aplink altorių lyg kariai aplink Karaliaus sostą. O tuo tarpu tikintieji katalikai, jeigu iš viso atvyksta, esti be prideramo dėmesio, dvasioje išsiblaškę, kalbasi, priklaupia be jokios pagarbos, nepadoriai apsirengusios. Pasak šventųjų, nepadoriai apsirengusios yra piktojo agentės išblaškyti kitų susikaupimą maldai — "dėl šių dalykų ateina Dievo rūstybė" (Kol. 3,6).

Pasakojama, kad Austrijos imperatorius, važiuodamas Vienos miesto gatvėmis, pastebėjo einantį kunigą su Švenčiausiuoju pas ligonį. Jis įsakė vežikui sustoti. Išlipęs atsiklaupti gatvėje, kol praėjo kunigas su Švenčiausiuoju. Prieš daug metų taip pasielgė ir Belgijos karalienė, kada ir valdovų tikėjimas buvo gilus, kaip ir eilinių piliečių. Sutikę kunigą su Švenčiausiuoju, Lietuvoje kaimiečiai visados išlipdavo iš vežimo ir atsiklaupdavo purvan, nes jie turėjo gilų tikėjimą.

Šventieji visados mokė mus su gilia pagarba įeiti šventovėn, kurioje yra laikomas Švč. Sakramentas, pamaldžiai persižegnoti švęstu vandeniu, pagarbiai priklaupiti ir pasimelsti. Tam tikslui lietuviai turi gražią maldą: "Garbinkime Švenčiausiąjį Sakramentą", ko kitos tautos neturi. Tad dažnai, įėję šventovėn, jo visai nepagarbina. Įėję paprastai priklaupia ties suolu, atsisėda ir sveikinasi su pažįstamais, visai nekreipdami dėmesio į V. Jėzų tabernakulę.

"Eucharistijos paslapties ir garbinimo" laiške pasaulio vyskupams 1980 m. pop. Jonas Paulius rašė, kad Švč. Sakramento garbinimas turi rasti išreiškimą įvairiose formose pamaldumu Eucharistijai, k.a.: asmeninė malda prieš Švč. Sakramentą, adoracija, šv. valanda, palaiminimas, Švenčiausiojo išstatymo periodai — trumpi ir metiniai (40 val.), procesijos su Švč. Sakramentu, eucharistiniai kongresai. O ypač jis pabrėžia Dievo Kūno ir Kraujo iškilnę, kaip viešo garbinimo aktą, teikiamą Kristui šv. Eucharistijoje.

Daugelyje vyskupijų bent viena koplyčia yra pašvęsta amžinai Švč. Sakramento a d o r a c i j a i. Tokioje koplyčioje Švč. Sakramentas yra išstatytas visą laiką, dieną ir naktį, kurioje visados kas nors budi ir meldžiasi. Pvz., Kaune, kurios adoratorėms pasiunčiau veliumus, Konnersreuthe, Vokietijoje, Pietrelcinoje, Italijoje ir kt. Pastaroje adoracijos koplyčioje stigmatizuotasis tėvas Pijus po ilgų valandų klausykloje likusį dienos ar net nakties metą praleisdavo prieš išstatytąjį Švenčiausiąjį. Galbūt anksčiausiai pradėta ir ilgiausiai išsilaikė

amžina adoracija Lugo katedroje, Ispanijoje. Ji pradėta ketvirtame šimtmetyje ir išsilaikė per tūkstantį metų. Amžiną adoraciją paprastai globoja koks nors vienuolynas ar brolija, nors ne visados.

Adoracija yra naudingiausiai praleistas laikas, apie kurį Viešpats kalbėjo Mortai: "Marija išsirinko geriausią dalį, kuri nebus iš jos atimta" (Lk. 10,42). Tokiu būdu atsisakoma, kas yra niekis, ir einama prie to, kas yra viskas, kaip šv. Teresėlė pasakė: "Jėzus yra vienintelis viskas, o visa kita niekis".

K e t u r i a s d e š i m t valandų adoracija yra išstatyto Švč. Sakramento garbinimas per keturiasdešimt valandų. Toks Švč. Sakramento garbinimas, pradėtas galbūt Italijoje šešiolikto šimtmečio pradžioje, greit plito, pop. Pauliui II 1541 m. aprobavus ir suteikus atlaisdus tokių pamaldų dalyviams. Pop. Klemensas VIII 1592 m. lapkričio 25 d. ir vėliau pop. Klemensas XII užgyrė keturiasdešimt valandų adoraciją. Šv. Jonas Neumann buvo pirmasis šiaurės Amerikoje įvesti tokią Švč. Sakramento adoraciją savo vyskupijoje, Philadelphijoje.

Keturiasdešimt valandų Švenčiausiojo adoracija gali tęstis iš eilės arba tris dienas, pertraukus nakčiai. Iš tikrųjų neimtina skrupulistiškai, kas dėl adoracijos ilgio. Dabartinis Bažnyčios teisynas visai nemini keturiasdešimt valandų Švč. Sakramento garbinimo pamaldų. Jis kalba tik apie bet kokio ilgio Švč. Sakramento išstatymą viešam jo garbinimui. Ten, kur yra laikomas Švč. Sakramentas, sako įstatymas, yra leista išstatyti jį, bet ne Mišių metu (k. 941). Pageidaujama, kad kasmet Švč. Sakramentas būtų išstatytas ilgesniam laikui (k. 942), pvz., keturiasdešimt valandų, vienai dienai ir pn. Neleidžiama išstatyti Švč. Sakramento tik palaiminimui. Tarp Švenčiausiojo išstatymo ir palaiminimo turėtina šventoji valanda. Ji nebūtinai turi užsitęsti šešiasdešimt minučių. Ji gali būti kelių valandų, vienos valandos ar vieno arba poros ketvirčių. Šioje srityje prisilaikytina vietos vyskupo nurodymų. Kanados vyskupai, pvz., 1975 m. išleido plačius keturiasdešimt valandų Švč.

Sakramento adoracijos nurodymus. Jie gali pagelbėti ir trumpesnėms šventoms valandoms.

Eucharistiniai kongresai gali būti dieceziniai, provinciniai ir tarptautiniai. Į tarptautinį Eucharistijos kongresą popiežius paprastai siunčia ypatingą delegatą jo Šventenybei atstovauti. Pastaruoju metu kuriam laikui nuvyksta pats popiežius. Tarptautinio Eucharistijos kongreso tikslas yra skleisti Eucharistijos garbinimą ir pažinimą pasaulyje. Tarptautinis komitetas, sudarytas iš dvasiškių, vienuolių ir pasauliečių bei tautinių ir tarptautinių organizacijų, ruošia tarptautinius Eucharistijos kongresus, popiežiui vadovaujant.

Pirmasis tarptautinis Eucharistijos kongresas įvyko Prancūzijoje 1881 m. Antrasis taip pat Prancūzijoje. Jame dalyvavo pusantro tūkstančio dvasiškių ir trisdešimt tūkstančių pasauliečių. Iki 1985 m. buvo suruošti keturiasdešimt trys kongresai įvairiuose kraštuose, k.a.: Prancūzijoje, Belgijoje, Italijoje, Izraelyje, Vokietijoje, Anglijoje, Kanadoje, Jungtinėse Amerikos Valstybėse, Austrijoje, Irlandijoje, Vengrijoje, Kenijoje ir kt.

Dievo Kūno ir Kraujo šventė buvo pradėta tik tryliktame šimtmetyje, V. Jėzui prašant per šv. Julijoną Belgijoje. Ši šventė pradėta 1246 m. Liežo vyskupijoje, Belgijoje. Tos vyskupijos ordinarą išrinkus popiežiumi, Urbonu IV, pastarasis 1264 m. įsakė švęsti šią šventę kasmet ketvirtadienį po Švč. Trejybės šventės. Bet tik prie pop. Jono XXII (†1334) pradėta švęsti šventę procesija su Švč. Sakramentu monstrancijoje. Pop. Martynas V ir Eugenijus IV suteikė atlaidus dalyvaujantiems šventės procesijoje. Dabartinis Bažnyčios teisynas skatina ypač Dievo Kūno ir Kraujo šventėje ruošti iškilmingas procesijas gatvėse kaip viešą Švč. Eucharistijos garbinimo išpažinimą (k. 944). Šios šventės tikslas yra sustiprinti tikinčiųjų tikėjimą ir atsiteisti V. Jėzui, esančiam Eucharistijoje, už jo įžeidimus ir niekinimus.

Po šventos valandos bei procesijos vyksta palaiminimas su Švč. Sakramentu. Keturioliktame šimtmeetyje palaiminimas su Švč. Sakramentu tapo papročiu, ypač Dievo Kūno šventėje. Netrukus pradėtas palaiminimas ketvirtadieniais po Mišių. 1529 m. Bavarijoje pradėta atnašauti Mišias prie išstatyto Švč. Sakramento. Ta praktika vadinamų atlaidų metu buvo įsigalėjusi ir Lietuvoje. Dabartinis Bažnyčios įstatymas draudžia šv. Mišių atnašavimą prie išstatyto Švč. Sakramento ir palaiminimą su Švč. Sakramentu tuoju po Mišių Aukos, nes, pirmu atveju yra sudvigubinamas Eucharistijos garbinimas tuo pat metu, o antruoju atveju lyg būtų Mišių Aukos pratęsimas.

Gyvenę vien šv. Komunija

Istorija žino daug šventųjų, kurie ilgesnį ar trumpesnį metų skaičių gyveno vien Eucharistija, be jokio kito maisto bei vandens. Jeigu iš paklusnumo savo dvasios vadui priimdavo kiek nors maisto arba nekonsekruatą ostiją, priimtasis maisto truputis bei nekonsekruota ostija juose sukeldavo didelius skausmus. Štai keletas pavyzdžių.

Šv. Kotrynos Sienietės (†1380) dvasios vadas, pal. Raimundas, tvirtino, kad daug metų jo vadovaujama šventoji gyveno be žemiško maisto. Ji gyveno vien šv. Komunija.

Šv. Ida, airė, tesimaitino vienuolyne tik Eucharistija. Dievas palaikęs jos sveikatą ir gyvybę.

Šv. Nikalojus (†1487) Šveicarijoje paskutinius dvidešimt su puse savo gyvenimo metų gyveno vien šv. Komunija. Be jos jis negalėjo palaikyti savo gyvybės.

Šv. Lidvina (†1433) Olandijoje per devyniolika paskutinių savo gyvenimo metų gyveno vien šv. Eucharistija. Suvėlavus duoti jai šv. Komuniją, ji nusilpdavo. Priėmusi ją, ji atgaudavo visas kūno ir dvasios jėgas.

Šv. Juozapas Cupertinietis (†1667) penkiolika metų gyveno vien šv. Komunija. Paprastai prieš Komuniją jo veidas

paballdavo, jautė nuovargį, netekdavo nuotaikos. Priėmus Komuniją, veidas atgaudavo savo natūralią spalvą, jautėsi pailsėjęs, atgavęs jėgas ir nuotaiką.

Šv. Kotryna Fieschi (†1510) Italijoje per dvidešimt trejus metus nevalgydavo advento ir gavėnios metu. Jeigu mėgindavo ką nors valgyti tomis savaitėmis, tuoj išvemdavo. Tą metą ji gyvendavo vien šv. Komunija.

Pal. Angelė Folignietė (†1309) gyveno dvylika metų vien šv. Eucharistija. Šv. Mišios ir Eucharistija buvo visa jos stiprybė.

Šv. Kolumba Rietietė (†1501), būdama dvidešimt metų amžiaus, pradėjo gyventi vien šv. Komunija. Visados ji turėjo neapsakomai didelį troškimą priimti šv. Komuniją, be kurios, ji sakydavo, negalėjo gyventi. Jai nedavus jos, ji visiškai nusilpdavo. Jos dvasios vadui pasiteiravus, kaip ji galinti gyventi vien Komunija, ji atsakė: "Kai aš priimu gyvybės Duoną, kunige, jaučiuosi pilnai prisotinta dvasiškai ir kūniškai taip, kad jokio troškimo neturiu žemiškam maistui". Kalėdų dieną šventajai meldžiantis už savo dvasios vadą, kad jis suprastų, jog ji tikrai gyvenanti vien šv. Eucharistija. Mišių metu ji gavo pranešimą, kad tą dieną jis suprasiąs. Po trejų Kalėdų šventės Mišių jis pats prarado norą valgyti ir net visai nebegalėjo valgyti.

Šv. Marija Franciška Penkių Žaizdų (†1791) turėjo neregimas stigmatas, penktadieniais, ypač gavėnios metu, kentėdavo Kristaus kančią. Ji buvo žinoma, kad ji daug metų gyveno vien šv. Eucharistija.

Šv. Marija Ona de Parades (†1645), gyvenusi Ekvadore, pasižymėjo pamaldumu nuo mažens. Dešimties metų amžiaus padarė vienuoliškus įžadus, nors niekados neįstojo vienuolynan. Ji valgė vos porą gramų maisto per dieną. Ją palaikė šv. Komunija, kurią ji priimdavo kasdien. Jos užtarimu įvyko daug stebuklų. Šventąja ji paskelbta 1950 m.

Stigmatizuota regėtoja Ona Kotryna Emmerich (†1824) Vokietijoje dvylika metų gyveno tik vandeniū ir šv. Komunija.

Dvidešimtame amžiuje Aleksandrina da Costa (†1955) Portugalijoje ir Teresė Neumannaitė (†1962) Vokietijoje daug metų gyveno vien šv. Eucharistija. Aleksandrina trylika metų gyveno be įprastinio maisto. Bėgdama nuo prievartautojo, šoko pro langą, susižeidė, buvo raiša. Penktadieniais ji išgyvendavo Kristaus kančią.

Teresė Neumannaitė per trisdešimt penkerius metus nei valgė, nei gėrė vandens. Ji gyveno vien šv. Eucharistija. Joje šv. Ostija išsilaikydavo visą parą. Praėjus dvidešimt keturioms valandoms, ji pasijusdavo silpna. Priėmusi Komuniją, ji atgaudavo visas jėgas. Teresės nevalga, arba gyvenimas vien šv. Komunija, psichologiškai veikė žmones labiau negu jos kentėjimai, stigmos, regėjimai, šventų daiktų ir dvasiškių atpažinimas ir kiti ypatingi mistiniai reiškiniai. Paklausus ją kun. H. Fahseliui, kuo ji gyvenanti, atsakė: "Aš esu gyva ne iš nieko, bet gyvenu iš Išganytojo. Jis juk yra pasakęs: 'Mano Kūnas tikrai yra valgis'. Kodėl tai negali būti realiu įvykiu, jeigu jis nori?... Jis galingas".

Šventų tikinčiųjų gyvenimas vien šv. Eucharistija yra labai svarbus dalykas Bažnyčios gyvenime. Gvildendamas šį klausimą, pop. Benediktas XIV pasakė: "Jeigu kas nors pasninkaudamas maitinasi tik šv. Komunija, tada toks pasninkas turi būti laikomas stebuklingu". Nesistebi tie, kurie supranta, kad pats didžiausias stebuklas žemėje yra šv. Eucharistija. Ši tikėjimo tiesa priimtina, tikėtina ir brangintina, kaip šventraštyje pasakyta: "Dievo karalystė nėra valgio ar gėrimo dalykas, bet teisumas, ramybė ir džiaugsmas Šventojoje Dvasioje. Kas šitaip Kristui tarnauja, tas mielas Dievui ir priimtinas žmonėms" (Rom. 14,17-18).

Negalima mylėti asmens ar daikto tikra žodžio prasme, nepažinus jų. Tas pats pasakytina apie Dievą ir jo palikimą žmonėms, kuriuos jis labai myli ir su jais nori dalintis savo amžina laime ir didžiu džiaugsmu.

Iš meilės žmonėms Dievas Tėvas siuntė savo vienatinį Sūnų, kad atpirktų juos iš piktojo vergijos. Prieš atpirkdamas juos, jis paliko jiems amžiną testamentą — šventąją Eucharistiją — ir drauge įsakymą vykdyti jį: "Tai darykite mano atminimui". Be palikto testamento įvykdymo pagal jį sudariusio valią palikimo numatytasis gavėjas neturėtų jokios naudos.

Tas pats pasakytina apie Išganytoją ir jo palikimą: pirmiausia turime pažinti testamento Sudarytoją ir patį palikimą. Tik nuoširdus Dievo Sūnaus ir jo palikimo pažinimas ir jo nuolatinis vykdymas neš naudos.

Šis veikalėlis tepagelbsti kiekvienam tikinčiam ir mažai betikinčiam geriau pažinti Dievą, jo šventą valią ir paliktą meilės Eucharistiją. Juo geriau pažinsime visa tai ir vykdysime, tuo kiekvienas turėsime daugiau naudos sau ir savo artimiesiems. Tad nepasitenkintina perskaityti jį tik vieną kartą. Jis perskaitytinas kasmet bent porą sykių.

Jeigu norime nuoširdžiai mylėti Dievą, turime mylėti ir kiekvieną artimą ir pagelbėti jam pasinaudoti Viešpaties duotu palikimu, kurs yra šventoji Eucharistija. Tad kiekvienas, supratęs šios knygos naudą, turėtų jausti pareigą platinti ją čia ir pasiūsti keletą egzempliorių Lietuvon. Jos platinimu įsigysime nuopelnų sau ir naudos artimui.

Šis veikalėlis yra taipgi mano palikimas visiems geros valios lietuviams, kurie nori pažinti Dievo Sūnaus palikimą ir pasinaudoti juo.

LITERATŪRA

Alphonsus de Liguori, St., Dignity and Duties of the Priest, New York, NY, 1927.

Alphonsus de Liguori, St., The Holy Eucharist, vertė Eug. Grimm, Brooklyn, NY, 1934.

Alphonsus de Liguori, St., The True Sacrifice of Jesus Christ, Rockford, IL.

A Religious, The Gift of the King; An Explanation of the Sacrifice of the Mass, New York, NY, 1907.

Bartkus, Prel. Dr. F., & Kan. Dr. P. Aleksa, Dievas ir žmogus, Roma, Italija, 1953.

Bernardin, Card. Joseph, Our Communion, Our Peace, Our Promise; A Pastoral Letter on the Liturgy, Chicago, IL, 1984.

Bonniwell, William R., O.P., Interpreting the Sunday Mass, New York, NY, 1949.

Cafasso, St. Joseph, The Priest the Man of God, vertė Rev. Pat. O'Connell, Rockford, IL, 1971.

Clarkson, John F., ir kiti, The Church Teaches, St. Louis, MO, 1955 (knygos tekste žymima: CT).

Cooke, Bernard, S.J., Christian Sacraments and Christian Personality, Milwaukee, WI, 1965.

Cruz, Joan Carroll, Eucharistic Miracles and Eucharistic Phenomena in the Lives of the Saints, Rockford, IL, 1987.

Davis, Msgr. John F., An Audience with Jesus, Boston, MA, 1982.

Evans, Rev. Francis J., Priests' New Ceremonial for Holy Mass, New York, NY, 1969.

Farrell, Walter, O.P., S.M., and Martin J. Healy, STD, My Way of Life, Brooklyn, NY, 1952.

Forrest, Rev. M., M.S.C., Eucharistic Chats, A Complete Explanation of the Catholic Doctrine Concerning the Holy Eucharist, New York, NY, 1951.

Graf, Dom Ernest, O.S.B., The Priest at the Altar, London, England, 1926.

Heagher, Rev. James, D.D., How Christ Said the First Mass? Lord's Last Supper, Vol. I & II, Marian Publication, 1975.

Hintgen, Msgr. Victor J., What the Mass Means? Huntington, IN, 1961.

John Paul II, Pope, The Mystery and Worship of the Holy Eucharist, Febr. 24, 1980.

John Paul II, Pope, The Eucharist and the Christian Family, August 15, 1984.

Jungmann, Prof. Joseph A., S.J., The Mass of the Roman Rite, Vol. I & II, vertè Rev. F. A. Brunner, C.S.S.R., New York, NY, 1955.

Keifer, Ralph A., Blessed and Broken², An explanation Contemporary Experience of God in Eucharistic Celebration, Wilmington, DE, 1987.

Kolodziej, Rev. Maynard, O.F.M., Understanding the Mass², Pulaski, WI, 1987.

Lenta, Clementine, Liturgical Directives, Duluth, MN, 1984.

Lenta, Clementine, The Greater Love than This, Duluth, MN, 1981.

Leonard, St., The Hidden Treasure; Holy Mass, Rockford, IL, 1971 (First Ed. in 1890).

Loret, Pierre, C.S.S.R., How the Mass Came to Be? From the Last Supper to Today's Eucharist, Liguori, MO, 1985.

Loret, Pierre, C.S.S.R., The Story of the Mass, Liguori, MO, 1982.

Manelli, Fr. Stefano, O.F.M. Conv., STD., Jesus Our Eucharistic Love, Brookings, SD, 1973.

Mick, Rev. Lawrence E., Understanding the Mass Today, Collegeville, MN, 1985.

Moloney, Raymond, S.J., Four Eucharistic Prayers in Worship, Preaching and Study, Wilmington, DE, 1985.

Morrow, Bp. Lawrence, My Catholic Faith², Kenosha, WI, 1958.

Mueller, Fr. Michael, C.S.S.R., The Blessed Eucharist, Our Greatest Treasure, Rockford, IL, 1973 (First Ed. 1867).

Nesmy, Claude Jean, O.S.B., *Living the Liturgy*, Staten Island, NY, 1966.

O'Connell, Rev. J. B., *The Celebration of Mass*, Vol. I, II & III, Milwaukee, WI, 1959.

Paul VI, Pope, *The Sacred Liturgy*, Pastoral Directory, Febr. 25, 1964.

Parsch, Dr. Pius, *The Liturgy of the Mass*¹³, vertimas, St. Louis, MO, 1936.

Rietcheck, Robert, C.S.S.R., and Daniel Korn, C.S.S.R., *Sunday Mass, What Part Do You Play?* Liguori, MO, 1985.

Roguet, Rev. A. M., O.P., *The New (Rite) Mass*, vertimas, New York, NY, 1970.

Sheen, Archbp. Fulton J., *Calvary and the Mass*, New York, NY, 1936.

Sheppard, Lanrelot C., *The Mass in the West*², New York, NY, 1965.

Skurskis, kun. dr. N., *Mūsų tikėjimo šviesa*², Kaunas, 1987.

Thomas Aquinas, St., *The Summa*, Vol. II, New York, NY, 1947.

Vilarino Ugarte, Remigio, S.J., *Puntos de Catecismo*, Bilboa, 1949.

Waywood, Rev. Stan., O.F.M., *A Practical Commentary on the Code of Canon Law*, New York, NY, 1952.

Wuest, Rev. Joseph, C.S.S.R., *Matters Liturgical*, vertimas, New York, NY, 1956.

————— *Šventasis Raštas, Senasis Testamentas*, Roma, I² 1955 & II² 1958. Vertė ir plačius paaiškinimus parašė arkv. Juozapas Skvireckas.

————— *Šventasis Raštas, Naujasis Testamentas*, vertė kun. Č. Kavaliauskas, Bostonas, MA, 1972.

————— *Catechism of the Council of Trent for Parish Priests*, vertimas, South Bend, IN, 1976.

————— *The Code of Canon Law — a Text and Commentary*. The Canon Law Society of America, Mahwah, NY, 1985 (knygos tekste žymima: k.).

————— Constitutions of Vatican II — II Vatikano Susirinkimo Dokumentai, I d., vertimas, So. Boston, MA, 1967.

————— Bendrieji Romos Mišiolų Nuostatai: Romos Mišiolas, Brooklyn, NY, 1982.

Kongregacijų dokumentai bei pareiškimai:

Sacred Congregation for Divine Worship, Instruction on Particular Calendars and on the Selection of Mass and Office Propers, Sept. 3, 1970.

Sacred Congregation of Rites, Sacred Music and the Sacred Liturgy, approved by Pope Pius XII, Sept. 3, 1958.

Sacred Congregation for Divine Worship, Directory for Masses with Children, Nov. 1, 1973.

Sacred Congregation for Divine Worship, Letter... concerning Eucharistic Prayers, Apr. 27, 1973.

Sacred Congregation for the Discipline of the Sacraments, Instruction on Facilitating Sacramental Communion in Particular Circumstances, Jan. 23, 1973.

Secretariat for Promoting Christian Unity, Instruction Concerning Cases when Other Christians May be Admitted to Eucharistic Communion in the Catholic Church, July 20, 1972.

Canadian Catholic Conference, Suggestions for Eucharistic Day (40 Hours), 1975.

TURINYS

Pratarmė		5
I. AUKA		
Aukos supratimas		7
Išrinktosios tautos aukos		7
Tikros aukos žymės		12
Senajo Įstatymo Velykų šventimas		14
Pirmųjų Mišių pirmoji dalis		21
Senajo Įstatymo apeigų užbaigimas		24
Kunigystės įsteigimas		28
Eucharistijos įsteigimas		31
II. NAUJOJO ĮSTATYMO AUKA		
Mišios — tikra Auka		35
Mišios apaštalų laikais		39
Mišios persekiojimo metu ir vėliau		41
Tridento susirinkimas ir pop. Pijaus V mišiolas		44
Pop. Pijaus V mišiolo oficialūs pakeitimai		48
II Vatikano susirinkimas ir pop. Pauliaus VI mišiolas		48
III. MIŠIŲ AUKOS REIKMENYS		
Altorius		50
Patarnautojų stalelis		51
Liturginiai indai		52
Liturginiai drabužiai		54
Eucharistijos medžiaga		56

IV.	MIŠIŲ ATNAŠAUTOJAS IR KITA	
	Eucharistijos atnašautojas	61
	Eucharistinis pasninkas	65
	Liturginė kalba	66
	Dovana Mišių atnašautojui	70
	Už ką atnašautinos Mišios?	73
	Mišių vieta ir laikas	76
	Mišių Aukos tikslai	78
	Mišių Aukos vertė ir vaisiai	83
	Pareiga dalyvauti Mišiose	88
V.	MIŠIŲ AUKOS PRADŽIA	
	Kunigo pasiruošimas Mišioms	92
	Patarnautojų pasiruošimas Mišioms	94
	Tikinčiųjų pasiruošimas Mišioms bei kitoms pamaldoms	96
	Išėjimas ir tikinčiųjų pasveikinimas	100
	Gailėsčio aktas	102
	Garbės himnas	104
	Pradžios malda	104
VI.	ŽODŽIO LITURGIJA	
	Žodžio liturgijos reikalingumas	107
	Senojo Įstatymo skaitiniai	111
	Apaštalų laiškų skaitiniai	112
	Evangelija	113
	Homilija	115
	Tikėjimo išpažinimas	119
	Visuotinė tikinčiųjų malda	121

VI.	EUCCHARISTIJOS LITURGIJA	
	Dovanų atnešimas	124
	Atneštų dovanų atskyrimas konsekracijai	126
	Atnašų malda	130
	Prefacija	131
	Eucharistijos maldos supratimas	132
	Eucharistijos keturios maldos	134
	Konsekracija	139
	Pakėlėjimas	142
	Eucharistijos maldų ypatumai	144
VI.	KOMUNIJOS APEIGOS	
	Pasiruošimas Viešpaties malda	147
	Ramybės linkėjimas	148
	„Dievo Avinėli“ malda ir Ostijos laužymas	150
	Komunija – Mišių Aukos dalis	152
	Pasiruošimas ir Komunijos priėmimas	153
	Komunija vienu ir dviem Pavidalais	159
	Komunijos dalintojas	161
	Padėka po Komunijos	164
	Palaiminimas ir atleidimas	166
	Senobiniai priedai	169
VI.	ŠVČ. SAKRAMENTAS IR JO GARBINIMAS	
	Kristaus tikras buvimas konsekruotuose	
	Pavidaluose	171
	Eucharistija – sakramentas	177
	Kas gali priimti Komuniją ir kas ne	179
	Šventa ir šventvagiška Komunija	182
	Dvasinė komunija	186
	Švč. Sakramento garbinimas	189
	Gyvenę vien šv. Komunija	194
	UŽSKLANDA	197
	Literatūra	198

TO PATIES AUTORIAUS KNYGOS

Fr. J. Burkus

415 Ramble St.

Hot Springs, AR 71901, USA

"Arti tikslo", 3-ji laida	8.00
"Dėkoju", 2-ji papildyta laida	\$7.00
"Du dvasinių būtybių pasauliai"	10.00
"Gaila minios", numatyta išleisti naują laidą	8.00
"Konnersreutho Teresė"	5.00
"Mažytė paslaptis", tėvo Kargo, 4-ji laida	1.50
"Mažųjų dieneelės", 2-ji papildyta laida	2.50
"Pasitikiu", 2-ji laida	1.50
"Pietvakariuose"	10.00
"Sutaikinimas"	10.00
"Tėvas Ginas", 2-ji laida	4.00
"Viešpats kalbėjo mums"	nebėra
"Šv. Rožančiaus Karalienė Fatimoje"	nebėra
"Eisiu pas Tėvą"	nebėra
"Teresė Neumannaitė"	nebėra
"La Sociedad del Santo Nombre", dvi laidos	nebėra
Vertė "Eucharistinius pašnekesius"	nebėra
Papildė ir išleido "Lituania Catholica"	nebėra
Redagavo "Misionieriaus laiškus", 1947-1949	nebėra

Skaitytojų atsiliepimai apie "Sutaikinimo" ir kitas knygas.

Iš Lietuvos rašo: "Jūsų Lietuvą pasiekusios knygos mielai skaitomos" (vysk. J. Ž.). "Už 'Sutaikinimą' ir 'Pasitikiu' dėkoju iš širdies. Stebiuosi Jūsų energija ir kūryba... Telaimina Dievas Jūsų darbus bei kilnius sumanymus" (Vysk. A. V.). "Ačiū, ačiū Jums už knygas, o svarbiausia už Jūsų proto, tikėjimo ir širdies šilumą" (vysk. J. M.).

"Nuoširdžiai dėkojame už malonią staigmeną — (Vilniaus) Universiteto bibliotekai dovanotas Jūsų knygas" (V. U. mokslinės bibliotekos direktorė).

"Nuoširdžiai dėkojame Jums už knygas, kurios taip reikalingos besikuriančiai Universiteto bibliotekai... Jūsų knygos mums labai reikalingos, nes nuo š.m. rugsėjo mėnesio pradės veiklą Teologijos-Filosofijos fakultetas" (VDU Prorektorius, Lietuvos Respublika).

Lietuvoje dirbą kunigai dėkoja: "Ačiū už knygas: 'Pasitikiu', 'Mažytė paslaptis', 'Tėvas Ginas', o ypatingai už 'Sutaikinimą'. Tai puikiausia knyga, kurios mūsų tikintiesiems Lietuvoje labai reikia" (k. V.M.). "Labai ačiū už knygas, kurių mes Lietuvoje labai stokojame" (k. J.B.). "Baisiai nustebau, gavęs iš Jūsų tokias puikias knygas. Koks grožis! Tos knygos mums brangakmenys" (k. V.Kr.). "Dėkoju už knygas. Ačiū visiems, kurie supranta mūsų dvasinį badą ir ištiesia ranką su tiesos duona" (k. Sigitas T.).

"Štai ant mano stalo ką tik perskaityta knyga 'Sutaikinimas'. Tiesiog palikusi nuostabią dvasią... Nuostabiausia knyga. Daug girdėjau paskaitų, tačiau šioje knygoje radau jų santrauką... Girdėjau, kad labai įdomi 'Pietvakariuose'. Pas mus ji labai vertinama" (Diak. K.R.). Jūsų knygos — "tai nuostabios vertės, gėrio ir grožio knygos, kurios begaliniai praturtina dvasią" (k. P.Mš.).

Visi Kauno seminarijos klierikai labai vertina mano knygas. Pvz., "Skaitau Jūsų knygas ir negaliu jomis atsидžiaugti. Kiekvienas žodis vis naujo, negirdėto pasako. Ir taip sėdi susižavėjęs prie knygos, jausdamas, kad ji tave praturtina" (R.L.). "Pasiskaitęs Jūsų knygų, kasdien už Jus meldžiuosi" (J.G.).

Ir laisvajame pasaulyje gyveną rašo daug padėkos laiškų. Pvz., "'Sutaikinimas' labai kruopščiai ir įdomiai paruoštas ir bus labai naudinga knyga ne tik kunigams, bet ir pasauliečiams. Didelis ačiū" (vysk. P.A.B.). "Ačiū už 'Sutaikinimą'... knyga labai naudinga pasauliečiams" (vysk. V.Br.). "Jūsų gi

raštai tokie populiariūs, prieinami, kaip buvo rašoma M. Valančiaus laikais, kai katalikybė tiesiog ugdė tautą“ (mokt. J. Stos., Lenkija). "Širdingai dėkoju už 'Sutaikinimo' knygą. Tai stiprus sielos maistas... Linkiu parašyti dar daug tokių knygų" (s. M.L., Belgija). "Nuoširdžiausiai dėkoju už visas Jūsų religines knygas, kurias pakartotinai skaitau. Turiu dvasinės paguodos ir daug daug pasimokiau" (P.D., Australija).

Parašydamas 'Sutaikinimo' knygą, "atlikai svarbų ir labai vertingą darbą... Rašyk ir toliau, ypač religinėmis temomis, iš apologetikos" (k. J.G., Fl.). "Dėkoju už atsiųstą knygą ('Sutaikinimą'). Ji liudija Jūsų kruopštų darbštumą" (Prof. k. A.R.). "Labai ačiū už 'Sutaikinimą'... Sveikinu ir dėkoju už Jūsų giliaprasmių knygų seriją" (tv. T.Ž.).

Daug pasauliečių iš JAV dėkoja už 'Sutaikinimo' knygą, kaip ir už visas kitas. Pvz., "Ši knyga 'Sutaikinimas' yra pati reikalingiausia ir svarbiausia..., kad patiktum Dievui ir žmonėms" (Br. & L. Č.). "Labai dėkojame už mums atsiųstą Jūsų parašytą knygą 'Sutaikinimas'. Mūsų laikais, kai žmonių moralė labai nukritusi, ši knyga yra labai naudinga ir reikalinga, ypač kad tos rūšies rimtesnės literatūros neturime lietuvių kalba. Stebiuosi Jūsų energija ir sugebėjimu... Lietuva yra ir ateityje bus labai dėkinga už tas knygas" (P. & J. Gr.).

"Dėkoju už knygą 'Sutaikinimas'... Visos Jūsų knygos labai naudingos, ypač šiais laikais, kada siaučia dvasinis badas" (D.Tr.). "Stebimės Jūsų darbštumu ir nepavargimu, leidžiant tiek daug žmonėms reikalingų leidinių. Dieve duok Jums nepavargti" (J. & J. D.). 'Sutaikinimo' knygą "skaitau antrą kartą. Labai įdomi ir naudinga mums... Stebiuosi Jūsų darbštumu, kantrybe, ištverme ir pasišventimu" (M.Ju.). "Ačiū už labai naudingą knygą — 'Sutaikinimą'... Jūsų knygos atveria naujo pasaulio duris, ko iki šiol nežinojau" (S.Su.). "Nuoširdžiai dėkoju už gautą knygą — 'Sutaikinimą'. Reikia melstis, kad visi lietuviai ją skaitytų" (s. M.R.).

Rašo pasiuntusiai kiekvieną mano knygą vienam kunigui Lietuvon: "Labai ačiū už puikią knygą 'Sutaikinimas'. Tą knygą naudoju, vedamas žmonėms rekolekcijas. Padėkokite kun. Burkui už visas jo puikias knygas. Mes visi čia žavimės jomis" (Gr.).

Iš Lietuvos rašo "Gyvenimas šviesoje" žurnalo redaktorius: "Širdingai dėkoju už 'Dėkoju' knygą. Jūsų nenykstantis energingumas neša šviesą Lietuvos tikintiesiems, taip toli atsilikusiems nuo visuotinės Bažnyčios... Norėčiau Jūsų knygą spausdinti žurnale... Jūs Lietuvoje esate didelis autoritetas. Todėl Jūsų mintys yra labai svarbios ir reikšmingos". (k. V. R.).

"Stebiuosi Jūsų energija ir kūrybiškumu. Didelis ačiū už knygą 'Dėkoju'... Kruopščiai parašyta" (k. V. S., Lietuva).
"'Dėkoju' knyga labai puiki; iš jos galima daug pasimokyti"
(E. S., Kanada).

SL 257. Tiražas 8000 egz. Užsakymas 2181

„Vagos“ leidykla, Gedimino pr. 50, 2600 Vilnius
Spausdino „Spindulio“ spaustuvė, Gedimino 10, 3000 Kaunas

Kaina sutartinė